

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae Et Dantisci, 1682

Tractatus I. De iis quæ supponuntur Decreto de Incarnatione

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

TRACTATUS I.

De iis quæ præsupponuntur Decreto de Incarnatione.

Quæ præsupponuntur Decreto de Incarnatione sunt, imprimis Possibilitas, non enim ideo res est possibilis, quia Deus illam decernit, sed ideo illam decernit, quia supponitur esse possibilis. Secundò, Præsupponuntur Convenientia & Necesitas, & de his in Præsenti agemus.

DISPUTATIO I.

De Possibilitate Incarnationis.

Possibilitas rei dupli viâ investigatur. Primò, Positivè, demonstrando ejus possibilitatem. Secundò, per principium negativum, nempè quòd res non implicit contradictionem, utrumque hic examinabitur.

QUÆSTIO I.

An possibilitas Incarnationis evidenter nosci possit?

PRÆMITTO 1. Non esse difficultatem: An cognosci possit Incarnatio lumine aliquo supernaturale.

RATIO: Quia defacto per lumen fidei cognoscitur, videtur intuitivè à beatis, & à Viatoribus, per supernaturales species infusas, nosci posset.

PRÆMITTO 2. Non esse difficultatem, an naturaliter intuitivè cognosci possit?

RATIO: Quia hoc mysterium dicit assumptionem naturæ create à Persona divina, hinc intuitivè videret Incarnationem adæquatè, deberet intuitivè videre Personam divinam, quod non potest fieri naturaliter.

PRÆMITTO 3. Non esse difficultatem in hoc, an possit certè demonstrari Incarnatio VERBI, sub formalitate VERBI.

RATIO: Quia supponitur non dari demonstrationem de ipsa Trinitate, consequenter nec debatur demonstratio de VERBO, adeoq; In-

carnatione VERBI, licet in hoc puncto possit esse difficultas cum Raymundo Lullo.

PRÆMITTO 4. Non esse difficultatem an naturaliter cognosci possit, cum formidine Incarnationis & dubitativè.

RATIO: Quia Angelus omnes apparentes contradictiones solvere potest, & inferre ita: Ego solvi omnes contradictiones, & quantum ad has solutiones, non video hoc impossibile, forte tamen latet aliquid illic in Deo, vicinus impossibilis sit illi hæc unio. Hinc

PRÆMITTO 5. In hoc esse difficultatem, an id naturaliter ab intellectu quocunque creato, nosci possit demonstrativè, sine ulla formidine.

Pater Joannes Morawski in præsenti, quæst. i. artic. i. ex eo deducit non posse naturæ viribus evidenter cognosci mysterium Incarnationis, quia difficultas Mysterii Incarnationis includit realem in tertio distinctionem naturæ divinæ à Persona VERBI, quæ tamen distinctione nullo modo evidenter nosci potest. *Hæc Ratio*

NON SATISFACIT. Nam imprimis Mysterium Incarnationis non tantum includit distinctionem realem in tertio, sed etiam identitatem realem duarum Personarum in tertio, quod est natura. Ergo sicut difficile reddit hoc Mysterium, & inattingibile evidenter, distinctione realis in tertio, ita illud deberet facilitare, & evidenter noscibile, reddere identitas in tertio, quod tamen falsum est. Et certè cum oppositorum diversa sit ratio, cumque sint opposita identitas in tertio, & distinctione in tertio, si distin-

R. P.
H. MLOD
a. OMWSKI
T. R. 14.
D. VI
G

distinctio inattingibile reddit mysterium, ita identitas deberet reddere facile mysterium hoc; sicut enim, quia albedo disgragat visum, opposita illi nigredo non disgragat, ita si distinctio realis in tertio, attollit hoc mysterium ultra noscibilitatem naturalem, ita claudet illud intra eandem noscibilitatem identitas in tertio. Rursum inclusio distinctio realis in tertio, in mysterio Incarnationis duplex cogitari potest; quædam inclusio materialis, & hæc ad præsens non spectat, nam est etiam illius inclusio incomprehensibilitatis divinæ, & aliarum inattingibilium perfectionum, neq; tamen ad ista in præsenti attenditur; ita si materialiter includitur in mysterio Incarnationis distinctio realis in tertio, non debet ad eam in præsenti attendi. Alia est inclusio formalis distinctio realis in tertio in mysterio Incarnationis, hæc si detur, concedo quod redderet mysterium hoc inoscibile evidenter viribus naturæ: sed nego istam inclusionem dari, idq; ex eo, quia si per impossibile non fuisset nisi una persona divina, sicut est una natura, jam non fuisset tunc habita distinctio realis in tertio, & tamen æquè fuisset inoscibile evidenter viribus naturæ hoc mysterium, casu, quo illa natura divina, & ejus una persona, fuisset unita hypostaticè humanitati. Ergo apparet, difficultatem hujus mysterii evidenter noscendi, non oriri ex distinctione reali in tertio. Et quamvis, pro præsenti Incarnatione, persona VERBI inmediate uniat humanitatem, eamque compleat in ratione subsistentis, non complente, in ratione subsistentis humanitatem naturæ divinæ, quæ est identificata persona VERBI: hoc tamen pro casu à nobis adlatu licet impossibili, tamen non impossibilitate tollente seipsum, non tenuisset. Addo non paucos ex Nominalistis dicturos, quod in sensu reali, etiæ natura divina compleat humanitatem in ratione subsistentis. Qui autem hoc negarent, dicentes, in hoc quidem sensu non posse attingi evidenter mysterium Incarnationis, quia non potest evidenter attingi secundum hunc effectum formalē, quod terminet illam humanitatem persona VERBI, & non terminet identificata realiter natura: sed cur non possit attingi secundum hoc, quia illuc unitur non tantum persona divina, sed & natura divina, hoc enim secundum hanc considerabilitatē præcile spectatam, non involvit distinctio rem realem in tertio. Si autem cognosceretur evidenter unitam esse personam divinam & naturam humanitati, hoc ipso nosceretur evidenter mysterium Incarnationis, cum illud mysterium importet formalissimè talem unionem; quantumvis adhuc non nosceretur illud mysterium adæquatè & secundum omnia, quæ illud mysterium continet, quod ex alibi dictis non requiritur ad notitiam evidenter. Posset etiam meritò dubitari: An difficultas præcipua Incarnationis, in prædicto *Non terminari à natura di-*

vina consistat: fortè enim consistit in capacitate naturæ, ut terminetur à persona divina, in insuppletate item personæ creatæ à persona divina &c. &c. Et hæc de Majori.

Ad Minorem, quod attinet, Probatio illius videtur non convincere. Quid enim est hoc in distinctione reali in tertio, inverso modo contineri principium illud lumine naturæ notum? *Quæ sunt eadem unito?* Nam inverso etiæ modo regulantur syllogismi negativi, quibuscumq; tandem verbis cingatur illud principium; & ramen illud ipsum negativum principium, adhuc est lumine naturæ noscibile. Quod si hoc sensu illud principium inverso modo continetur, quia est contrarium, illi principio lumine naturæ noto: hoc ipso sequitur, aut illud principium non esse lumine naturæ notum; nam principium lumine naturæ noto oppositum, non potest esse verum; aut sequitur non dari illud mysterium, nec dabile esse: quod falsum est. Debet ergo explicari quid sit illud, inverso modo contineri dictum principium in mysterio Incarnationis? ita, ut ex illo inverso modo, inferatur mysterii hujus inoscibilitas, viribus naturæ.

DIFFICULTAS I.

Quid tenendum?

DICENDUM est 1. Possibilitatem Incarnationis nullo positivo arguento demonstrative probari posse. Est conclusio communis contra Lullum.

PROBatur 1. Authoritate sacrâ. Nam id habetur ad Ephes. 3. ad Col. 1. & 1. ad Corinth. 2. Unde appellatur hoc mysterium *absconditum*. Celebris est locus Ilaiz: *Generationem ejus quis enarrabit?* Quem locum intelligit S. Leo Ep. 10. de temporali Christi generatione; & Chrysostom. homil. de S. Baptista tom. 3. post Homil. in Joan. Ambrosius lib. de Fide ad Gratianum cap. 5. ait: *Non solum admirabilis ex Patre generatio Christi, admirabilis est etiam ejus generatio ex Virgine;* quæ comparatio clumbis eslet, si posset hoc mysterium demonstrative nosci, cum demonstrative non noscatur Trinitas. Dionys. de divinis nominibus c. 2. ante titulum, ponit SS. Hierothei verba: *Quia etiam illa, inquit, Theologia clarissima, divina, inquam, Iesu ex natura nostra compositione, nec omnino explicari, nec ratione percipi valet, vel ab ipsis præstantissimorum Angelorum facile Principe.*

PROBatur 2. Quia nulla talis demonstratio ostendi potest, quæ ratio robur habebit ex solutione argumentorum.

PROBatur 3. Quia omnis demonstratio, est, vel per causam vel per effectum, per nihil horum demonstrari potest Incarnatione. Non potest demonstrari per causam; nam hæc vel est extrinseca vel intrinseca: Causa extrinseca ejusdem, est decretum v.g. de Incarnatione, per decretum autem demonstrari, idque (ut suppono)

pono) stando in lumine naturæ non potest Incarnationis; nam nec ipsum decretum demonstrari potest, negat à quæ possibilitate Incarnationis, negabitur possibilitas decreti. Non etiam potest demonstrari Incarnationis per causam intrinsecam, h.e. materialem formalem: quia causa Incarnationis quasi materialis, est natura humana, quasi autem formalis, persona divina, ex his autem cognitis, non potest plus inferri positivè, quam hæc conditionata: Si esset possibilis Incarnationis, deberet esse natura humana, terminata persona divina; hæc autem conditionata, non infert possibilem illam esse; ad eum modum, quo, qui cognoscit quid sit necessarium ad formandum conceptum hircocervi, non eo ipso quod dicit, possibilem esse hircocervum; nam formalitas constitutivæ præcisè cognita, est communis etiam impossibilibus, quæ etiam habent sua in ratione impossibilis, constitutivæ; Ergo præcisè ex eo, quod sciatur quid esset necessarium ad perficiendum hoc mysterium, non sequitur, sciri certò & evidenter, quod sit possibile. Quod etiam non possit haberi certa & evidens cognitio de Incarnatione per effectus, probatur. Tum quia nullus talis effectus monstrari potest. Tum quia, qui aliunde negat causam, ei causa per effectum monstrari non potest, quia vel negabit effectum, (nisi illi aliunde de illo constet) vel illum in aliam causam referet. Tum quia (hoc ipsum urgendo) deberet Incarnationis demonstrari possibilis, per effectum possibilem, hic enim est solus vel maximè proportionatus causæ possibili. Sed Incarnationis non potest probari per effectum possibilem positivè & evidenter. Quia, quando non possunt probari, evidenter & positivè, unicè necessaria alicujus præsupposita, nec ipsum illud probari potest evidenter positivè. Nam non potest evidentiam maiorem tribuere, quam ipsum illam habeat. Si quis autem neget possibilem Incarnationem, effectus, qui afferetur, possibilis, afferetur non probatus evidenter & positivè circa ea, quæ unicè requirit; unicè enim requirit causam suam possibilem, quæ ipsa negatur; nisi hoc, ut dixi, aliunde constet, quod in præsenti non potest haberi.

Major autem illa, quod omnis demonstratio, sit per causam, vel per effectum, probatur auctoritate Logicæ, quæ dividit cum Aristotele demonstrationem in Propter Quid, hoc est, per causam, & in demonstrationem Quia, hoc est per Effectum. Cujus ipsius divisionis hæc posset dari ratio. Quia omnis demonstratio est sub genere, quod est syllogismus, adeoq; per aliud notificans verum; hoc autem aliud debet esse nexus cum notificando; si enim nō sit nexus: nec fiet ex Objecto syllogismus; sed erit talis motus intellectus, ac cum dicitur: Cras pluet, quia baculo stat in angulo. Si est nexus cum notificando: debet posse mensurari iis, quæ men-

surans connexa; hæc autem, quæ mensurant connexa, sunt, prius & non prius seu posterius. Nexus itaq; per prius, est causa, utpote causato prior: nexus autem per non prius, est effectus, pro demonstrationis medio termino assumptus, qui est posterior causæ. Simultaneum autem, etiam ratione, nihil potest demonstrare. Erit enim illud ipsum demonstrabile, quod, seipsum non demonstrat; nam idem probaretur per idem. Hoc ipsum, sic etiam declaratur, quia quæ sunt nexa cum demonstrabili, aut sunt intrinseca, aut non intrinseca, quæ positivo nomine appellantur extrinseca; nec inter hæc datur tertium; hoc ipsum extrinsecum, vel est extrinsecum non supponens demonstrabile, sed ponens, physicè vel metaphysicè; & erit causa Physica, vel Logica. Si autē supponat demonstrabile, erit effectus, vel Physicus, vel Metaphysicus. Siverò sit intrinsecum, vel est intrinsecum Physicum, & erunt causæ componentes physicè; vel erit intrinsecum Metaphysicum; & erunt causæ Metaphysicæ. Ex quo, ulterius infertur: cum non detur medium inter intrinsecum & non intrinsecum, inter supponens & non supponens, sed omnia ad hæc membra revocari debent; ideo nec dabitur demonstratio, quæ non sit per causam & effectum: sed omnes ad hæc membra revocabuntur.

DICENDUM est 2. Possibilitatem Incarnationis negativo arguento probari posse.

PROBatur 1. De Incarnatione dici potest, non implicat contradictionem, quam enim: Ergo illius possibilitas negativo arguento probari potest, nempe ipso; Non implicat. Quod ipsum sic aliter proponitur. Probari Incarnationem arguento negativo, est probari, quod Incarnationis non implicet contradictionem; Argumentū enim negativum in præsenti est, quod habet medium terminum negativum, hæc enim est ejus definitio; ly autem Non implicat, est medium terminus negativus; quia ly Implicat, licet videatur esse, terminus ex modo significandi negativus; secundū tamen Objectivam formalitatem, importat ly dicit contradictionem; hinc additum illi, non, constituet formaliter terminum negativum. Sed Incarnationis non implicat contradictionem; quia qui oppositum dicere, opponeret se neganti, neganti autem nemo se opponit nisi affirmans; affirmetur ergo (ut supponitur, cum ratione) quod implicet; nulla autem talis ratio afferri poterit, ut infra videbitur.

PROBatur 2. Quia aliarum rerum possibilitas bene probatur per ly, Non implicat. Ergo bene probatur etiam possibilitas Incarnationis.

PROBatur 3. Implicat contradictionem, ut duo contradictoria prædicata verificari possint; hoc enim vel maximè implicat contradictionem, quod est ipsamet formalis contradictionis; contradictione autem est, contradictionis verifica-

R P
H MLOD
SOWSKI
Tom 3. e. 4.
D. VI
6

rificari posse; sed, si impossibilis est Incarnatio, duo contradictoria verificarentur. Quod ipsum probatur, verificaretur enim imprimis hæc propositio: Possibilis est Incarnatio, nam eam ut veram credendam proponit fides, quæ falli non potest. Rursus, verificaretur hæc propositio, non est impossibilis Incarnatio: falsa enim, ut vis, esset conclusio, quæ dicit possibilem esse Incarnationem: Ergo, si non esset impossibilis Incarnatio, verificarentur duo contradictoria. Hæc probatio est bona per ordinem ad fideles.

DIFFICULTAS II.

Argumenta Lulli.

Hæc quæ ponentur argumenta, potius ostendunt factum esse factum Incarnationem, aptari tamen possent pro probanda possibilitate, idq; ut ille vult evidenter.

Objicit 1. Demonstrando Articulum 8. Fidei, & supponit, quod, quando Deus creavit mundum, dignitates ejus posuerunt suas similitudines. Cujus dicti sensus est: Bonitas divina elucet in mundo, quia eum fecit bonum aeternitas quia fecit durabilem; hoc posito, arguit. Omne illud per quod dignitates divinae, melius & perfectius, ostendunt perfectiones suas & similitudines, & quietantur in mundo, Deum facere est necessarium; cum iste sit nobilior finis, propter quem mundus, vel aliqua creatura possit creari; sed si natura humana esset assumpta à divina in unione suppositi & personæ, omnes dignitates divinae, haberent perfectè similitudines suas; imprimis bonitas, quæ non posset melius opus facere de creatura, sicut nec magnitudo majus, nec aeternitas magis durabile, & sic de aliis; si autem natura humana, non esset assumpta à divina, nulladignitas divina, haberet perfectionem, aut quietem in productione mundi; quia potestas divina, potest facere majus & melius opus in mundo, si Incarnatio deatur.

Respondeatur. Majorem esse falsam, quia multum probat; probaret enim Christum debere esse ubique: si enim Christus esset ubique imensitas divina majorem haberet similitudinem; probat item omnes personas esse de facto incarnatas; quia unâ Incarnata non haberent quietem alia; sicut non esset quiete, si natura divina tribus personis non communicaretur; probat item possibilem esse naturam creatam, quæ una realiter, terminaretur à tribus personis distinctis realiter; eò quod in tali natura, dignitates divinae processionales majorem haberent similitudinem. Denique ex hoc principio fallit major; quia nullum creatum, necessitat Deum suppositione antecedenti, ut in illo, actu dignitates divinae elucescant. Minor etiam est falsa, quia in impossibili dignitates divinae non elucescent; impossibilis autem hic & nunc supponi-

tur Incarnatio; jam autem antequam supponatur aliquid posse esse tale, in quo dignitates divinae elucescant, prius aliunde supponi debet possibile; sicut quia mysterium Trinitatis in creatis aliunde non supponitur possibile, fit ut in creatis mysterium Trinitatis non elucescat.

Objicit 2. Idem. Omne id propter quod natura humana, quæ creata est ad Deum diligendum, magis diligere potest Deum, Deum facere est necessarium; alias, si Deus non faceret in natura humana id, per quod ipse Deus magis potest diligere, nollet se totaliter diligere, quod est impossibile; vellet enim se summè diligere, ut pote summè diligibile; & nollet se summè diligere, quia non faceret in natura humana totum id, propter quod plus debet illum diligere homo, nempe assumptionem naturæ humanae.

Respondeatur; hoc argumentum probare, quod homini detur infinita gratia ad Deum amandum, consequenter quod illa sit possibilis; hoc ipso enim Deus nollet se summè diligere, quia non tribueret id, propter quod, tanquam propter principium effectivum, plus posset illum diligere homo. Et ex vi hujus retorsionis falsa est Major cum suis probationibus. Rursus, Impossibili Incarnatione, vel aequè Deus esset in se summè bonus vel non? si esset aequè summe bonus? Ergo Incarnatio non est per se necessaria propter quam Deus magis sit diligibilis. Non esset aequè summum bonum? Ergo in perfectione intrinseca constituitur Deus per aliquid extra se, tanquam per rationem formalem bonitatis. Rursus, est quidem necessitatus Deus, ut se velit summè diligere appetiatè, sed non summè diligere appetiativè, sed non summè ratione aliqui tituli ad extra, quia ad illum ponendum non necessitatur. Unde, ratione Incarnationis, Deus est magis diligibilis, ratione nobilioris tituli, quoad extra amorem suum manifestat, sed non magis diligibilis, ratione bonitatis intrinsecæ; ratione cuius folius præcise, maximè est diligibilis Deus. Minor etiam non probatur hic & nunc, quia propter impossibile non potest Deus magis diligere, hic autem ponitur impossibilis Incarnatio, donec possibilitas ejus probetur evidenter.

Objicit 3. Idem. Omne id, propter quod omnes creaturæ, nobilorem & perfectiorem finem habent in Deo, est necessarium: quia Deus ad se, tanquam ad finem omnia ordinat; sed si Deus assumpsit naturam humanam, omnis creatura habet finem in Deo: quia in homine, suo modo, est omnis creatura.

Respondeatur. Major multum probat; quia probat singulis individuis humanis unitam esse Personam divinam; quia sic perfectius conjungitur natura humana cum Deo. Et licet Deus sit principium omnia ad se ordinans, sed modis id facit sibi liberis. Minor etiam est falsa, quia

Disputatio I.

13

qua impossibile, non participat perfectius Deum tanquam finem; jam autem donec probatur positivè, supponitur hic & nunc impossibilis Incarnatio.

Objicit 4. Idem, supponitque debuisse hanc recreationem, hoc est reparationem creationis rationalis, deviantis per peccatum ab ultimis: quæ recreatio non potest fieri a pura creatura, ut infra constabit; ergo satisfacere debuit non nisi Deus, & quia is debet satisfacere quos offendit, cum offendit homo, debuit esse homo, ergo infertur Incarnatio, hoc est positio hominis Dei.

RESPONDETUR. Negando impossibilem esse explicata recreationem, quia non demonstratur evidenter. Posito quod sit impossibilis; sufficeret illam perfici condonatione divina, & tunc misericordia, non justitiae.

Objicit 5. Idem. Sapientia divina cum sit perfectissima, scit & comprehendit illum maiorem amorem quem Deus potest habere ad naturam humanam, oportet ergo, quod voluntas divina diligat actu illius majoris amoris, quem Sapientia scit; ut inter voluntatem divinam & Sapientiam sit concordantia, sed major gradus amoris, quem Sapientia divina scit se posse habere ad naturam humanam, est, quod unar sibi naturam humanam. Ergo voluntas diligit illum gradum; si diligit, facit, ergo erit Incarnatio.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat, probat enim omnes damnatos debet salvari, salvoque esse: quia Deus cognoscit modum dandi illis finali perseverantiam; deberet ergo, ex vi argumenti, dare actu gratiabilis finaliter eliberandi. Rursus ut proportionentur inter se intellectus & voluntas divina, sufficit ut complacat sibi non nisi in illo modo voluntas divina. Minor etiam est falsa; quia etiam sapientia divina non dicit amandam esse facit Incarnationem, si ipsa non sit possibile; possibile autem non probas evidenter, quod queritur.

DIFFICULTAS III.

Aliæ Rationes in Oppositorum.

Objicitur 1. Vera est per nos hæc Proposition. Ratio naturalis non potest demonstrare Incarnationem esse impossibilem. Ergo falsa erit hæc contradictionis. Ratio naturalis non potest demonstrare, Incarnationem esse possibilem. Ergo falsa erit & conclusio nostra.

RESPONDETUR. Utramque propositionem esse veram, nec impedit quidquam carum veritatem; non enim sunt contradictiones veræ, quia contradictionis vera debet illud ipsum negare, quod affirmavit altera: Ergo cum prima negavit demonstrari, secunda affirmare debuit demonstrari, quod tamen non sit, quia utrobi-

que ponitur, Non demonstrari. Legitima contradictionis sic communiter formatur: Ratio naturalis demonstrat Incarnationem esse impossibilem quæ erit falsa. Ratio naturalis non demonstrat Incarnationem esse impossibilem, quæ erit vera.

Objicitur 2. Naturam hominis potest comprehendere naturaliter Angelus, non comprehendere autem, si nesciret an possit terminari à subsistentia divina.

RESPONDETUR, quamvis Angelus comprehendat naturam humanam, quoad prædicata intra seriem naturalium, non comprehendit tamen potentiam illius obedientiam; ad eoque & prædicata in illa fundabilia. Quod autem non comprehendat potentiam Obedientiam, secundum suos terminos sumptam, vel exinde colligitur; quia hi termini possunt esse supernaturales quoad substantiam; quorum cognitio non est debita Angelo nisi secundum principium, *Non implicat*. Deinde quamvis cognoscat Angelus, divinam subsistentiam æquivalere, imò superare infinites subsistentias creatas; non inde tamen inferre potest, quod supplere possit creatam; quia cognoscit æquivalentiam illam in ordine ad fundandam excellentiam, sed non in ordine ad supplebilitatem, ipsam autem supplebilitatem non nisi solutione contradictionum attingit, sed non per aliquid principium clarum & evidens. Præcisâ autem æquivalentia non fundat supplebilitatem: nam notitia divina, æquivalens notitiis creatis, quas tamen supplere non potest. Cumque Angelus solverit quascunque contradictiones, cogitat: latere aliquam petibilem à Persona divina, cuius interiora certò & evidenter non penetrat Angelus. Quod si quæras, quodnam sit illud principium evidenter illatuum possibilis Incarnationis? Responderi potest, illud nesciri certò & evidenter quodnam sit; licet sciri possit, quod quodcumq; probativum possibilis Incarnationis affertur, non sit evidenter probans; ad eum modum, quo, qui scit apparentes demonstrationes quadraturæ circuli solvere, & propriam non habet, scit illas non esse veras demonstrationes, & scit se posse solvere, quod non sit impossibilis: licet ignoret, quod sit principium, per quod deducitur quadratura circuli.

INSTABIS 2. Quicquid est evidenter credibile, est evidenter possibile: non potest enim impossibile esse evidenter credibile evidentiâ verâ. Sed Mysterium Incarnationis est evidenter credibile; aliás nemo illi teneretur assentiri, ergo mysterium Incarnationis est evidenter possibile.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare etiam mysterium Trinitatis esse evidenter possibile, quod falsum. Dicere dici potest, quicquid est evidenter credibile, est etiam evidenter possibile evidentiâ extrinsecâ & mortali,

*b sed

R. P.
H. M. L. O. D.
S. O. B. e. 4.
D. VI
6

sed non evidentiâ intrinsecâ , & in ipsis intimis
rei fundatâ.

INSTABIS 2. Dicuntur Dæmones scivisse quod Christus esset Filius Dei. Ergo potest dari evidentia de mysterio Incarnationis, idque ut supponitur viribus naturæ.

RESPONDETUR, dici posset scivisse hoc dæmones scientia moraliter evidenti, attentis miraculis Christi, & fortè ex habitibus speciebus de peccato à se commisso, quòd noluerint se submittere Deo Incarnando, quem incarnatum jam ex circumstantiis vestigabant: estque de fide dixisse dæmones, quòd sciverint esse Christum Filium Dei; sed non est de fide, locutos illos de scientia antonomasticòs.

INSTABIS 3. Quando executioni mandata est Incarnatio, videbant tunc Angeli naturam humanam non habuisse propriam substan-
tiam, si est distincta; si etiam non est distincta, videbant non habere rationem totius, eo ipso quod esset unita. Ergo poterant scire certò & evidentiter Incarnationem.

RESPONDE TUR, negando imprimis, quod viderint illam esse unitam: hoc enim Unio aut Modalitas erat supernaturalis, adeoque inattingibilis viribus naturae ab Angelo; consequenter, non poterant videre, quod non haberet rationem totius illa natura, posito autem quod Subsistentia sit Entitas distincta, videre quidem poterant parentiam illius entitatis, sed demonstrare non poterant sibi, quod sine omni subsistencia (si est distincta) saltem diuinitus natura existere non possit. Rursus poterant cogitare, quod, sicut datur aliqua qualitas supernaturalis, naturaliter exigens conjunctionem, cum aliqua nonnisi rationali natura, ut videre est in Lumine gloria; sic etiam dari fortassis subsistentiam supernaturalem exigentem esse nonnisi in creatura rationali, ad quam tamen non possent pertingere, immo quamvis penetrascent etiam ad modalitatem illam supernaturalem, neandum plene cognovissent Incarnationem, quia scire non poterant, an fundasset conjunctionem idiomatum, de quo infra. Sed videndum, quid ad hanc Objectionem respondeatur ab aliis.

RESPONDE TUR I. Angelum, quamvis tunc non esset subsistencia creata, deceptum fuisse, & putasse inesse illic subsistentiam humanam: idque ideo, quia species infusa Angelo representans humanitatem, ex natura sua representat illam cum propria subsistencia. Quod vero ex parte objecti, fiat tunc mutatio, non attinet ad connaturalem modum operandi ipsius speciei, concurrensque Deus ad talem notitiam gerit se ut à specie præventus. *Hec Responso*

NON SATISFACT. Tum quia, quamvis sit possibile, ut judicet Angelus, cum non est subsistencia esse subsistentiam; quod tamen de

facto ita fuerit deceptus, nullum est fundamen-
tum. Tum quia, quamvis species nata repre-
sentare naturam humanam, ponatur nata re-
präsentare cum subsistitia, cur tamen sine illa
non poterit repräsentare naturam, præcipue
si ex objecto non sit subsistitia: quia, ut dictum
in materia de Angelis, indigent compleri spe-
cies præsentia objecti, ipsasque universales spe-
cies non est necesse semper repräsentare omnia
sua objecta: nec apparet, cur Angelus medium
objectorum, unius speciei, & medium objecto-
rum aliis, non possit attingere; de quo supponi-
tur, quod habeat limitatam potentiam cogi-
tandi simul, ita ut v. g. sufficienter expleatur
duabus illis medietatibus. Tum quia possibi-
lis est Angelus, qui, saltem vel unus, distincta
specie, subsistitiam, distinctam, naturam attin-
get: Ergo saltens hic nosceret certò Incarna-
tionem. Addit Aldrete: Angelus habet spe-
ciem per quam possit noscere Angelum exis-
tentem in tota hac schola, & tamen si in parte
illius existat, non determinatur ab illa specie, ut
noscat existentem in tota schola; aliás patere-
tur innumeræ deceptions: Ergo & in præsen-
ti idem dicendum.

RESPONDETUR 2. Cognovisse Angelum
carentiam subsistentiæ humanæ, sed non intu-
lisse aliud, quam quod denegetur illi concursus
ad illam subsistentiæ noscendam. *Hæc Responsio*

NON SATIS FACIT. Tum quia, hæc pſa de-
negatio nullum habet fundamentum. Tum
quia, sciebat Angelus, quod Deus non neget
concursum tanquam cauſa prima ſine miracu-
lo, intuliffe que hoc fuilſe miraculofum; cur
ergo non processit ut diceret: Subſiſtit hæc na-
tura humana, ſubſiſtentia divinæ. Tum quia
poterat intuliffe Angelus denegatum ſibi con-
curſum, ſed poterat etiam intuliffe; in eſt illuc
ſubſiſtentia divina; cur non enim? ergo id in-
tulit, nec eſt hoc multiplicare miracula ſine ne-
cessitate, adeſt enim neceſſitas, quia hæc illatio,
poteſt eſſe non miraculofa, & quia eſt neceſſitas
non reſtrinendi perſpicacitatem Angelicas, que
poteſtant ducere ad illam illationem.

Eodem ferme credit illorum doctrina, qui dicunt, ideo Angelum non prænovisse parentiam propriae subsistentia, quia ratione revelationis factæ, cognoscebat in humanitate illa futuram supernaturalem qualitatem, ratione cuius debetur ipsi potestas ad occultandum se & suas proprietates; sicut naturaliter Angelus potest pro suo libitu fugere conspectum aliis, & sicut occultantur actus liberi. *Hacteniam Responso*

NON SATIS FACIT: Nam imprimis, Unde de hoc, quod hæc qualitas fuerit illis revelata, imò quod etiam defacto detur in Christo. Rursum cur supposito quod id prænoverit Angelus, non potius intulit hoc: occultatur mihi, & tamen est illuc subfistentia divina; ad quid enim

Disputatio I.

15

occultaretur, si non esset. Denique negatur esse in potestate Angeli, ut suam subsistentiam oculetur: aliud est de actibus liberis, quia est bonum naturae intellectualis, jus secreti: non est autem unde colligatur hoc bonum, si non natura substantia vel subsistentia Angeli.

RESPONDE TUR 3. ab Aldrete disp. 28. Sect. 6. qui supponit Angelum non potuisse agnoscer in singulari parentias omnium subsistentiarum, per quas posset connaturaliter subsistere humanitas Christi, nam sicut ipsa subsistentia sunt infinita, ita & parentiae illarum subsistentiarum sunt infinita: quas omnes nequit viribus propriis distinguere simul, uno vel multiplici intentu: neque parentiae illae existunt actu, neque possunt existere simul, sed impediuntur per dictum decretum scipso formaliter odio habens illas subsistentias. *Hec Responso*

NON SATIS FACIT: Tum quia, potest Angelus noscere actu singulas partes grani in infinitum divinisibilis, ita ut hoc sensu cognoscatur omnes, quod nulla sit non cognita, ut vult communis sententia. Ergo poterit & negationes infinitarum subsistentiarum noscere, ita ut nulla sit non cognita. Deinde hanc propositionem, Nulla est in cubiculo, dupliciter possumus attingere: primo descendendo ad singula individua, & talis notitia in nobis non datur, sed probabile est, quod nec in Angelo, alias deberet

noscere omnia possilia. Secundo apprehendendo cubiculum, & ultra illud, in illo nihil esse, ad quod non requiritur attingere in particulari singula; cur ergo etiam hoc secundo modo non poterit Angelus attingere negationem subsistentiae humanae. Tum quia, quod dicit parentias illas non existere actu, sed impedi divino decreto, id etiam non convincit, quia nullum decretum divinum est necessarium, ut intelligantur existentiae parentiarum; idque ideo, quia nullum decretum Dei est necessarium ut Petrus non sit Paulus, ut Paulus non sit Hiracervus; Ergo nec requiretur ad praedicas parentias. Deinde, decretum est necessarium, respectu eorum quae liberè Deus ponit; hinc non est necessarium ut Deus decernat hominem esse animal rationale, quia hoc est necessarium; neesse autem est parentias rerum, consequenter subsistentiarum existere: cum sit neesse, ne sint omnia possilia actu. Denique quia decretum Dei debet esse causa rerum; quod autem non existit, quomodo causatur? extenditque se decretum non nisi ad existentias; ergo si aliquorum existere, est non existente, ad illorum existere non se extendet decretum; quia extenderet se ad hoc, ad quod se non extendit; jam autem parentiarum existere, est non existere. Tum quia ex hoc, quod decretum Dei formaliter scipso habeat odio illas subsistentias, potius sequitur existere parentias illarum subsistentiarum, nec satis liquet, quid ve-

lit sibi illa ratio, Nulla parentia subsistentiae naturalis noscitur, siquidem nulla existit; quia de facto est illuc parentia subsistentiae propriæ, quæ non est cur non noscatur, cum sit ordinis naturalis, si autem noscitur, cur non inferet evidenter Angelus, esse illuc subsistentiam divinam. Tenenda ergo potius erit allata jam responso.

OBJICITUR 3. Potest Angelus scire certò & evidenter possibilem esse Unionem receptam in humanitate, terminatam VERBO, quia idem est in Unione materiali terminata ad animam rationalem.

RESPONDE TUR. Illam Unionem contineri intra potentiam Obedientiam, ad quam non attingit Angelus, aut ad maximum, hoc noscit per solutionem obviarum contradictionum, ut dictum, unde etiam non potest id Angelus inferre ex mysterio Trinitatis; quia in illo non reperitur vestigium conjunctionis personæ divinae cum creatæ substantia: nec inferre potest ex Eucharistia, quia illic est Unio non nisi accidentalis.

OBJICITUR 4. Illud evidens est, possibile esse, quod evidens est Deo convenientissimum esse: sed evidens est convenientissimum esse Deo Incarnationem; quia illa est convenientissima communicatio creaturæ, quæ sit per unitatem personæ.

RESPONDE TUR: evidens est summo bono convenire summam communicationem, quæ aliunde supponatur possibilis certò & evidenter, quod non habetur, circa communicationem naturæ humanæ in unitate personæ divinæ.

An Angelus pertingat naturaliter ad Unionem Hypostaticam?

OBJICITUR 5. Angelus pertingit naturaliter ad Unionem Hypostaticam, quia si non esset evidens naturaliter existentia Unionis Hypostaticæ Angelo, ideo non esset evidens, quia esset supernaturalis; sed hoc non convincit: nam anima rationalis excellentior est aliquo Ente Supernaturali, & tamen anima, saltem separata potest scipsum noscere evidenter. Deinde, quia Ens supernaturale necatur cum aliquo, quod est naturaliter evidens intellectui creato, necatur enim cum visione beata, ut possibili, ergo & Unio necatur cum eodem, potest enim unio saltem divinitus nosci evidenter ab intellectu; Ergo apparer, quod necatur intellectus cum hoc objecto.

RESPONDE TUR, hanc difficultatem posse procedere in dupli sensu. Imprimis: An possit Unio Hypostatica attingi viribus naturæ, & tamen per notitiam in Entitate Supernaturali; & hoc est impossibile, quia & esset illa notitia Supernaturalis, ut supponitur, & non esset su-

* b a perna

R P
H MLOD
a OWSKI
303.e.14.
D. VI
6

Tractatus I.

pernaturalis, quia' esset debita viribus naturæ. In secundo sensu potest sic procedere; An Objectum hoc supernaturale, quod est Unio hypostatica, possit certò & per notitiam intuitivam, naturaliter tamen attingi: tractat id Aldrete disp. 38. Sect. 4. & quòd id repugnet.

RATIO 1. Ex eodem est: quia Entitas quæ superat exigentiam cuiuscunq; Substantia naturalis, superat etiam ejusdem volitivam, quatenus superat vires naturales merendi, hocque ipso non esset supernaturalis, si esset ex meritis naturæ: Ergo etiam superabit vires intellectivas.

RESPONDE TUR. Etiam hæretici volunt beatitudinem æternam, & illam noscunt, & tamen illa notitia in illis est naturalis; multiq; etiam Catholicæ actu naturali optant contritionem supernaturalem: Ergo apparet, quòd supernaturale non superat simpliciter vires intellectivas naturales; idque ideo, quia nexus cum objecto supernaturali non est necesse, ut ipsum sit supernaturale. Quamvis enim omni illud, quod exigitur à substantia (ut supponitur) naturali, hoc ipso sit non supernaturale; tamen debet esse exigitum, & non per modum objecti, quod ipsum in hoc resolvitur. Quia omne exigitum à substantia Naturali, vel est exigitum per modum causarum intrinsecarum, & sic illæ causæ intrinsecæ non erunt supernaturales, cùm sint illud ipsum exigitivum, quod supponitur esse naturale; Causæ enim intrinsecæ, indistinguuntur à suo causato; vel certè exigitum à substantia naturali debet esse, exigitum per modum passionis, & sic, cùm passiones sequantur suam radicem, si ipsa radix est naturalis, debet & passio esse naturalis; vel certè exigitum à substantia naturali, est exigitum per modum effectus, & sic, cum causa non possit producere effectum se nobiliorem, nec substantia naturalis, poterit aliquid se solâ exigere supernaturale, tanquam effectum. Quæ omnia in hoc resolvuntur, quia inter exigitivum & exigitum debet esse proporcio, quia autem objectum, & substantia noscens, non debet esse proportionatum in ratione Entis; ut inducitur ostendit, & ratio, quia nec objecto substantia, nec substantia illi Objectum quicquam intrinsecum communica; ideo potest esse Objectum supernaturale, & attingi faltem abstractivè, ut supponitur, à notitia naturali. Ex hoc ulterius deducitur, quare meritum debet esse supernaturale, si præmium sit supernaturale; quia ex ratione meriti, debet esse inter meritum & præmium proportionatio ordinis; aliás non erit præmium, sed arbitria liberalitas: non requiritur autem proportionatio ordinis inter noscens & noscibile.

2. RATIO ejusdem est. Certum est Deum posse efficere aliqua, quæ viribus naturæ non possint evidenter cognosci ab homine, hæc autem sunt supernaturalia.

RESPONDE TUR. Talis effectus sufficit, quòd non noscatur intuitivè, licet abstractivè noscibilis sit; quia re vera est intelligibile quid: intelligibile autem est objectum intellectus.

3. RATIO ejusdem est. Ideò unumquodq; Ens naturale potest certò & evidenter cognosci ab Angelo, quia non superat exigentiam cuiuscunq; naturæ creabilis: Ergo è contra, nullum superans cognoscipotenter.

RESPONDERI potest, Negando antecedens, sed ideo noscitur, quia continetur sub intelligibili seu vero.

Quod autem dicit Aldrete, improprietatem in esse physico, arguere improprietatem in Esse perfecto intentionali, hoc ipsum probari debisset.

Ex his discussis haberi hoc potest, quòd Ens supernaturale possit attingi notitia certa naturali, sed abstractivè, de quo etiam dictum in materia de Ente supernaturali; poteritque hæc notitia esse certa & evidens, licet non intuitivæ. Ceterum Ens supernaturale, quòd non possit per notitiam intuitivam attingi à notitia naturali, in hoc resolvitur debet; quia Entium supernaturalium conditio non innotescit nobis, nisi ex doctrina fidei & PP. quia ergo est sacram pronuntiatum: Incarnationem non posse viribus naturæ attingi, omnem intellectum superare, adeoque esse hanc notitiam quoad substantiam supernaturalem, ideo à nullo creato etiam possibilis intellectu intuitivè noscitur; universaliterque, objectivus excessus in ordine supernaturali, ad omnes se extendit, ut dictum defendendo impossibilitatem substantiæ creatæ supernaturalis. Quamvis autem possit dati de Objecto supernaturali notitia abstractivæ, non ideo sequitur, posse certò & evidenter noscere possibilitatem Incarnationis; quia obsunt rationes supra allatae, obestque conditio potentia obedientialis, quam non noscitur, nisi per principium, *Non implicat*. Et cùm ipsius rei existentis non possit haberi notitia intuitiva, nisi per proprias, (ut vocant) species; illasque (utpote supernaturales, quia proportionatas suo Objecto) non potest viribus naturæ habere Angelus; ideo nec noscitur existentiam Unionis hypostaticæ. Naturalibus tamen viribus potest assentiri, quòd detur unio hypostatica: sed hic assensus, nec erit evidens, nec intuitivus.

Redeundo autem directè ad Objectionem; negatur posse naturaliter noscere intuitivè notitiam Unionem hypostaticam. Quia species illius propriæ non habentur, &c. Non potest etiam noscere certò & evidenter existentia illius: quia nullum hujus habetur positivum fundamentum. Paritas de anima non tenet, quia anima non superat se ipsum ordinem. Ex nexus autem Entis supernaturalis cum naturali, non potest argui evidens notitia: quia ille nexus non noscitur;

tar, nisi per *Non implicat*, & quidem cum restri-
ctionibus supra positis; notitia autem per *Non
implicat* non est notitia evidens.

COLLIGE, distinguendas esse hastres pro-
positiones. 1. *Objectum supernaturale potest
attingi à notitia naturali.* Et hæc *Propositio
vera*, aëtumque de illa in materia de Ente su-
pernaturali. 2. *Objectum supernaturale potest
nosciri naturaliter certò & evidenter;* & hæc
propositio est sub *hypothesi vera*, si dentur prin-
cipia in talem notitiam inducentia, eò quod non
apparet, cur illa notitia debeat esse nonnisi su-
pernaturalis, si darentur talia principia. 3. *Ob-
jectum supernaturale potest nosciri intuitivè;* &
hæc est falsa, si procedat de cognitione natura-
li, quia id depositum & phrases Patrum, & pro-
portio, ut dictum. Et sicut possumus natura-
lem notitiam certam & evidenter habere de
Deo, non tamen intuitivam naturalem: ita pos-
sumus ponere, quod possit dari Entis superna-
aturalis notitia certa & evidens, non tamen in-
tuitiva.

INSTAR i potest ex eodem. Saltem suppos-
ita cognitione supernaturali, potest Angelus
requiri species, quibus mediis, cognitione na-
turali, certò cognoscat existentiam Entis super-
naturalis, & mysterii Incarnationis, quod ipsum
probatur. Tum quia, Angelo in particulari est
debita cognitio supernaturalem suorum a-
ctuum, quoniam differentia aëtuum naturalium
illum latere non potest. Tum quia, quicquid
sit, an hoc sit verum, tamen Valentia docet, et
iam animas separatas esse certas de sua sancti-
tate, idemque docet Cajetan. Bellarm. & faver
Scotus. Tum quia, quod aliás debeat quis
experiri suos actus supernaturales, hoc inde est:
quia quomodo Deus posset præcipere natura-
tionali elicientiam talium actuum? obeset
que hoc congrue gubernationi, si tales opera-
tiones non noscerentur.

RESPONDETUR. Negando *Antecedens*,
probatio ejus prima non convincit, quia Ange-
lus noscitur intuitivè *Essere* creaturæ, adeoque dif-
ferentiam ejus à Deo, facitque hoc viribus na-
turæ; & tamen intuitivè naturaliter non noscitur
creatorem: Angelusque exercens aëtum super-
naturalem experitur eadem notitia illum a-
etum, quæ notitia ipsa sibi est supernaturalis; &
sive illuc hoc attingere intuitivè aliā notitiā, de-
beret hoc attingere per actum supernaturalem:
quia quod semel notitiam naturalem superat,
semper superat. Quod attinet ad Valentiam.
Non docet illa, illam certitudinem esse natura-
lem, possetque illa certitudo, ex probabili sen-
tientia, referri in fidem. Denique potest Deus
præcipere elicientiam actuum supernatura-
lium, & dare illorum notitiam; sed nego, quod
erit illa naturalis; modò autem quando præci-
pit illorum elicientiam, præcipit elicientiam
corundem in confuso attingendorum, & præ-

cerpendorum nonnisi spe Christianâ, quod sint
supernaturales; sufficitque hoc ad præsentem
congruam gubernationem, in qua voluit Deus,
ut non sit nobis de fide, quod simus in gratia
Dei: eset autem de fide, si sciremus certò nos
habere amorem Dei super omnia supernatura-
lem. Quod autem dubitare prudenter non
possit Angelus v. g. de absentia lucis, cùm non
videt lucem, hoc exinde oritur; quia est istud
Objectum non excedens, & nullum habet du-
bitandi fundamentum. Quod autem addit,
illud non esse supernaturale quoad substantiam,
quod procedit ex suppositione nonnisi super-
naturalis: id non convincit; amor enim beatifi-
cus procedit ex suppositione visionis, gratia ex
suppositione meriti supernaturalis, & tamen
utrumque hoc est supernaturale.

AS SERO tamen, hoc *Objectum quod significatur*
hoc nomine, *Incarnatio*, quoad quid rei, seu quoad
Essere Objecti significati, certò & evidenter nosciri;
quamvis, quomodo id fieri possit & quod factum sit,
lumine naturali ad id non pertingatur. Hoc secun-
dum supra jam probatum & defensum; pro Pri-
ma parte, sit

RATIO 1. Aliud est cognoscere, quid sit res,
seu quod *Objectum* hujus significati, & aliud
quomodo sit: ut aliud est scire, quid sit demon-
stratio de quadratura circuli, & aliud modum
illius advenire & penetrare: Ergo etiam alia
erit difficultas, cognoscere, quid sit hoc *objec-
tum*, hoc nomine, *Incarnatio*, significatum, &
alia erit difficultas, quomodo id, & an fieri pos-
sit; sed ratio quæcunque afferibilis, quod non
possit certò & evidenter cognosci possibilias
Incarnationis, probat nonnisi, quod non possit
evidenter cognosci, quomodo id sit: Ergo po-
terit evidenter cognosci quoad id, quod eo no-
mine significatur.

RATIO 2. Scire rem per principia intrinse-
ca rei, est scire certò & evidenter *Objectum* il-
lo nomine significatum; ut suppono ex mate-
ria de scientia. Sic noscitur *Incarnatio*, quia
principia intrinseca Objecti significati hoc no-
mine *Incarnatio*, sunt, *Natura creata*, *Persona*
divina, *Unio corundem*, hæc autem sciri pos-
sunt; quod probatur. Quia si hæc sciri non
possent, vel scis quid non possis scire, vel non
scis; si scis, habetur intentum; si nescis, ergo ne-
scis illud, quod dicas te nescire.

RATIO 3. Cognoscere rem definitivè, est
cognoscere certò & evidenter: sic noscitur *In-
carnatio*; quæ definitivè est. Assumptio na-
turæ humanæ in Unitatem Personæ divinæ:
Consequenter PP. de inenarrabilitate Incar-
nationis loquentes, accipiendi, non de *Objecto*
hoc nomine significato, *Incarnatio*, sed de
modo, & de: An id fieri possit? & hoc exten-
do etiam ad *Objectum* hoc nomine signifi-
catum, *Trinitas*:

*b 3 QUÆ

QUÆSTIO II.

An Possibilitas Incarnationis cohæreat Principiis Theologicis?

Hæc Principia, alia sunt Theologiae Naturalis, alia Theologiae Christianæ, incipiendo ab illa priori, sit

DIFFICULTAS I.

An salvâ Dei immutabilitate possibilis sit Incarnatio?

SUAREZ h̄c Disp. 8. Sect. 3. vix putat humano ingenio satis id explicari posse. *Sit ergo:*

1. PRINCIPIUM Theologiae naturalis, quod assumi potest contra possibilitatem Incarnationis. Deus est Ens immutabile, sed datâ possibilitate Incarnationis non esset immutabilis: ergo Incarnatio possibilis non est. Minor probatur. Quia mutari est aliter se habere, sed posita Incarnatione VERBI, VERBUM aliter se haberet, quod probatur: quia antea non erat homo, nunc est homo, antea non erat Incarnatum, nunc est Incarnatum: ergo in Incarnatione aliter se habet VERBUM.

Punctum Difficultatis I.

Solvitur Obiectio.

RESPONDETUR I. VERBUM tunc aliter se haberet in extrinsecis, Concedo Consequentiam, in intrinsecis, Nego Consequentiam. Consequenter Nego tunc VERBUM mutari mutatione de qua h̄c. *Vt explicetur distinctio.*

SUPPONO I. Duplicem quoad præsens poss cogitari Mutationem. Primo, Extrinsecam. Secundo, Intrinsecam, antonomasticò dictam, & de qua maximè h̄c. Sic v. g. quando, à non esse dextri, ad esse dextri transitur, est mutatio extrinseca, si autem transeat à non esse albi, ad esse albi, est mutatio intrinseca.

SUPPONO 2. DEUM non esse quidem capace mutationis intrinsecæ, tum propter Scripturam Malach. 3. & Jacobi 1. tum propter demonstrationes Metaphysicas. Mutationum tamen extrinsecarum non solum potest esse, si ne ulla imperfectione capax, sed illæ omnino Deo debentur. Ratio: quia si Deus non sit capax mutationum extrinsecarum, multa prædicta, quæ vera de Deo sunt, falsa forent, quod ipsum probatur, vera est hæc propositio: Deus est actu creans mundum, quæ tamen falsa esset, si Deus non sit capax mutationum extrinsecarum, quod probatur: quia ut suppono à non esse verificabilis, ad esse verificabilis prædicti, non potest aliquid transire sine sufficienzi mutationi-

ne, quæ debet esse in intrinsecis, vel extrinsecis; hinc cùm Deus non sit capax mutationis in intrinsecis, & tu negas etiam capacem esse mutationis in extrinsecis: non dabitur jam ratio, quare transeat illa propositio ad rationem veritatem, cùm antea non fuerit verificata, & certè mutatio in extrinsecis, non tam est mutatio Dei, quam extrinsecorum: & sicut necesse est extrinseca mutari, ita necesse est Deum capacem mutationis esse in extrinsecis.

SUPPONO 3. Mutationem quoad intrinseca duplificem esse. Primo, quæ sit vel maximè mutatio intrinseca, quando scilicet ipsum esse intrinsecum, ex non esse transit ad esse; & tunc illius mortis nullum datur præsuppositum subiectum, cùm illud sit primum esse mutatum, primo autem esse mutato, non datur prius. Secundò potest esse motus quoad intrinseca, quando motus advenit subiecto existenti: talis præsupponit jam subiectum, intelligit enim advenire, non advenire autem, si non præsupponeret subiectum, quia tamen per solam adventionem non constituitur ille motus, seu mutatio, in ratione intrinseci, cùm etiam extrinseca adveniant: debet istud intrinsecatum haberi aliud; & hoc intrinsecatum non aliud est, quā ut ipsum mutativum in ipsomet mobili recipiatur, vel fiat. Ostendit hoc induc̄tio. Actione non dicitur moveri agens, sed passum, eò quod actionem non recipiat agens, sed passum; eò contra albedine mutatur intrinsecæ paries, quia illam recipit. Et Ratio est: quia nullum potest ostendit intrinsecatum aliud, quod ipsum in hoc fundatur; quia omne intrinsecum est, vel per identitatem, vel per receptionem, aut fieri in se; si enim nec identificatur, nec recipitur, nec sit in illo, per nihil extrahitur ad esse intrinseci.

DICES. Ex vi hujus sequi, quod etiam anima quando utitur materiæ, non mutetur.

RESPONDETUR. Mutatur imprimis, quia producitur ex nihilo. Ruris si recipit in se unionem, intrinsecè mutatur; si non recipit, alio ex titulo mutabitur, quia forma respectu materialiæ non tantum habet rationem completivæ intrinsecæ, sed etiam incompletæ intrinsecæ; idque ex ordine essentiali ad materiam, cui illa debetur, tanquam forma; jam autem VERBUM est quid completivum terminativè, sed non compleibile, nisi extrinsecè. Ruris cùm definitivum animæ sit prædicatum, esse substantiam intellectivam incompletam, esseque sit propter operari; etiam debet habere incompletionem, eamque substantiale, consequenter intrinsecam, ad operari operationes sibi debitas: quam completionem acquirit illa ipsa, & non tantum corpus ab illa, cùm etiam illa ipsa, ex intrinsecis suis principiis, ordinetur non tantum ad operationes spirituales, sed etiam sensitivas, quam completionem intrinsecam, acquirit

quicunque anima vi unionis; jam autem VERBUM est in se compleatum, potest operationes sibi de cibis exercere independenter à natura humana, con sequenter vi unionis cum illa, nullum complementum intrinsecum acquirit, adeoque ne mutatur intrinsecè; hinc etiam operationes Theandricaæ significative & perfectivæ spectant ad VERBUM; non autem quod sint perfectio ipsiusmet VERBI, sed naturæ humanaæ ita significataæ.

SUPPONO 4. Quod posita possibilitate Incarnationis, non sit necesse asserere, quod recipiat aliquid in se VERBUM, vel quod fiat in illo tunc aliquid; expressit id Cyrillus Alexandrinus in epistola Synodali Concilii Ephesini ad Nestorium, ubi dicit, modum unionis VERBI cum natura humana, non debere intelligi secundum appositionem conjunctionis: ex quo, inferes, non secundum receptionem. Ratio suppositi est. Tum quia, non implicat contradictionem talis Entitas, quæ recepta in uno extremo, determinet aliud extremum ad nexus cum illo; talisque censetur esse unio materialis in homine. Tum quia non potest probari, de ratione modi esse, recipi in utroque extremo, quod determinat. Tum quia definitivæ modus, est Entitas determinativa rei, vel extremi indifferentis; hinc effectus illius formalis primarius, erit determinare; consequenter salvapotenter, licet non recipiatur in utroque extremo, sufficiat; ut se habeat per modum determinantis, licet non recepti.

SUPPONO 5. Hoc ipso si non recipiatur illa modalitas in VERBO, nec recipiatur ipsa humana natura. Ratio: quia ratio recipieendi ut Quo, deberet esse ipsa modalitas, quæ si non recipiatur, nec recipiatur ipsa natura humana. Deinde quia natura humana habet se per modum potentia terminabilis, idque ex proportione ad ea, quæ sunt manifestè potentia, & manifestè terminabile; jam autem potentia non recipiatur in suo actu, nec in illo subjectatur. His suppositis

EXPLICATUR distinctio. Mutatio est alia Extrinseca, alia Intrinseca, ut dictum Supposito 1. Mutatio intrinseca non competit Deo, seclusus extrinseca ut dixi supposito 2. Nota autem mutationis intrinsecæ est, vel fieri tunc, vel recipere in se aliquid, ut dixi supposito 3. Quia autem VERBUM nec ullam modalitatem in se recipit, ut dixi supposito 4. immo nec recipit ipsam naturam humanam, ut dixi supposito 5. hinc sit; ut salvâ possibilitate incarnationis, nullo modo intrinsecè mutetur persona divina.

RESPONDETUR 2. Negando mutari VERBUM, vel aliter se habere, cō, quod quando unitur VERBUM, habeat se per modum termini, jam autem terminus quæ talis non subjacet mutationi. *Ad quod Expticandum,*

SUPPONO 1. Terminum ex præcisa ratione

terminandi, quia scil. ex non terminare actu, transit ad terminare actu, non pati ullam mutationem in se.

- RATIO 1. Suppositi est, authoritas Aristote lis 3. Phys. tex. 10. *In eis, inquit, quæ sunt ad ali quid, contingit altero mutationem patiente, verè dicit alterum, nihil mutationis subire.*

RATIO 2. Quia si, ex præcisa ratione terminandi, sequitur terminum mutari, non posset ostendi, si hodie paries ponatur in India, per quid mutantur reliqui paries, & quid sit istius mutationis productivum.

RATIO 3. Quia terminus in relatione habet rationem extrinseci, quia habet rationem aliud, si habet rationem aliud, non habet vim mutandi id, cuius est terminus; quia mutatio, de qua hinc, debet esse, ut dixi, in intrinsecis.

SUPPONO 2. Non tantum verum esse, quod terminus ex linea relationis non mutetur; sed id verum est, de quacunque ratione termini. Ratio: Tum quia Objectum terminat notitiam, habetq; formalitatem objecti terminantis, & non præcisè termini ex linea relationis; nec tamen mutatur, quando ad illud terminantur notitiae. Tum quia personæ tres terminant naturam divinam, suntque verè termini: ex ratione tamen termini non mutantur; parumque refert, quod illa terminatio sit ab æterno: quia si terminatio infert rationem mutationis, inferret etiam ab æterno; præcipiè, quia mutationis, quæ talis, non importat, præcessisse non esse; alias creatura ab æterno condita & ab æterno cogitans, suâ cogitatione mutata non fuisset. Tum quia, non est necesse rationem, quæ est compleendi aliud, complendoq; illud mutandi, non est, inquam, necesse, ipsam compleri, adeoq; mutari; cum illa mutationis deberet esse intrascripsi completionis: terminus autem definitivæ, habet rationem compleonis, adeoq; facientis mutare, non autem completi aut mutati.

SUPPONO 3. VERBUM habere rationem termini in toto hoc ineffabili hypostatico. Ratio: Tum quia, ita habet communis phrasis Doctorum, qui dicunt naturam humanam esse terminatam à persona VERBI. Tum quia, Unio hæc supponitur facta in persona. Persona autem, quæ talis, habet rationem complementi & termini naturæ, estque redditio naturæ ne communicetur alteri, adeoq; ut terminetur, sicut in se, & habeat rationem totius. Tum quia VERBUM in toto hypostatico, non habet rationem propriæ formæ, nec materiæ, nam utrumq; hoc imperfectionem importat; nec item habet rationem efficientis, quia in isto Toto est aliquid ita proprium VERBO, ut non sit proprium aliis personis: jam autem quæ sunt in genere efficientis, communia sunt toti Trinitati: non etiam habet rationem causæ finalis, quia hæc explicari non potest, in quo consistat, ut fundet

R. P.
H. M. L. O. D.
a. n. o. w. s. k. i.
T. o. m. B. e. 1. 4.
D. V. I
6

unionem substantialem; ergo restat, ut habeat rationem termini complexis substantialiter.
His suppositis

EXPLICATUR. Cū posita possibilitate Incarnationis non mutetur persona divina, quia terminus in relatione non mutatur, ut dixi supposito 1. imo nec quicquam aliud, quod habet rationem termini, ex præcisa ratio che quia terminat, mutatur, ut dixi supposito 2. Et quia VERBUM in toto hypostatico habet rationem termini, ut dixi supposito 3. ideo vel exindeo mutatur.

INSTABIS 1. Posita hac explicatione non potest salvari veritas illius Propositionis; quod VERBUM sit intrinsecè unitum humanitati; quod VERBUM faciat unum per se cum natura humana; quod VERBUM sit substantialiter unitum.

RESPONDETUR, hæc omnia salvari posse. VERBUM est intrinsecè unitum, non per receptionem seu appositionem alicujus coniunctionis, sed quia est terminus intrinsecus unionis hypostaticæ, vel modalitatis. Facit unum per se, quia per ly per se Unum, non plus importatur, quām constitutum ex extremis, quorum unum est incompletum, & aliud habet jus, vim, energiam complendi; cū ergo, hoc ipso, quia unitur natura humana, non habeat propriam personam, & rationem totius, & ex altera parte, persona divina cū possit id totum præstare, quod præstat persona creata, sit, ut persona divina cum illa natura facere possit Unum per se. Deniq; est VERBUM unitum substantialiter, vel ratione unionis substantialis distinctæ, vel si est indistincta, ex eo id salvabitur, quia natura humana non unitur per accidens aliquid, v.g. per specialem gratiam aut affectum personæ divinæ; sed unitur ita, ut ex illis duobus extremis substantialibus, quorum unum est compleibile, aliud complens, evadat unum.

INSTABIS 2. Pone subsistentiam, per possibile vel impossibile jam extra causas produc tam, non uniri naturæ, uniri postea; hæc personalitas mutabitur; Ergo & persona divina mutabitur.

RESPONDETUR, si supponatur illa persona nihil intrinsecum recipere, nego quod præcise ex eo sit mutanda.

INSTABIS 3. Posita possibilitate Incarnationis, vera est hæc denominatio, VERBUM est homo: quæ denominatio est intrinsecæ & realis VERBO; neq; enim potest denominari homo substantialiter à forma sibi extrinsecæ; & ita visio cum viso non facit unum per se.

RESPONDETUR, esse hanc denominacionem intrinsecam VERBO, non ratione alicius recepti in VERBO, sed quia evadit VERBUM terminus intrinsecus in toto hypostatico. Quanquam Lessius lib. 12. de perfectionibus divinis cap. 6. putant hanc esse denominacionem extrinsecam.

Suarez autem h̄c d. 8. Sect. 3. dicit denominationem medium: non est enim propriè intrinsecæ, quia non est à forma intrinsecæ, aut ab aliquo identificato rei denominata. Non est etiam denominatio merè extrinsecæ, quia est desumpta ab aliquo substantialiter unito; est ergo media, & participat cum denominatione extrinsecæ, in quantum provenit ab aliquo, neq; recepto in VERBO, neque identificato illi; in quantum autem provenit ex intima coniunctione, participat cum denominatione intrinsecæ.

INSTABIS 4. Si Angelus assumeret humanitatem, mutaretur præcise ex eo, quod ex non homine, fieret homo; ergo & VERBUM mutatur: sit enim ex non homine, homo.

RESPONDETUR. Supposito quod substantialia angelica sit modus, necessariò tunc mutaretur Angelus; idq; ideo, quia assumeret humanitatem subsistentialiter, quam assumere non posset sine nova subsistentia, quæ esset communis Angelo & illi homini; nam angelica, ut pote modalis, soli Angelo conveniret. Si autem subsistentia illa sit res, & nihil tunc in se recipere Angelus, negabitur quod tunc mutetur; quodsi subsistentia angelica non sit distincta à natura illius entitatib; non potest terminare natura humana; quia ex illo duplicitate coniunctio, resultaret Unum, utroq; perfectius, essetq; illuc ratio totius, quæ non haberetur simpliciter à persona angelica; nam cū Angelus sit finita perfectionis, hinc sit, ut additione illâ naturæ humanæ acquireret perfectionem, adeoque & mutaretur.

INSTABIS 5. Pati est mutari, incarnari est pati, ergo incarnari est mutari.

RESPONDETUR incarnari respectu humanitatis est pati, sed non respectu VERBI, nam respectu VERBI est potius terminare.

Punctum Difficultatis 2.

Explicatur Terminus intrinsecus.

Ratio Termini intrinseci debet desumit ex termino & ex intrinsecitate. Ratio termini desumitur ex prædicato terminandi, cohibendi, faciendi non ultra, quod interdum fit etiam complendo, ut reperitur in terminacione personali universaliter. Dixi, in terminacione personali, quia paries albus nullo modo potest dici completere visionem, quamvis illam terminet. Ratio autem intrinseci per hoc salvari debet, quod dicat alligationem, inseparationem, coniunctionem veram & realem, sicut illud allagativum non recipiatur. Terminus ergo intrinsecus ille erit, qui rem ita terminat, ut dicat alligationem, inseparationem, coniunctionemque veram & realem cum illo, quod terminat in suo conceptu; & sic terminus Relationis non

Disputatio I.

21

non dicit, quā talis, conjunctionem physicam cum subiecto; quodsi eo ipso, quia aliquid refertur ad aliud, illud aliud deberet esse vi illius relationis coniunctum & colligatum realiter, ille terminus haberet rationem termini intrinseci. Et quia VERBUM ita terminat naturam, ita cohibet, ne alterius sit unita, cāq; ratione comprehendatur, ut dicat cum illa alligationem, in separationem, conjunctionemq; veram & realem, ideo VERBUM habebit rationem termini intrinseci.

DICÉS 1. Etiam materia & forma dicunt illam alligationem, & tamen non sunt terminus intrinsecus; ergo per dictam alligationem, non recte explicatur terminus intrinsecus.

RESPONDETUR. Terminus intrinsecus non tantum depositit alligationem, sed etiam rationem termini, quod non competit saltem materiae primae comparativē ad formam; cum hoc tamen stat, ut forma, respectu alicujus modalitatis habeat rationem termini intrinseci, itemq; materia, si modalitas v. g. spiritualis terminaret nonnisi ad illam.

DICÉS 2. Etiam Deus ad causandum petit intimam alligationem, & tamen non est terminus intrinsecus.

RESPONDETUR 1. ideo non est, quia ei non competit ullo modo tunc ratio termini.

DICÉS 3. Actus fidei, ex revelatione specialiter facta, credat reflexē de se: ubi cūque ego sum, ibi est & habitus fidei, hoc ipso talis actus petit essentialiter alligationem cum habitu fidei, & tamen habitus fidei non est terminus intrinsecus.

RESPONDETUR 1. Id ideo esse, quia in tali suppositio, habitus ille fidei nullo modo habet rationem terminantis.

Nunc videamus, quomodo idem ab aliis explicetur.

EXPLICANT 1. aliqui apud Lugonem. Dicitur (inquit illi) aliquis terminus intrinsecus ex eo, quod non solum respiciatur secundum suam intrinsecam entitatem, hoc enim competit omni termino etiam extrinseco; sed quod unio v. g. habeat essentialē connexionem cum illo termino, & tam necessariō pendet à termino, quā à subiecto. Hac Responsio.

NON SATISFACIT: Quia vī illius sequitur, terminus relationis esse terminum intrinsecum; quia relatio tam necessariō pendet à termino, nec potest esse sine termino; quod cōmagis procedit de termino relationis transcendentalis, quā determinat sibi nonnisi hunc terminum, qualis est relatio creaturæ ad Creatorem, qui essentialiter, nonnisi hic est.

EXPLICAT 2. aliquis. Terminus à terminando dicitur, eō, quod quasi limitem rei, quam dicitur terminare præfigat, ne illa ulterius protendatur; hinc uniri alicui ut termino, erit aliquam rem ita cohiberi, ut extra illam entita-

tem, quā cohiberi & terminari dicitur non egrediatur: intrinsecum autem esse, erit constitutum aliquid unum per se substantiale, ut constituit VERBUM; secus color, qui est Objectum visionis, non dicitur terminus illius intrinsecus, sed extrinsecus, quia terminando visionem, non facit Unum per se substantiale. Hec Explicatio

NON SATISFACIT. Quia quāvis rationem termini explicit perid, quod notius est, ut & à nobis supra factum, hoc tamen quod afferit de intrinsecitate, videtur non admittendum; nam ponamus, quod albedo uniatur quantitati aut materiae, sed unione recepta in ipsa quantitate, terminata tamen ad albedinem; eo casu, illa albedo erit terminus intrinsecus, & quā planē, ac VERBUM respectu humanitatis; & tamen non constituit Unum per se substantiale, sed unum accidentale. Casu item quo divinitus dūa naturæ unitentur inter se, eāque completæ, sed unione recepta nonnisi in uno extremo, non constitueretur Unum per se, & tamen aliud extremum haberet rationem termini intrinseci; quomodo enim Unio cum extrinsecitate stareret? ergo apparet de ratione termini intrinseci non esse, facere unum per se, cum alio extremo.

EXPLICAT 3. Arriaga disp. 21. n. 24. Terminum intrinsecum esse illum, qui verē & per se unitur, alteri, & non in genere causæ materialis aut formalis. Hec Explicatio

NON SATISFACIT. Tum quia in sententiā ponente Unionem materialē, verē anima rationalis unitur tanquam formā materiae, & tamen habet se per modum termini intrinseci, respectu illius unionis; ergo potest aliquid habere rationem termini intrinseci, quamvis unitur per modum formæ. Quodsi dicas, respectu unionis habere se ut terminum intrinsecum formam, respectu autem ejus, non habet rationem causæ formalis; id etiam non convinceret; quia querere restaret, cur illa forma respectu illius Unionis habeat nonnisi rationem termini intrinseci, & non rationem causæ formalis? & illud potius erit explicativum termini intrinseci. Tum quia potest dici terminus habere se per modum causæ formalis extrinsecæ, possitq; hoc dici etiam de VERBO: ergo terminus intrinsecus non recte explicatur per hoc, quod debeat per se uniri, non tanquam causa formalis. Tum quia, hæc definitio procedit per terminos negativos, possit autem formalis ex dictis per terminos positivos.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo ab aliis salvetur Immutabilitas Dei?

EXPLICAT 1. Pontius hic Q. 2. Qui fiat, ut Inearatio peragi possit sine illa mutatione perso-

R. P.
H. MLOD
3. 10. 15. 14.
D. VI
6

Tractatus I.

Personæ divinæ, & dicit: Mutabilitas & perfectibilitas sequitur tantum ex eo, quod aliquid possit conjungi cum aliquo realiter distincto, sine quo non posset existere secundum se in statu connaturali suo, aut sine quo non posset exercere omnes operationes suas proprias &c. VERBUM autem potest connaturaliter existere. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non probat, quod per hoc res tantum mutatur, sine quo in suo connaturali statu existere non potest. Tum quia sequitur ex illius doctrina, animam infusione gratiæ non mutari: cum sine gratia existere possit connaturaliter, & omnes operationes suas exercere sibi proprias seu debitas; nam supernaturales sunt illi indebitæ; casu item quo Angelo albedo uniretur, non mutaretur Angelus, quia nec illa indiget ad operationes, & sine illa connaturaliter existere potest; casu item quo per impossibile subjectaretur aliquid in Deo, non mutaretur Deus, quia sine illo connaturaliter existere potest, nec illo indiget ad operationes sibi proprias. Tum quia inexplatum relinquit, quomodo tamen tunc intrinsecè uniatur VERBUM.

EXPLICAT 2. Amicus h̄c disp. i. Sect. i. & dicit specialiter, quod ad hoc, ut dicatur aliquid mutari, debeat perfici in proprio suo intrinseco esse & operari, unde ueste nemo mutatur, quia per illam non perficitur in esse & operari; & quia in esse & operari non perficitur VERBUM per Unionem hypostaticam, hinc nec mutatur Verbum, per unionem hypostaticam. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia redeunt argumenta secundo loco contra Pontium facta, nempe quod sequeretur Deum & Angelum non mutandum, si per impossibile recipientem in se albedinem v.g. Quod si recurras ad hoc, per hoc ipsum mutandum Deum vel Angelum, quia recipere in se illam albedinem; jam per hoc non nisi immutabilitatem salvas, quia non est receptio. Tum quia illud, quod adfert de ueste, non convincit; nam quod ueste non mutetur homo, vel ex eo deducitur, quia inter uestem & vestitum non est unio, quæ deberet fundare mutationem; quæ tamen unio reperitur inter Verbum, & naturam humanam. Tum quia quamvis concedatur ad mutationem perfectivam requiri, ut res perficiatur in suo esse intrinseco & operari, nego tamen, quod ad mutationem (ut ita dicam) defectivam, requiratur, ut dicatur extreum perfici in suo esse intrinseco & operari; sic vivens, posito, quod detur forma cada vereitatis, mutatur eadem, & tamen illa, nec perficitur in esse suo intrinseco, nec in operari; qualitas item illa, quam multi admittunt produciab igne infernali, & recipi in spiritibus, mutat

cosdem, & tamen non perficit illos in suo intrinseco esse & operari.

EXPLICAT 3. Lugo. VERBUM ex vi Unionis hypostaticæ alligatur ad intimam conjunctionem cum humanitate, & ad componendum cum illa Unum per se; cum tamen VERBUM non supponatur incompletum, aut in potentia ad hoc, ut integretur & compleatur per aliud aliud: sed potius supponatur omnino integrum & completum; humanitas autem afficitur int̄ insece unione, cum etiam supponatur de se incompleta, & in potentia ad hoc, ut compleatur per aliquam subſtantiam; consequenter per unionem illam non mutabitur VERBUM, sed humanitas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia, in principiis Lugonis, non rectè salvatur immutabilitas VERBI, si dicatur unionem recipi in humanitate, terminari ad VERBUM: Ergo nec bene per hoc explicatur, quia recipitur in humanitate, alligat autem VERBUM; hæc enim verbis videntur differe. Tum quia redeunt argumenta, quæ contra assumptum antecedens ponit Lugo, quæ sic proponi posunt. Si hæc alligatio extremi sufficit, ut terminus intrinsecè denominetur alligatus & unitus; Ergo dependentia actionis ab agente sufficit, ut agens denominetur intrinsecè agens. Rursus, potest esse aliqua cognitio ita intimè connexa cum objeto, sicut intimè alligat unio recepta in uno extremo, & alligans aliud; idque parat in cognitione quæ est visio Dei beatifica; & tamen Deus non denominatur intrinsecus terminus illius visionis, sed solum extrinsecus; Ergo non ideo erit VERBUM intrinsecè unitum, quia unio illa postulat intrinsecè alligationem & intimitatem cum VERBO. Tum quia in hujus explicacionis sequitur, animam rationalem non mutari, si in illa non recipitur unio.

EXPLICAT 4. Valentia h̄c Disp. i. q. i. puncto 2. Mutationem alicujus rei non propriè in hoc consistere, ut res de novo sit aliquid, quod prius aliquo modo non erat; sed ut sit, vel acquirat aliquid, quod antea simpliciter & omni modo non habebat, scil. neque in perfectione quadam eminentiōri, & ad quod proinde fuerit in potentia passiva simpliciter; quod in proposito minime habet locum: nam VERBUM divinum, habebat prius rem & perfectionem naturæ humanæ eminenter, perfectissimo quadam modo. Quod autem id requiratur ad mutationem, rationem dat; quia communiter de mutatione dicitur, tunc eam fieri, quando res aliter simpliciter & absolute se habet, quam prius; unde & motus dicitur esse actus entis in potentia. Res autem, quæ aliquid modo præstantior habebat, non dicitur propriè mutari, si illud postea acquirat formaliter; quia non simpliciter & absolute illo prius carebat. Consequen-

Disputatio I.

23

sequenter infert, potentiam vitalem mutari per actum vicalem, quia non habet in se eminenter perfectionem vitalis perfectionis; non enim si in operatione vitali, potest potentia efficere habitum, aut ejus augmentum, sed potius potentia vitalis tantum virtualiter continet operationem vitalem. Addit, quod si aliquis contendat etiam tunc rem mutari, quando aliquid formaliter & secundum se acquirit, licet illud praehaberit eminenter, is non nisi de nomine questionem instituit. *Hec Explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia vi illius sequitur, quod etiam VERBUM, Unionem, naturam humanam, albedinem, reciperet, adhuc non mutaretur; cuius oppositum communiter docerur. Tum quia non explicat id, in quo est punctus difficultatis; nego etiam rem non mutari, quando res acquirit aliquid & haberet formaliter, quod antea non nisi eminenter habuit: negaturque, quod tunc res aliter simpliciter & absolute se non habeat; antea enim simpliciter non habebat illam formam, nunc illam simpliciter habet; habet se igitur res aliter simpliciter, per ordinem ad habendam illam formam. Negatur item, quod forma illa non fractus entis in potentia: ubi non dicitur, quod debeat esse actus entis in potentia eminenter non prahabente. Tum quia. faciunt in contra partates. Quando potentia aliqua non nisi virtualiter & per modum organi continet actum, mutatur per illum actum: Ergo etiam res quae eminenter habet aliquid, si illud habeat formaliter, mutabitur per illam formam; item, si miraculose quantitas una alteri quantitati unitetur, mutaretur adhuc illa quantitas, quamvis una & equivalat alteri: Ergo etiam quamvis aliquid continet aliud eminenter, si illi, aliquid quod est formaliter tale, uniatur, mutabitur adhuc. Denique supponamus, quod Angelus supremus per unicam indivisibilem speciem cognoscat omnia materialia, infundat illi Deus speciem particularem non nisi unius materialis, verè adhuc illa specie mutabitur Angelus, vel ipso titulo receptionis: Ergo continentia eminentialis non eximit à mutatione, si accedat aliquid tale formaliter. Addo: per ly Continen- tiemitter, intelligit Valentia, posse se ipso facere totum illud; sic autem VERBUM non continet eminenter unionem hypostaticam, quia se ipso non potest facere Totum hypostaticum.

EXPLICAT 5. Aldrete Disp. 31. Sect. 1. Quod detur in Toto hypostatico duplex unio, quadam creata, quae sit in humanitate eamque perficiat, & per illam unitur humanitas intrinsecè VERBO, non autem VERBUM humanitatis; hinc alia est unio ex parte VERBI, increata, quae sit in VERBO quasi subjectivè, & per hanc VERBUM intrinsecè unitur humanitatis, consequenter tunc non perficitur VER-

BUM per aliquid creatum, adeoque non mutabitur. *Hac Explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia est novitas in Thelogia ante non docta à Patribus, Unio hæc increata. Tum quia hæc unio increata, vel est sequens ipsam naturam divinam, adeoque una communis omnibus tribus personis, vel est sequens proprietates relatives, ita ut dentur tres uniones distinctæ realiter, sicut dantur tres personæ distinctæ realiter. Neutrum dici potest; non primum, quia jam non minus pro sua parte esset unita persona Patris, ac persona Filii, cùm à parte personæ eadem sit trium Personarum unio: possetque de illa quæri; an sit virtualiter distincta à natura, vel indistincta? si distincta, quis articulus Fidei ad hoc cogit? si indistincta: Ergo in sensu reali illa unio erit natura, adeoque dicet completitatem ut Quo ipsa Natura, ut dicit illam Unio; & tamen ex Natura divina & creata, non potest fieri unum per se completum substantiale. Si autem illa Unio est multiplex pro multiplicitate personarum: contra erit; quia omnes formalitates, quæ sequuntur personas divinas, debent esse secundum oppositionem productis & producti, quam formalitatem non imbibit in se illa unio increata. Deinde unio illa increata deberet in se salvare conceptum unionis, hoc ipso enim non haberet formalitatem unionis; sed non salvat, quia unio debet concipi tanquam id, si ne quo potest esse unibile, cùm illa non possit esse sine unibilibus; & tamen existens ab æterno, erat sine unibili natura humana: quod procedit, si unio sit modus. Si autem non est modus, sed ipsum unibile in circumstantiis, restabit quærere, cur ipsa illa Unio, quæ in re est ipsemet Deus, non mutetur tunc? Tum quia, & esset, illa unio increata, ab æterno unio increata, debet enim esse hoc, quod est; & non esset unio increata ab æterno; quia nihil uniret; sicut non est dealbatio ab æterno, quæ non dealbat, impossibileque est esse actum secundum & non habere effectum in actu secundo, hoc ipso enim non esset actus secundus. Unio autem est ipse actus secundus, & si non concipiatur ut actus secundus, non erit Unio, sed Unibile. Deinde illa unio increata, vel est mera formalitas intelligibilis non nisi, vel aliqua virtualitas, aut realitas. Non 1. quia immutabilitas Dei ejusque unibilitas non pendet à nostris conceptibus. Non 2. quia illa etiam positâ, quærere restat, quid illa proficit ne mutetur Deus? quærere item restat ut dixi, cur illa ipsa non mutetur?

EXPLICAT 6. Aldrete Sect. 5. & dicit; quod VERBUM ideo non mutetur, quia cùm VERBUM divinum in se sit infinitè perfectum, nullâ perfectione creatâ indiget, illâque carens VERBUM, est eodem modo felix; quod ipsum exinde firmat, quia ut aliquid perficiatur in-

trinsecè

R. D.
H. M. L. O. D.
3. 1. 3. 1. 4.
D. V. I.
6

trinsecè per aliu, necesse est, ut perficiens magis conveniat perfectibili, eo, quod illi intrinsecum est, quām si solum se haberet extrinsecè, & est id citra dubitum; nihil autem creatum, Deo intrinsecum, est ipsi magis conveniens, quām si solum se haberet extrinsecè; Ergo nihil creatum intrinsecè Deum perficit. Minor probat; quia illud creatum Deo intrinsecum, si non sit necessarium de se, ut existat infinita perfectio divinæ naturæ, nihil aliud præstat, quām addere numerum perfectionum, per quem non resultat absolute major perfectio, pūam confurgat ex Deo solo. Ut autem addatur solum numericè & extensivè modo dicta perfectio, est omnino per accidens. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia ex dictis potest contingere mutatio, licet additum non inferat perfectionem, ut si Deus reciperet in se albedinem, vel Angelus; & sicut inæqualitas non solum contingit per excessum, sed etiam per defectum; ita & mutatio non tantum erit, si res acquirat perfectionem, sed etiam si acquirat imperfectionem: Ergo ex eo præcisè, quod illa unione non acquirat Deus perfectionem, non sequetur illum non mutari.

NON SATISFACIT 2. Quia posito, quod illa unio non perficeret Deum, sed se haberet adhuc per modum addentis numerum perfectionum, nondum sequitur præcisè ex eo Deum non mutari. **Ratio:** quia quando quinario additur unitas, mutatur quinarius, & tamen augeatur nonnisi numerica perfectio: Ergo si unione augeatur numerus perfectionum in Deo, non sequitur ex eo jam præcisè non mutari adhuc Deum. Quodsi recurras, sextario non esse quid extrinsecum additionem unitatis factam quinario, hoc ipso jam inclinabis ad hoc, quod mutatio nonnisi additione in se recepti alicujus perficiatur, cāque intrinsecā, quod supra acceptatum.

NON SATISFACIT 3. Quia possunt restaurari rationes, quas solvere voluit Aldrete.

1. RATIO: Mutaretur Deus intrinsecè, si per impossibile denominaretur intelligens, aut subsistens per aliquid creatum: Ergo etiam si denominetur VERBUM unitum intrinsecè mutabitur VERBUM.

RESPONDET Aldrete: quia Deus de se petit intelligere hoc objectum, & subsistere, & perficitur per cognitionem secum identificatam, representativam illius objecti, & per propriam subsistentiam, & est in Deo aliquod incomplementum virtuale, in ordine ad percipiendum illud objectum & subsistendum.

CONTRA. Tum quia Deus de se petit esse unibilis, ergo sicut sequitur illum mutari, si haberet cognitionem creatam, cūm petat intelligere: ita mutabitur unione, cūm petat esse unibilis. Tum quia habet Deus in completionem

virtuale, in ordine ad intelligere & subsistere: Ergo etiam habet incompletionem virtualem ex prædicato unibilis in ordine ad uniri: Ergo sicut intellecione creatā mutaretur, ita mutabitur unione creatā: imo exinde impossibilitas adhuc unionis hypostaticæ consurgeret, quia si possibilis esset unio hypostatica, supponeretur Deus esse unibilis, si unibilis, complebilis aliquo creato, si complebilis, mutabilis hoc ipso, & quidem magis quām intellecione creatā: quia dicit incompletionem ad intellecione, vel subsistentiam incretam Deus, vel potius ad intellecione & subsistentiam, quæ potest esse inveniata, potest creata: hīc autem diceret incompletionem ad aliquid creatum: unio enim illa non potest esse, nisi aliquid creatum. Tum quia etiam attendendo ad principia ipsius Aldrete hīc num. 4. videtur oppositum evinci: nam esse unibilem naturam divinam, est perfectio intrinsecè necessaria, quasi à posteriori, ad existentiam naturæ divinæ, hācque unibilitate deficiente per impossibile, ipsa natura deficeret: Ergo hāc unibilitas in actum reducā, & quidem per aliquid creatum, faciet mutari Deum: sicut, si alia perfectio divina intrinsecā in actum reduceretur, per aliquid intrinsecum creatum, mutaretur Deus.

2. RATIO. Casu quo daretur natura identificans secum suam subsistentiam, si subsisteret per aliam subsistentiam, hoc ipso mutaretur: Ergo etiam mutabitur VERBUM unionis hypostaticæ.

RESPONDET Aldrete: quia subsistere ex suo genere pertinet ad complementum naturæ illius, & creata subsistentia præberet munus ex genere suo pertinens ad complementum illius naturæ, novoque titulo compleret illam naturam.

CONTRA. Esse unibile pertinet ex suo genere ad complementum Dei, unioque creata exercet munus, & aetiat id, quod est pertinens ad complementum Dei: Ergo, sicut illa subsistentia creata mutaret illam naturam creatam, mutabit & unio Deum: & sicut creata illa subsistentia, præberet munus, ex genere suo pertinens ad complementum naturæ, ita & creata unio præberet munus pertinens ad complementum unibilis.

3. RATIO. Si exerceat Deus munus causæ materialis, mutaretur: Ergo & unione hypostaticæ mutabitur.

RESPONDET Aldrete, disparitatem esse, quia omnis causa materialis, est verè & strictè pars, & de se est quid incompletum: hoc autem Deo non competit.

CONTRA. Ex eo, quod sit causa materialis quid incompletum, mutaretur Deus, si illam exerceat: Ergo etiam, cūm esse unibile sit quid incompletum, utpote capacitas ad uniri, dum

Disputatio I.

25

clara VERBUM redditur intrinsecè unitum,
mutabitur VERBUM.

DIFFICULTAS II.

Alia Principia ex Theologia naturali.

PRINCIPIUM est à Pari.

1. PARITAS est. Natura divina secundum esse suum absolutum sumpta, non potest supplere naturam creatam, quamvis contineat perfectionem omnis naturæ creatæ: Ergo nec Personæ divina potest supplere personam creatum, quantumvis Persona divina, contineat perfectiones omnes personæ creatæ.

RESPONDETUR disparitatem esse, quia ly Unum per se depositum completem & compleibile, compleibile autem esse non potest, si unumque extrellum sit completum; duæ autem naturæ in ratione naturæ non sunt, nisi Entra completa, quia quicquid illis ademeris, jam non erit illa natura, sive ademeris genus, sive formam: jam autem natura in ratione subsistentis est complebilis, nec per hoc amittet rationem suæ entitatis, consequenter in ratione suppositibilis completeri per se potest & fieri Unum per se. Dubitari tamen posset, an non sit possibilis modalitas physica, vi cuius ex natura divina & humana, non constituantur quidem Unum per se, constituantur tamen specialiter, idque verè & realiter, alligatum? Quod non posset haberi talis Unio, innuit Lugo: quia omnis vera unio ex suo conceptu tendit ad hoc, ut ex extremis fiat verè & per se Unum; sed hoc videtur procedere de determinationibus, quæ defacto dantur: non enim videtur implicare contradictionem modalitas, determinans illas naturas ad alligari, quamvis sine facere unum per se; & si datur modalitas, quæ potest facere Unum per se, quin faciat unum per se substantiale, quod sit, dum albedo unitur subiecto: cureniam dari non poterit modalitas determinans ad conjungi physicè, quamvis non fiat ex illis unum per se.

2. PARITAS est. Non potest existere natura humana existentiæ VERBI, nec potest natura humana amittere propriam existentiam & acquirere divinam: Ergo nec potest natura subftere personalitate VERBI.

RESPONDETUR, in principiis Thomistarum falsum esse antecedens. In communibus principiis disparitas est; quia, eo ipso, quod supplet existentia VERBI existentiam humanam in natura, & esset natura humana ut supponitur, utpote facta existere per existentiam divinam, & non esset: quia existentia est identificata realiter ipsi naturæ, nec habet connotatum ullum, ratione cuius dicatur desinere, adveniente ex-

istentiæ VERBI; quod si existentia est identificata naturæ, nec habet ullam formalitatem, ratione cuius desinere possit, non desinente natura, si non desinet natura humana, ut supponitur, nec desinet existentia, si non desinet existentia, quomodo suppletur ab existentia increata? idemque dicendum erit, cur nihil possit durare per durationem divinam: quia in nostris principiis, ipsa duratio intrinseca est indistincta entitativè. In aliorum principiis, hæc posset dari disparitas; quia si suppleret duratio increata durationem creatam, deberet fieri Unum per se, ex duratione increata, & natura humana: nam non nisi per communicationem idiomatum, fundatæ in ratione Unius per se, suppleri posset aliquid creatum ab increato: quia autem, ex natura creatæ, & duratione increata, non potest fieri Unum per se: quia duratio increata sequitur ipsam naturam divinam, non Personalitates, utpote quid commune & absolutum; hinc nisi Unio fiat in ipsa natura divina, non potest fieri Unio cum duratione increata, quæ indistinguitur virtualiter à natura; & quia naturæ divinæ, & naturæ creatæ unio, non potest dari constitutus Unum per se, idèo nec inter naturam creatam & durationem increata potest fieri Unio constitutus unum per se, quod si non constituet unum per se, hoc ipso non poterit dici natura creatæ dura- re, per increata durationem.

3. PARITAS est. Non potest Sapientiæ increata redi Sapiens Natura creatæ: Ergo non subsistens subsistentiæ increata.

RESPONDETUR. Sapientiam increata du- plici modo concipere possumus; Primo per modum attributi. Secundo possumus concipere Sapientiam increata, per modum actus vitalis divini, quo reddatur formaliter & in actu secundo Sapiens Deus. Sub nulla harum formalitatum, natura creatæ potest reddi sapiens, per sapientiam increata, quod non possit reddi creatura sapiens sapientiæ increata, sumpta pro actu vitali, ratio ex anima sticis est; quia actus vitalis non potest denominare, nisi connaturale suum principium: cum ergo nulla creatura, ullo modo, possit esse principium actus increati, sit ut ab illo denominari non possit, quod si deberet uniri sapientia per modum attributi, nec- dum etiam sic sumpta posset creatura reddi sapiens. Ratio: Attributa omnia, exceptis personalibus proprietatibus, sequuntur ipsam na- turam divinam, alias conveniret unum attri- butum uni Personæ, quod non convenit alteri, possetque de illa negari: sicut, quia ratio VER- BI sequitur secundam Personam, potest negari de Patre; jamque etiam eo casu, si non se- queretur sapientia naturam, sed personam, pos- set de aliqua Persona negari; quod dici non pot- est: quia Deitas debet trahere secum omnē pos- sibilem perfectionem, adeoq; & sapientiam. Et

* 6 certe

R. P.
H. M. L. O. W. S. R.
30. 3. e. 4.
D. V. I.
6

certè universaliter quò perfectior est essentia, eò perfectiores habet proprietates, definitur enim per hoc, quòd sit radix reliquorum, hinc perfectior essentia, est perfectior radix, non es-
set autem perfectior radix, si perfectiores pro-
prietates non haberet; consequenter divina es-
sentia, quæ est infinita, debet habere perfectio-
nes infinitas, arq; a deo esse principium & radix Sapientiæ, Justitiæ, & aliorum similium. Por-
rò attributa divina ita sequuntur naturam divi-
nam, ut nonnisi, ex modo nostro concipiendi,
differant ab ipsa natura; nam eandem Deita-
tem, prout concipiatur à nobis per modum radicis reliquarum perfectionum, appellamus es-
sentiam, & eandem Deitatem, prout est princi-
pium cognoscendi altissimum, appellamus Sa-
pientiam, non admittendo hic ullam virtuali-
tatem in ordine ad prædicata physica, cùm ejus
admittendæ nulla sit necessitas. Quod si illa at-
tributa ita sunt idem realiter cum essentia, ut
excludatur etiam virtualitas dicta, sit, ut si po-
natur unio inter naturam creatam & attributum v. g. sapientiæ, immensitatis, &c. unio illa, immediate cadere, deberet, supra ipsam ratio-
nem naturæ divinæ; cùm, ut dixi, nulla inter-
cedat distinctio virtualis inter naturam divinam,
& attributa. Porrò unio immediatè cadere non
poteat supra naturam divinam, ita ut una cum
natura creata constituat unum per se, ut supra
dicebam; & si non potest constituer c unum per
se, nec posset fundare communicationem idiomati-
num; nam hæc etiam in creatis fundarion
poteat, nisi in unione per se: hinc quia unum per
se non sit in cumulo lapidum, lapides non
fundant communicationem idiomatum; si au-
tem non esset tunc communicatio idiomatum
internaturam creatam & naturam divinam, nec
esset communicatio idiomatum inter naturam
creatam & scientiam divinam, quæ, ob indistin-
ctionem, sequitur conditionem ipsius naturæ:
si non esset communicatio idiomatum inter
naturam creatam & sapientiam divinam, hoc ipso
non esset creatura sapiens Sapientiæ increatæ;
hoc enim præstari non posset, nisi per commu-
nicationem idiomatum. E contra, quia ex na-
tura & subsistentia divina, potest ex dictis fieri
unum per se, adcoq; esse communicatio idiomati-
num, sit, ut natura creata, possit reddi subsistens
per subsistentiam increatam.

DIFFICULTAS III.

*An possibilis Incarnationis cohæreat Princi-
piis Theologiae Christianæ.*

3. PRINCIPIUM, contra possibilatem Incar-
nationis afferri potest, petitum ex Theolo-
gia Christiana, & vel maximè ex mysterio SS.
Trinitatis, illudque sumetur, tam ex considera-
tione personarum, quæ ex consideratione

ipsiusmet naturæ divinæ, prout nobis à fide re-
velatæ.

*Quod attinet ad primum, sic proponitur dif-
ficultas.*

Vi unionis hypostaticæ, & deberent omnes
personæ incarnari, & non deberent omnes
incarnari; non deberent omnes incarnari,
quia etiam de facto incarnatae non sunt; & de-
berent omnes incarnari, quia est impossibile
unitam esse naturam VERBI humanitati, at-
que adeo esse incarnatam, quin sit unita tota na-
tura divina; nam non alia est natura VERBI
divini, & alia natura divina: Ergo etiam impos-
sibile est, esse unitam naturam divinam, & non
esse unitas omnes tres Personas, quibus illa na-
tura est identificata.

RESPONDETUR. Non debere uniri omnes
tres Personas. Probatio in contra, supponit,
quòd unio facta sit immediatè in natura divina,
cùm sit immediatè facta in persona. Sed quic-
quid sit de hoc, unita natura divina & persona
VERBI, non est necesse uniri reliquas personas;
quia cùm sit persona VERBI distincta realiter
a reliquis personis, poterit illi convenire præ-
dicatum, personam sequens, realiter aliud,
quod non conveniat reliquis personis; Unitæ
autem mediatè saltem naturæ divinæ, non est
necessæ uniti ullo modo personas, quia natura
divina dicit virtualem distinctionem a personis
in ordine ad prædicata præmodi intentionalia,
qualia sunt uniri, non uniri, adeoq; & equivalentiam
habet ad distincta realiter, exclusa aliena-
tate actuali; & sicut ex iis quæ sunt distincta realiter,
poteat uniti unum, quin uniatur aliud, sic
& in iis, quæ cum summa identitate habent &
equivalentiam ad duo distincta realiter, fieri pot-
est, ut unum uniatur & alterum non uniatur.
De hac autem phrasil y natura divina incarna-
ta, agetur postea.

INSTABIS. Non minus sunt præsentes tres
personæ humanitati, quam persona VERBI,
ergo si adhuc non recipiatur in persona VERBI
illa unio, vel Entitas modalis, non erit ratio, cur
dicatur sola persona VERBI incarnati?

RESPONDETUR. Omnes tres Personas esse
intimè præsentes humanitati titulo immensita-
tis & per circummissionem, sed non titulo ter-
minationis; cur autem quamvis illam entita-
tem modalem non recipiat persona VERBI,
determinet tamen illam potius, quam alias? pe-
titi debet ex natura illius entitatis, respicientis es-
sentialiter hanc nonnisi personam: quamvis au-
tem opera Trinitatis, quæ sunt in genere causæ
physicæ, v. g. produc̄io corporis, animæ, modalitatis, dispositionumq; & c. Christi, sint com-
munia toti Trinitati, producuntur enim ab o-
mnipotenti, quæ rationem divinæ naturæ, o-
mnibus personis communis sequitur; quia tamen
incarnatio accepta pro terminatione, quæ
terminatur natura humana à VERBO, non est
in ge-

Disputatio I.

27

in genere causæ efficientis, sed quasi formalis, ut
interius etiam attingetur, sit, ut illa sit propria
VERBO.

Quod attinet ad considerationem naturæ divine,
argumentum sic habet.

Si possibilis esset unio hypostatica, vi illius &
esset necesse uniri saltem mediæ naturam divi-
nam, & non esset necesse etiam mediæ illam
uniri; esset necesse, quia id communiter suppo-
nitur, & quia in Christo duæ naturæ de facto
sunt: præcipue autem, quia mediæ uniri, est
uniri illud mediæ, à quo aliud non distin-
guitur realiter, sicut natura divina non distin-
guitur realiter à persona; & quia in omni unio-
ne hypostatica, est necesse mediæ uniri per-
sonam, ideo etiam erit necesse mediæ uniri
naturam. Non esset verò necesse, etiam mediæ
uniri naturam, quod probatur; vi distinc-
tionis virtualis potest produci personalitas, &
non produci etiam mediæ natura, potest item
communicari natura mediæ, & non com-
municari etiam mediæ personalitas, alias pa-
ter est saltem mediæ in persona non distin-
guere realiter à Filio, eò, quod illius persona me-
diæ esset communis, si quidem mediæ com-
municaretur: Ergo etiam beneficio ejusdem
distinctionis, quantumvis mediæ uniri
persona VERBI, non erit necesse etiam media-
te uniri naturam divinam.

Punctum Difficultatis I.

Expenduntur Responsones.

RESPONDET 1. Quidam, implicare quo-
minus saltem mediæ uniri natura divi-
na, calu quo uniri mediæ personalitas;
quia implicat, ut unione illa non sanctificetur
natura creata, non sanctificaretur autem, quia
sanctitas hæc desumitur non nisi ab ipsam
natura, quæ tamen tunc non uniretur. *Hæc Re-
sponso*

NON SATIS FACIT. Tum quia redit argu-
mentum. Potest non produci etiam mediæ
natura, productæ mediæ personalitate; Er-
go poterit etiam mediæ uniri persona divi-
na, ita, ut nec mediæ divina natura sanctifica-
tiva uniri. Tum quia dubium est hoc princi-
pium, an non detur etiæ personalis sanctitas, de
quo infra. Tum quia, si naturæ irrationali per-
sona divina uniretur, non illam sanctificaret, &
tamen est possibilis talis unio, ut communis do-
cetur, quicquid in oppositum dicat Espanza,
saltemq; ad solutionem hujus implicantia, dan-
da est implicantia, quare non possit uniri per-
sona divina, saltem jam naturæ intellectuali,
non exhibendo illi prædicatum sanctificati?

RESPONDET 2. Idem, Posito, quod nec
mediæ producatur natura divina, quamvis
producatur persona, non sequitur ulla investi-

distinctionis realis; si autem uniri immediæ
persona, & non uniri etiam mediæ natura,
sequeretur distinctione realis, nempe separatio
naturæ non unitæ à persona unita. *Hæc Responso*

NON SATIS FACIT. Tum quia, quamvis
productæ immediate personæ, non producatur
mediæ etiam natura, non sequitur separatio
naturæ divinæ à persona; Ergo etiam quamvis
non uniri etiam mediæ natura divina, non
sequeretur ejusdem separatio à persona divina;
hoc enim dicam salvari distinctione virtuali;
sicut enim, si essent duo distincta realiter, posset
unum uniri, quin mediæ uniri aliud; ita &
beneficio distinctionis virtualis, poterit etiam
unum mediæ uniri, quin etiam mediæ uniri
aliud. Tum quia, si non uniretur etiam
mediæ natura divina, foret illa actu separata
ab eo, cui unitur persona divina, nempe à natu-
ra humana, non tamen foret actu separata à per-
sona divina, nec appareret, unde hæc separatio à
persona oriri deberet; Ergo adhuc posset nec
mediæ uniri natura divina, siquidem negatæ
hac unione non esset separatio à persona divina,
licet foret separatio à natura creata. Tum quia,
quando unitur mediæ natura divina humani-
tati Christi, ita, ut nec mediæ uniri persona
Patris & Spiritus S. ne intercedat distinctione realis,
sufficit, ut per circummissionem sit præsens
Pater & Spiritus Sanctus: Ergo & non unita
etiam mediæ natura divina, ne illa distingua-
tur realiter, ne importet separationem, sufficit:
ut sit præsens per circummissionem, non ergo
exigetur unio etiam mediata.

RESPONDERI potest 3. Ex Aldrete Disp. 42.
Sect. 2. Quod non tantum mediæ, sed etiam
mediæ divinitas sit incarnata, & quod non
potuerit non incarnari; quia divinitas identifi-
catur cum termino directe unito; quod ipsum
habet fundamentum ex illo principio. Identita-
tas quatenus identitas, non potest facere diver-
situdinem, in ordine ad communicationem; ac
proinde dum semel unitur personalitas, debet
quidquid cum illa personalitate identificatur,
sufficienter communicari; neque obstat virtua-
lis distinctione, quia illa distinctione est solum secun-
dum quid, identitas verò est simpliciter identi-
tas. Quod ipsum ulterius explanat. Tunc ali-
qua formalitas dicitur perfecte & inmediæ uni-
ri, quando nihil mediat inter ipsam præter unionem:
jam autem, inter unionem hypostaticam
& essentiam divinam, ne quicquam mediat;
non enim mediat personalitas Filii: quia rela-
tio filii, est idem cum natura divina; jam autem
inter unionem hypostaticam & paternitatem
mediat filiation, quæ non est idem cum paterni-
tate. *Hæc Responso*

NON SATIS FACIT. Tum quia redit argu-
mentum. Quamvis Divinitas identificetur cum
termino producto, potest produci personalitas,
& non produci natura; ergo etiæ quamvis iden-
tifice.

* 6 2 tifice.

Punctum Difficultatis 2.

Affertur Responso.

tificetur cum termino immediatè unito natura, poterit tamen non uniri. Quamvis identitas quā identitas, non possit facere diversitatem in ordine ad communicationem, potest nihilominus communicari natura & non produci, non communicatā personalitate, & productā personalitate: Ergo etiam quamvis identitas, quā identitas, non possit facere diversitatem in ordine ad communicationem, poterit uniti immediatè personalitas divina, non unita natura. Quamvis distinctio virtualis sit distinctio secundum quid, identitas autem simpliciter, potest non produci natura, productā personalitate; Ergo poterit & non uniri. Quamvis, dum producitur personalitas, nihil mediet inter productionem & illam naturam, quia filatio producta, est idem realiter cum natura divina, nihilominus non producitur natura: Ergo nec unitur. Tum quia assumit aliqua hæc doctrina, quæ non convincunt; nam quid dicit distinctionem virtualem esse secundum quid, hoc indiget explicatione; nam non secundum quid, natura non producitur, personalitas VERBI producitur, sed verè & realiter. Quod afferatur, inter personam Patris, ne uniatur tunc, mediare personam Filii: id etiam non convincit; nam quando immediatè unitur, per Aldrete, natura divina humanitati Christi, immediatè etiam unitur persona VERBI, non dicitur mediare persona Patris, impediens ne uniatur immediatè persona VERBI; Ergo nec impedit persona VERBI, ne immediatè uniatur Personalitas. Tum quia argumentum quod afferit, non concludit; concedo enim divinitatem esse identificatam realiter cum termino directè unito, sed non est illic identificatio, cum exclusione distinctionis virtualis: de qua queritur, cur salvare non possit, ne immediatè uniatur natura? & licet identitas, quæ est exclusiva etiam virtualis distinctionis, non possit facere distinctionem in ordine ad communicationem; secus tamen si sit cum tali distinctione; quæ enim in hoc implicantia? Negatur item, illam identitatem esse ita identitatem simpliciter, ut excludat distinctionem virtualem, beneficio cuius, quæ implicantia, cur non possit illi ne mediata quidem uniri natura? Tunc etiam aliquid immediatè unitur, quando nihil mediat inter ipsum & unionem, si cætera sint paria, & absit distinctionis virtualis, faciens, ut nullo modo se habeat illa unio, per ordinem ad naturam divinam. Plura similia responderi possent in contra. Ad hoc attendi debet, ut investigetur, an implicit, ut uniatur immediatè personalitas, ita ut nec mediata uniatur natura, & an ad hoc salvandum, non possit conferre distinctionis virtualis, talis, qualis reperitur in Divinis?

SUPPONO 1. S. Thomam h̄c qu. 3. art. 2. ex presso citare Patres, qui tenent naturam Dei incarnatam esse: habetque hoc etiam Augustinus lib. de Fide ad Petrum cap. 2. Sed hic liber, ut notat Suarez in Comment. hujus articuli, non est Augustini, sed Fulgensis; accipiturque illic natura pro persona, nam nullo modo potest dici, natura divina genita, quod tamen vult ille locus. Durandus etiam in 3um, dist. 1. q. 1. docebat primariò unionem factam esse in natura, secundariò in persona, sed hoc rejicitur à Theologis. Quando autem Patres in Christo dicunt esse duas naturas, id verum est; sed non sequitur, quid unio proprie fuerit facta in natura divina, secundum suum esse absolutum spectata.

SUPPONO 2. Doctrinam S. Thomæ citati in corpore. *Primò quidem, inquit, & propriissime persona dicitur assumere, secundariò autem potest dici, quod etiam natura assumptæ naturam ad suæ personam, in quantum scil. (ut interpretatur Suarez) verbum assumendi, importat rationem principii & virtutem agendi, quæ per se naturæ convenit.*

SUPPONO 3. An in humanitate Christi sint speciali modo, & non solum vi immensitatibus, omnes tres personæ? tractat hanc quæstionem Suarez. d. 12. Sect. 1. citatq; loca S. Thomæ ex 1. parte qu. 43. art. 3. qui videtur talem modum specialem existendi in humanitate non agnoscere, citat & Hugonem Cardinalem, qui libro, qui inscribitur Speculum Ecclesiæ, paragr. Post hac igitur: definit, Patrem & Spiritum Sanctum, non esse speciali modo sub speciebus Sacramentalibus, etiam per concomitantiam. Imò & Tridentinum Sessione 13. c. 3. Soli id tribuit divinitati, propter hypostaticam unionem, nec meminit inibi personarum; quod si non sunt speciali modo alia personæ in Eucharistia, nec erunt in humanitate Christi. Cæterum, deferendo authoritati phraseos Tridentinæ, & Hugonis, possent hæc distingui, Concomitantia & Circummissione. Concomitantia per Tridentinum refertur in naturalem ordinem unitorum & connexionem, cumq; personæ alia non sint unitæ, posset dici, quod non sint illic per concomitantiam; sed cum hoc stat, ut possint esse per circummissionem, quæ fundat præsentiam & intimitatem, ratione identificationis in natura; ita, ut si per impossibile non esset pater immensus, titulo identificationis cum natura divina, suo modo in Christo unita, adhuc deberet esse illic præsens; unde etiam tenet Suarez, adesse speciali modo reliquas personas humanitati, citatq; Gabrielem, Vigueris, Augustinum Serm. 3. dō

de Tempore. Cyrillum lib. i. in Joan. cap. 47.
Cum hoc tamen stat, *Quod*

Suppono 4. Etiam si ponatur specialis coexistētia aliarum personarum in ipsam humanitatem, major tamen est connexio divinitatis cum humanitate. Ratio: quia id videtur significare phrasis S. Pauli dicens, *habitare*, in Christo, plenitudinem Divinitatis corporaliter: & Augustini Enchyridii cap. 34. ubi dicit: *Corpus suisse à divinitate suscepsum*; non dicit autem id esse à parte suscepum. Deinde, quia aliás, sicut vera est ista propositio, Totum Hypostaticum stat duabus Naturis & unā Personā; sic etiam vera est propositio, quod totum Hypostaticum fieri duabus Naturis & tribus Personis; si enim est aequalis connexio personarum cum natura humana; ac connexio naturae divinæ cum illa, totum Hypostaticum, & quæ importaret personas divinas, ac naturam divinam.

Suppono 5. Hanc existentiam specialem nature divinæ in humanitate non esse aliam quam ratione unionis: quicquid sit, sive illa sit mediata, sive immediata, de qua ipsa unione duplex potest institui quæstio 1. An defacto sit unita natura divina? & hæc est de fide, quia est de fide, in Christo esse duas naturas: non essent autem duas naturæ, si non diceretur una divina Natura; sicut nec habet Christus duas personas, suam & Patris, quia persona Patris nullo modo est unita. 2dō. Potest esse quæstio de possibiliitate, an sit possibile, ut ne mediata quidem uniatur natura divina? videtur quæ posse id alibi. Ratio: Tum quia id non implicat. Tum quia videtur hoc sufficienter innuere Suarez lib. d. 12. Seç. i. Conclus. 2. Dico, inquit, *per incarnationem prout facta est, natura, sicut verè & realiter unita natura humana in persona VERBI.* Ubi lib. prout facta est, videtur supponere, quod id aliter fieri potuerit. Tum quia urget bene paritas supra in argumento proposito attacta. His suppositis

RESPONDETUR. Aliam esse quæstionem, quid sit de facto, & aliam quid sit de possibili; de facto, est unita naturæ humanæ natura VERBI, ita tamen, ut potuerit non uniuri, de quo ratione suppositis.

INSTABIS 1. Exinde sequi, suisse in libertate VERBI, ut uniretur secum natura divina: quod non potest dici, aliás diceretur, suisse etiam in libertate Patris, communicare suam Paternitatem filio.

RESPONDETUR. Concedendo sequelam: paritas allata non tenet, quia non erat in libertate Patris, ne distingueretur realiter à Filio, tanquam producens & productum: Si autem illi: communicaret paternitatem, non distingueretur realiter ab illo, consequenter, subrueretur jam totum mysterium Trinitatis, quod non potest ostendi subruendum, si ne mediata quidem uniatur natura divina. Rursus, quia

suppositis suis intrinsecis, Deus est liber in faciendo aliquid ad extra, hancque libertatem ostendit, faciens immediatè uniri personam, non naturam: consequenter potest esse liber, ut nullo modo uniatur natura. In ipsis autem, quæ sunt ad intra circa producere, vel non producere, non est liber Deus.

INSTABIS 2. Si verum est assertum, non posset ostendi per quid fiat, ut mediata uniatur natura divina.

RESPONDETUR. Id peti debere ex natura modalitatis, inferentis alligationem etiam Naturæ divinæ: unde etiam hoc argumento probari potest, debere dari talem modalitatem.

INSTABIS 3. Eo casu, quo nec mediata uniatur natura, sequeretur, quod totum hypostaticum non esset Deus.

RESPONDETUR. Fore Deum, in quantum ly Deus supponit pro Persona divina unita.

INSTABIS 4. Positâ responsione, non erit fundamentum colligendi, quod de facto sit unita natura divina.

RESPONDETUR. Ea, quæ sunt libertatis divinæ, colligi ex Scriptura, Traditione, doctrina Conciliorum: claræ autem sunt doctrinæ Conciliorum, esse in Christo duas naturas: supponendumq; est Deum semper connaturalius agere, connaturalius autem est, ut uniatur etiam natura divina; utpote quæ est idem realiter cum persona: probabileque est, noluisse Deum in Incarnatione duplicare difficultatem, ut duplicaret, si titulo distinctionis virtualis, reperibilis in mysterio Trinitatis, nollet etiam mediata uniatur naturam divinam: cum aliunde ipsa unio personæ, tantam etiam habeat difficultatem.

INSTABIS 5. Mediata uniuri, est uniuri, quia unitur immediatè id cui aliud alterum identificatur: jam autem omni eventu natura divina identificatur persona: Ergo si persona immediatè uniatur, uniatur mediata natura.

RESPONDETUR, ex via lati principii, ad unionem mediata, non solum requiritur identificatio realis, cum termino immediatè unito, sed etiam requiritur talis conditionis modalitas, quæ determinet non solum alligationem ipsius personæ, sed etiam naturæ; idque in præsuppositione decreti divini, volentis mediata uniuri naturam. Et sicut datur modalitas, essentialiter respiciens nonnisi personam VERBI identificatam naturæ, non autem personas alias eidem identificatas; ita possit dari modalitas, solum nonnisi respiciens personalitatem, & non naturam, etiam mediata. Et sicut non est hoc mediata produci, quia immediatè producitur id, cum quo aliud identificatur realiter: nam immediatè producitur Verbum, & non dicitur mediata produci natura illi identificata realiter: ita nec hoc erit formaliter mediata uni-

* c 3 tum,

R P
H MLOD
a OWSKI
3. e. 4.
D VI
6

tum, quod realiter identificatur immediatè unito.

ALIA viā eidem difficultati occurri potest, declinando ad hanc partem, quod impossibile sit, ut in toto hypostatico saltem mediata non uniatur natura divina. Hinc jam argumento ducet à productione, disparitas hæc assignari potest: *Unio*, vel quæcunque modalitas illic requisita, non habet in se vim distinctionis virtualis, in ordine ad prædicata physica, est enim quid creatum; si non habet vim distinctionis virtualis, tunc si aliquid afficit vel determinat, debet determinare omnia identificata illi realiter, non excipiente ab illo determinativo quæcunque virtuali distinctione, quia ipsum determinativum illam non habet; ad eum modum, quo, digitus tangens aliud, sui extremitatibus totis, non potest nisi tantum tangere, licet tangibile, ab alio minori tactivo, possit non tantum tangi; è contrâ quia ipsa productio VERBI, habet in se distinctionem virtualem, est enim virtualiter distincta à natura divina, idè bene poterit unam virtualitatem producere, nempe personam, non productâ etiam mediata aliâ virtualitate: nempe naturâ.

INSTABIS 1. Vi hujus Responsionis sequitur, impossibile esse, quin uniatur natura divina, si uniatur personalitas divina.

RESPONDETUR. In hac vi id conceditur.

INSTABIS 2. Vi hujus responsionis sequi, quod non tantum mediata sed etiam immediata, unita sit natura divina; quia si immediatè unitur Persona divina, & non habet vim in se virtualitatis illa modalitas vel unio, non poterit non immediatè unire naturam divinam: hoc ipso enim haberet virtualitatem ad mediata unitonem.

RESPONDETUR. Istud immediatè unitum, solum significare alligationem ejus, quod immediata compleat substantialiter, & facit immediatè Unum per se; quam rationem completivi substantialiter, vi suæ virtualitatis, exhibet Persona divina, non exhibet natura, nisi in persona VERBI, & hoc est illius mediatio.

INSTABIS 3. Quod non uniatur etiam mediata persona Patris, quarumvis uniatur natura divina, vel id sit beneficio distinctionis virtualis, vel sine illo? Si Imum ergo illa datur in creatis, quod est absurdum. Si idem: ergo etiam sine ullo beneficio distinctionis virtualis; poterit uniri immediatè persona, quin uniatur etiam mediata natura.

RESPONDETUR; sine ulla distinctione virtuali, non uniri etiam mediata personam Patris, quia deficit fundamentum in parte requisitum ad salvandam unionem mediata, nempe identificationem cum termino immediatè unito; quâm identificationem, personam Patris, non habet cum persona Filii.

Vtrumq. hæc Response teneri potest.

Punctum Difficultatis 3.

Afferuntur aliqua idem epodantia.
A pleniorum hujus difficultatis penetratiōnem, attingi debet, an de facto immediatè sit unita natura, & an ita potuerit uniti?

DICENDUM est. *immediatè non esse unitam naturam, posse tamen immediatè uniri.* Est conclusio contra Aldrete.

1. Pars, PROBatur 1. auctoritate Conciliorum. Concilium Toletanum Imum cap. 1. ut habetur in summa Conciliorum, hæc habet. *Solus Filius suscepit humanitatem in singularitate Personæ, non in unitate divina naturæ.* Qui locus excludit aliquam unionem cum natura; sed non mediata, aliâs non essent in Christo duas naturæ: Ergo immediatam. Synodo 67a generali, hæc habetur propositio. Quod circa mysterium Incarnationis Pater & Spiritus S. nullâ, inquit, ratione communicant, nisi quis dicat secundum benigneſſimam & misericordem voluntatem; quæ propositio, cum non possit intelligi de mediata unione, intelligenda erit de immediata; quod scil. immediatè non uniatur id, in quo Pater & Spiritus Sanctus communicant.

PROBatur 2. Auctoritate S. Thomæ, sic enim habet hic q. 3. art. 2. in corpore. *Primo quidem & propriissimè persona dicitur assumere, secundariò autem potest dici quod etiam natura assumpsit naturam, ad sui personam;* & supra q. 2. art. 2. in corpore. *Cum VERBVM divinum, naturam sibi humanam, non ad naturam suam attinentem unit, necessario etiam non in natura, sed in persona facta est.* Authoritati S. Thomæ adiungenda Scholasticorum, qui docent formalem rationem, per quam VERBUM, primo ac per se, terminat humanitatem, esse proprietatem ejus relativam; ita Aten. Bonav. Scot. Gabr. Palud. Marsil. omnes apud Suarez hic disp. 12. Sect. 2. Qui istam sententiam, ita dicit esse certam, ut contraria rullo modo probabilis existimanda sit. Si autem primo & per se non est natura divina unita, sequitur non fuisse illam immediatè unitam. Vide etiam Arriaga hic Disp. 26. n. 14.

PROBatur 3. Quia si immediatè uniretur natura divina, idque ut supponitur substantialiter, non esset ratio, quare etiam de facto non sit unita persona Patris & Spiritus Sancti, quod tamen est contra fidem.

Objicitur Aldrete auctoritatem Cyrilli, qui Epistolâ ad Successum. *Non oportet, inquit, intelligere duas naturas, sed unam naturam VERBI DEI incarnatam.*

RESPONDETUR. Quod illic non accipiat nomine naturæ Cyrus personam, ipse explicat apud Valquez Disp. 41. Sic tamen explicari potest: quod una sit in Christo natura divina, quæ est incarnata, natura autem humana non est incarnata, sed ratione cuius facta incarnatio; vel, quod natura divina sit in persona VERBI incarnata:

Disputatio I.

31

nata: vel quod nomine naturae intellexerit unum compositum substantiale, ut habet Raimundus lib. 1. de Christo n. 129. Ante recentiores, vide de eodem loco S. Thomam hinc q. 2. art. 1. & q. 3. art. 2. in corpore.

INSTABIS. Inexplicabile est, in quoniam ista media unio confstar.

RESPONDETUR. In hoc mysterio multa esse inexplicabilia, sufficit se tueri, quia id non implicat contradictionem. Quod autem medium & immediatam unionem explicare non possumus, proponit ex eo, quia ipsum fundamentalius, nempe distinctionem virtualiter, non penetramus, nec penetrare possumus, quia hoc ipso penetraremus mysterium Trinitatis. De hac tamen media unione dici posset, illant in hoc stare, quia in illius alligatur etiam natura divina: quia tamen non nisi mediante Personalitate facit unum per se substantiale, ratione Persona complementis substancialiter; ideo non nisi illa mediante dicitur uniri, mediate item unitur: quia immediatus respectus modalitatis habetur non nisi ad personalitatem VERBI, ad naturam autem extendit se ille ordo, non nisi propter identitatem ejus cum persona, hocque ipso media res quia scilicet, si per impossibile non esset illa natura physicè idem cum VERBO, non se ad illam ex porrigeret illa modalitas.

PROAD 2. Partem, nempe an sit impossibilis immediata unio naturae divinæ? posset esse quæstio, an scilicet per substantiam absolutam posse terminari natura humana? sed hanc non dari alibi decisum, si datur, posset terminare naturam humanam, quia nihil differet a Personalitate, positoque quod esset indistincta virtualiter a natura divina, terminaret formaliter naturam humanam, non secundum quod natura, sed secundum quod substantia est. Procedit tamen quæstio de ipsam naturam an posse immediatè uniri? affirmat Scotus, Durandus, Richardus, Occam, Gabriel, Cajetanus, Valentia, Suarez, Disp. 13. Sect. 1. Negat Capreolus, Alchis, Vafiq. Disp. 27. n. 4. Aldrete & alii: *Contra quos*

PROBATUR 1. Quia id non implicat contradictionem.

PROBATUR 2. Possibilis est modus determinans ut uniatur mediate natura, quamvis immediatè uniatur Persona: ergo etiam possibilis est modus determinans ut immediate uniatur natura.

PROBATUR 3. Potest communicari natura immediate, non communicari etiam mediate persona: ergo etiam potest immediate uniri natura, non uniri etiam mediate persona.

OBJICITUR 1. Natura divina sic unita natura humana, neque esset homo cum non esset ipsa compositum habens naturam humanam: neque etiam esset natura humana, siquidem distinguatur ab illa; Ergo casus omnino est impossibilis.

RESPONDETUR. Quando admittitur possibilis unio immediata naturæ divinæ, cum natura creata, non admittitur unio substancialis; hæc enim requirit, præter extrema substancialia, incompletionem, qualis non habetur in naturis; quod si non admittitur à nobis unio illa substancialis, non admittitur fundans communicationem idiomatum; quia hæc, est unitas prædicatorum substancialium, unitas autem prædicatorum substancialium, non est nisi ratione Unionis Substantialis; si autem non erit tunc communicatio idiomatum, non poterit dici, quod illa natura divina sit natura humana, nec erit natura illa divina homo, sed erit unitum, & adstrictum naturæ humanae.

OBJICITUR 2. Etiam positæ substantiæ absolute, non posset illa terminare naturam creatam, quia substantia debet reddere naturam incommunicabilem, hoc autem non præstaret substantia absoluta.

RESPONDETUR. Substantiam absolutam, si & ipsa sit incommunicabilis, debere reddere naturam incommunicabilem, non esset autem incommunicabilis substantia absoluta, si datur.

OBJICITUR 3. Quia nullibi S. Thomas affirmat possibilitatem talis unionis, & quia post multa hinc quæst. 3. art. 3. in corpore, non inventit modum, quo Natura divina uniri possit, nisi in consideratione nostra intelligatur ut substantia.

RESPONDETUR nullibi etiam S. Thomasi negare hanc possibilitatem; locus citatus, loquitur de unione substanciali faciente unum per se substancialis, quæ non potest esse nisi intelligatur natura divina ut substantia, non loquitur autem de unione accidentalis, quæ à nobis hinc potitur.

QUÆSTIO III.

An Principiis Philosophicis cohæreat Possibilitas Incarnationis?

1. PRINCIPIUM. Definitivè Substantia per Boëtium, est naturæ rationalis individua Substantia: nunquam autem potest natura humana esse à parte rei, nisi individua: Ergo nec existere sine propria Persona.

RESPONDETUR. Ly individua dupliciter sumi potest: imprimis pro singulari & hæc se ista, & sic non potest existere natura, nisi individua; Secundum sumi potest ly individua, pro non communicata alteri, pro non dividante se ad unionem cum alio terminante, pro habente rationem totius talis: & sic fieri potest, ut natura existat, communicetur tamen alteri, ut ab alio terminetur, ut non habeat in se rationem totius, sed rationem partis, adeoque ut à Personalitate aliena, maxime divina, terminetur. Quando autem assumunt aliqui, magis esse separabilem individuationem quam Personam, eò quod esse individuum pluribus conveniat, esse autem Personam

* c 4 sonam

onam non nisi Unisoli, id non convincit; quia individuum, si sumatur prout est à parte rei, & quae non est commune, si autem sumatur secundum rationes communes, & quae est commune ac Persona; quare autem stante entitate rei, non possit aliquid definere esse individuum, & tamen possit definere habere rationem totius seu subsistentis? referri id debet, vel in distinctionem entitativam subsistentiarum, vel in rationem connotati; eò quod possit haberi connotatum, ratione cuius dicatur non esse Persona, cum non detur connotatum, ratione cuius dicatur, non esse individuum.

INSTABUR 1. ex Amico. Non posse ostendi, quomodo tunc Substantialis compositio intercedat.

RESPONDETUR. Ostendi id, si ponatur esse subsistentia, quae est complementum superadditum substantiale. In principiis autem connotantium dici posset, quod natura humana à parte rei positæ, identificatur realiter sua totalitas, & habere rationem totius: si ergo natura humana est aliquid substantiale, etiam illius totalitas, & hoc quod est habere rationem totius, erit substantiale; si ergo non habeat aliquo casu natura humana rationem totius, non habet aliquid substantiale, adeoque non erit quid completum substantialiter, non ob defectum alicuius entitatis, sed ob defectum connotati requisihi; & haec incompletio, fundare potest compositionem substantialem.

INSTABIS 2. Subsistentia est modus, si est modus, non potest suppleri effectus illius, nisi consimili modo.

RESPONDETUR, etiam posito quod subsistentia sit modus, non repugnat, ut aliquid eminenter continens illam modalitatem, faciat, quod faceret modus.

INSTABIS 3. Figura non potest suppleri ab alia figura, ergo neque subsistentia à subsistentia, etiam altiori.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia non est possibilis alia species figuræ, praestans hoc, quod præstaret alia: quomodo enim quadratum, præstabit hoc, quod triangulus, habebitque non nisi angulos tres? non repugnat autem subsistentia divina, continens perfectionem subsistentiarum creatarum.

2. PRINCIPIUM est. Effectus causæ formalis & materialis suppleri à Deo non potest: Ergo nec effectus subsistentiarum creatarum. *Hec difficultas tangit questionem, an VERBUM exer-*

ceat aliquod genus causalitatis in humanitatem? Negat Suarez. Affirmat Amicus.

RESPONDETUR directè, disparitatem esse, quia cum Deus non habeat in se rationem formæ vel materiae physicae, ut alibi docetur, nec defectum eorundem in eodem genere supplere potest; quia autem in se Deus habet rationem subsistentiarum, utpote in suo conceptu nullam imperfectionem dicentis, id est subsistentiam creatam supplere potest: quod est quidem aliquo modo similis formæ, quia suo modo auctuat, advenit, determinat; est tamen in hoc dissimilis, quia forma ordinatur ad perficiendam naturam, in ratione naturæ, subsistentia in ratione per se stantis; rursus quia forma dicit necessariò esse aetum Subiecti, jam autem subsistentia dicit esse terminum subsistentiale in natura. Cæterum subsistentia non est idem, quod forma rigorosè: quia si idem esset forma & subsistentia, cum in Deo dentur verè tres subsistentiarum, darentur tres formæ, adeoque Deus esset quid verè compositus.

3. PRINCIPIUM jam prædictum est. Ex duabus entibus completis non sit unum per se; natura autem humana & VERBUM sunt entia completa.

RESPONDETUR. Naturam humanam in ratione naturæ esse ens completum, & sic sumpta, non facit unum per se, primò directè: nihilominus naturam humanam in ratione subsistentiabilis, personabilis, terminabilis, non esse ens completum, ideoque in ratione Personæ natura humana & VERBUM, faciunt unum per se, unde etiam natura humana, dicit ordinem obedientiale, ad talem compleri.

INSTABIS. Omne totum debet constare partibus, ergo & totum Hypostaticum debet constare partibus; Persona autem divina non potest habere rationem partis.

RESPONDETUR ex dictis de subsistentia. VERBUM in hoc composito habere rationem partis & equivalenter, hoc sensu, quia sicut pars se sola non constituit totum, sicut etiam & persona divina non constituit se sola Totum Hypostaticum; non habet autem formaliter rationem partis; quia pars semper dicit imperfectionem, quod caret VERBUM; dicit totum se esse perfectius: Totum autem Hypostaticum non est perfectius personâ VERBI. Et quamvis ex contrariis non dicentibus in aliquo genere ordinem ad se, non possit fieri unum per se, secus tamen fiduciam hunc ordo; ut dicit natura ordinem obedientiale ad suppositori à VERBO.

DISPU-

DISPUTATIO II.
De necessitate & Convenientia Incarnationis.

Necessitas Incarnationis ex duplice Principio deduci solet. Imprimis, an Deus necessitetur ad faciendum Optimum? deinde, an, supposito, quod facienda esset satisfactio rigorosa Deo ob peccata mortalia, fuerit necessaria Incarnatio? incipiendo a priori necessitate, sit

QUÆSTIO I.

De Necessitate Incarnationis, independenter a peccato.

Si necessitatur Deus ad volendum Optimum, independenter ab omni peccato, debuisset esse Incarnatio, ad quam debuisset etiam necessitari Deus. Ut hoc totum contumodius intellegatur.

PREMITTO 1. *Duplicem posse pro presenti necessitate considerari.* Primo Physicam. Secundo Moralem. Physica, stat in determinatione ad unum, una cum exclusione potentiae ad faciendum oppositum. Secundum autem est necessitas moralis, que stat in determinatione ad unum, una cum inclusione potentiae faciendi oppositum, determinatione in quam orta non ex principio intrinsecis, & natura ipsius operantis, sed ex aliquo extrinseco determinante moraliter, seu ex principio aliquo morali.

PREMITTO 2. *Indubie Deum habere necessitatem aliquam physicam, immo & metaphysicam, sed non nisi in operibus ad intra;* est enim Pater v. g. determinatus ad producendum VERBUM, nec habet potentiam non producendi. Quod autem non habeat ullam necessitatem physicam respectu ponendi aliquid ad extra, supponunt omnes tanquam articulum fidei, & tanquam demonstrabile ex eo, quod Deus sit liber. Quæstio tamen est, an habeat necessitatem moralem, sicut ad Optimum, ut affirmat Granado i. p. Contr. 3. Tract. 2. Ruiz Disp. 9. & 20. de voluntate. Negat autem Lugo h̄c Disp. 2. Sect. 1. Amicus d. 4. Aldrete d. 1. & 2.

PREMITTO 3. Quando Granadus & alii cum illo afferunt, dari in Deo necessitatem moraliter, restringunt eam ad optimum; idq; non optimum absolute, sed optimum respectivè, per ordinem ad Universum. Sic optima est multiplex unio Hypostatica, ad eam tamen pluries ponendam, non necessitatur Deus; quia in ordine ad Universum melior non est, tollit enim unitatem Capitis. Ad hanc autem, ut discernatur, quid sit optimum, ad quod necessitatur Deus,

supponit Granado, duplicitis generis esseentia; quædam ejusmodi, ut in illis non detur ullus terminus, quo posito verum sit dicere, hoc jam est optimum; & ita non datur species optima, individualium optimum, nec ad ponendum in talibus optimum, necessitatur Deus, cum in illis ipsis non deveniat ad optimum. Secundo dici potest, dari aliqua entia, in quibus veniri possit ad optimum; in quo genere dicit esse, Incarnationem, Productionem mundi, Prædestinationem, &c. His præmissis, sit

DIFFICULTAS I.

An necessitetur Deus ad Optimum?

DICENDUM est, Deum non necessitari necessitate moraliter ad faciendum Optimum.

PROBatur 1. Missis aliorum rationibus, argumento Negativo. Si æqualis sit Dei perfectio non semper velle optimum, vel non necessitari moraliter ad optimum, atq; si Deus semper vellet optimum, vel necessitetur moraliter ad optimum: potius dicendum erit, non velle illum semper optimum, vel non necessitari illum moraliter ad optimum; sed Deus æqualem habet perfectionem, si non semper vellet optimum, si non necessitetur ad optimum, quam haberet, si vellet, si necessitaretur moraliter; ergo potius dicendum est non semper Deum velle optimum, nec necessitari moraliter ad illud. Major probatur. Tum quia positâ illâ perfectione divinâ, magis intrinsecabuntur perfectiones divinæ Deo, intrinsecabilitate quæ non implicat, quæ enim in hoc implicantia? major autem eorum perfectionum intrinsecatio, ponit majorem in illis perfectionem, quia majorem independentiam, immo per hoc magis proportionabuntur illæ perfectiones, ipsi esse divino, cum ipsum esse divinū, sit independentis, à se, sibi sufficiens. Tum quia positâ æternitate perfectionum, quæ est independentis à variatione temporum, & quæ æq; est æterna, sive fluat, sive non fluat tempus, perfectior hoc ipso ponitur æternitas, præ æternitate dependente à tempore: positâ item intellectione divinâ & quæ perfectâ, sive cognoscatur in usum, sive supremum Angelum, ponitur perfectior notitia præ illa, quæ sequeretur conditionem objecti: ergo & perfectior erit voluntas, quæ æquè erit perfecta, sive perfectius, sive imperfectius velit, & quamvis non necessitetur ad optimum. Tum quia concipiendo talem voluntatem Dei, qualem adstruit major allata, duplice titulo exaltaretur voluntas Dei; primò ratione

perfe-

perfectionis, nam utroq; casu æque esset perfecta: Secundò ratione majoris libertatis, independentia, indeterminationis, spectantis ad categoriam libertatis, quæ etiam est perfectio simpliciter simplex. Minor principalis argumenti probatur. In actu Dei volentis optimum, & in actu Dei volentis mediocre, item in actu qui sit necessitatus moraliter ad optimum volendum, & in actu qui non sit necessitatus, duo considerari possunt: entitas actus & extrinsecum objectum; quantum ad entitatem actus, uterq; est æquè perfectus; nam est ipsomet Deus, qui non potest esse nunc perfectior, nunc imperfectior. Secundò spectari potest ipsum objectum extrinsecum, sed hoc nullo modo spectat ad perfectiōnem intrinsecam Dei. Tum quia etiam actus intellectus divini, quo concipit muscam, æquè intrinsecè perficit Deum, atq; quo percipit leonem. Tum quia, quando Deus determinatione moraliter ad plura optima, quamvis unum optimū melius alio sit, ratione ordinis & generis; nam Hypostaticum totum, magis est optimum, optimo quod est mundus; & tamen æquè perfectus est uterq; actus, extrinsecaque illa objecta, nullo modo variant intrinsecam perfectionem Dei; sed sub æquè perfectam voluntatem Dei cadunt, ergo etiam nec variabitur voluntas divina, Deo aliquid etiam minus perfectum volente. Tum quia possibile est, ut extrinsecum objectum non variet intrinsecam perfectionem Dei; ergo de facto non variat, nam in actu puro, à posse, recte arguitur ad actum.

PROBATOR 2. Non datur optimum, ad quod Deus, necessitate morali, amandum determinetur; vel si datur, ad illud amandum, physicā necessitate, determinabitur: ergo immēritò assūmit Granado, necessitatem istam moralem, stantē cum physica potentia ad oppositum. Antecedens probatur secundum tria, quæ in sententia Granadi censentur esse optima, quæ sunt Totum Hypostaticum, Creatio mundi, Prædestinationis. Quod attinet ad totum Hypostaticum, illud tria involvit, naturam humanam, Personam divinam, Unionem, sive illa sit distincta, sive non. Totum Hypostaticum secundum naturam humanam spectatum, non est optimū; nihil enim est nisi individua natura humana: in individuis autem & speciebus creatis, non est invenire optimum, per Granado. Unio etiam de se spectata, non est quid optimum: nam si indistinguitur à natura terminata & Persona terminante, secundum quod dicit naturam humanam, non erit quid optimum; si autem est distincta, nondum erit optimum quid. Tum quia optimum deberet esse exclusivum paris, sicut optimum in ratione naturæ divinae excludit pars in ratione naturæ; Unio autem Hypostatica patitur possibilitatem aliis & aliis Unionis Hypostaticæ. Tum quia in reliquis individuis non est devenire ad optimum: Ergo nec in individuo

Unionis. Tum quia in unione Hypostatica duo sunt: entitas illius, deinde nexus cum Persona divina. Si spectetur in entitate, non est quid optimum; posset enim dari perfectior species entitatis alligativæ ad Personam divinam: si autem spectetur in ratione nexū, hinc non arguitur optimitas, nisi ipsius termini; nam etiam creatura dicit nexus cum Creatore, neque tamen id salvat optimitatem nisi termini. Residuum itaque quod posset esse optimum in toto Hypostatico, est Persona divina: verum ad hanc amandam, non determinatur Deus necessitate morali, sed physicā, inquit metaphysicā; implicat enim negotio amoris Personam divinæ, in ipsomet Deo. *Nequis valet si dicas:* Necessitatem hanc moralē, versari circa Personam prout terminantem. Quia hoc, quod est esse Personam prout terminantem, dicit naturam, Unionem, Personam, quorum priora duo non sunt optima, tertium est optimum, sed necessitatum physicè ad sui amorem. Quod autem dictum est de toto Hypostatico, idem proportionaliter dicendum est de prædestinatione, quæ dicit actum divinæ voluntatis intrinsecum, qui non potest non amari, dicit item collationē mediorum, & postea salutem æternam, quæ non sunt quid optimum, nisi spectetur objectum salutis Deus, idem proportionaliter applica ad productionem universitatis.

Hic ipse medius terminus sic alter proponitur. Optimum ad quod dicas necessitari Deum necessitate morali, vel est in creatum, vel creatum. Si in creatum, ergo aliquid bonum in creatum, quod est ipsomet Deus, potest non amari, in quo stat necessitas moralis; quod si illud optimum est creatum, quæro estne finitum an infinitum? Si infinitum, facient in contra argumenta quæ alibi contra infinitudines tales formantur. Si autem est finitum: Ergo additione perfectionis perfici potest; nam perfectio addita perfectioni, in ente finito, auget perfectionem: Ergo ante illum additionem, & erat optimum, ut supponitur, utpote ad quod volendum necessitatus est Deus, & non erat optimum; quia optimo in illo genere non datur melius: jam autem illud optimum seipso est melius, post additam illum perfectionem; consequenter ante additionem melius perfectionis non necessitabatur ad illud amandum Deus, & tamen supponitur necessitatus; non necessitabatur inquam, quia nondum erat optimum. Quod argumentum reddit, quamvis ponas addi perfectionem aliam, quia illa additum potest adhuc alia addi, consequenter nunquam devenietur ad conditionem optimi, adeoque necessitativi moraliter ad amandum. *Nequis valet si dicas,* quod illi optimo creato, nihil perfectionis addi possit; quia si intelligatur de perfectione essentiali, id illi commune est cum omnibus, quæ non censentur optima: si autem intelligatur de perfectione accidentalis, hæc positio est falsa.

PRO-

Disputatio II.

35

PROBATUR 3. Quia cum illa necessitate moralis volendi optimū, & staret potentia physica ad nolendum optimum, & non staret. Staret ut concedit Granado, probariq; potest: quia alia simpliciter tolleretur tunc libertas Dei, quia tolleretur indifferentia ad oppositum, quod autem cum illa necessitate moralis non possit stare potentia physica ad nolendum optimum, probatur. Quod est ita necesse Deum facere, ut nifaciat, debeat desinere Deus esse Deus, ad illud non faciendum non potest Deus habere potentiam physicam, alia habet potentiam physicam ad hoc, nifit Deus; sed nif Deus faceret optimum, delineret esse Deus: Ergo ad non eligendum optimum non habet potentiam physicam. Minor probatur. Tum quia id docent oppositi. Tum quia si potest stare divinum esse, quamvis non eligat optimum: Ergo non est dicendus ad hoc necessitari; hoc ipso enim est perfectius, sine imperfectione, liber. Tum quia si habet potestatem Deus definendi a suo modo esendi, deficeret in Deitate: Ergo etiam dicatur habere potestatem deficiendi a suo modo operari proprio, desineret Deus, esse enim est propter operari; & tu dicas, modum operandi proprium Dei, esse, eligere optimum.

Idem sic alter proponitur. Necessitas illa moralis, vere est necessitas physica: Ergo si non datur necessitas physica in Deo operandi optimum, nec dabitur moralis. Antecedens probatur. Necessitas fundata in ipsis natura principiis, & conditione naturali agentis, est necessitas physica: quia necessitas physica, est necessitas naturalis, necessitas autem naturalis, & necessitas fundata in ipsis natura principiis verbo differunt; sed necessitas moralis volendi optimū afferat in Deo, est necessitas fundata in ipsis natura principiis. Quod probatur. Omnis necessitas vel est ab intrinseco, vel ab extrinseco; illa necessitas moralis non est ab extrinseco: Ergo est ab intrinseco. Ergo est fundata in ipsis natura principiis: illud enim intrinsecum, significat id, quod est fundatum, oriundum, & determinatum ab intrinsecis principiis. Quod autem omnis necessitas sit vel ab extrinseco vel ab intrinseco, probatur: quia omne quod est (sicut & totum Universum) clauditur his duobus, est, vel hoc, quod est ipsum, vel hoc, quod est extra ipsum: Ergo & omnis necessitas vel est ab extrinseco, vel ab intrinseco. Quod autem illa necessitas non sit ab extrinseco, probatur: quia necessitas ab extrinseco non potest alia cogitari, quam necessitas illata ab objecto; sed hæc necessitas moralis, non est necessitas ab objecto. Tum quia volunt oppositi, hanc necessitatem moralis tenere se ex parte modi agenti divini: Ergo hæc necessitas non est præcisè ex objecto. Tum quia, si nihil ponatur ex parte ipsius voluntatis divinae liberae, non videtur quicquam, quo objectum illud necessitet ad sui amorem, & cur

non contineat, in quacunq; sua excellentia, fundatum quid despiciabilitatis, per ordinem ad Deum; cum etiam bona vilescant respectu dignioris volentis. Tum quia necessitas hæc moralis, inventa est ad dignificandam voluntatem Dei, quomodo autem dignificabitur solo extrinseco objecto?

CONFIRMATUR Conclusio. Sequeretur vi doctrinæ oppositæ, Incarnationem, cum est, non esse, hoc autem implicat. Sequela probatur. Sequeretur a que illam non habere causam, cum est, ac cum non fuit: Ergo sequeretur illam, cum est, non esse; non enim potest esse, sine sui causa. Antecedens Principale probatur. Incarnationem cum non fuit, non habuit causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatam moraliter & liberam physicè, & simul cum est, non habet causam sui, voluntatem Dei actualem, necessitatam moraliter & liberam physicè. Quod ipsum probatur. A que fuit voluntas Dei actuialis necessitata moraliter & potens physicè producere Incarnationem, antequam illam produxisset, atque est voluntas Dei actuialis, necessitata moraliter, & potens physicè producere Incarnationem, nunc cum jam est Incarnationem: Ergo si voluntas illa actuialis non posuit Incarnationem antequam fuisset, nec illam ponet cum est. Antecedens probatur: quia impossibile est, voluntatem Dei esse necessitatem moraliter, & non esse voluntatem actualem, quia impossibile est etiam esse voluntatem necessitatem physicè, & non esse voluntatem actualem, inter quas necessitates hæc sola est differentia, quod potest necessitate physicā tollatur postle oppositi; potest autem determinatione morali, non tollitur; licet etiam necessariō exeat in actum, quod si potest necessitate morali ad volendum optimum, non est necessitatus Deus ad illam, antequam illud vellet; nec dicendus necessitari, cum vult; quia utrobique est eadem conditio necessitatis.

OCCURRITUR

Variis Responsionibus.

Q UOD attinet ad Primum Argumentum. RESPONDEBIS I. Dicto argumento multum probari, probabitur enim etiam Deo peccatum esse possibile, nam in peccato sunt duo: Actus Dei intrinsecus, & hic esset aq; perfectus, atq; actus virtutis, & ipsum objectū peccaminosum, quod esset extrinsecum Deo; extrinseca autem non vitiarent, possetque Deus peccare, nam aq; maneret perfectus, & simul magis liber.

CONTRA: Argumentum illud primum, ut dixi, procedit in principio negativo: *Sed non impicit*, implicat autem, Deum peccare. Deinde quia ipsa latitudo inclinativa in objectum vitiosum, arguit in eo, quod illam latitatem habet, imperfectione-

R. P.
I. MLOD
1. 1. 1. 1. 1. 1.
D. VI
6

fectionem, hoc autem in præsenti ostendi non potest.

R E S P O N D E B I S 2. Talem conceptum divinæ voluntatis implicare, & esset enim perfectior illa voluntas præ illa quam adstruit Granado, ut supponitur; & non esset perfectior, quia optimum nollet.

C O N T R A est: quia hæc ipsa implicantia in argumentum sumitur, sic illud formando. Non implicat ut voluntas divina, æquè sit perfecta intrinsecè, quamvis non semper optimum velit.

R E S P O N D E B I S 3. Etiam per nos sunt inæquales perfectiones divinae.

C O N T R A. Sunt inæquales ex modo nostro concipiendi, & ita melior est omni scientia præ ubiquitate, sed ad modos concipiendi in præsenti non attenditur: instituitur enim quæstio: An re ipsa perficiatur Deus magis, si velit optimum, idque ita, ut non esset Deus, si nollet optimum.

Q U O D II. Argumentum.

R E S P O N D E B I S 1. Quod non agnoscas aliquid optimum ratione individui, sed non nisi ex ratione generica.

C O N T R A. Tum quia redit argumentum factum, quidnam sit illud etiam in ratione generica, quod necessitatè Deum? Tum quia, optimum, secundum rationem genericam, non est nisi per rationem, cuius est genera fabricare: Ergo jam non ostendis aliquid physicum ad quod Deus determinetur necessitate morali, & tamen determinatio hæc Dei, non est ad rationes abstractas, cum sit practica, ut ita dicam; praxis autem particularium est. Tum quia ista optimitas generica, vel stat in connexione essentialium prædicatorum: & hæc est communis etiam iis, ad quæ non necessitatur Deus, v. g. illis quæ nunquam existura, si autem est optimitas ratione accidentalium prædicatorum & perfectionum, in ipsis, ut dixi, semper est procedere ultra.

R E S P O N D E B I S 2. Præsens universum idem esse optimum, quia continet secundum genus, omnia possibilia.

C O N T R A est. Quia querere restat, per quid salvetur optimitas ipsius illius generis, & quidem adstrictiva Dei, ut non nisi ametur (idque ut in talibus suppono, in ordine ad existentiam) Rursus si Responsio procedat de genere remoto, vera est; sed non appareat quomodo tale genus sit necessitativum; competit enim hoc genus v. g. entis etiam formicæ, quæ non necessitat Deum, ut ponatur; si autem id procedat de genere proximo, cur non sint possibiles species non participantes de hoc genere proximo, ad quas tamen non necessitatur Deus? Unde hæc responsio involveret, ea omnia dari debere, quæ sunt possibilia, cum tamen de facto non dentur.

R E S P O N D E B I S 3. Quod optimum, non sit spectandum utcunque, sed respectivè ad perfectionem universi.

C O N T R A. Tum quia redit argumentum, per quid constitutatur ipsum universum in ratione optimi? Tum quia quæ imperfectio esset præsentis Universi, si celi essent corpora simplicia? si daretur sensitivum, sine vegetativo, & ceteræ possibiles similes species. Tum quia ipsum universum, quæro estne optimum, vel non? si non est optimum. Ergo contra tua principia non necessitabitur Deus ad illud ponendum. Si autem est optimum: quæro unde rationem optimi sumperit? non ex entibus quæ continet, secundum se spectatis, ut respondisti: non etiam ex illis simul sumptis, respectivè tamen ad universum spectatis: quia simul sumpta, sunt ipsum universum, quomodo ergo respectivè ad universum spectata sunt optimum, cum tamen extra illa simul sumpta, nullum sit universum, quod resipi possit.

Q U O D attinet ad Confirmationem.

R E S P O N D E B I S, quod illa necessitas determinet non nisi substantiam volendam, hoc est, INCARNATIONEM, sed non determinet tempus nec individuum volendum; proindeq; quantumvis Deus supponatur esse ab æterno determinatus, ad ponendā INCARNATIONEM, non debaret tamen censeri, quod habuerit voluntatem actualē ad illam ponendā, antequam posita fuisse. Et sicut, cum dicitur homo, sine specialibus auxiliis gratia, impotens esse moraliter, quin in aliquid veniale incidat, non hoc ipso statim in illud incidit; sic, nec Deus determinatus necessitate morali ad Incarnationem, hoc ipso intelligi debet, habere voluntatem actualē, ad illam ponendam.

C O N T R A est. Tum quia determinatio physica quantumvis non determinet ad hoc individuum, tamen si supponitur in subiecto, determinat agens, ut exemplò agat, v. g. ut ignis exemplò urat, vel prædeterminatus ut consentiat: Ergo & determinatio moralis, determinabit Deum, ut exemplò agat; Ergo cum supponatur Deus, antequam fuisse INCARNATIO, fuisse determinatus moraliter ad illam ponendam, supponendum erit, quod illam egerit antequam egerit. Tum quia, quod homo non exemplò peccet venialiter, id pro præsenti non convincit; quia non supponitur esse illa impotensia aliquid determinans ut peccet, alioquin non liberè peccaret: sed solum negatio principii, cum quo omnia venialia vitari possent; jam autem est in Deo determinatio, ut velit optimum. Tum quia si Deus diceret: volo liberare damnatos ex inferno, quando obligabor ista mea promissione; certè & liberarentur illi damnati, & non liberarentur; liberarentur, quia dicit Deus liberandos; non liberarentur autem, quia nunquam esset obligatio, si exemplò non esset: cum posset in sequens, aliud & aliud, differi instans. Ergo etiam necessitas illa, quæ simul non determinat ad hinc & nunc agendum, & esset

& esset necessitas, ut supponitur, & non esset: quia ita se haberet, ac illa obligatio divina libe-
randi damnatos. Et si liberaret eo casu Deus
damnatos, verè non ex illa obligatione ageret;
Ergo etiam si velit Deus optimum, non ex illa
necessitate volet, denique rediri sic potest ad ar-
gumentum. Non necessitabatur Deus physicè
& moraliter ad circumstantias INCARNA-
TIONIS, ad substantiam autem illius ponen-
dam, non magis necessitatur dum est ac quando
non fuit, quæ enim hæc major necessitas? Ergo
sicut, cum non fuit Incarnation non erat; ita cùm
est, non est, ut voluit argumentum.

DIFFICULTAS II.

Examinantur aliorum Rationes pro ea-
dem Conclusione.

RATIO est quâ utitur Lugo, quia scilicet
opposita sententia, ponit quandam liber-
tatem Dei validè limitatam & imperfectam, cō-
traid, quod communiter concipiunt fideles, cir-
cabeneficia à Deo, sibi collata: & contra id quod
SS. PP. significare volunt, quando dicunt, Deū
potuisse vel homines in peccato relinqueret, vel
aliis modis eos reparare; nā licet potentia phys-
ica cum potentia morali, sufficiat in rigore
ad meritum vel demeritum, est tamen adeo de-
bilis, ut apud PP. nunquam ferè appelletur pot-
entia simpliciter, sed potius potentia; & ita
dicunt hominem non posse vitare omnia venia-
lia, quod tamen non est physicè impossibile.

RESPONDERI potest huic Rationi, quod
regula adstruendæ tantæ vel tantæ libertatis di-
vine, non debeat esse major illimitatio ipsius; &
sicut non ex eo concedenda est Deo libertas,
qua se extendere possit etiam ad posse peccare,
quia per hoc magis redideretur illimitata, nam
est ad bonum, & ad oppositum; sic nec ex eo
præcisè, quod magis illimitata fieret libertas di-
vina, si possit non velle optimum, adstruenda e-
st talis esse libertas divina. Consequenter, de-
bet illimitari libertas divina, cæteris paribus; in-
ter cætera autem quæ in adstruenda tali vel tali
illimitatione perfectionum divinarum, debent
esse paria, est perfectio major; & ita quia major
est perfectio, non habere libertatem ad peccan-
dum quā habere, talem libertatem non con-
cedunt Theologi Deo: quia autem per Granado
major est perfectio facere semper optimum,
quā non facere semper optimum, fit, ut per
Granado, talis libertas Deo non debeat conce-
di, quā uti possit, ut nolit optimum. Quod atti-
nec ad senium fidelium quem habent de benefi-
ciis Dei, hic menti Granadi non contradicit;
quia beneficia data fidelibus, non sunt optimū,
adeoq; ad quod necessitatur Deus. Quod atti-
nec ad senium PP. de Redemptione generis hu-
mani, concederet Granado, aliquos PP. in oppo-
sita sententia fuisse, tuereturque se authoritate

aliorum suæ sententiae faventium. Addi tursus
potest, aliam esse istam propositionem; alio mo-
do etiam potuit liberari genus humanū, & non
INCARNATIONE: & aliam hanc, nullo titu-
lo necessitabatur Deus ad ponendam Incarna-
tionem: primam propositionem concederet in
suis principiis Granado, negaret secundam.
Quod autem attinet ad illud, quod potentia
physica, conjuncta cum potentia morali, non
appelletur à Patribus potentia simpliciter, sed
potius potentia; responderet Granado, im-
potentiam moralē conjunctam potentię phys-
icæ, respectu duplicitis objecti spectari posse: Pri-
ma potentia est, secundum quam non potest
aliquis facere aliquid boni, licet physicè habeat
potentiam, ad illud faciendum; secunda im-
potentia, secundum quam aliquis non potest face-
re aliquid mali, vel non potest, non facere ali-
iquid perfecti, quamvis habeat potentiam phys-
icam ad illud non faciendum. De priori po-
tentia tractant Patres, eamque appellant im-
potentiam potius, quam potentiam; de secunda non agunt. Et quod prior illa, sit potentia, non
verò posterior, ratio afferri posset: quia po-
tentia sine addito & simpliciter, notat per-
fectionem; & quia non est perfectio agere malum
vel imperfectum, qui non habet potentiam mor-
alem ut agat aliquid bonum, vel perfectum, li-
cet ad illud habeat potentiam physicam, cum
qua tamen moraliter, non possit agere nisi ma-
lum, id est illa quam habet potentia, meretur dici
simpliciter potentia; jam autem non posse
agere nisi bonum & perfectum, vel optimum,
est perfectio: id est tale non posse, rectè poterit
dici potentia simpliciter. Deinde, omne ma-
lum & imperfectum quâ tale, non est ens, sed
potius defectus entis, & non esse entis; unde non
debet dici potentia, illud, quod est respectu ejus
potentia, sed potius debet dici potentia, quæ
ipsa, quâ talis, est non entis; quia ergo potentia
primo modo sumpta, est potentia mali & imper-
fecti, adeoq; non entis, principium illius princi-
piatum, non tam debet dici potentia, quam
potentia: è contra verò, quia non posse facere
nisi optimum, est quoddam excellenter per-
fectum, potentia faciendi non optimi, potius
debet dici potentia. Et sicut, quamvis Deus
non possit peccare, adhuc habet Deus poten-
tiam simpliciter liberam, ita & in præsenti.

2. RATIO ejusdem est. Quidquid sit, an de
facto Patres veteris testamenti Incarnationem
à Deo petierint; de possibili tamen non videtur
negandum, potuisse eos pro illa orare; si autem
Deus ex se necessitatus esset moraliter ad volen-
dam Incarnationem, inutilis videretur oratio;
quorsum enim petas ab aliquo id, quod ipse mor-
aliter non potest non facere?

RESPONDETUR. Ex ratione petendi ali-
quid à Deo, non potest inferri, quod res potue-
rit non esse; quia nec ex ratione petendi argui
* d potest,

R. P.
MLOD
S. 3. c. 4.
D. VI
6

potest, quod sit res futura, sic v. g. Sancti petunt, ut salvo amore Dei damnentur, ut ita obstruant reliquis januam ad infernum, volunt item amare Deum eo amore, quo ipse se amat; quæ petitiones non arguunt, quod hoc sit futurum, vel quod id possit esse, sed sunt ostensiones energicae, inclinata voluntatis ad aliquod objectum. Sic, & Patrum illa oratio ostendebat illorum inclinationem, ad id, ad quod cæteroqui faciendum erat determinatus Deus. Rursus, major est necessitas, quæ est ex suppositione alicujus decreti divini, ex cuius suppositione res jam habet necessitatem physicam; & tamen de facto petit Ecclesia aliqua, etiam ex suppositione decreti certò futura, & ita petit ut electorum nomina, beatæ prædestinationis liber, adscripta retineat, quod non potest non fieri; petimus item ut fiat voluntas Dei, sicut in cœlo, & in terra; quæ in tota latitudine beneplaciti & permissionis accepta, non potest non fieri; sicut ergo hæc omnia salvantur non ex eo, quasi ex non futuro ad futurum, vi orationis transiri debeat, sed sunt ostensiones inclinata voluntatis ad objectum, proceduntq; conditionatè, quod scilicet si impertrabile esset, suo titulo impetrare id vellent; ita hoc idem, in præsenti posset dicere Granado. Addo quod fortè orationes hæc, directæ sint ad impetrandam non substantiam *Incarnationis*, sed circumstantias.

INSTANT Lugo; quia quando dixit Christus; Pater omnia tibi possibilia sunt, transfer hunc calicem à me, non est locutus de sola possibilitate physica, esset enim improvida Christi oratio, si voluisset orare pro re moraliter impossibili.

RESPONDERI, posset. Constatbat Christo factum esse decretum à Patre, de non transfrerendo calice, & tamen hæc oratio Christi non fuit intempestiva, quantumvis dicatur non fuisse id in morali potestate Dei. Deinde etiam dici posset, hanc petitionem non tam fuisse petitionem rigorosam, quam ostensionem angustiarum, quam tunc patiebatur Christus, ut per hoc se etiam ostenderet assumpsisse veram naturam humanam. Deniq; dici posset, quod *Incarnationis* secundum se, sit quid optimum, non secundum quod satisfactiva est; hinc deprecatur Christus id, ad quod faciendum non erat Pater necessitatus moraliter.

3. RATIO ejusdem est; quia libertas illa physica cum impotentia morali, videtur invchere imperfectiones indigas Dei omnipotentiæ; ille enim perfectè est Dominus, qui potest pone & non ponere, concedere & destruere, Deus autem respectu aliquarum rerum possibilium, haberet per Granado ita imperfetum dominium, ut non posset moraliter illas omittere. Rursus condito uno Angelo, non potuisset illi revelare, quod nollet creare mundum, falso enim revelaret, cùm debeat illum condere, idque necessitatus moraliter; quo posito, videbit Deus

aliquid Ens reale possibile, qualis est illa revelatio dependens à solo Deo, quod tamen Deus nunquam moraliter posse ponere extra causas; consequenter per doctrinam Granado, aliquorum perfectè erit dominus, aliquorum non; & tamen Augustinus ingeminat, quod scilicet omnia a qualiter subjaceant potestati divinae.

RESPONDERI potest. Sicut non nocet perfectissimo Dei dominio, quod non possit revelare aliquem non salvandum, casu quo aliquem prædestinavit, ita nec sequitur diminui illud dominium, si non possit revelare, quod non sit conditus mundum, neq; enim per hoc diminuitur Dei dominium, quod non possit revelare falsum. Unde nec quod ad aliqua Deus necessitetur moraliter, diminuit Dei dominium, quia hoc extendi debet ad possibilia, impossibile autem est, Deum nolle optimum, nisi id aliunde probeatur. Rursus de facto omnes agnoscere debent, quod aliqua simpliciter subsint dominio Dei, ut existere, non existere; & tamen sunt aliqua, de quibus ad placitum non potest disponere Deus; neque enim potest facere ut homo sit leo, quod tamen dominio Dei non officit; ita nec officier, quamvis ad optimum necessitetur.

4. RATIO ejusdem est. Quia impotentia moralis arguit in nobis debilitatem potentiae, & nascitur ex difficultate maxima circa aliquod physicè possibile; hæcque impotentia moralis integratur duobus capitibus. Primo quod res nunquam fuerit. Secundo quod difficillè esse poslit; quid autem difficilè Deo?

RESPONDERI posset, impotentiam moralis arguere in nobis imperfectionem, quia non oritur in nobis ex perfectiori modo operandi, sed ex aliquo defectu, quæ impotentia moralis in Deo, oritur, ex perfectiori modo operandi, adeoque non erit propriè impotentia.

5. RATIO ejusdem est. Quia sententia Granadi non videtur procedere consequenter, nam non dicit Deum necessitari ad ea, quæ possunt esse meliora & meliora, & tamen dicit necessitari Deum ad ponendam *Incarnationem*; cùm tamen sint possibiles meliores glorificationes in infinitum.

RESPONDE TUR. In glorificatione Dei quæ fit per *Incarnationem* duo spectari posse; primo substantiam *Incarnationis*, quam tanquam terminus ingreditur Persona divina; Secundo concomitantia *Incarnationem*, qualis est tanta vel tanta infusio gratiæ, tanta vel tanta scientia, & cætera similia, priori modo sumpta *Incarnationis*, est summa & optima Dei glorificatio, nec in illa procedere est ultra; quia sicut in dignitate Dei non est procedere ultra, sic nec in glorificatione, quæ fit Deo, per Deum, est procedere ultra; utriusque enim dignitas ex eodem fonte petitur, hoc est excellentia Dei; & sic non nisi sumptuam *Incarnationem*, appetit Deus, necessitate morali.

Conti-

Disputatio I.

39

Continuatur idem Examen.

Adduxit etiam Amicus aliquas rationes cōtra hanc sententiā, quā hīc expendendā.

1. RATIO est ab Authoritate Augustini, qui lib. 83, quæst. q. 22, inquit, *Vbi nulla indigentia, nulla necessitas, ubi nullus defectus, nulla indigentia; nullus autem defectus in Deo, nulla ergo in ipso necessitas.*

RESPONDETUR. Si simpliciter accipiatur locus Augustini, probabit, Deum non necessaria generate filium, quia in Deo nullus defectus. Deinde etiam necessitas, est quidem aliqua ex defectu, est tamen & alia necessitas orta ex principio intrinsecis Dei; qualem ponit esse Granado ad optimum.

RATIO 2. est. Quia potuit Deus concedere hoc universum perfectius.

RESPONDEBUNT aliqui; mundum non esse quid optimum. Alii dicent esse optimum, non quoad species, sed quoad ordines entium.

3. RATIO est ex absurdis.

1. ABSURDUM est. Quia sequitur per Granado, Deum debuisse necessitari ad Incarnationem executioni mandandam; quam tamen propositionem damnant Theologi in Lullo; & hæc propositio, impossibile est non fieri Incarnationem, & quæ vera est, sicut vera est hæc; impossibile est hominem sine speciali privilegio omnia venialia vitare.

RESPONDETUR. Lulli propositio est damnata, quia afferit necessitatem in Deo non solam moralē, illa propositio; Impossibile est non fieri Incarnationem; si addatur: Impossibile est moraliter; vera est, nec meretur censuram; licet sit falsa si sine addito ponatur; idque ideo, quia usus in formando sensu dictæ propositionis, non invaluit, ut supponatur pro impossibilitate moralē, sicut invaluit, ut intelligatur, physicè quidem esse possibile, omnia venialia vitare, licet id sit impossibile moraliter.

2. ABSURDUM est. Quia sequitur ex doctrina Granadi, beneficia Dei non esse gratuita. Quantum enim habent de necessitate, tantum diminuitur de liberali donatione. Quod ipsum sic probat. Non dicitur aeternus filius, dono & beneficio, accipere naturam divinam ab aeterno Patre, ideo tantum, quod illam non libere sed necessario accipiat. Ergo sicut communictatio ad intra tollit omnem rationem doni & beneficii, ita communicatio ad extra, minueret rationem doni & beneficii, quia fieret necessitatē moralē.

RESPONDERI potest: si afferas, Deum, post aliud longissimum, tempus, liberaturum animas damnatorum ex inferno, ut docent Saraceni, magis exaltabis misericordiam Dei, nec inde tamen sequitur, etiam praescindendo à scriptura & rationibus fidei, afferendum esse, quod id magis Deo congruat; eò quod id vergeret in diminutionem, & ut ita dicam, irreverentiam justitiae divinæ; cui aeternum punitur, dat funda-

mentum, ipsa ratio offendit infinita. Sic etiam quamvis magis forent gratuita beneficia Dei, si ad illa nec moraliter necessitaretur; quia tamen id sequeretur, per Granado, in diminutionem modi operandi perfecti, qui tamen est debitus Deo; id est adhuc id non debet dici. Ex alio etiam capite salvatur ratio doni in istis beneficiis, quia multa ex illis non sunt optimum; quæ autem sunt optimum, adhuc Deus non necessitatur ad tempus & alia concomitantia; & si illa concedat, verè dicitur liberaliter donasse, ad eum modum, quo in principiis multorum ideo Christus liberè est mortuus, quia non erat determinatus ad tempus moriendi. Illustrari hoc posset tali instantiâ. Si reddat debitor creditori maximè indigenti, ante tempus quo obligabatur ad reddendum, censetur illa redditio in genere moris pro beneficio, adeoque liberali datione: Ergo etiam liberaliter dicendus erit Deus præstare sua beneficia, quia quamvis ad illa obligetur, non obligatur pro certo tempore, pro certa Persona, & cætera similia. Denique in Principiis Granadi, potest salvari ratio gratuitæ in beneficiis, eò quod ratio beneficij non nisi à potestate physica non dandi sumatur; jam autem quantumvis necessitas moralis auferat potentiam moralem, non tamen aufert potentiam physicam; quæ retentâ, quantumvis adsit impotentia moralis non dandi, si ad sit potentia physica non dandi, vera erit hæc propositio: dat cùm possit non dare si velit; si autem vera erit dicta propositio, salvabitur ratio gratuitæ & liberalis doni; nomine cuius venit datum, quod poterat, si voluisset donans, non dare. Allata paritas non tenet, quia etiam, si Pater aeternus habuisset potestatem physicam non generandi VERBUM, verè generatio illa fuisset beneficium. Est autem in physica potestate Dei, nolle optimum; præcipue, quia non adstringitur etiam necessitate morali Deus, ad dandum beneficium hoc tempore, huic Personæ, &c. Illustratur hoc instantiâ. Est in physica potestate magnatis, dicere aliquem heredem bonorum, quamvis moraliter ad hoc cogatur, instanti v. g. articulo mortis, vel quod nisi id fecerit, jure aliquo publico, dandus sit illiheres; si talis Magnas dicat aliquem determinatè heredem, illa destinatio, absolute beneficij nomen meretur: nec obest, quod ad hoc necessitetur moraliter; sic nec beneficiorum Dei magnitudo diminuitur, quamvis dicatur necessitari moraliter ad illa Deus, eò, quod sit id situm in plena potestate physica Dei, & in morali etiam absoluto domino, indeterminationeque quoad tempus & circumstantias.

3. ABSURDUM infert Amicus, quia scilicet per doctrinam Granadi libertas Dei minuitur.

RESPONDERI possit, minui quoad extensionem terminorum, quia non potest nisi optimum; sed non minui quoad perfectionem, melius est enim semper velle optimum.

* d 2

4. A

R. P. MILOD
10. 3. 4.
D. VI
6

4. ABSURDUM: sequitur non posse Deum ab optimo cessare, absque eo, quod vim inferat suæ naturæ.

RESPONDERI potest: cùm vis debeat esse contra inclinationem naturæ, relinquaturque Deo potestas physica seu naturalis, non volendi optimum, hoc ipso non velle optimum, non erit contra inclinationem naturalem.

5. ABSURDUM. Sequitur vi hujus doctrinæ, non futurum fuisse Deum in statu suo connaturali, si non creasset mundum.

RESPONDETUR: cùm non necessitetur Deus ad circumstantias temporis, ut in illa circumstantia velit optimum, non poterit ullum determinatum tempus ostendi, in quo, quia nollet optimum, hoc ipso non esset Deus in connaturali statu. Deinde, cùm sit in potestate physica Dei, ne crearet mundum; etiam non creato mundo, esset Deus in statu suo physico, à quo connaturalitas sumitur; potest tamen concedi in sententia Granadi, quod non futurus fuisset tunc Deus, in statu, ad quem habendum propendet determinatione morali.

3. RATIO, quæ utitur Amicus, est: Nullus aëtus ad extra perficit intrinsecè Deum, ergo ad nullum opus ad extra, moraliter propendet, seu necessitatur Deus.

RESPONDERI posset: quoniam inter omnem terminum, & ejus habitudinem, intercedere debet proportio; fit, ut & inclinatio debeat dicere proportionem cum termino, ad quem inclinat; & quia inclinat non nisi moraliter, etiam terminus, in genere moris debet respondere illi inclinationi. Ex quo jam eruitur hæc Responsio. Ad nullum opus ad extra, necessitatur Deus moraliter, tanquam ad perfectionem intrinsecam: Concedo antecedens. Non necessitatur ad opus ad extra, tanquam ad perfectionem moralem: Nego antecedens.

INSTANT, id solum moraliter necessitatuum est agentis ad operandum, quod ad ejus intrinsecam perfectionem dirigitur.

RESPONDETUR, negando antecedens, potest enim necessitare moraliter, id, quod afferit perfectionem moralem.

DIFFICULTAS III.

NRespondetur Objectionibus.
Ne excrescat Difficultas, partienda erit. Sit Punctum Difficultatis I.

Respondetur ad Authoritates & Communi-
niora Argumenta.

OBJICITUR I. Authoritas Patrum, quos plures afferunt Granado, & ex eo Lugo, quorum argumenta nihil omnino concluderent sè, nisi Deus semper faceret optimum. Ex difficilioribus tria sunt loca. Primo Cyrilli Alexandrini, l. 2. Thesauri c. i. *Quia omnia inquit Pat-ter potest, & meliora semper vult, Consubstantialis sibi ex Deo, nascitur Filius.* Secundo Aug. quilib.

de Quantitate Animæ, c. 33. *Institutio* inquit, *Summi Dei factum esse: ut non modo sint omnia, sed etiam sic sint, ut omnino melius esse non possint.* Similia habet l. 1. contra Adversarium legis & Propterum c. 14. Tertiò in oppositum sunt loca Anselmi l. 1. & 2. Cur Deus homo.

RESPONDETUR I. In Authoritatibus Patrum duo spectari posse. Primo, cùm enuntiant, Deum necessitatum esse, ut faceret v. g. Incarnationem; & hæc necessitas non debet intelligi ullo modo antecedens, sed ex suppositione vel decreti facti, vel titulo fidelitatis & constantia &c. siveque debet explicari Anselmus, qui ita seipsum explicat. c. 16. *Nonne, inquit, monstratum est supra, quod Dei voluntas nullà cogatur necessitate, sed ipsa, spontanea sua, servat immutabilitatem.* Secundo spectari possunt Authoritates Patrum, quatenus sine ulla mentione necessitatis, dicunt, Deum semper facere optimum. Et accipiendo est in sensu morali, h. e. ut plurimum; jam autem ea quæ fiunt ut plurimum, ad demonstrationem moralem, qualibus utebantur Patres contra Ethnicos & contra Manichæos, communiscentes unum Deum bonum, & alterum malum, sufficiens sunt Principium; nam quando oppositum non probatur, decernendum est proposito; possidentis autem nomine, recte venit id, quod ut plurimum, adeoque semper, moraliter loquendo, fit. Quod autem Patres supposuerint, non nisi ut plurimum & moraliter ita fieri, ratio inter alias est: quia supponebant, quod potuerit nos Deus aliter liberare à peccato, quam liberarit: & sicut ex connaturalitate alius efficiens, bene infertur, eo modo illum esse possum, quo connaturaliter postulat poni, & quod Deus permiserit causam ita illum producere, sicut exigit ut producat; si ex confusa productione operum, bene infertur, quod semper Deus producat optimum. Nec officit possiblitas moralis oppositi, siquidem sunt multa possibilia moraliter, quæ quamdiu non probantur, non presumuntur, & ita possibile est moraliter Sacerdotem non esse baptisatum, & tamen id non presumuntur donec probetur.

Sed restat adhuc explicare, in quo sensu accipi debeat istud optimum, quod facit Deus semper.

1. SENSUS. Facit Deus optimum, hoc est, secundum exigentiam prædicatorum essentiarum, hocque sensu semper facit optimum, & tale optimum sèpè contra Manichæos posuere Patres, ita, ut si quid non ita perfecti reperiatur in mundo, rejiciatur id in naturas rerum, non in conditorem.

2. SENSUS est ad hominem. Quia scilicet Ethnici concedebant, aliqua esse optima à Deo condita, dicunt ergo Patres, Deum semper facere optimum, eò, quod, quæcunque optimitas in illis optimis reperi potest, reperiatur proportionatè & in aliis entibus.

3. SENSUS, optimum appellari ad significandam excellenter & energicè bonitatem rerum, sicut

Disputatio II.

41

seum cum dicit scriptura: quod Deus viderit ea quae crevit valde bona, cum tamen ly valde, non plus in objecto significet, quam quod sint bona. Cyrilli locus si simpliciter accipiatur, multum probat; quia probaret, etiam necessitate physica Deum velle optimum; necessitate enim physica, vel potius metaphysica producit VERBUM: forteque illic loquitur Cyrillus de volitione consimili ei, de qua Augustinus dicit, quod voluntate Pater generet filium, h. c. non coacte, & cum inclinatione naturae. Videndum huc quid alii in hac materia respondeant?

RESPONDERI solet 2. Authoritates Patrum non plus velle, quam quod Deus semper velit ex optima voluntate, sine ulla malitia & imprudentia: item, quod faciat omnia convenientissime, ut inquit Suarez d. 4. Sect. 5. juxta finem a se intentum. *Hac Responso*

NON SATISFACIT: Tum quia optimum non spectatur huc ratione voluntatis, sed ratione ipsius objecti. Alias Patrum argumenta, quae afferunt contra gentiles, nihil concluderent; valebant enim probare, objecta, quae Deus facit, esse bona, idque ex eo, quod Deus semper faciat optimum; quae ratio non concluderet, si sensum haberet, quod Deus faciat omnia ex optima voluntate: non raro enim, etiam inter homines, accidunt aliqua, ex optima voluntate, quae tamen in se bona non sunt. Tum quia optimum spectatur huc in se, non vero prout a Deo appetitur; non enim ex eo est jam res optima, quia a Deo appetitur; Ergo cum Patres dicant, Deum semper facere optimum, non dicunt ex eis contingere, quia appetitur optimam voluntatem, vel quia appetitur secundum finem a Deo intentum. Tum quia, vel semper Deus optima media eligit ad finem, vel non semper: si non semper, ergo non semper convenientissime operatur; convenientius enim operaretur, si melius medium elegisset, si semper optima media eligit: Ergo ista optimitas non debet referri in ipsam rationem agendi divinæ sapientiæ, sed in ipsum objectum.

RESPONDET 3. Lugo, Deum facere semper optimum: Primo, quod faciat optimum secundum convenientiam connaturalitatis, quantum Deus, non solum singulis creaturis, sed etiam toti universo dat id, quod connaturalissimum est; & ita, quamvis melius est igni resistere semper aquæ, quam interdum cedere, quia tamen non est id proportionatum cum natura, & temperamento proprio, nec ita utile universaliter, ut non resistat semper aquæ. Secundum est, quia scilicet Deus, optima quæque condidit, secundum proportionem pulchritudinis, in ordine ad hoc totum, ubi ipsa varietas decora est. *Hac Responso*

NON SATISFACIT: Tum quia, vi hujus doctrinæ sequitur, quod cum Deus facit miracula, quae sunt etiam optimum quid, non faciat quid optimum, quia facit contra exigentiam na-

turalem causarum & temperamentorum, quibus satisfacere, dicitur esse optimum. Tum quia, non est ratio, quod Deus intendat semper optimum finem: Ergo nec erit ratio, quod intendat optimum, secundum proportionem multitudinis. Unde multa cogitari possunt, quæ si ponerentur, & servarent varietatem, & arguerent pulchritudinem universi, adeoque magis optimum ficerent. Tum quia non est huc necessere recurrere, ut recurrit Lugo, ad proportionem universi: quia quantumvis medietatem hujus varietatis entium creasset Deus, creasset optimum, quia etiam fuisset tunc sua proportio in illo volito universo, consequenter in his principiis, medietas optimi, optimum est.

OBJICITUR 2. Authoritas S. Thom. i. contra Gentes cap. 7. Ubi S. Thomas ex eo dicit, Deum velle multitudinem rerum, quia is qui amat se, vult sibi optima & meliora, & multiplicari, quantum possibile est.

RESPONDETUR, nihil illo loco agere S. Th. de necessitate morali, sufficitque ut intelligatur de ut plurimum &c.

OBJICIT 3. Granado inductionem, quae probat Deum facere optimum.

RESPONDETUR. Reflectendo mentem ad tot quae conceduntur possibilia, quae de facto non dantur, & tamen haberent in se insignem perfectionem; recte inferetur, quod induction non sit plena.

OBJICITUR 4. Deus habet infinitam inclinationem ad bonum, sed quod major est inclination, eodem minor est libertas: Ergo si habuit infinitam inclinationem, v. g. ad Incarnationem, necessario illam & non liberè posuit.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, probaret enim etiam existentiam Petri, necessariam esse, nam ad illam inclinatur Deus seipso, adeoque inclinatione infinita. Ordinari etiam dici solet, quod illa inclination sit entitativè infinita, non autem in ratione inclinationis formaliter. Addo, fieri posse, ut magis inclinet finita materialiter inclination, quam infinita materialiter: nam certum est, voluntatem beati, viso Deo, inclinati inclinatione finita materialiter, & tamen necessitatur ad amandum Deum; jam autem Deus, infinita entitativè & materialiter inclinatione, inclinatur ad ponendam formicam, ad quam ponendam non necessitatur.

INSTABIS 1. Dei volitio est honesta infinitè, ergo illa honestior dari non potest: Ergo eligit semper optimum; nam est honestior, quam melius vult.

RESPONDETUR. Etiam respectu Petri & eius existentiae, esse Dei volitionem honestam infinitè, neque tamen necessitatur Deus ad ponendam existentiam Petri; sufficitque huc admittere, quod sit divina volitio ita honesta, ut illa honestior entitativè dari non possit; quod illi convenient, etiam dum vult non optimum; sed non est necesse, ut sit honestissima terminativè.

* d 3 INSTAT

R P
MLOD
OMS
303.4.
D. VI
6

INSTANT 2. Aldrete Disp. 1. scđ. 8. Hæc inclinatio etiam materialiter infinita, nequit non minuere aliquid de libertate divina, posita enim illa inclinazione, non erit Deus æquè indifferens ad incarnandum, vel non incarnandum. Et certè, si foret illa inclinatio infinita etiam formaliter, hoc ipso necessitaret: Ergo etiam necessitabit, licet non sit formaliter infinita.

RESPONDETUR. Negando, ab infinita inclinacione materialiter, minui libertatem, quia posset Deus, si vellet, non sequi illam; jam autem, si foret inclinatio formaliter, seu in vi inclinandi infinita, non posset jam illam non sequi Deus.

INSTABIS 3. Ex doctrina S. Thomæ, & S. Dionysii, concedenda est Deo aliqua infinita propensio, ad se communicandum, quæ non solum materialiter, sed in aliquo genere propensionis, sit infinita & summa.

RESPONDETUR. Illam propensionem, esse propensionem ad communicationem ad intra, quæ revera etiam in genere inclinationis est infinita; respectu autem reliquorum objectorum, ponitur à nobis inclinatio, non nisi materialiter infinita, quia scilicet est ipsem Deus, adeoque est inclinationis infinitudo, in genere entis; consequenter in linea non destruentis libertatem, cum non sit in linea formaliter inclinationis.

OBJICITUR 5. Vratiōnabilis est Deum eligere minus bona, vel non rationabilis, si est rationabilis: Ergo etiam tunc eligit Deus minus bonum; si non est rationabilis: Ergo aliqua Dei electio minus rationabilis est.

RESPONDETUR. Nec rationabilis est Deum eligere minus bonum, nec minus rationabile, sed tantum rationabile. Ratio autem negandi est; quia si rationabilis est, ut minus bonum eligat, nunquam posset eligere majus bonum, hoc ipso enim ageret contra id, quod rationabilis est; si autem est minus rationabile eligere minus bonum, illud bonum eligendo, Deus irrationabilis ageret. Addo tunc tantum comparativum de aliquo objecto affirmari vel negari posse, quando subiectum, dese, comparationem talem admittit; & sic non possumus dicere ignem A, & ignem B, esse minus vel magis calidum: quia uterque comparationem majoris & minoris non admittit, sed tantum æqualis: cum ergo Deus, ex dictis, comparationem majoris & minoris in electionem boni non admittat in se, hinc sit, ut dici de eo non possit, quod magis vel minus rationabiliter tunc operetur; consequenter, quod hoc & non aliud eligit, rejici id debet, in placitum ejusdem.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Varia Paritates.

1. EST. Quod quis se perfectius amat, eo sibi perfectiora bona appetit: Ergo qui se perfectissime amat, volet sibi perfectissima bona: Ergo volet semper optimum.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare: probaret enim, etiam physicè determinatum esse Deum ad volendum optimum, physicè enim perfectissime se amat. Deinde, duplicita communiter censentur esse bona, quædam intrinseca, quædam extrinseca. Ex amore, sequitur, ut intrinseca bona amentur, sine quibus scilicet amans non potest esse, vel ægerrimè potest esse; alia autem sunt bona extrinseca, sine quibus amans esse potest, & æquè bene; & hæc non necessariò velle dicitur. Porro & Deus amat sibi bona intrinseca necessariò, bona autem extrinseca non est necessè ut velit optimæ; idq; ideo, quia bona intrinseca, quæ sibi amat Deus, sunt infinitè bona; bona autem extrinseca, sunt bona limitata, & mixta imperfectionibus, adeoque non tantum divinam voluntatem allicita. Quanquam, conformiter ad dicenda inferioris, antecedens est verum, de solis creatis, in creata autem voluntas aliter se habet: quia cum nullum sit principium, ratione cuius debeat tribui creature, quod æquè omnibus suis actibus perficiatur, bene inferrur, quod, si se perfectius amat, perfectiora sibi bona appetat; datur autem fundamentum, vi cuius æquè deber perfcici Deus omnibus suis actionibus.

INSTABIS. Quamvis omnes actus Dei concedantur esse æquè honesti intrinsecè, cum hoc tamen stat, ut denominari possit voluntas illius extrinsecè honestior, æqualitasque honestatis internæ, non destruet, quominus ipsa objecta sint inæqualis honestatis.

RESPONDETUR concedendo totum. Sicut enim extrinsecè & objective, non omnes actus Christi erant æquè honesti, nec sequebatur, quod deberet Christus, omnes æquales non nisi, etiam extrinsecè honestate, exercere actus, ita & in præsenti, idem dicendum.

2. PARITAS. Beatus videns Deum, necessitatur ad amanda Deo semper non nisi optimæ: Ergo & Deus necessitabitur ad optimum.

RESPONDETUR. Et antecedens esse dubium, & consequiam negandam. Antecedens est dubium; quia quamvis necessitetur beatus, ad volenda bona Deo intrinseca, quæ omnia, sunt optimum; non necessitatur tamen ad volenda bona extrinseca optimæ; alias necessitaret ut se disformet voluntati divinæ; quæ casu saltem aliquo, non vult sibi optimæ. Disparitas etiam est; quia habetur objectum necessitativum beatorum ad volenda illa optimæ, nempe ipsum summum & optimum bonum clarè visum; nullum autem est principium, hoc est, objectum extrinsecum, quod necessitat Deum ad sui amorem. Deinde retineri potest jam data disparitas; quod scilicet nullum habeatur principium, quod suadeat æquè perfici voluntatem beati, volendo etiam minus bonum; datur autem principium suadens id deo.

3. PA-

Disputatio II.

43

3. PARITAS. Intellectus divinus, semper dicitur, eligendum esse quod melius: Ergo & voluntas semper id eligeret.

RESPONDE TUR, negando antecedens. Tum quia non probatur. Tum quia, multa sunt in mundo, quae prædictavit intellectus divinus, quae tamen non sunt optimum, de quo hic. Tum quia tolleretur jam omnino divina libertas, quia non posset jam non eligere illud prædictatum; unde ex conditione intellectus, non plus sequitur, quād, quod si quid melius sit, judicet illud intellectus divinus esse melius: sed non sequitur, quod judicare debeat, hoc tantum eligendum esse.

4. PARITAS. Ad perfectum artificem spectat facere opus suum optimum; Ergo & Deus, quies perfectissimus artifex, debet facere optimum semper opus.

RESPONDE TUR. In hoc servari paritatem, quod sicut optimus artifex ponit opera optima, servando essentialia artificii, & addendo accidentaria, quae illius excellentiam notent; ita etiam & Deus facit optimum; hoc est, producit unamquamque rem, secundum essentialia illius prædictata, tribuitq; accidentia commensurativa artificii Dei: & sicut opera artificum, possunt crescere & crescere in accidentalibus perfectionibus, ita & opera divina.

5. PARITAS. Si aliquis, potens agere aliquod bonum majus pro gloria Dei, nollet illud agere, convinceretur minus perfectè diligere Deum: Ergo etiam si Deus nollet optimum, cum posset velle, convinceretur minus se diligere: Ergo cum summè se diligat, debet velle optimum.

ANTE QVAM respondeatur ad objectionem propositam:

SUPPONO 1. Magis intrinsecè, ex objecto loquendo, perfici Deum suis actionibus, quād creaturam suis. Ratio: quia nihil magis ullo prædicato perficitur, quād suo esse; cūm maxima perfecitio sit ipsum esse: cūm ergo, omnes actus Dei, sive ipsum Dei esse, sequitur, Deum magis perfici suis actibus, quād creaturam suis. Deinde, illa, vi quorum, si Deus non esset Deus, evaderet & intelligeretur Deus, hoc ipso magis perficiunt Deum, quād perficiant hominem illa, quād si homo non esset homo, & fierent, non facerent nihilominus hominem per se loquendo; sed natura divinarum actionum est talis, ut si per impossibile Deus non esset Deus, vi illius actionis esset Deus, nam actio illa Deus est; jam autem vi actionis ab homine elicite, homo non esset homo, per se loquendo, quia actio illa non esset homo; & quād, si actio illa sit vitalis, hoc ipso quia vitalis actio hominis poneretur, debet etiam supponi homo; non tamen vi illius actionis, esset homo, per se loquendo, quia actio vitalis, non est homo. Dixi ex objecto loquendo, magis perfici Deum suis actibus; quia, si velis per-

fici nonnisi illud, quod ex non habente perfectionem transit in habentem perfectionem, in isto sensu non perficitur Deus, sed sola creatura; ex quo ulterius supposito, colligis, cur Deus minus & magis suis actibus perfici non possit physicè: quia scil. cūm magis & minus dicant inæqualitatem, hoc enim est ejus formalisativum; rursus, cūm inæqualitas dicat relationem, nihil enim sibi est inæquale, sed ad aliud; item cūm relatio importet pluralitatem, relatio enim est ad aliud, aliud autem, est pluralitas; hinc cūm eadem Dei entitas, pluralitatem nullam dicat, nec actus divini, qui idem sunt cūm Deo, importare poterunt ullam pluralitatem, consequenter nec inæqualitatem, atq; adeo nec magis & minus.

SUPPONO 2. Quamvis ex vi positæ actionis creataræ, non sequatur hoc ipso esse creaturæ, per se loquendo; nihilominus etiam creatura perficitur suis actibus. Ratio: Tum quia per illos, potentia transit in actum, actus autem est perfectione potentiae. Tum quia consequit finem à natura ordinatum, est perfici, natura enim perfectionem intendit; ordinatur autem potentia ad actus, tanquam ad finem. Tum quia assimilari perfectissimo, debet esse perfectione; jam autem vi actus, acquirit creatura assimilationem perfectissimo, hoc est, Deo, qui est actus purus, & cui magis assimilatur actus, quād potentia. Unde etiam in Deo actus primus intelligendi, ponitur nonnisi per ordinem ad nostros conceptus, actus autem secundus, nemine cogitante est. Hæc porro perfectione, quam sumit creatura ab actibus, dici potest partim intrinseca, partim extrinseca; intrinseca, quia supponuntur esse actus recepti in suo principio: extrinseca autem, quia est perfectione distincta realiter ab ipso operante.

SUPPONO 3. Quamvis nullus sit talis actus creaturæ, qui illam non perficiat physicè, nihilominus, non omnes in qualiter actus perficiunt creaturam physicè. Ratio est: quia imprimis, si comparantur actus supernaturales & naturales inter se, ceteris paribus, semper magis perfici actus supernaturalis. Ratio: quia perfectione actus, est eadem cum entitate actus; & sicut actus entitatem non habet à se, sed à principio: ita & perfectionem ab illo accipit; & quia unumquodq; principiū agit secundum vires sibi debitas, potentiamq; illis identificatam, quod agens erit nobilis, habebit etiam potentiam nobiliorem, adeoq; vim communicandi entitatem nobiliorem, adeoq; vim communicandi entitatem nobiliorem; quod intelligitur, si producantur effectus univoci, in ordine entis, vel ordinis; cūm ergo principium supernaturale sit nobilis naturali, & producat univocum effectum in ratione ordinis, hoc ipso producet etiam nobiliorem entitatem. Rursus, cūm ad actum supernaturalem, concurrat etiam po-

* d 4 ten-

R. P. MILOD
OMS
D. B. C. 4.
D. VI
6

tentia naturalis, prout elevata, eam perfectio-
nem quam tribueret actui naturali, tribuit et-
iam supernaturali, seclusa imperfectione natu-
ralitatis; consequenter actus supernaturalis,
ex dupli principio perfectionem habe-
bit; & oriundam à potentia naturali elevata &
à principio supernaturali. Dixi ceteris pari-
bus; quia si sit actus voluntatis supernaturalis,
& actus cognitionis demonstrativae naturalis,
quamvis actus voluntatis, ratione ordinis, ut-
pote supernaturalis, sit perfectior, in modo ra-
men estendi, imperfectior est. Si autem fiat
comparatio inter actus ipsos inter se, tam natu-
rales, quam supernaturales, etiam hi non æqua-
liter physicè perficiunt suum principium; nam
actus opinionis est actus intellectus, non est ra-
men dubium, magis perfici intellectum demon-
stratione. Rursus, dolor de peccatis, qui est con-
tritio supernaturalis, itē attritio supernaturalis,
uterq; est actus voluntatis, uterq; supernaturalis;
nihilominus creatura magis perficitur actu con-
tritionis, & sic de ceteris. Quę omnia in hoc fun-
dantur; quia quod est major perfectio, si perfe-
ctibili unitatur, communicat illi perfectionem
majorem; hoc enim perficere, est ipsum istud
unitali subjecto: Ergo si actus ipsi sint magis
perfecti physicè, perfectius etiam, & inæquali-
ter per excessum, perficiunt subjectum.

SUPPONO 4. Unde oriatur æqualitas vel
inæqualitas actuum, quibus physicè, æquè vel
inæqualiter, perficitur creatura, præcipue in
ordine supernaturali. Et imprimis hoc oriutur
ratione principii nobilioris, quod sic explicatur.
Sicut se habet ordo naturæ in naturalibus, ita
ordo supernaturalis in supernaturalibus, ipse e-
nī ordo supernaturalis, ordinatur ad perfici-
endum naturalem, quę perfectio non daretur,
nisi servato ordine perfectibilis & perfectivi.
Porro in ordine naturæ, quamvis omnia partici-
pant rationem naturalis, nihilominus datur in-
æqualitas principiorum, potentiarum, qualita-
tum, unde lux nobilior est nigredine, intelle-
ctus voluntate, posito, quod sint distinctæ po-
tentia; ita igitur, etiam in ordine supernatura-
li, quamvis omnia participant rationem super-
naturalis, quę est quasi generica ratio: tamen
specificæ rationes, majorem vel minorem per-
fectionem inducere possunt; & sic habitus fi-
dei, perfectior est habitu religionis, religio per-
fectior habitu fortitudinis, & sic de ceteris; il-
le ergo actus supernaturalis magis perficiet
physicè operantem, qui est, à principio no-
biliori physicè. Diētum autem supra, cur actus
sequatur perfectionem principii.

SUPPONO 5. Quod etiam actus qui profici-
scuntur ab eodem principio, possint non afferre
æqualem perfectionem physicam operanti. Quod
sic proponitur. Agentia materialia, quę virtu-
tem agendi, & in entitate, & simul etiam gra-
dualiter divisibilem habent, si non producant

effectum virtuti suæ adæquatum, vel ob resi-
stantiam passi, vel ob defectum debitæ applica-
tionis, hoc ipso non ponent æquè perfectum ef-
fectum, ac cū vincitur tota resistentia passi,
accedit debita applicatio, &c. quamvis uterque
effectus, eidem denominativè principio tribua-
tur: hocq; ostendit inductio in qualitatibus a-
ctivis. Porro quod facit formalis divisibilitas
virtutis agendi, in agentibus materialibus, hoc
facit æquivalens divisibilitati, major vel minor
applicatio principii indivisibilis in entitate, v.g.
habitus alicujus supernaturalis, præcipue verò
adjuvi graduali multiplicitate intensionis; casu
ergo quo v. g. habitus charitatis intensus ut 8.
producat actum intensum ut 6. & casu quo
idem habitus producat actum nonnisi intensum
ut 2. illi effectus procedent ab eodem numero
principio, nihilominus nec ipsi æquè perfecti
erunt physicè, nec æquè perficiunt subjectum,
in quo recipiuntur; quia scil. ipse habitus, non
totā sui latitudine, viriumq; pondere, in actum
incubuit. Quando autem, ab eodem physicè
principio, principiantur actus, qui principia-
rentur à diversis realiter principiis, in tantum,
idem physicè principium, principiat nobiliores
actus, vel minus nobiles, in quantum æquivale-
t, minus vel magis nobili principio distincto
realiter. Addo nihilominus fieri posse, ut actus
in entitate physica imperfectior, sèpius repeti-
tus, moraliter æstimetur plus in ordine ad me-
ritum, sicut plus æstimatur 100. pondo æris,
præ scrupulo auri.

SUPPONO 6. Quod Objectum est nobilis,
vel difficilis, vel ejus exercitum ad majorem
Dei gloriam extrinsecam, ponendam, magis ac-
commodatum, cō præsumitur vel nobilior ha-
bitus concurrisse, vel plures simul, vel unus ha-
bitus ex majori latitudine; sic v. g. dicit Christus:
Majorem charitatem nemo habet, quam
ut animam suam ponat quis pro amicis. Unde
etiam, actus martyrii præsumitur esse perfe-
ctior reliquis; quia ad eum concurrit imprimis
habitus charitatis, quę præfert vitæ propriæ,
testimonium exhibendum veracitati Dei ama-
ti: concurrit fides, quia credit illam veracita-
tem: concurrit fortitudo perpetiendo adver-
sa, & cetera similia. Dixi quod id præsumatur:
quia ex objecto loquendo, fieri potest, ut ali-
quis actum circa minus objectum, perfectio-
rem eliciat, quam alius, circa objectum majus.
Unde etiam aliquis, cum illa fœmina, potest
majori merito duos obolos gazophylacio im-
portare, quam alter magnam summam.

SUPPONO 7. Si ponas casum, æqualem scil.
esse perfectionem actus physici, & tamen in-
æqualem objectum; eo casu, illi actus, secundum
id, quod dicunt in recto, h.e. secundum entita-
tatem physicam, erunt æquales, secundum au-
tem quod dicunt in obliquo, & pro connotato,
erunt inæquales. Unde etiam inæquale est
bene-

beneficium, quo Deus voluit muscam in bonum universi, & beneficium Incarnationis; nam beneficia illa, secundum quod dicunt in recto voluntatem Dei, sunt aequalia physica, licet determinative sint inaequalia.

SUPPONO 8. Actus aequalis perfectos physica, quorum unus habet objectum nobilium, & alter minus nobile, esse aequalis honestate moralis secundum id, quod dicit in recto honestate moralis, esse autem inaequalis honestate moralis, secundum id, quod dicit in obliquo illa honestas. Ratio: quia honestas moralis, cum non sit ullum accidens physicum superadditum auctui, & tamen sit perfectio ipsius, non est aliud entitativum, quam ipsem illi actus: Ergo, si physicus illi actus sunt aequalis, etiam honestas moralis, secundum id quod dicit in recto, aequalis erit, cum sit illi idem actus physicus; non erit tamen aequalis honestas moralis, secundum id, quod dicit illa in obliquo, quia in obliquo dicit ipsa objecta, inter quae supponitur non esse aequalitas.

SUPPONO 9. Posse concedi, etiam in actibus divinis, inaequalitatem honestatis moralis, seu honestatis extrinsecas; dixi inaequalitatem honestatis extrinsecas, quia illi actus, cum sint ipsam Deum, inaequalitatem physicam admittere non possunt. Ratio suppositi: Tum quia haec inaequalitas extrinsecas honestatis, non importat ullam imperfectionem in Deo, immo auget, si tamen, ipsa inaequalitas honestatis extrinsecas, supponat, aequaliter semper Deum manere perfectum, & independentem ab extrinsecis, in sua perfectione. Tum quia inaequalitas extrinsecas honestatis non aliud est, nisi inaequalitas objectorum, quae necessariam ponenda. Tum quia quero, an homo sit obligatus ad maiorem gratitudinem propter beneficium INCARNATIONIS, quam propter muscam? si non est obligatus ad maiorem gratitudinem, opposites per hoc sensu fidelium communi, & Augustini lib. 2. Confess. 16. *Super omnia amabilem te mihi reddit o bone Iesu, ignominissima & amara mortua, essentq; beneficia divina deterioris fortis, quam sunt beneficia hominum, haec enim ad maiorem gratitudinem obligant, quod sunt majora. Quod si majora gratitudo debeatur pro INCARNATIONE: haec majoritas beneficii, non potest fundari in intrinsecis entitate voluntatis quam vult INCARNATIONEM; nam haec est pars in entitate cum voluntione muscae: Ergo haec majoritas beneficii, fundari debet, non nisi in aliquo extrinseco; Ergo ulterius, si potest haberi majoritas beneficii, majoritas item obligationis ad gratitudinem, ratione extrinseci, potest etiam ratione ejusdem fundari major honestas moralis.* His suppositis

NEGATUR Consequentia. Disparitas est, quia quamvis magis perficiatur Deus suis actibus, quam creatura suis, ut dixi supposito 1. 12-

men etiam creatura suis perficitur, ut dixi supposito 2. haec tamen perfectio physica, etiam aequaliter ab omnibus non habetur, ut dixi supposito 3. oriente hac inaequalitate physica in creatis ratione principii, ut dixi supposito 4. Vel applicationis ipsiusmet principii, ut dixi supposito 5. Universaliter autem presumitur esse actus nobilior, ratione principii vel applicationis, quando objectum ejus est nobilis, ut dixi supposito 6. si cetera sint paria, ut dixi supposito 7. consequenter tali operatione circa objectum melius, magis perficietur creatura, & quidem perfectione, non tantum se tenente a parte objecti, quod etiam Deo convenit, ut dixi supposito 9. sed perfectione tenente se etiam a parte ipsius actus; quia autem Dei actus sunt iidem, & ratione principii, & ratione sua entitatis, ideo non magis unus physique perficiet Deum, quam alius: nisi quod possit etiam in illis admitti inaequalitas extrinseca ratione objecti, stante semper aequalitate honestatis etiam moralis, secundum id, quod dicit honestas moralis in recto, ut dixi supposito 8.

Conformiter ad dicta supra, alia disparitas est, quia cum non sit necesse creaturae concedere tantam perfectionem actuam, ut non magis perficiatur actus, versante circa perfectius, quam imperfectius objectum, poterit adhuc creatura magis perfici, versando circa perfectius objectum; jam autem est necesse talem perfectionem concedere Deo, vel ex eo ipso quia non implicat, & quia facit Deum magis illimitatum & independentem.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Atingit aliqua in hac materia Aldrete, quae hic expendenda sunt.

OBJICITUR 1. Supposito quod ordini gratiae debeatur unio hypostatica, non potuit Deus producere ordinem gratiae, quin esset moraliter necessitatus ad INCARNATIONEM; quia universem, Deus est moraliter necessitatus ad non denegandum alicui essentiem suas proprietates: quia nisi haec necessitas in Deo ponatur, tam erit contingens ignem esse calidum, quam frigidum; nec esset ulla firma persuasio, Beatisimam, potius esse immaculatam conceptionem, si Deus in operibus suis non attendit ad id, quod convenit: & cetera similia.

RESPONDETUR imprimis negando suppositum, quod ordini gratiae debeatur unio hypostatica; bene enim potest nobis ordinari gratia, per solam miserationis Dei clementiam, sine ulla unione hypostatica; sed posito etiam, quod ordini gratiae unio hypostatica debeatur; negatur adhuc moraliter necessitari Deum ad Incarnationem; negatur item Deum moraliter necel-

necessitari ad non negandum alicui essentię suas proprietates, supple physicas; necessitatur enim ad non denegandas proprietates metaphysicas, utpote enti ipsi identificatas. Quod autem non necessitetur Deus moraliter ad non denegandas dictas proprietates, ratio est: quia ex una parte, exigentia creature subsumt absoleluto Dei dominio, potenti disponere prout voluerit; ex altera parte, perfectius hoc erit dominium, si nulla ad hoc necessitate stringatur Deus. Rursus, quia nullum est fundamentum, ponendae in Deo talis necessitatis. Deinde, quia non implicat, ut innecessitatus ad hoc maneat Deus, licet id ordinariē præstet; quæ inobligatio auget perfectionem divinam. Non erit autem igni æquè contingens esse calidum ac frigidum, exinde; quia hoc ipso, quod aliquid sit, habet suam essentiam; si habet suam essentiam, habet etiam radicem exigitivam proprietatum suarum, etiam physicarum; si habet hanc radicem, Deus, qui est author naturæ, seu correspondivum esse etivum eorum, quæ exiguntur à natura, sicut est esse etivum ipsius naturæ, Deus, inquam, præsumi debet ita facere, sicut creature exigunt; quia & in creaturis frustranea est hæc exigentia, & in Deo frustranea vis satisfaciendi his exigentias; succeditq; liberum decretum de satisfaciendo illis: ut ergo concludatur, ignem potius esse calidum, hæc faciunt. 1. Exigentia naturalis ignis. 2. à parte Dei id facit, quia ille in quantum est causa prima in ordine naturali, habet vim huic exigentia responsivam, quæ non debet frustrari, nisi Deus id velit. 3. à parte voluntatis divinæ, quæ innecessitata determinavit se liberè, ad his exigentias satisfaciendum; hinc nisi à posteriore per experientiam constet, quod ad hoc in particulari se Deus noluerit obligare, ut illius exigentia satisfaciat, temerarium est dicere, quod non satisfecerit illi exigentia. Quod immaclatè sit concepta beatissima, hoc habetur ex probationibus ostendentibus, libertatem divinam ad hanc se potius partem determinasse, in circumstantia motivorum, præsentantium se, ut si vellet, ita decerneret liberè.

INSTABIS 1. Unde provenit illa securitas judicii, quo affirmamus, hominem comburendum, si conjiciatur in ignem.

RESPONDETUR, ex dictis tribus capitibus, illam oriri.

INSTABIS 2. Nisi ponatur necessitas moralis, ad non denegandum essentię suas proprietates, non poterit explicari, in quo differat debitum ex natura rei, à debito solius congruitatis; & si illud prius est majus debitum, habet majorem vim obligandi, ac proinde, non esset æquè facile, oppositum evenire, consequenter erit major necessitas.

RESPONDETUR: debitum ex natura rei, per hoc differre à congruitate; quia debitum

ex natura rei, est exigentia reperibilis in re creato, ita explicabilis: ut si non pertineret ad Deum esse causam primam, sed sibi creatura sufficeret, deberet se reducere ad hoc habendum; vel est exigentia, cui nisi satisfiat, non erit res in statu suo connaturali: quando autem est debitum solius congruitatis, non est talis exigentia; sed est, vel sola non repugnantia, vel habilitas ad bonum, vel, quod licet non habeatur, habebitur adhuc status connaturalis. Unde si Deus instantissimè rogetur, ut cæco visum restituat, non est in cæco exigentia visus, sed congruitas; quia status amissi oculi, non habet exigentiam visus: è contra, si haberet oculum bene dispositum, esset tunc temporis debitum. Differit item, quia debitum ex natura rei, est objectum amoris; amat enim sibi natura illam proprietatem amore innato; jam autem debitum congruitatis, est objectum non nisi complacentia, potiusque optabile, quām exigibile. Denique quia debitum ex natura rei, dicit obligationem libertatis divinæ, nisi oppositum proberet; consequenter, non reductionem in ultum eorum, quæ sunt per accidens; consequenter, non erit tunc necessitas, sed solum importabitur titulus, ut exerceat Deus vim, quam habet, respondentem exigentias creaturarū, eò, quod decreverit liberè eam vim exercere. Nullam autem obligationem dicit congruitas.

INSTABIS 3. Non positā dicta necessitate, in explicabile est, quomodo independenter à quotidiano experimento & inductione, persuadere nobis possumus, Deum fecisse quod melius.

RESPONDETUR. Negatur suppositum, poterat enim defacto Deus, hoc universum producere melius. Deinde independenter à quotidiano experimento, persuadere id nobis possemus, ex tribus capitibus supra assignatis. Unde jam ita ordinata sunt signa circa satisfaciendum his exigentias: pro primo signo responderet exigentia creaturarum; pro secundo, advertit Deus ad vim in se, ut satisfaciat his exigentias; pro tertio præsentantur rationes, ut his exigentias fiat satis, quamvis posset non fieri illis latis; pro quarto est decretum faciendi satis illis exigentias; tuncque demum succedunt experientias, quod fiat satis his exigentias.

OBJICITUR 2. Aliqua sunt Deo impossibilia moraliter: Ergo etiam potest dari necessitas moralis in Deo. Antecedens probatur ex Marci 6. ubi dicitur de Christo: *Non poterat ibi ullam virtutem facere*, quem locum Nazianzenus Oratione 2. de filio Dei, accipit de impossibili moraliter.

RESPONDETUR. Haberi titulum unde desumatur impossibilitas moralis, idque non involvendo ullam imperfectionem in Deo; scilicet ex eo, quia Deus contra positivum nūm voluntatis creatæ, cæteroqui à se frangibili, decrevit non agere; ut est impossibile moraliter,

ter, ut iā medicina afferatur, inquit citatus Nauianenus, quibus incredulitas perniciem inventa est; non habetur autem titulus, quo necessitatur moraliter Deus, & si necessitatibus exsuppositione sui decreti, non necessitabitur necessitate de qua hīc.

Objicitur 3. Non repugnat ut ponatur in Deo etiam metaphysica necessitas, nempe nunquam invertendi jura naturæ.

RESPONDETUR: Si sit res de necessitate metaphysica, antecedente omne Dei decretū, hæc non datur; idque ex principio negativo: quia talis perfectio innecessitabilitatis, est possibilis: Ergo debet Deo dari. Si autem sit necessitas metaphysica, exsuppositione decreti; hæc quidem datur, sed non minuit libertatem divinam: estq; nonnisi ex eo, quia vult.

Objici potest 4. Magis Deus amat objectum melius: Ergo & ad optimum necessitatur.

RESPONSUM est, quod Deus majus bonum non amet magis entitativè, licet amet magis terminativè; potestq; dici, quod ex modo etiam concipiendi, magis amet majus bonum, licet ad hoc non necessitetur. Quod autem possit dici, Deum ex modo nostro concipiendi, majus bonum, amare magis. Ratio est: Tum quia nihil vetat, ut actus intellectus divini, penetrantes vim causarum moralium, physicarum, metaphysicarum, secundum exigentiam objecti enuntient, certius secuturum effectum physicum, quam moralem, & metaphysicum quam physicum: Ergo etiam nihil vetabit, ut voluntas divina, concipiatur magis amare objectum melius, quam non melius. Quia sicut necessitati perfectio est, accommodare se esse conditioni noscibilis; ita & perfectissimi volitivi, perfectio est, accommodare se esse bonitati objecti; estque dissonum, magis amare minus bonum; immo esset disordo appetendi. Tum quia, si ad objectum infinitæ amabilitatis, etiam ex modo nostro concipiendi, infinitè illud diligit Deus: Ergo etiam si adsit objectum majoris amabilitatis, etiam ex modo nostro concipiendi, magis illud amabit Deus. Tum quia, si objectum quod est amabilius ex modo nostro concipiendi, non magis amaret Deus: & esset illud amabilius, ut supponitur, & non esset: quia, quod non est dignum majori amore rectissimi amativi, hoc ipso à posteriori, non esset amabilius; datur enim nexus essentialis amativi cum amabili seu bono: hinc, si non neceſſitur magis hoc amativum cum hoc amabili; hoc ipso saltem à posteriori non est magis amabile, cùm finis amabilis sit, exercitium amativi circa illud. Et certè sicut perfectiones divinæ prout sub sunt nostris conceptionibus non sunt æquales, ut dictum in prima parte, sic poterit concedi inæqualitas amandi minus bonum, modo, tota

inæqualitas illa, sit ex modo nostro concipiendi. Ex quo ulterius

INFERES, quod magis voluntas divina amet Incarnationem, quam non Incarnationem, ut-pote majus bonum (alias enim si Incarnation non esset majus bonum, & magis amabile, non esset majus bonū, unitam esse Personam VERBI in Christo, nec magis amabile etiam extrinsecè, quam Petrum non esse terminatum Personā divinā:) cum hoc tamen stat, ut in ordine ad decretivum amorem, æquè sit liber; quia ad magis ex modo concipiendi amandum, datur determinativum, major amabilitas extrinseci objecti, non diminuens cæteroqui perfectiōnem libertatis; non datur autem fundamentum determinativum, ut nonnisi hoc decernatur; determinativumque hoc dari non debet quia contrarium perfectioni libertatis. Et licet in passionatis amoribus, major amor minuat libertatem decretivam, trahendo hoc pro decretiva, quod stare debuit pro sola amativa; vel in amoribus creatis ordinatis, procedendo ad decretivam, eò, quod intrinsecè magis perficiendus sit ille creatus amor, amore magis amabilis, ut supponitur; in perfecto tamen amativo, & quod æquè tuis actibus intrinsecè perficitur, manebit decretiva libera.

Hinc jam concessio antecedente argumenti, negatur Consequentia. Immerito etiam supponit argumentum, dari in creatis objectis optimum: & quantumvis daretur, non esset necessitatum, ex dictis: sufficeretq; illud amare liberè, licet amore optimis debito.

Objicitur 5. Potest concedi, quod amore aliquorum objectorum, intrinsecè, & ex modo concipiendi, perficiatur Deus: Ergo etiam poterit concedi necessitari illum moraliter.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; quia posito, quod magis extrinsecè perficiatur Deus ab amore melioris boni, non ponetur ulla in Deo dependentia perfectionis intrinsecæ ab aliquo creato, quam independentiam habere, est perfectio possibilis; jam autem si poneretur in Deo necessitas ad volenda objecta extrinseca, esset necessitas nemine cogitante, adeoque intrinseca, & tamen dependens ab aliquo extrinseco. Rursus, posito, quod Deus amet magis ex modo concipiendi meliora, & posito simul, quod non necessitetur ad amandum, colligentur in Deo duæ perfectiones; nam perfectio est, magis amare, amabile magis: perfectio item est, à finito & extrinseco, non necessitari voluntatem divinam; utraque hæc perfectio colligetur, si dicatur amare Deus magis, majus amabile, non tamen ad illud necessitari; quæ collectio perfectionis non esset, si necessitaretur Deus.

INSTABIS. Potest pendere omnipotentia divina à creaturis: Ergo potest etiam ab intrinsecis pendere honestas voluntatis.

RESPON-

R P
MLOD
GWS
D. VI
6

RESPONDETUR: Verum esse antecedens, si intelligatur de dependentia termini: quo sensu verum est & consequens; modò hoc etiam supponatur, quòd sicut non magis est perfecta intrinsecè omnipotencia, dum producit misericordiam, quā cum producit Angelum, est enim utrobiq; omnipotencia, idem Deus, adeoque se ipso non perfectior: sed tota majoritas est in extrinsecis terminis; ita & in præsenti teneri debet, æqualem esse intrinsecam perfectionem, sive Deus majus bonum, sive minus bonum velit: sed totam esse varietatem in extrinsecis objectis.

QUÆSTIO II.

De necessitate INCARNATIONIS supposito Peccato.

PRÆMITTO 1. *Solà liberali & misericordiæ remissione peccati, potuisse Deum salvare genus humanum.*

RATIO est imprimis authoritas Patrum, quos interest Augustinus, qui de Agone Christi cap. ii. inquit: *Sunt autem fulti, qui dicunt, non poterat aliter Sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex fæmina, & a peccatoribus omnia illa pateretur; poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestra fultitia displiceret.* Idem etiam suadet hæc Ratio; quia ex sola misericordia decrevit Incarnationem, quā mediante, fieret condigna satisfactio pro peccatis: Ergo etiam ex eadem misericordia remittere potuit peccata.

PRÆMITTO 2. *Sicut potuit Deus, per solam misericordem condonationem, remittere peccata; sic absoluè loquendo, potuisse relinquere genus humanum, nec post lapsum illud reparare.*

RATIO. Sensus Patrum; & quia Deus, in operibus suis ad extra, liber est; Ergo & in condonatione offenditæ præstanta, liber fuit.

PRÆMITTO 3. *In hoc esse difficultatem; an scil. supposito quod Deus vellet liberare genus humanum non viâ misericordia, sed viâ condignæ satisfactioñis, necesse fuerit incarnari Deum: dico Incarnari Deum: quia parum interest, à quānam persona divina illa satisfactio ponatur. Nomine autem condignæ satisfactioñis, venit hīc satisfactio ad æqualitatem. Communior est sententia, necessariam fuisse Incarnationem in tali suppositione; licet oppositum sentiat Scotus, post eum Pontius hīc. Disp. 38. num. 44. Alexander, Paludanus, inclinat Taperus & Cajetanus apud Vafquez cum communis sententiam, hīc disp. 7. num. 2. Suarez disp. 4. Sect. 2. Valentia d. i. q. i. punc. 5. & alii, tueruntur communem sententiam fundatam in Patribus, quos fusiūs recitant. Sufficerit ex Gracis Basilius supra Psal. 28. *Frater non redimit, redimet**

*homo. Non, inquit, homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus; quia nullus alius poterat offerre dignum pretium; & ex Latinis Augustinus Enchiridii cap. 108. *Neque per ipsum liberare mundum hominum Christum, nisi esset Deus.* De quo ipso objecto, sit*

DIFFICULTAS I.

An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali condigna?

DI CENDUM est. *Quod pro mortali, non possit fieri à pura creatura, condigna satisfactio.*

FUNDAMENTUM hujus Conclusionis est tale. Pro eo quod est infinitum in genere offenditæ, non potest satisficeri à pura creatura: sed peccatum mortale, est infinitum in genere offenditæ: Ergo pro peccato mortali, non potest fieri satis à pura creatura. Minor hujus argumenti tota, probata est in materia de peccatis; jam autem major, in præsentis tractabitur; hinc major probatur. Si pura creatura posset satisfacere, idque ut supponitur de condigno, hoc est, ad æqualitatem, pro eo, quod est infinitum in genere offenditæ, illa satisfactio, vel esset infinita, vel esset finita? Nulla harum potest esse ad æqualitatem. Nam imprimis, finitum non habet æqualitatem cum infinito: Ergo nec finita satisfactio cum infinita offenditæ. Non etiam faceret satis infinita satisfactio, posita à pura creatura; quia procederetur secundum terminum non supponentem; quia est impossibilis creata satisfactio infinita, secundum principia, quibus probatur, non esse possibile infinitum creatum categorematicum; consequenter, nec erit possibilis infinita gratia, dignificans illam satisfactioñem, & elevans ad rationem infinitæ satisfactioñis. Sed positâ etiam infinitâ dignitate satisfacientis creaturæ; nondum illa est condigna, & ad æqualitatem satisfactio; quia, sicut magnitudo offenditæ crescit magnitudine offenditæ, ita dignitas satisfactioñis, crescit, & dignificatur dignitate satisfacientis, ad dignitatem offenditæ; sed est impossibilis æqualitas quantumvis infinitatæ creaturæ infinitudine creatâ, si comparetur ad dignitatem infinitam Dei: Ergo nec satisfactio, etiam si foret infinita, æqualitatem haberet.

Quod autem dignitas satisfactioñis, sumatur ex dignitate personæ satisfacientis, comparata ad personam offenditæ, defumitur id communiter ex Aristotele 6. Ethicor. c. 5. ubi agens Aristoteles, an retaliatio, sit ratio æquandi? docet non esse, & subdit: *Si magistratum quis gerens percutierit, reperiendus non est, si autem magistratum quis gerentem percutierit, non solum est perciendus, sed supplicio insuper afficiendus;* habet idem S. Thomas hīc quæst. i. art. 2. ad 2dūm. S. Bonav. in 3. disp. 20. q. 3. fundaturque id in sensu communi, & inductione mensuante

rante satisfactiones, non aliâ mensura, quâm dignitate satisfacientis. Et certè, ea quæ à se infinitè recedunt, impossibile est inter se æquari, & invicem commensurari: cùm ergo quæcunque actio creaturæ, & Deus, infinitè à se recedant & distent, impossibile erit ista coæquari. Illustratur hoc tali imaginatione. Pone duas hydrias à cylindro pendentes, ita dispositas, ut si volvatur cylinder, una hydria descendat, alia ascendet, certe tales hydrias æquare est impossibile, cum per diversas lationes ferantur, & descendens cum ascensu æquare sit impossibile. Pone ergo casum, quod una hydria infinitè ascendet, necessariè alia infinitè descendet, & quantus esset excessus altitudinis unius, tantus esset descensus profunditatis aliis; quare, si hydria inferior deberet æquari superiori, debet hæc totum spatum, quod inter illam ut ascendentem, & hanc ut descendente intercedit, superare, hoc autem est impossibile propter lationes quibus feruntur. Cùm ergo satisfactio creaturæ, & offensia Dei, ex oppositis planè rationibus desumantur, hæc nimis ex dignitate Dei offensi, in infinitum ascendentem supra satisfacientem, sive supponatur infinitus, sive supponatur finitus; & illa ex indignitate inæqualitateq; satisfactionis, infra offensum veluti descendente; ita ut illa semper ascendet, hæc semper descendat; hinc impossibile erit, invicem, dicta æquari & commensurari, cùm per rationes oppositas procedant, & quantò dignitas Dei attollitur, tantò deprimitur indignitas creatura. Vide hanc ipsam rationem, paulò altera propositam, apud Amicum disp. 5. Sect. 3. ànum. 120. Proponetur hoc Fundamentum aliquot viis, Quod ut fiat infra, *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

Deduciturne id bene, supposiçā Infinitate Peccati, & quomodo?

Titulo fiet fatis, explicando ipsammet propositam difficultatem, eamq; in argumentum redigendo.

EXPLICATUR 1. intentum. Condigna satisfaction, est satisfactio ad æqualitatem, id enim vénit h̄c nomine condignitatis; si autem condigna satisfaction, est satisfactio ad æqualitatem. Tantum satisfactionis, debet respondere Tanto offensæ; quia æqualitas stat, in tanto & tanto respondentibus. Porro ad hoc, ut examineatur, aut tantum sit in uno, quantum in alio, sicut in materialibus & physicis, numerus unius cum numero aliis, pondus unius cum pondere aliis, natura unius cum natura aliis parallelè collificantur, ita ut ex opposito unum, contra aliud statuatur; sic & in moralibus valor unius, cum valore aliis, radix tantæ æstimationis moralis, cum radice tantæ æstimationis moralis, conser-

ri debent: & si non plū sit in uno quâm in alio, tum primum dicentur æqualia esse moraliter; sic igitur & in præsenti, ut æstimetur quod sint æqualia satisfactionis & offensæ, debent per parallelam oppositionem comparari. Et sic, est in satisfactione puræ creaturæ, actus creaturæ, est etiam in peccato actio creaturæ, & in hoc jam sunt æquales: in satisfactione est tanta advertentia ad Deum placandum, in peccato tanta advertentia ad Deum offendendum, & in hoc potest esse æqualitas: imò potest dari, ut advertentia satisfactionis superet advertentiam offensæ & è converso: insuper h̄c est satisfactio (supponamus) infinita, illic sit infinita offensæ; sed adhuc est inæqualitas in ratione infinitandi, quia ratio infinitandi insatisfactione, desumitur à persona creata, licet infinita, vel ab additione infinitæ gratiæ, vel à concurso Dei extraordinario, suppleente vices infinitæ gratiæ; jam autem infinitas peccati, desumitur à re increata, hoc est excellentia summi boni, qua in ratione, jam sunt inæquales, & æquari nunquam possunt, creatum enim cum increato, dependens cum independenti, à se, cum ab alio, æquabilia & commensurabilia non sunt. Illustratur hoc totum tali instantiâ. Imaginare bilancem, in cuius una parte ponatur infinitum aureorum, ut altera bilanx sit illi & physicè & moraliter æqualis, est necesse ponere non numerum finitum, quia finiti ad infinitum non est paritas, sed erit necesse ponere infinitum. Sitamen ponas infinitum æris, erit quidem, & hoc infinitum, & illud infinitum; nec physicè tamen nec moraliter erunt paria illa infinita; nam physicè minor est excellentia æris præ auro, moraliter etiam, infinitum æris, non æstimatur tantū, quantum infinitum aureorum: ut ergo alteram partem bilancis æques, debes ponere infinitum aureorum. Sic etiam si ponas in bilance offensam infinitam, ex altera parte satisfactionē finitam, non æquabuntur: ponas item satisfactionem infinitam, sed creatam, necdum erit æqualitas, quia in ipsis radicibus infinitandi, paritas non est; hinc ut æquentur, etiam satisfactionem creatam, idem principium, nempe increatum, significare deberet.

Hinc formatur Argumentum. Tunc est condigna satisfaction, quando est æqualis; talis non potest ponari à creatura: quia tunc ponitur satisfaction æqualis, quando in illa, prædicata opponibilia prædicatis peccati, habent æqualitatem; hæc non potest haberi par radix infinitandi utrumque, nam radix infinitandi satisfactionem creatam, esset creatum quid, & tamen offensæ infinitatur ab increato.

EXPLICATUR 2. Satisfactionis est quid relativum, semper enim est ad aliud, hoc est ad offensam; porro satisfactionis non tantum est relativum, ut satisfaciens illam ponat, sed etiam ut offensio

* e illâ

R. P. MLODOWSKI
D. VI. 6

illâ satisfiat: sicut relativum quod est Pater, non est, nisi Pater generet, & filius generetur. Si satisfactio est tale relativum ad duo, & quidem semper requisita ad sui completionem; debent ista duo habere rationem communem fundandi, nam hoc est in omnibus relativis talibus; & ita generatio, est ratio fundandi relationem in Patre & filio, convenientia item in albedine, facit in duobus albis similitudinem; hæc autem ratio communis satisfactionis est, ponere tantum in satisfactione, quantum meretur offensa. Quia vero satisfactio, in quantum se tenet ex parte offensi, principaliter importat actum internum offensam remittentis: & ita si regi impingas colaphum, & des illi millionem, quem ille non acceptet, & in aestimatione morali non deberet acceptare, non dicet Rex sibi satisfactionum esse; sic etiam ut Deo dicatur satisficeri, debet Deus elicere actum internum, quo sibi dicat satisfactionum esse. Cum autem posito quocunque opere etiam infinite digno, exhibito tamen à pura creatura, non possit dicere Deus, satisfactionum mihi est; hoc ideo non erit adhuc condigna satisfactionio. Porrò quod id non possit Deus dicere, exinde est; quia hic actus; Satisfactionum mihi est, requirit in Deo actum intellectus, quo judicet Deus, tantum esse in satisfactione dignitatis, quantum fuit gravitatis in offensa; & simul ex parte voluntatis, requirit actum, ut sibi tantum complacat in satisfactione, quantum sibi displicebat in offensa: sicut etiam in creatis hæc duo requiruntur; sed positâ satisfactione à pura creatura, neutrum illorum actuum potest habere Deus. Et quidem quod attinet ad actum intellectus. Ratio est: quia non tantum assensus creatus, non potest procedere sine motivo, sed etiam assensus in creatus: nam non cæcè agere, stat in agere non sine motivo debita rationis, quia ergo multò magis Deus non agit cæcè, magis debet agere ex motivo prælucens rationis; hinc si pro una parte majus motivum incomparabiliter habeat Deus, quam pro alia parte: pro majori, decernet intellectus divinus; proposita autem ex una parte gravitate offensæ, ex altera parte proposita etiam infinita satisfactione, positâ à pura creatura, habebit semper Deus motivum, inæquabilia hæc, & incommensurabilia esse; eò quod radix infinitandi commensurabilis non sit. Quod attinet ad actum voluntatis, non potest etiam Deus unquam tantum sibi complacere in satisfactione, etiam infinita, puræ creature, quantum sibi displicuit in offensa; quia tota ratio complacendi in infinita satisfactione à pura creatura, esset adhuc aliquid creatum: ratio autem displicendi in offensa est aliquid in creatum; hinc sit, ut voluntas Dei non possit sibi tantum complacere in satisfactione dicta, quantum displicuit in offensa; si non potest tantum placere, non potest dicere; Sa-

tisfactum est mihi: Si non potest dicere: Satisfactionum est mihi, nec erit satisfactionio.

Totus hic discursus in argumentum redigitur. Non potest fieri satis à pura creatura etiâ satisfactione infinita, nisi necesse sit dicere Deum, Satisfactionum mihi est; hoc autem nunquam est necesse dicere Deum, positâ etiam infinita satisfactione, sed præstâ à pura creatura: quod probatur: quia intellectus divinus & voluntas, nunquam possunt habere tantum motivum ad complacendum in satisfactione illa, quantum habetur in displicendo sibi in offensa.

EXPLICATUR 3. Non tantum dantur personæ physicæ, sed etiam morales, & hoc ostendit induc̄io. Nam præter personam quæ est homo, datur Persona quæ est rex, tutor, &c. Et ratio est: quia hæc quæ sunt moralia, infundantur proportioni (si ea ad mores sit necessaria) naturalium; quod ipsum probatur; quia cum ea quæ sunt moralia, sint ex judicio prudentum, & possit judicium prudens proportionem physicam advertere etiam in persona, ut eam traducat ad moralia, hinc dari poterunt etiam personæ morales. Dixim moralia infundari proportioni naturalium, si ea proportio sit ad mores necessaria; quia multa dantur naturalia, ad mores non translata. Posito autem quod sint etiam personæ morales, debent etiam esse & dignificativa actionum moralia. Ratio: quia in physicis dantur dignificativa physica: Ergo & in moralibus, debent dari dignificativa moralia; quod utrumq; in hoc fundatur, quia dantur actiones dignæ moraliter, ut ostendit induc̄io; & quia dignitas rei, est innexa ipsi rei, quæ dicitur digna, alias esset digna sine dignitate; Ergo debet habere principium formaliter dignificativum; ne detur principiatum sine principio. Porrò si dantur dignificativa moralia, si dignificativum morale non erit infinitum, aut æquale alteri infinitudini, nec actio erit moraliter infinita aut æqualis alteri infinitudini; quia esset sine principio dignificante dignificatum, quod implicat; daretque aliquid id, quod non habet, quæ omnia absurdâ. Quia autem dignificativum satisfactionis ponibilis à creatura, comparatè per ordinem ad offensam infinitam, non est infinitum, & si esset, non esset æquale, ideo nec satisfactionis æqualis erit. Duplex vero est satisfactionis: una quæ est actio satisfactionis, estque satisfactionis activa; alia satisfactionis passiva; quæ erit actus ponibilis ab offenso dicente: satisfactionum mihi est. Circa offensam quoque discurrendo, illa etiam actiæ spectata, est actio offensiva, passiæ autem spectata, est ipsa indignatio divina, contra illam actionem, sui honoris laetivam, & juris ad illum retinendum. Et de offensa quidem loquendo, si offensa priori modo sumatur, indiget satisfactione actiæ infinita; quia offensa actiæ, & sa-

Disputatio II.

51

satisfactio activa, debent esse duas rationes, quae-
rum una habeat rationem viæ, & alia ratio-
nem viæ tricis, una habeat rationem facientis, ut
aliud nec moraliter perseveret, & alia rationem
sic exclusi; hoc autem fieri non potest, si positâ
offensa activa, non sit satisfactio infinita, idque,
vel æquale vel minori infinitudine; infinitudo
enim illa, vel majoritas infinitudinis, erit asser-
tiva suæ permanentiae moralis, adeoque non
abolebitur offensa, cum id, quod magis est, ma-
gis sit assertum suæ permanentiae; ut natura
magis assertur sibi calidum ut septem, quam cali-
dum ut duo. Si autem spectetur offensa passi-
ve, illa est actus ipse liber Dei, qui ut intelliga-
tur abesse, debet respondere & substitui ut ita
dicam, satisfactio passiva; quæ non poterit sub-
stitui, nisi detur exclusivum prioris illius actus,
id est exclusivum sufficienter; quod exclusivum
haberi non potest, nisi ponatur satisfactio infini-
ta, id est infinitudine æquale; quia si hoc non re-
queretur, & non esset æquale illud exclusivum,
quia esset infinitudini divinae in æquale: &
esset æquale, quia hoc faceret quod exclusivum
æquale.

Formatur ex hoc toto Argumentum. Satisfactio
pro mortali, debet esse satisfactio significata à
persona moraliter infinitè digna, quia alias illa
satisfactio, non excluderet vi suæ permanentiam
moralis offensa divinae, sed non potest à pura
creatura dari satisfactio, excludens permanentiam
moralis offensa, quia hoc ipso & esset æ-
qualis, & non esset æqualis offensa, ut dictum:
Ergo satisfactio à pura creatura pro mortali da-
ni non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes in Oppositorum.

Objicitur 1. Etiam in satisfactio, repe-
nitur excellentia increata, cui satisfit, sic
ut eadem in peccato reperitur, attollens magni-
tudinem culpe: Ergo non minus habebit crea-
tura satisfactio, quam offensa.

RESPONDETUR. Utrobiq; quidem repe-
nitur excellentia infinita, sed ita, ut diversimo-
de se habeat: nam in satisfactio ponitur, tan-
quam diminuens illius excellentiam, in pecca-
to autem, ut augens gravitatem. Et sicut plum-
bum positum in una parte bilancis, faciens unam
partem bilancis attollit & aliam deprimi, non est
ratio æquandi utramque partem; ita nec in præ-
senti, excellentia Dei, erit ratio talia æquandi.

Objicitur 2. Habere tantum de vi satis-
faciendi, quantum habet offensa gravitatis, spe-
ciat non nisi ad recompensationem justitiae, nec
est necesse, ut satisfactio tantum habeat
quoad entitatem, sed sufficit, ut habeat tantum
in genere moris: Ergo hæc satisfactio ponî po-
tuit à creatura pura.

RESPONDETUR. Tantitas satisfactio, si
sit ex debito rigoroso, ad justitiam rigorosam
spectat, nec debet haberi in satisfactio pro
mortali. Tantitas tamen satisfactio, di-
cens simpliciter commensurationem ad id, cui,
secundum merita objecti, impendenda est Ne-
go, quod spectet ad justitiam rigorosam. Et ita,
si præcipiat Sacerdos, dic pro pœnitentia *Pater
noster*; si non dicas, non peccabis quidem con-
tra justitiam, sed non facies satis pro pœnitentia;
sic & in præsenti. Quod autem dicit ob-
cicens, sufficeret ut satisfactio sit moraliter æqua-
lis offensa, id verum est; sed negatur posse id
haberi, si satisfactio pura non nisi creatura.

Objicitur 3. Cum Vasquez dis. 2. h. c.
Satisfactio pro injuria propria illata hominibus,
quantumvis excellentibus, semper habet ratio-
nem restitutionis; contingit tamen inter ho-
mines, aliquando unum ita peccare, ut non irro-
get injuriam propriæ, sed non nisi communis quo-
dam genere injuria, nempe non servando præ-
ceptum ejus, & hoc genus non infert damnum
ullum, licet, si expressè contineantur leges,
possit aliquo modo laedi honor Principis; ca-
terum injuria facta Deo à nobis, non est injusti-
tia contra ipsum, cum nullo genere peccati, il-
lum in bonis suis laedere possimus. Jam ergo
urget Vasquez, gravitatem offensa, non cresce-
re ex dignitate ejus, in quem peccatur, si illa
offensa habeat solum communem rationem injuriæ;
nam etiam in offensa speciali, quæ com-
mittitur per furtum, non crescit ratio offensa
ex persona cui fit: perinde enim est, furari cen-
tum Regi, atq; alteri.

RESPONDETUR. Satisfactio pro injuriæ,
habere quidem semper rationem restitutionis;
quia est semper satisfactio debito alicui;
sed non habet semper, etiam in creatis, ratio-
nem restitutionis rigorosæ, quia non omnis of-
fensa est injuria rigorosa, de quo etiam actum in
materia de pœnitentia; distinguuntur autem
injuria & offensa, imprimis separabilitate, quia
potest aliquis offendere & non injuriari, quia non
minorabitur in bonis; distinguuntur item, quia
aliud est specificativum & mensurativum injuriæ,
aliud specificativum & mensurativum of-
fensa, injuria enim respicit & formalisatur in
æqualitate, ad jus versans circa res, offensa au-
tem specificatur eo, quod sit contra dignitatem
alicujus, displicentis sibi in hoc, & habentis ti-
tulum displicendi, id est intuitu oppositionis suæ
dignitati; denique injuria semper attendit, vel
potius recedit a medio rei, offensa autem con-
traponit se medio rationis; quæ distinctione injuriæ &
offensa positæ, indubie poterit esse satis-
factio pro offensa, quæ tamen non habeat
conditionem restitutionis rigorosæ. His positis
Direcet ad argumentum dicitur. Concedo,
quod in injuria propria non crescat dignitate per-
sonæ,

* e 2

R P
MLOP
OMISK
20.3.14.
D VI
6

sonæ, sed nego, quod non crescat offensæ; disparitas est, quia cum justitia attendat ad medium rei, hocque habetur, quæcunque persona ponat illud medium rei, sit, ut opposita illi injuria, sit secundum inæqualitatem rerum, quæ etiam inæqualitas rerum, eadem erit, à quacunque tandem persona, injuria fiat; consequenter, crescat injuria secundum rerum magnitudinem. Quia autem offensæ attendit ad medium rationis, & in medio rationis est attendit ad dignitatem personæ, nec medium rationis respectu omnium est idem, bene adhuc poterit, secundum dignitatem personæ, crescerre magnitudo offensæ; quod etiam dic de incremento satisfactionis. Dari etiam potest disparitas ex explicationibus supra allatis.

INSTAT 1. Vasquez. Si quis offendat alium, occidendo ipsum, non potest quidem pro tali injuria satisfacere inferiori superiori, sed non propter minorem dignitatem personæ satisfacientis; nam etiam superior, non potest à quæ satisfacere inferiori pro vita; sed propter desuetum boni, quod tale damnum compensare debeat, quia nullum est quod vitam àquare possit.

RESPONDE TUR. Hanc rationem esse pro nobis: quia sicut non potest fieri pro vita ablatæ, satisfactio, eò quod nullum illi ablatæ par bonum recompensativè reddi possit: ita quia infinitæ offensæ, non potest à pura creatura par bonum reddi, ideo satisfacere non poterit. Quare autem satisfactio pro vita, non pendeat à persona, pendeat satisfactio pro offensæ, disparitas est; quia satisfactio pro vita nulla est, sed si daretur, spectaret ad justitiam, quia ad illam spectat, minoratum in bonis restitutibilibus, ad inæqualitatem reducere; hinc si daretur aliquis, qui habet potestatem resuscitandi, unus quidem nobilior, alter ignobilior, & uterque resuscitaret, resuscitatio à qualis ab utroque foret; quia esset justitialis, adeoque attendens ad medium rei, quod idem est, à quacunque persona ponatur, est enim in rebus, quæ eadem sunt, sive à nobili, sive ab ignobili ponantur; certè enim sex, tam nobili, quam ignobili, sunt bis tria. Quia autem satisfactio pro offensæ, attendit ad medium rationis, quod non idem est; id. eò si satisfactio habeat diversitatem, ratione nobilioris, vel ignobilioris personæ, etiam satisfactio nobilior vel ignobilior erit. Redire etiam quis potest ad supra dicta, quia si ponatur vita, nullum est prædicatum in ejus ablatione, cui non respondeat prædicatum in resuscitatione, fiet ergo satis illa resuscitatione; secus se habet oblatio satisfactionis finitæ. Rursus, quia quocunque est motivum odibilitatis mortis, respondebit illi motivum amabilitatis vitæ restitutæ; jam autem in satisfactione finita, non habetur hoc motivum amandi, quod habetur odiendi offensam. Deinde, quia ab-

lato vitæ, non potest habere perseverantiam moralem cum posita vita; perseverandi autem titulum moralem habet offensæ, si ponatur satisfactione non nisi finita.

INSTAT 2. Idem. Si offensæ & injuria fiat in bonis quæ pecunia æstimantur, quævis persona, quantumvis abjecta, potest etiam Regulæ facere.

RESPONSUM est, disparitatem esse; quia offensæ in rebus, auferitur per justitiam, adeoque per medium rei, quod idem est omnibus; offensæ autem in honore laſo, non auferitur, nisi attendendo ad medium rationis, quod non est idem omnibus.

INSTAT 3. Si offensæ & injuria fiat in bonis famæ, nulla est persona quantumvis abjecta, quæ persona etiam excellentiori v. g. regi, non possit satisfacere; sufficit enim, ut etiam vilis homo dicat, se falso dixisse contra regem.

RESPONDE TUR. Condividetur debet, ut dixi, formalitas injuria, & formalitas offensæ; formalitas injuria spectat ad lineam justitiae, tanquam quid ei oppositum; offensæ autem, spectat ad condignam excellentiæ alicuius tractationem, tanquam oppositum illius. Prior illa perficitur per inæqualitatem in rebus, vel quasi rebus, oppositionemque medio rei, hæc posterior per oppositionem medio rationis. Cum autem condividuntur ista duo, poterit extingui unum, non extingui aliud; quia nihil vetat habito medio rei auferente inæqualitatem in rebus, manere adhuc inæqualitatem, secundum medium rationis, vi cuius dici potest, quod retractatione, fiat satis ad tollendam injuriam, non tamen offensam; quia potest adhuc retinere rex animalium offensum, etiam contra retractantem, ita ut adhuc habeatur possessio offensæ, quia est tanta persona laſa. Hæc de Antecedenti. Negatur etiam Consequentia; quia cum persona creatæ sint finitæ, etiæ offensæ illarum finitæ erunt, adeoque multiplicatis satisfactionibus, reparabiles; secus autem habet persona divina, & ejus offensæ.

INSTAT 4. Si offensæ fiat in bonis honoris, est quidem verum, quod persona inferior non possit, à quæ satisfacere excellentiori; hoc tamen inde fit, quia in hominum æstimatione, pro nihilo sit, hominem abjectum, submitti excellenti; ceterum etiam potest dari casus, in quo talis persona satisfaciat excellentiori, v. g. erundo excellentiorem è manifesto periculo vitæ.

RESPONDE TUR. Si satisfactio pro honore laſo facta à persona ignobili, pro nihilo in moralibus æstimatur, ergo infinitè minus æstimari debet satisfactio creatæ, pro divino honore laſo. Illud quod additur de vita regis defensa, non servit pro præsenti; quia cum persona regis sit finita, nec habeat in se rex principium, omnem suam fortunam complendi, possitq; habere indigentiam boni à qualis, ei, quod amist per

Disputatio II.

53

per dishonorationem; ideo illi potest fieri satis ad aequalitatem pro honore laeso: Deus autem offensus, est persona infinita, nec habet ullius boni indigentiam, talem, quæ afferat illi bonum aquans indignitatem offensæ, ab illa satisfactio ne abolendæ.

INSTAT 5. Inter homines, hoc genus offensæ afferens inæqualitatem in bonis honoris, est contra iustitiam, & ita satisfactio poterit esse ex iustitia; offensa autem erga Deum, non est contra iustitiam: Ergo in præsenti, nullum potest desumti argumentum ex satisfactione, quæ sit inter homines, pro laesione honoris.

RESPONDETUR. Posse quidem sub aliqua formalitate satisfactioem pro honore laeso, esse iustitiale inter homines, posse tamen spe dare ad virtutem, quæ appellatur cultus excellentiæ, non respiciens debitum rigorosum, sed meritum excedentia. Sed quicquid sit de hoc, non exinde arguitur impossibilitas satisfactiois puræ creaturæ pro mortali, quia debet esse ex iustitia, sed ex eo, quia satisfactio in moralibus, quamvis non sit iustitialis, desumitur à persona sufficiente, offensa autem à persona laesa.

INSTAT 6. Siloquamur de offensa & injuria, quæ non est contra iustitiam, sed in sola transgressione mandati Principi, pro hac transgressione præcepti, unusquisque subditus potest satisfacere: Ergo & in præsenti idem dicendum.

RESPONDETUR. Distinguendas esse etiam hic: formalitatem offensæ, & formalitatem inobedientiæ; & ex dictis potest concedi, quod unusquisque pro inobedientia satisfacere pos sit, secus pro offensa; negari etiam potest consequentia, quia inæqualitas inobedientiæ stat, in non ponere quod mandat lex, vel in ponere quod vult non ponit; hinc si postea fiat obedi entia, auferetur jam inæqualitas: quia non ponere, per ponere, ponere per non ponere tol lentur; quid autem erit sublativum infinitæ offensæ?

INSTAT 7. Attendendo ad id genus offensæ, quod in sola transgressione consistit, non est vera in universum doctrina, eò majorem esse offensam, quanto vilior est persona; siquidem potius eò major est offensa, quanto major est persona: nam majus est peccatum dignioris persona, in transgressione præcepti, contra Deum.

RESPONDETUR. In peccato, condistin guendam esse formalitatem malitiæ, & formalitatem offensæ; formalitas malitiæ erit major, quod persona dignior, nam majori se bono oppo nit illoque spoliat. Quod autem attinet ad formalitatem offensæ, illa universaliter desumitur, à dignitate persona offensæ, nec potest in oppo situm instantia afferri.

ADDO. Si per impossibile peccaret Deus, quam est comparatio peccati illius, ad pec-

catum mortale creaturæ contra Deum: Supposita distinctione formalitatis malitiæ & formalitatis offensæ, quod attinet ad rationem malitiæ, in omni suppositione, majus erit, peccatum à Deo positum, in ratione malitiæ; quia auferret majus bonum, hoc est, sanctitatem illius infinitam; deberet item auferre ipsum esse existentia divina; unde ratione illorum bonorum, quæ auferret, illud peccatum esset majus in ratione malitiæ; sicut & ex eo, quia fieret cum majori advertentia, majori voluntario, majori dissonantia. Quod attinet ad formalitatem offensæ, imprimis, sicut supponitur per impossibile peccare Deus, ita potest supponi per impossibile, vel peccare contra Deum distinctum à se, vel contra seipsum. Si peccet contra seipsum, erit illud peccatum majus in ratione malitiæ, sed non habebit rationem offensæ: quia nemo offendit seipsum, sicut nec injuriat; si autem peccaret tunc Deus per impossibile contra Deum distinctum, si peccaret contra æqualem, non esset peccatum illud Dei, æquale peccato ponibili à creatura, in ratione offensæ, sed minus. Ratio: quia ille æqualis Deus, non posset illam offendam taxare suâ dignitate, tanquam excellentiore, cùm non esset excellentior respectu illius Dei: jam autem taxare potest offendam, quam ponit creatura, infinita excellentia, Dei, præ creatura. Si autem offendat minorem Deum, minus esset illud peccatum præ peccato creaturæ in Deum, quia & taxativum minus. Si autem ille Deus offensus foret major Deo offendente; qualis esset comparatio illius majoritatis, ad majoritatem Dei respectu creaturæ, talis etiam esset excessus in ratione offensæ.

OBJICIT 4. Idem. Offensa Dei, non est injuria Dei, sed est aliquid quod in nobis Deo dis plicet; ut igitur talis offensa à nobis tollatur, sufficit formam contrariam, esse tantæ bonitatis, ut eā constituamur Deo grati.

RESPONDETUR. Non debet offensa con cipi per modum solius displicentiæ, multa enim displicent, quæ non offendunt; sed displicentia ut sit offensa, debet importare oppositionem honori, quod fit in omni peccato. Deinde, nihil creatum est tale, quod nos ita gratos reddat Deo, ac ingratos reddit peccatum, cùm ipsa gratia per nos, seclusa condonatione, non sit abolitiva peccati.

INSTAT 5. Idem. Contritio potest delere malum peccati; Ergo etiam potest delere offendam.

RESPONDETUR. Seclusa condonatione divina, contritio non potest delere peccatum.

OBJICITUR 5. ex Rosmer. Sunt multa in se rioris ordinis, quæ possunt adæquare res super iorioris ordinis, ut argento multiplicato, æquatur aurum: Ergo idem dicendum de satisfactio ne, posita à pura creatura, pro offensa mortali.

* e 3 RESON-

RESPONDETUR. Sunt etiam aliqua quæ æquare se non possunt unquam; sicut multiplicata perfectio musæ, non æquat hominem. Ea ergo æquare se possunt, quæ tantum habere possunt ex sui multiplicatione, quantum habetur in alio non multiplicato, vel in estimatione morali, vel in ordine ad præmium, vel in ordine ad vitam humanam.

INSTAT 1. Idem. Cur satisfactio creaturæ non erit ex ipsis, quæ cùm inferiora sint, si multiplicentur, æquant id, quod superius est.

RESPONDETUR. Ea sunt inadæquabilia, quorum unum est finitum, aliud infinitum, talis autem est satisfactio creaturæ, & sicut multiplicata finitudo, vel infinitudo creata, non est æquabilis infinitudini divinæ, sic nec satisfactio æquabitur offensæ illius. Argentum potest æquare aurum, quia in ordine ad emptiones idem præstat, quod valor auri; in nullo autem genere potest esse æqualitas, inter finitum & infinitum, inter creatum & increatum.

INSTAT 2. De hoc ipso quæ ritur, quare satisfactio puræ creaturæ & offensæ Dei non sit in eodem ordine morali?

RESPONDETUR ex eo, quia finitum non potest esse in eodem genere morali cum infinito.

INSTAT 3. Fit hic circulus vitiosus: quia si queratur, cur pura creatura non possit satisfacere pro mortali contra Deum? respondetur: quia habet infinitatem; si queratur, quare habet infinitatem? respondetur: quia est contra Deum.

RESPONDETUR. Sicut ex notificata aliunde filiatione, sine circulo per regressum notificatur paternitas; ita aliunde cognitâ infinitate peccati contra Deum, potest notificari impossibilitas satisfactionis.

QUAERES. Quomodo erit obligatio puræ creaturæ ad satisfaciendum pro mortali, si pro illo satisfacere non potest, cùm nemo obligetur ad impossibile. Dicunt aliqui: Satisfactionem ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, esse impossibile puræ creaturæ in aliqua circumstantia, sed non in omni; sicut enim si homicida possibilis esset resuscitatio hominis occisi, communicatâ miraculose resuscitativâ, teneretur homicida ex justitia resuscitare, ita & pura creatura, quamvis, quamdiu est pura creatura, non possit Deo ad æqualitatem pro mortali satisfacere, obligabitur ad hoc, si assumatur ad unionem hypostaticam, in qua suppositione jam hoc esset illi possibile. *Sed id.*

NON SATISFACIT. Tum quia & tenetur in aliqua circumstantia pura creatura satisfacere pro mortali, & non teneretur: tenetur ut supponitur, non teneretur autem, quia si illa circumstantia in qua teneretur pura creatura satisfacere, facit illam non esse puram creaturam, in nulla circumstantia, pura creatura, re-

nebitur satisfacere, siquidem illa ipsa circumstantia, jam non esset circumstantia puræ creaturæ, ut in præsenti contingere; quia non est pura creatura, creatura assumpta ad unionem hypostaticam. Tum quia paritas allata non tenet; quia in casu antecedentis non foret illa circumstantia, in qua destrueretur formalitas obligati, idem enim homo maneret, quod in præsenti non esset, ut dictum immediate. Tum quia nego, eo casu, si, per possibile vel impossibile, assumetur natura individua quæ peccavit, teneri eam satisfacere pro mortali in ante commisso. Ratio: quia natura illa quantumvis peccaverit, vi unionis hypostaticæ evicitur ad conditionem naturæ, de qua quidem verum erit semper dicere, peccavit, sed ita, ut eximatur ab omni macula, adeoque obligatione satisfaciendi: quod ipsum probatur; quia sicut illa natura ita assumpta non potest dicere: Ego peccavi, ita non potest dicere: Ego satisfacio pro peccato meo; seu, satisfacio, pro quo debeo; quod autem non posset hoc dicere illa natura, ratio est: quia illa propositio esset falsa, committereturque mendacium, quia in verbo: Satisfacio pro peccato meo, & in verbo: Obligator, involvitur persona prima satisfaciens: quæ non potest de se dicere, quod peccaverit, quod obligetur, mentiretur enim de se, & contra se, Deus assumens; qui nec peccavit, nec obligatur: habetque se illud peccatum respectu naturæ assumptæ, quasi alienum; & sicut pro peccato alieno non obligatur satisfacere, ita nec pro dicto peccato.

Quod attinet ad casum antecedentis, hoc sensu teneretur ille homicida ex justitia, quia illud quod ponere, procederet secundum medium rei, ad quod attendit justitia. Potest tamen quis dubitare, an esset tunc obligatus, idq; obligatione strictè justitiae? Ratio dubitandi hæc posset esse, quia per accidens est, quod illæ homo habeat communicatam sibi resuscitacionem, tuncque veniens aliquis ad pinguiorem fortunam, tenetur restituere, quando verè ante illam pinguiorem fortunam obligabatur, ut ostendit inductio: jam autem ille homo, ante illam collatam resuscitativam, non obligabatur. Et certè non appetet, quandonam hæc obligatio oriretur in dicto homine? non ante datam potestatem, quia obligaretur ad impossibile: non post datam potestatem, quia quid esset inductivum illius obligationis? si enim cùm erat de facto homicidium in actu, non produxit hanc obligationem, quomodo jam transactum producit illam? dicere autem quod produceret obligationem sub conditione, est arbitriatum: quia obligationes justitiales sunt obligationes reales, adeoque ad realia attendentes, non autem ad suppositiones, quæ formantur à nostris intentionibus, ut formatur hæc: Si homicidæ resuscitativa communicaretur.

Hinc

Disputatio II.

55

Hinc aliter ad propositam questionem dici potest; Non esse illuc obligationem, vi cuius dicatur: Satisfactione, quia potes: sed est obligatio, vi cuius dicitur: Tantum onus incurrit, & ita gravatis, ut non sit tibi modus, quo te ab hoc gravamine eximas, prior ille modus convenit debitibus solubilibus, posterior insolubilibus, v. g. homicidio perpetrato.

Punctum Difficultatis 3.

Deducitur id bene ex titulo Servitutis?

Ripalda de ente supernaturali Disp. 97. n. 19. Ita discurrit. Peccatum grave redigit hominem, in conditionem purè servilem, reputantem amicitiam, & filiationem Dei, servitus, est conditio, quā homo subditur alteri, tanquam domino, qui, jure posse exigere ejus obsequia pro libitu, hæc ipsa servitus respectu Dei est duplex altera in genua, & nobilis, communis etiam amicis, quæ fundatur in dominio supremo Dei, quod à se abdicare non potest, & jus tribuit exigendi & præcipiendi etiam amicis, & filiis, quas voluerit actiones: altera ignobilis & infamis, propria conditionis purè servilis, quā homo incapax redditur, ut ametur & tractetur, tanquam amicus, sed ut tanquam purè servus, tractetur; ita ut quavis Deus, priori titulo excellentiam, non esset Dominus creaturæ rationalis, & omnium obsequiorum ipsius, adhuc Dominus esset peccatoris, & omnium ejus actionum, titulo servitus peccati; & cum satisfactio pro peccato hominem liberare debeat à servitute peccati, liberare quæ non possit, nam nullum est obsequium talis servi, quo posito, non possit aliud exigere Deus, ideo illud non erit sufficienter satisfactivum.

DICENDUM est. Non rectè deduci impossibilitatem satisfactiōis ponende, à pura creatura pro mortali, quia per illud homo, evadit servus.

PROBatur 1. In creatura, redacta ad ordinem servi dignobilis considerari potest, & ratio servi, & ratio ejus, quod, & quantum afferit servus, tunc quo, si speetur illud præcisè, quod afferit, & quidem ut supponitur Supernaturale, vel est æquale offendere mortali, vel inæquale? si inæquale, Ergo aliunde habetur inæqualitas satisfactiōis pro mortali, & non à servitute; de quo ipso quæro, quare sit inæquale? & illud inæqualitatum, si sit legitimum, erit ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere. Si æquale, destruis principium morale, quod satisfactio, sumant dignitatem à persona, & offendere, magnitudinem ab eo, qui offenditur; si quidem jam inæqualis persona, potest æquale ponere, offendere infinito. Ergo ulterius etiam ratio servis non obseruit, quominus illa satisfactio si adæquata, quia si servus reddat centum, quod

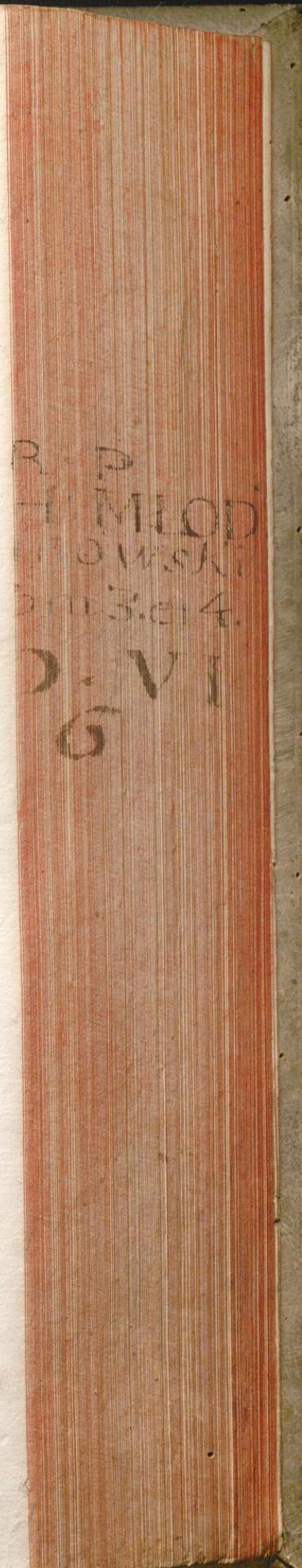
furatus est, etiamsi sit servus, ponit æqualitatem: Ergo etiam, si peccator, qui evasit servus, offert tantum placationis, quantum erat offensa, æquabit offendam, nec ei ratio servi officiet.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur: Non implicat contradictionem, ut Deus dimitat creaturam ex conditione servitutis, à peccato oriundam, & tamē retineat jus exigendæ satisfactionis pro offensa. Tum quia nulla in hoc repugnantia. Tum quia potest dimittere Deus jus irascendi culpæ, & non jus exigendæ penæ; Ergo & in præsenti poterit dimittere jus dominii, & non jus exigendæ satisfactionis. Tum quia ratio servi, & ratio obligati satisfacere, sunt rationes diversæ, nec est ratio, cur prioritatem oblatam, non possit manere posterior, quo posito: Quæritur, vel jure servitutis ablato, potest creatura pro mortali proprio satisfacere, vel non potest? si non potest, ergo hoc aliunde oritur, & non ex servitute: si potest, ostendatur quæ sit tanta dignitas operis ponendi à creatura, quæ æquat indignitatem offendæ, redibuntque argumenta supra facta, pro nostra sententia.

Hoc ipsum sic aliter proponitur: Sicut in principiis ipsius Ripalda, potest Deus obligare potestatem suam moralē ordinariam, illaque se abdicare, retentam potestate absolutam, cur non poterit retento dominio absoluto, jus per peccatum acquisitum obligare, coque se spoliare? quo casu, quæro: vel potest Deus hanc conditionatam formare? Esset æquale hoc opus, si non à servo proficeretur; vel non potest illam formare? si non potest cur non? & quid illud, videt in actione illa, inæquale ad offendæ gravitatem, & quidem independenter ab incursione servitutis? ex quo inferetur, quod illa impossibilitas satisfaciendi, non oritur ex servitute. Si potest, quomodo illud æquale, non dejicit ipsam suppositionem servitutis? sicut enim ex eo contrahitur debitum, quia non redditur tantum, quantum acceptum est, redditioque illa destruit suppositionem debitoris, quia illa suppositio oritur, ex non datione Tanti: Ergo etiam destrueretur suppositio servitutis, quæ ideo perseverat, quia non redditur tantum, & sicut ex eo, quod reddit qui debet, non dejicitur æqualitas redditio, imò aufertur suppositio debitoris; ita & auferetur suppositio servi, si redditur hoc, quod, quia non reddebat, erat servus. Et certè, posse per impossibile, creaturam esse servam peccati, ponere tamen æquè dignam satisfactionem atque est Theandrica, auferetur hoc ipso suppositio servitutis; Ergo etiam si ponatur æquale offendere, auferetur suppositio servitutis. Adde, quod pro causali afferri potest, cur duret illa servitus? quia non est positum æquale; Ergo si ponatur in se æquale, hoc ipso auferetur suppositio servitutis peccati.

PROBatur 2. Tum quia non deducit Ripalda, prædictam impossibilitatem satisfactiōis

* c 4 ex do-

ex dominio Dei alto: Ergo nec potest deducere ex dominio acquisitio, titulo peccati. Antecedens probatur. Quia non appetet, ubi hoc docet Ripalda. Deinde, qui vi hujus doctrinæ, sequeretur, quod etiam satisfactio à Christo posita, non sit æqualis offensæ mortali, quia & hæc à Deo alio titulo exigi posset. Tum quia vihujus doctrina sequitur, quod pro alieno mortali possit creatura satisfacere, quia hoc quod illam impediret ne satisfaciatur, est ratio servi; (si enim non est ratio servi, ergo non universalis redditur ratio, cur pro mortali non possit satisfacere creatura) supponitur autem illa altera creatura Sancta: adeoque non incurrisse titulum ne possit satisfacere pro mortali. Tum quia hujus, vel acquireret Deus respectu operum in peccato faciendorum, vel respectu operum post peccatum faciendorum? si respectu operum in peccato faciendorum: Ergo & acquirit jus Deus, & non acquirit; acquirit, ut supponitur; non acquirit autem, quia jus non potest habere in nihil, in nihil autem haberet tunc jus Deus, quia peccator, manens peccator, nullum potest satisfactivum opus, Deo præstare; & sicut annihilato homine, non habet Deus jus ad operationes illius hominis, ita & dum peccator manet peccator, non habet Deus jus ad operationes illius satisfactivas, cum illa in statu mortalium peccati, nullæ haberi possunt. Siautem acquirit jus ad operationes transacto peccato ponendas; illas non exigit Deus titulus servitutis, verè enim per gratiam transfert homo in libertatem filiorum Dei, iuxta illud Pauli: *In libertate, quæ Christus nos liberavit, state, & nolite iterum jugo servitutis subiecti*, ad Galat. 5. Videturque hoc ipso, quia remittitur peccatum, remitti servitus ex peccato: Ergo & remitti titulus, ne opera illa sint satisfactiva. Ergo saltem tunc ponit ille homo, tam dignum opus bonum, quam indignum est peccatum, quod tamen non docetur communiter.

PROBATOR 3. Quia SS. Patres pro ratione: *Cur pura creatura, non possit satisfacere pro peccato, non redditum; quia peccatrix est, sed quia creatura est, quia Deus non nisi satisfacere potest, &c.* videatur supra citatus Augustinus & Basilius, habet similia Leo serm. 1. 4. 10. de Nativitate. *Si non esset Deus, non afferret remedium.* Fulgentius de Incarnatione & Gratia, c. 4. *Nul latenus natura humana ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea foret, nisi unione Verbi.* Et lib. 2. ad Traesimundum c. 2. *Sed hoc, inquit, nunquid posset homo per solum hominem, aut in solo quolibet homine repertire? nullo modo.* Eucherius hom. 2. de Paschate. *Absolvere, inquit creaturam, creatura non poterat.* Anselmus lib. de Reparatione generis humani c. 2. *Nec illa (supple natura humana) nec quicquid Deus non est, poterat pro hoc satisfacere.* Ex quibus infertur, quod re-

currere ad servitutem peccati, non sit recurrere ad rationem à SS. Patribus prædictam.

CONFIRMATOR. Quia si nihil obsit, impossibilitatem satisfaciendi pro offensa, debemus revocare in aliquid essentiale creaturæ, quale est ipsum prædicatum creaturæ, quod probatur. Quia sic fundata impossibilitas satisfaciendi attollit dignitatem Dei, supponiturque, quod hæc elevatio dignitatis divinæ non implicit: jam autem recurrere ad servitutem peccati, non est fundare impossibilitatem satisfactiæ, in aliquo essentiale creaturæ; nam ipsum peccare, non est de essentia creaturæ.

OBJICIT 1. Ripalda. Peccator dicitur servus peccati, venditus peccato, dicitur in servitutem redactus, dicitur redemptus à peccato.

RESPONDE TUR. Haberi quidem phrases Patrum, quæ docent servos nos fieri peccati, ratioque redditur in scriptura: quia à quo, quis vincitur, hujus etiam servus fit, jam autem peccando, à peccato vincimur, consequenter peccato reddimur servi. Sed non habetur, quod peccato efficiamur servi Dei. Unde illud Scripturæ: *Et dixisti non serviam, ipse quoque Ripalda citans Anselmum, Augustinum, Origenem, adverbit, quod peccando homo animam suam diabolo & creaturis vendat; sed quod per hoc reddatur servus Dei, non habetur in scriptura, nisi trahere velis parabolicam aliquam locutionem, quæ sola non evincit, contra alias manifestas phrases, afferentes, nos reddi servos peccati. Sed quidquid sit de hoc. Concedo, peccato, reddi hominem novo titulo, servum Dei. Concedo quod ipsa servitus, possit, ut ita dicam, esse inchoata ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere? sed nego, quod sit ratio ultima, & ostensiva, ipsum illud, quod offertur, etiam independenter à servitute, esse quid inæquale. Quod autem hæc non sit ultima ratio, ostendit vel ipse interrogationi legitimè formabilium processus, quæro enim, cur pro mortali non possit satisfacere pura creatura? (suppono interim proprio) Respondebis, quia evadit serva peccati, quaro hoc ipsum, quod tradit illa creatura serva peccati, estne æquale, si non procederet à servo? & hic jam non poterit recurri ad servitutem.*

INSTABIS ex Ripalda. Jus quod contingit diabolo & creaturis ex hac venditione, quæ se peccator illis vendit, non contingit absque libertate Dei. Ergo acquirit tunc jus Deus, tanquam supremus Dominus.

RESPONDE TUR. Quod quantumvis peccatum contingat, non absque libertate Dei, potius tamen tunc lucratur diabolus quam Deus, quomodo ergo tunc acquirit jus Deus? sed concessio etiam, quod tunc acquirat jus Deus, quæ rerestat: An illud quod offert, esset æquale peccato, in vi satisfactiva, si non offerretur ab eo, in quem, tale jus novum, acquisivit Deus?

Obj-

OBJICIT 2. Idem. Deus ratione peccati acquirit in omnia peccatoris obsequia jus, quo possit exigere, & peccator teneatur præstare: Ergo ratione peccati Deus constituitur Dominus. Antecedens probatur. Tum quia Deus titulus peccati potest obligare peccatorem ad patientium penas æternas, ergo & ad reddenda obsequia, potest enim pena ad arbitrium judicis in obsequium Reipubl. converti. Tum quia iuregentium homo captus, efficitur servus viatoris. Tum quia Christus Dominus titulus redemptoris, acquirit jus in omnia nostra opera: Ergo & Deus titulus commissi peccati. Tum quia Deus ratione peccati potest hominem constitutum servum alium, ergo & suum.

RESPONDETUR. Imprimis concedendo to-
tum, sed querere restat, an id, quod offertur sit
æquale, demptæ conditione servitutis? Deinde
consequenter ad dicta supra, negatur Deum ac-
quirere tunc jus, in illa opera, quia acquireret
jus in nihil, ut dictum supra, è contra, acquisitio
juris ad affligendum penitentia, non est acquisitio
juris in nihil; sicut & traditio peccatoris in ser-
vum homini, non est traditio ad nihil; quia ille
ante peccato, posset exercere actiones, per or-
dinem ad illum alium hominem; cùm non pos-
sit exercere actiones satisfactivas in peccato.
Negatur item, quod Deus peccato vincat ho-
minem, sed vincit illum diabolus vel creatura
alii. Illud quod affertur de Christo, disparita-
tem duplum habet. Imprimis, cùm supposi-
tio Redemptoris, ferat secum titulum capitum,
infuentis esse gratiæ, gratia autem affert titu-
lum ad operationes gratiæ, hoc ipso poterit
Redemptor acquirere jus, vi redemptionis, in
actiones illas; vi autem peccati, Esse illud gra-
tiæ, & operationes gratiæ satisfactivas, a-
mittuntur, adeoque redditur illud jus nullum,
seu in nihil. Deinde, quia cùm redemptio illa
ponatur actionibus Theandricis involventibus
dignitatem Personæ divinæ, hic ipse titulus suf-
ficiens est, ut te illi creatura subdat cum suis ob-
sequiis, jam autem ex dictis, peccatum non effi-
cit servum Dei, adeoque non affert titulum il-
lus obligationis.

OBJICITUR 3. Satisfactio æqualis, debet li-
berare creaturam à servitute, quam contrahe-
ret per peccatum; at pura creatura, nullis obse-
quias id potest præstare, quia potest Deus talia
obsequia exigere infinita, multitudine, duratio-
ne &c. nam potest omnia possibilia obsequia
exigere.

RESPONDETUR. Concesso hoc toto, que-
rereret, si hoc titulo hæc obsequia non exi-
gerentur, essentne æqualia, illi servituti aufe-
rente, quæreturque undenam ista inæqualitas
oriatur? Et certè, pone per possibile vel impossi-
bile, creaturam, quæ erat serva redditæ peccato,
illumin ad unionem hypostaticam, hoc ipso a-
ctione suæ satisfactivæ posset evadere ad ipsius

tituli extinctionem. Si ergo aliunde non sup-
ponatur, quod non possit creatura actiones po-
nere extinæctivas suppositionis servitutis, hoc
ipso non probatur, quod pro mortali offensa, sa-
tisfacere pura creatura non possit.

INSTABIS. Poteſt deleri peccatum manen-
te jure Dei in satisfactionem offensiæ.

RESPONDETUR. Concedo totum, quære-
rere restabit, cur illud jus à creatura extingui
non possit?

OBJICITUR 4. Per statum gratiæ non ex-
trahitur peccator ab omni servitute peccati, sed
à pura solùm servitute; nam licet justus non pos-
sit à Deo tractari ut purè servus, cùm sit amicus
& filius: potest tamen tractari ut servus, & debi-
tor obsequiorum ratione peccati.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessò restat
querere: Si tali titulo non exigerentur hæc ope-
ra, essentne satisfactivas? deinde si dicatur à cer-
tano non nisi servitute liberari per gratiam, non
accipientur phrases Patrum ut sonant, quæ sine
addito enuntiant, per gratiam nos liberari.

OBJICITUR 5. Hanc ipsam esse rationem quâ
utitur S. Anselm. lib. i. Cur Deus homo c. 5.

RESPONDETUR. S. Anselmus hoc tantum
dicit, quod si creatura fuisset à creatura redem-
pta, evasisset redemptoris creaturæ serva, si illius
serva, non æquè digna ut ante, quia ante e-
rat serva Dei, nunc foret serva etiam illius crea-
turæ redemptoris, sed inde non sequitur, ultimam
rationem, quare pura creatura pro mortali
satisfacere non possit, esse, quia est serva.

Punctum Difficultatis 4.

Deducitur id rectè ex eo, quia mortale reddit
indignum qualibet amicitia Dei.

PEREZ in manuscriptis de proposita quæſtio-
ne sic discurrit. Sumpto quoconque actu
bono, v. g. dilectione Dei super omnia, aut at-
tritione, major est indignitas & demeritum
peccati mortali, quam meritum & dignitas
contritionis; quia quodlibet peccatum mortale
constituit peccatorem indignum qualibet ami-
citia Dei, & dignum amissione cuiusvis gratiæ
& beatitudinis: nullus autem actus puræ crea-
turæ, constituit operantem dignum qualibet ami-
citia Dei, & consecutione cuiusvis gratiæ &
beatitudinis; jam autem ut dignitas actus puræ
creaturæ, æqualis est indigitati peccati mor-
tali, necesse erat in tanta gratia & gloria, ho-
minem constitui per contritionem, quam indi-
gnus constituitur per mortale, quod non con-
venit ulli actui puræ creaturæ, quia tali actui,
sufficiet recompensatio per determinatum gra-
dum gratiæ & gloriæ.

DICENDUM est. Non rectè id exinde deduci.

PROBatur Examine fundamenti allati.
Sit lux solaris vel candelæ, privatio illius lucis
faciet

faciet tenebras, quia tenebræ expellunt omnem possibilem lucem, eique opponuntur: tamen si ponatur lux, determinatam nonnisi illuminationem afferens, sufficienter tollentur omnes illæ tenebræ; & quod determinatam illuminationem afferat illa lux, non obest quominus expellat omnes tenebras; Ergo etiam quantumvis ponetur, quod peccatum reddat indignum omni possibili gradu gratiæ & gloriæ, si ponatur unus actus gratiosus, merens determinatum gradum gratiæ & gloriæ, quamvis ille actus non afferat omnem possibil gradum gratiæ & gloriæ, erit adhuc sufficienter ablatus, totius illius demeriti. Forma imaginariam similitudinem. Sit demeritum odii sicut tenebra, sit meritum, sicut determinata lux, extincio candelæ sit peccatum, reaccensio candelæ sit amor, v. g. Cum jam meritum transeat in conditione candelæ accensæ, & privatio lucis in demeritum omnisi possibili gradus gratiæ & gloriæ, verè reaccensio candelæ, erit sufficienter expulsiva, quarumcunque tenebrarum. Cujus utriusque ratio resolvitur in hoc principium. Quia ad hoc, ut auferatur negativa universalis, non est necesse ponere omnia positiva particularia, sed sufficit positio unius, ut ostendit inductio: Quod ipsum probatur. Quia universalis constituitur per particulam Et, cuicunque applicabilem; aut potius per particulam neque, ut magis directe de negativa loquamur, hujus enim propositionis, nullæ gratia est dignus peccator, est hic sensus; neque hac est dignus, neque hac, neque hac insuper, vel si vis, explica id per particulam Et, ergo cum destructur hoc totalisativum, & constitutivum universalitatis, ly scilicet Neque, per positionem vel unius, cui jam illud Neque applicari non poterit, hoc ipso ruet illa universalis, ruente illo constitutivo, universalisativo, totalisativo. Tum quia ex vi hujus sententiae, ex copia pura creatura non potest satisfacere promortali, quia vi mortalis reddit se peccator indignum quacunque gratiæ possibili, actu autem bono, non reddit se dignum, nisi aliquæ gratiæ Dei, sed hoc non probat, pro mortali non posse à pura creatura satisfieri, quia tunc sit satisfactio pro mortali à pura creatura, quando à pura creatura ponitur contradictorium ei, quod est esse indignum quacunque gratiæ possibili. Contradictoriæ enim natura est, oppositam tollere, alias idem esset, & non esset; nec habebit jam vires resistendi, afferendique se sive morali durationi, si contradictoria sui ponatur, sed quamvis creatura non reddit se dignam quacunque possibili gratiæ, sed nonnisi aliquæ gratiæ Dei, ponit contradictoriam, quod probatur; quia vi peccati sequitur verificatio hujus universalis. Non est dignus quacunque gratiæ possibili: sed potest creatura pura ponere contradictoriam hanc; Est dignus aliquæ gratiæ Dei; dicit enim Perez, quod pura creatura possit ponere actum, me-

rentem determinatum gradum gratiæ; Ergo potest ponere creatura contradictoriam illi propositioni. Tum quia, si queratur quid sit hominem peccato mortali reddi indignum quacunque gratiæ possibili: nihil aliud in re erit, quam peccatorem habuisse aliquam gratiam, illam amisisse, nec recuperasse; quid enim hoc in re aliud est: sed hoc ut auferatur, non est necesse reddi dignum quacunque gratiæ possibili, sed sufficit reddi dignum aliquam. Ergo quamvis pura creatura actione bonâ non se ponat dignam, quacunque gratiæ possibili, adhuc sufficienter auferetur peccatum. Minor probatur, quia nullum est prædicatum in prædicta indigitate, quod non auferatur, si pura creatura dignam evadat determinato gradu gratiæ; nam prædicato: *Habuisse*, opponet se habere actuale: prædicato: *amisse*, opponet se, recuperasse determinatum gradum gratiæ: prædicato: Non recuperasse opponet se prædicatum: Recuperasse æqualem, ut supponitur, gradum gratiæ. Et certe, si creatura ponens se dignam aliquam determinata gratia possibili, quamvis non se ponat dignam omni, si inquam non sufficienter auferret Ly: esse indignam quacunque gratia possibili, exigeretur major recompensa, quam fuerit damnum; quia damnum erat nonnisi determinatus gradus gratiæ, & in recompensa exigeretur dignitas, ad omnem possibilem gratiam. Quamquam dicere etiam posset quis, quod pura creatura actione bona supernaturali, ponat se dignam quacunque gratia possibili, licet indeterminate sumpta, modò illa sit æqualis præhabita; hoc ipso enim non est et æqualis, si illa dignus non foret. Quod si redditur consensu peccator dignus quacunque gratiæ possibili, non appetit quid tunc deerit ad condignam satisfactionem, stando in terminis Perez. Tum quia quamvis pura creatura opere bono non possit mereri omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ; meretur tamen de condigno determinatum gratiæ & gloriæ. Ergo etiam quamvis creatura opere bono, non sit digna omni possibili gradu gratiæ & gloriæ, sed nonnisi determinato gradu, adhuc sufficienter satisfaciet. Tum quia hoc, quod est hominem, peccato mortali reddit indignum quacunque gratiæ possibili, duo dicit; imprimis negationem omnium gratiarum; deinde, quod illa sequatur ad peccatum perpetratum. Positione unitus gratiæ, auferetur quidem totalitas negationis omnium gratiarum, ut dictum supra; sed non auferentur particulares negationes, quæ durant, & præfuerunt etiam tunc, quando ante peccatum supponeretur gratia in peccatore; nam etiam posita gratia, sunt negationes infinitæ gratiarum, in justo, quod autem non auferantur istæ negationes gratiarum, cum peccator justificatur, ratio est: quia negationes auferri non possunt nisi per esse; quia autem esse determinatæ gratiæ, non est esse reliqua-

Disputatio II.

59

liquarum gratiarum; licet hoc, quod est non habere reliquas possibles gratias, non sit peccatum, cum habere omnes sit impossibile; si autem non habere gratias omnes, non est peccatum, quamvis conversus, non sit dignus omnigratiæ, non hoc ipso constituetur in statu peccati. Tota ergo difficultas restabit de ipsa indignitate, an scilicet in pœnam sint illæ negationes, quia autem positæ una gratia (quam determinatam posse respondere v. g. actui bono amoris, supponit Perez) jam non erunt illæ negationes in pœnam, nec ergo obserunt, quomodo non restituat tunc peccator, in statu gratiæ. Ex quo conficitur tale argumentum. Potest pura creatura actione sua bona, reddere se dignam determinatio gradu gratiæ, negatioque dignitatis aliorum graduum, non erit illi peccatum. Ergo, quamvis peccator, actione sua bona, non se reddat dignum omni possibili gratia, adhuc sufficenter satisfaciet, & restituit se in pristinum; quia in quo se non restituerit, hoc jam illi non potest imputari ad offensam. Tum quia indubit condonatio divina auferit offensam, neque tamen facit dignum omni possibili gratia & gloria: Ergo nec satisfactio id facere debet, nam ad satisfaciendum sufficit præstare hoc, quod præstat condonatio.

PROBATOR 2. Tum quia alia est formalitas præcilia offensæ, & alia indigni, gratia quaunque possibili: quia etiam in creatis, condignuntur hæc; nam prius est offendi, postea sequitur, ut sit indignus, donis gratuitis. Quæro ergo de prima illa formalitate, estne in potestate puræ creaturæ, etiam gratiæ Dei adjutæ, auferre illam, vel non? si est? ergo non afferat rationem, cur à pura creatura non possit fieri satis, quæ queritur. Sinon est: quæ hujus ratio? non enim jam recurrere poteris ad esse indignum quacunque gratia, quia hoc est posterius. Tum quia quamvis pura creatura, non possit se, actione bona, reddere dignam quacunque gratia possibili; vel potest adhuc se, actione sua ex gratia profecta, reddere dignam determinata aliqua gratia Dei; vel non potest? si non potest, quare? & hoc potius erit ratio, cur non possit pro mortali tali pura creatura satisfacere; allataque ratio manca erit, quia non poterit recurriri, quod se indignum reddiderit quacunque gratia possibili: quia non queritur de dignitate ad quamcunque gratiam possibilem, sed de dignitate ad hanc. Si potest: ergo poterit & satisfacere pro mortali; quia quando homo, gratiæ adjutus, potest auferre à mortale, potest etiam facere, ut non reddatur sibi Deus offensus; quia ratio offensæ fundatur in illo mortali. Si autem potest homo gratia Dei adjutus mereri determinatum gratiæ gradum, potest à se auferre mortale: Quia gratia in principiis Perez, ita est sublativa mortalis, ut ne divinitus quidem possit stare cum peccato. Tum quia probari deberet, quod debeat

peccator in tanta dignitate constitui satisfactio- ne, in quanta fuit indignitate constitutus per peccatum; cur non enim sufficeret ad satisfa- ctionem, in tanta dignitate constitui, quantam habuit ante peccatum? quare reque restabit, cur id non possit fieri? præcipue cùm peccator in principiis Perez, possit adipisci determinatum gradum gratiæ.

PROBATOR 3. Principio Negativo. Non implicat contradictionem, ut sit æqualis dignitas contritionis, quanta est indignitas peccati.

RESPONDEBIS. Implicare: quia contrito reddit dignum non nisi determinato gradu gratiæ.

CONTRA: Non implicat contradictionem, ut quamvis contrito non reddit dignum, quælibet amicitiæ Dei, adhuc illa sit condigna satis- factio; cùm etiam peccatum, ut dixi, non reddit dignum quocunque odio Dei, sed majori odio reddit dignum, v. g. Christicidium, quæ fur- tum Imperialis, cur ergo non æquabuntur inter se illa contrito & illud peccatum? cùm nec peccatum reddit dignum nisi determinato odio; sicut & contrito reddit dignum determinata gratia. Non implicat item, ut quamvis contrito non reddit dignum omni gratia, reddit tamen peccato, indignum peccatorum quæcunq; gratiæ, non implicat inquam haberi condignam satisfactio- nem, modò constituat se peccator in tali statu, qualem habuit ante peccatum, quando potiebatur determinato non nisi gradu gratiæ.

CONFIRMATOR. Odium quo creatura odit aliam creaturam rationalem, vel reddit odientem indignum quælibet amicitiæ Dei, vel non reddit? si non reddit, nec peccatum reddit. Si reddit, redibit argumentum negativum. Quamvis odium, quo odit creatura creaturam, reddit illam indignum quæcunque amicitiæ illius creaturæ, non implicat contradictionem, ut satisfactio- nem faciat saltem per actum intensio- rem, extensiorem &c. ergo, & per ordinem ad Deum, non implicabit id fieri.

OBJICITUR 1. Argumentum allatum in ex- plicatione.

RESPONDEBIS. Quamvis homo actu bono amoris post peccatum elicito, non reddatur dignus quæcunque amicitiæ Dei, sufficit quod non reddatur indignum omni, & hæc Responsio erit conformis dictis in prima probatione. Deinde, cùm non implicet esse meritum determinati gradus gratiæ, hoc ipso erit condigna satis- factio, ut dictum in secunda probatione. Denique non implicat contradictionem, esse illud satisfactio- nem sufficiem, quod non reddit dignum omni possibili gradu gratiæ, ut dictum probatione tertia.

OBJICITUR 2. Peccatum mortale, est recel- sus efficax, perfectus & culpabilis, à Deo ut ultimò fine; nullus autem actus puræ creaturæ, est accessus

3 P
MLOD
OWSKI
20.3.14.
D. VI
6

accessus efficax, perfectus, voluntarius ad Deū. Porrò accedere nos ad Deum hoc modo, est re vel jure possidere Deum, per visionem beatificam, & possideri nos à Deo per amorem, quo illum super omnia diligamus; at ad utramque possessionem tam activam, quam passivam, acquiritur nobis jus, per gratiam habitualem. Ex definitione accessus constat, quid sit recessus positivus: erit enim, malitia contraria, & destruētiva talis accessus; cùm ergo possibile sit, cedere nos aetū, omni possessione tam activā, quam passivā divinitatis, & perpetrare culpam contrariam omni ejus possessioni, qualis est culpa mortalis; patet, efficacem culpabilem & perfectum recessum à Deo nos posse incurrire, per peccatum mortale; at penitus est impossibile, ut acquiramus omnem possessionem Deitatis possibilem, divinitas enim semper est magis & magis participabilis à creatura per amorem & visionem. Ergo accessus ad Deum per actum bonum, non potest esse tam perfectus, quam malus recessus per mortale.

RESPONDE TUR. Hoc argumentum multū probare, probaret enim, quod etiam cùm Deus dimittit culpam, & evadit homo justificatus, quod adhuc maneat illius offensus Deus; quia eo casu adhuc non est dignus omni possibili gradu gratiæ & gloriæ. Rursus probatur argumento, quod aetū amoris supernaturalis, sit sufficiens satisfactio pro mortali; quia ille aetū est perfectus accessus ad Deum, accedere enim perfectè ad Deum, est re vel jure, possidere Deum per visionem, & possideri nos à Deo per amorem; hoc autē habetur, si quis peccator amet Deum: quia via aetū amoris supernaturalis super omnia, acquirit jus determinatum ad visionem, adeoq; saltem æquale præterito: quia etiam præteritum jus, erat non nisi ad determinatum gradum visionis. Rursus etiam per mortale, potest esse recessus major, perfectior, magis voluntarius, neque enim voluntarium illud est infinitum; & tamen hoc non obstat, quominus sit ille perfectus recessus. Ergo nec amori obstat, quominus sit perfectus accessus, quamvis possit dari perfectior. Denique non est necesse recessum & accessum æquiparari; quia recessus à Deo est malum, si malum incurrit totum ex singulis defectibus; accessus autem est bonum, & quia unus accessus non est alter accessus, ideo non habetur totum accessus; sed inde non sequitur ulla inæqualitas satisfactio, si se reddat pura creatura dignam uno determinato gradu gratiæ: quia ad æqualitatem satisfactio, sufficit, ponere se in tali statu, in qualibet fuit, cùm non erat offensa; & tamen tunc non habebatur jus, nisi ad determinatum gradum gratiæ. Directè dici potest, quod accessus ille non sit perfectus perfectione, quā in ratione accessus, dari non possit major; sed negando, quod non sit perfectus perfectione, quā constitutus in tali saltem gradu, qui habebatur, quando nondum erat suppositio of-

fensæ. Item dicipotest. Quamvis pura creatura non accedat amore ad omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ, sufficit, ut accedat ad aliquem, ut dictum supra. Denique dici potest, concedendo totum, & subinferendo: quod non implicet, ut sit satisfactio sufficiens, quamvis homo non se dignum reddat omni possibili gratiæ, nec ponat omnem possibilem accessum.

OBJICITUR 3. Ille quem ita quis offendit, ut sit dignus, quem injuriā & odio prosequatur offensus, justè spoliat offensorem omni amicitia jure; & quicquid enim est, non trahit utramcum eum, qui voluntariè elegit esse inimicus; at peccatum mortale, est offensa Dei dignissimi amore; ergo est dignus peccator, quem Deus spoliet omni jure amicitia. Quod verò actus aliquis & obsequium constitutus aliquem dignum amicitia alterius, non sufficit ut is, in cuius gratiam obsequium exhiberet, constitutus debitor omnis amicitia.

RESPONDE TUR. Hoc argumento probari, quod etiam pro creatura offensa, non fiat satis; quia etiam creatura satisfactio, non constituit offensum debitorum omnium amicitia. Quod si dicas sufficere ad creatam satisfactionem, ut offensus constitutus debitor alicujus amicitia, idem in præsenti etiam à nobis, secundum dicta superius usurpabitur.

Punctum Difficultatis 5.

Deduci: urne id bene ex periculo facilis offensæ?

RATIONEM cur sit impossibile, ut pura creatura pro mortali offensa, possit condigne satisfacere: sic proponit Lugo.

Impossibilitas hæc provenit ex magnitudine hujus offensæ, quæ licet sit finita, tamen tamē ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cùm sit culpa finita, parit tamen indignitatem, quæ meretur poenam infinitam secundum durationem, eò quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa: sic etiam, licet sit offensa finita, postulat tamen condigne non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si scirent homines, Deum condigne placari posse per nostra obsequia, & offensam omnino extingui, facilius auderent Deum offendere. Et sicut pensata gravitate culpæ, & proclivitate ad peccandum, condigne statuta est poena æterna, quia minor poena non sufficeret id continendum homines; sic pensata gravitate hujus offensæ, & hominum levitate, sequitur nulla hominis obsequia admittenda, pro condigna satisfactione, exceptis obsequiis Christi: qui sicut poterat condigne satisfacere pro poena æterna peccato debita, idq; propter infinitam satisfactionem superstante demerita peccati; sic licet peccati offensa exigat non posse deleri nostris obsequiis de condigno, poterit deleri obsequiis Christi.

DICEN-

DICENDUM est. Non recte exinde deduci, quod à pura creatura condignè non possit fieri satis promortali.

PROBATUR 1. Et assumitur hoc principium: Porcesset non adesse periculum facilis offendæ, etiam posito quod acceptetur satisfactione posita à pura creatura; ex hoc medio sic formatur argumentum. Ex hac sententia sequitur, quod si non adesset periculum facilis offendæ, poni posset satisfactione promortali à pura etiam creatura. Hoc autem dici non potest; quia esset possibilis status, in quo pura creatura posset condignè satisfacere Deo pro peccatis; & tamen universales locutiones Patrum significant, quod à pura creatura promortali non possit fieri condigna satisfactione. Quod autem possibilis esset talis status, sciprobatur. Tum quia videt Deus, per scientiam medium, seriem intellectualium creaturarum talem, quæ non esset abusura facilis acceptatione satisfactionum creatarum. Rursus, possibilis est status, in quo peccaret creatura, eliceretque actus satisfactionis, & post illos elicitos, infaret finis mundi; vel quod illæ creaturæ satisfactiones, ponerentur tunc in termino; posset ergo tunc creatura talis dicere; condigna est mea satisfactione, quia non est periculum tuæ offendæ: nemo enim in termino te offendit. Tum quia, vel possibilis est gratia efficax, quæ praeficitur, ex acceptance creatarum satisfactione, oriatur facilitas peccandi, vel non possibilis? Si possibilis, ergo & satisfactione puræ creaturae possibilis tunc erit; quia ratio illam impossibilans, nempe periculum facilis offendæ, jam tunc non daretur. Si autem est impossibilis talis gratia: da illius implicantiam. Et si Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium, cur Deo præcaventi sua gratia periculum facilis offendæ, resisteretur?

Tum quia sequeretur, quod, si nescirent homines non acceptari satisfactionem creatam, illum satisfactione foret condigna; quia si id nescirent, non adesset facilis offendæ periculum. Tum quia non impedit Deum, quominus nolit sciri esse misericors, quamvis adsit periculum facilis offendæ; eò quod dicere possint homines: Abundè est pronobis satisfactionum, & imperatae gratiae, etiam post peccatum danda. Ergo etiam non impedit Deum, quominus accepte creatam satisfactionem, quamvis adsit periculum facilis offendæ; eò quod aliunde huic periculo obviari possit. Tum quia non esset periculum offendæ, si Deus decerneret & revelaret se quemcunque peccatorem exemplò damnaturum, vel si revelaret, se nulli daturum gratiam efficacem post mortale, nisi qui simul ab illo confirmetur in gratia, non revelando, cuius facturus. Tum quia saltem non esset pericu-

lum facilis offendæ, casu quo non posset satisfacere nisi creatura, quæ sit caput cæterarum, idq; habens gratiam tantam, quæ nulli creaturæ sit dabilis, quæ non esset caput, &c. Et tamen universalis est phrasis Patrum, quod impossibilis sit satisfactione puræ creaturae promortali.

RESPONDEBIS. Quod istæ instantiæ ostendunt quidem posse tolli tunc periculum facilis offendæ; sed non ostendunt & quæ tolli, atq; cum scitur, non acceptari pro mortali satisfactionem, nisi positam à Persona increata.

CONTRA. Quia jam hac responsione conceditur, tolli periculum offendæ facilis, positâ satisfactione creata, quamvis non ita perfectè, atque dum tollitur non nisi positione satisfactionis increatae. Ergo ulterius non simpliciter necessaria est ad condignitatem satisfactionis satisfactione increata, sed tantum ad melius esse; hoc est ad perfectius tollendam periculum offendæ facilis, licet illud amoliatur etiam satisfactione creata. Addo, magis sublatum fuisse periculum facilis offendæ, si nec decreta fuisse incarnationis, aut non applicata pro lapsis; quia tunc cogitassent peccaturi, quod nullum jam superesset remedium; & tamen, hoc non obstante, Deus incarnatus condignè satisfecit. Ergo apparet, condignam satisfactionem metiendam non esse, ex præcisa amolitione periculi facilis offendæ.

PROBATUR 2. Tum quia nullus Doctorum, vel Scholasticorum impossibilitatem satisfactionis in periculum facilis offendæ rejecit, erit ergo novitas in Theologia. Cyprianus Serm. de Passione Domini, dicit, facilitatem venia laxare habendas peccatis, quod & nos concedimus; certè tamen Cyprianus exinde non intulit impossibilitatem satisfactionis. Et S. Bernardus aggrat peccata, pro quibus Dominum JESUM & quidem ita oportuit vulnerari; sed nihil ait de periculo facilis offendæ, tanquam reddente impossibilem satisfactionem creatam. Nec certè apud Sanctos Patres vel Scholasticos, hæc propositio: Impossibilis est satisfactione creata, habet hunc sensum; nulla satisfactione creata tollit periculum facilis offendæ; sed semper intelligent, dignitatem satisfactionis creaturæ, non esse æqualem placandæ excellentiæ divinæ. Tum quia Deus non movetur periculo facilis offendæ; quia ille qui habet in sua potestate, ne incurrit periculum, non potest moveri illo periculo, quis enim timerit impendens malum, quod potest facere ne impendeat. Paritas etiam de ordinazione poenæ æternæ non tenet; nam etiam hæc poena, non esset irroganda, si non foret infinita offesa, ut dictum alibi. Tum quia restat quære: An possit pura creatura ponere actionem tam gratia, quæ digna sit, ne Deus attendat ad periculum facilis offendæ, vel quæ faciat ne sit hoc periculum; Si non potest: cur non? & hoc potius erit responsio, cur pura creatura non possit facere satis

* f pro

R. P.
MLOD
OWSKI
D. B. 14.
D. VI
6

pro mortali. Si potest: Ergo opponis de Patribus, universaliter enuntiantibus, quod pura creatura pro mortali condigne satisfacere non possit.

PROBATOR 3. Restaurando argumenta, quibus voluit solutionem providere Lugo.

1. ARGUMENTUM est: Sequitur ex hactatione, impotentiam satisfaciendi, non provenire, ex intrinseca inaequalitate offendæ cum satisfactione creata, sed ab extrinseca lege non acceptandi satisfactionem creatam, propter inconvenientiam facilis offendæ, quæ inconvenientiam cessante, cum alias offensa sit finita; non videtur cur per obsequia finita satisficeri illi non possit? quod videtur esse contra sensum Patrum.

RESPONDET Lugo. Quod satisfactione hæc non sit justitialis, adeoque non sisteñ in hoc, quod est reddere tantum, quantum abstulisti; sed ejus ratio sisteñ in hoc, dare tantum, quantum sat est, ut offensus condigne placetur ab offensa priori; potest autem contingere, ut aliquis det tantum, quantum abstulit: & non det tantum, quantum sat est, ne offensus sit in posterum rationabiliter indignatus, quia ad hoc secundum faciendum, penanda est etiam quantitas periculi, quod subit offensus ex facilis placatione, quo periculo attento, taxatur satisfactione condigna, ita, ut illa sit intrinsecæ inaequalis, quæ huic periculo non obviat.

CONTRA 1. Sunt instantiæ supra allatae, quibus probatur tali periculo commodè obviari posse, etiam creatæ satisfactione.

CONTRA 2. Quia aliud est dicere, hoc non est æquale magnitudini offendæ, & simul non tollit periculum facilis offendæ; & aliud est dicere, hoc quidem est æquale magnitudini offendæ, sed non auferit periculum facilis offendæ. Alia hæc duo esse, probari potest: Imprimis; quia providere periculo offendæ, spectat ad prudentiam potius, quam ad excellentiam laetæ, exigentia autem satisfactionis spectat, & exigitur directè, ab excellentia laetæ. Rursus in humano convicetu, ista duo sunt distincta; hinc interdum offensus, post recepta plura obsequia, dicere potest: Ergo quidem agnosco illum fecisse plusquam exigat mea offendæ, sed agitur mihi de: *Quid dicent alii.* Ergo apparet ista duo, esse distincta. Quæro ergo, his distinctis, cur non possit finitæ offendæ Dei, creata satisfactione esse æqualis, in quantum sufficiens satisfactione non tollit periculum offendæ? & si dicas posse hoc fieri, oppones te Patribus, qui in ipsa satisfactionis æqualitate, impossibilitatem agnoverunt; nec potes ad hoc recurrere, quia est periculum facilis offendæ, nam hoc aliud & distinctum caput est, & hinc non nisi de priori queritur.

CONTRA 3. Concedo hanc satisfactionem non esse justitiale, tamen nego cum Patribus, quod creatura possit reddere tantum Deo, quæcum abstrulit, attendendo ad rationem offendæ.

Concedo quod ad satisfactionem requiratur, dare tantum quantum sat est, ut offensus condigne placetur; sed querere restat, cur id à pura creatura non possit præstari? Concedo pensandam esse quantitatem periculi; sed querere restat, cur pura creatura præstare non possit, ne jam sit periculum offendæ, idque positis suppositionibus ratis & omnino extraordinariis. Tum quia argumentum factum sic restauratur. Sublato hoc inconvenienti, quod est periculum facilis offendæ, vel potest satisfacere creatura vel non? Si non: ergo in periculum facilis offendæ, id referri non debet, cum illo etiam ablato non sit satisfactione condigna. Si autem esset satisfactione condigna: Ergo id refers solùm in decretum Dei, quod adjungis. Tum quia quod Deus decrevit non acceptare hanc satisfactionem, vel est ex vi præcisæ decreti? Ergo de se illa non est inaequalis. Sinon præcisæ ex vi decreti; da repetitio quæstam rationem; Cur pura creatura, non possit amoliri suæ satisfactione periculum offendæ, & cur pro illa satisfacere non possit?

2. ARGUMENTUM. Sufficienter tollitur periculum facilis offendæ, eò, quod non possit pro illo satisficeri, nisi viribus gratiæ, quam dare, est non nisi in potestate solius Dei.

RESPONDET Lugo. Tantam esse gravitatem divinæ offendæ, ut oporteat hominem illam apprehendere, tanquam sibi omnino incompensabilem, non solùm viribus naturæ, sed etiam gratiæ. Si enim apprehenderetur saltem viribus gratiæ compensabilis, jam aliquo modo facilior redderetur offendæ.

CONTRA. Quæro, quare sit tanta gravitas offendæ, ut debeat apprehendere incompensabilem etiam viribus gratiæ, & cur non sufficiat illam apprehendi, ut incompensabilem viribus solis naturæ? præcipue autem, quia quando aliquis non potest aliquid propriis viribus facere, hoc ipso debet apprehendere illud sibi esse impossibile. Magis item vitaretur periculum facilis offendæ sic, si decreta non fuisset Incarnatio; & tamen hac facilitate manente, est adhuc condigna satisfactione Theandrica: ergo & satisfactione ex gratia, condigna erit, quamvis non amolitur omnipotenter periculum offendæ.

3. ARGUMENTUM est. De facto ex facilitate, quod Deus remittit peccata, sequuntur eadem & majora inconvenientia, facilis enim homines peccant, eò quod sciant facilè sibi à misericordia Dei relaxari culpas; & tamen hoc inconveniens non æstimatur de facto tantum, ut debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia remedia remittendi peccata.

RESPONDET Lugo, aliud esse, quid peccatum postulet per se, ut juxta sui gravitatem vicitur, & aliud quid Deus ex sua misericordia facere possit; qui sicut potest condonare penam, quæ rationabiliter exigitur ad terrendos peccatores, ita potest condonare culpam, lièet ex hoc

Disputatio II.

63

hoc ipso, faciliores reddantur homines ad peccandum.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso queritur, cur peccatum postulet juxta sui gravitatem, ne attendatur ad quacumque satisfactionem humanam, cum non postulet, ne ex misericordi condonatione, faciliter homines, ad facile peccandum? Tum quia potest Deus culpam & penam remittere, ex misericordia, manente periculo facilis offensa; cur etiam condigne placari a creatura non poterit, manente aliquo periculo offensa? Tum quia ne Deus miserans attendat ad periculum facilis offensa, praestat hoc misericordia; ergo ne ad idem attendat, praestat poterit satisfactione creaturæ, si aliunde non sit inæqualis; ut non est inæqualis, quia ejus in æqualitas deditur ex periculo facilis offensa.

Punctum Difficultatis 6.

Deduciturne id bene, quia supponetur pars debitum remissa?

Valquez disp. 2. c. 5. & 6. ita discurrit. Illa satisfactione non est sufficiens & condigna, quia compensat nonnisi partem debiti, & de cæteris supponit condonationem; jam autem satisfactione promortali, semper supponit condonationem; supponit enim condonationem debiti, quod est carere auxiliis gratiæ; ergo illa satisfactione non est sufficiens.

DICENDUM est. Exinde non recte deduci impossibilem satisfactionis ponendam a pura creatura.

PROBATUS 1. Quia debitum illud carendi auxiliis gratiæ, quod condonari debere dicit Valquez in omni satisfactione, vel pertinet ad culpam, vel pertinet ad poenam? si pertinet ad poenam: Contra est. Tum quia sequitur, puram creaturam nonnisi pro poena satisfacere non posse, quia ipsum debitum quod remittitur carendi auxiliis gratiæ, spectat ad poenam. Tum quia, si hoc debitum spectat ad poenam, ergo Valquez non tangit propositum difficultatis: in qua queritur, non de poena sed de culpa. Tum quia si hoc debitum est poena, ergo ex principiis Valquez sequitur, satisfacere pro culpa, puram creaturam posse; quia in principiis Valquez, pro toto residuo, condigne satisfacit, præter debitum carendi auxiliis gratiæ, inter residua autem est culpa. Si autem debitum illud carendi auxiliis gratiæ, spectat ad culpam? ergo antequam supponatur esse remissa culpa. Sequitur probatur, quia antequam supponatur elicitus est a cæteris satisfactionis, non supponitur esse remissa culpa, cum vi satisfactionis remitti debet; & tamen ante illum actum satisfactionis supponitur condonatum esse debitum, carendi auxiliis gratiæ; quia antequam eliciatur actus satisfactionis, supponitur haberi gratia, tanquam principium ponendæ satisfactionis; consequenter, ant satisfactionem, erit remissio culpæ, quia re-

missio debiti carendi auxiliis, quod debitum spectat ad culpam.

RESPONDERI posset, eodem instanti, quo remittitur hoc debitum, conferri gratiam remissionis peccati: adeoque non prius remitti culpam, ante remissionem culpæ; sed si res sit de priori rationis, sicut prius ratione est pars una culpæ, & postea alia pars seu formalitas culpæ, sic poterit & prioritas rationis, in ipsa remissione culpæ admitti.

CONTRA. Tum quia vi hujus doctrinæ, etiam prius tempore posset remitti culpa, antequam remittatur culpa; quia posset prius tempore, remitti debitum carendi auxiliis, quod est culpa. Tum quia sequitur in principiis Valquez, quod dum prius ratione remittitur culpa, stans in debito carendi auxiliis, jam aliæ formalitates non sint culpa: quia aliæ formalitates sunt jam compensabiles; & tamen ea quæ sunt culpa mortalis, dicunt Patres, non posse à pura creatura compensari. Tum quia quod hoc voluerit Valquez, & quâ id probabilitate dixerit, ex doctrina ejus colligi non potest.

Cæterum videtur potius sentiendum, quod debitum carendi auxiliis spectat ad poenam, nam etiam macula peccati, reatus &c. spectant ad poenam. Et certe, si vel debitum illud deberet efficeri culpani, vel culpa debitum: potius culpa efficeret debitum; quod signum est, illud debitum habere rationem posterioris; & sicut prior est offensa regis denegatioque muaerum regiorum est poena, ita & in præsenti.

PROBATUS 2. Quia sequeretur vi hujus doctrinæ, etiam Christi satisfactionem non sufficere condignam pro nobis, quod probatur. Quia nonnisi partem debiti solvit, quod ipsum probatur; est enim effectus misericordiæ, ipsa Incarnationis, est item effectus misericordiæ, quod voluerit Deus Theandrica opera pro redemptione acceptare & decernere, ipsumque peccatum incurrit debitum carendi redemptore. Neque hoc erit in præjudicium ipsius dignitatis Personæ divinæ; quia si mereretur peccatum, ne possit Redemptor pro illo satisfacere, illud esset contra dignitatem Personæ; secus si mereretur, ne de facto ponatur: & si potest peccator mereri sine præjudicio dignitatis Personæ divinæ, ne sibi actu applicetur perseverantia finalis, licet non meretur, ne possit applicari, ita & in præsenti.

PROBARUR 3. Possibile est aliquam puram creaturam non habere debitum carendi auxiliis gratiæ. Vel saltem possibile, ut formet Deus decretum, ut careat debito carendi; & jam non est ratio cur illa satisfacere non posset, & quidem manens intra statum puræ creaturæ: quod tamen videntur negare Patres.

OBJICITUR. Non minus placet Dei amor, quam displiceat peccatum: ergo ille cæteroqui satisfactionis erit.

* f 2 RESPO-

RESPONDEatur. Magis semper displicebit peccatum, quia includet in se formalitatem offendæ infinitæ, nullam autem similem infinitudinem dicit amor Dei; offendæ enim mensurantur dignitate offensi, cum tamen dignitas actum, non mensuretur dignitate objecti.

INSTABIS. Mandet Deus creaturæ actum amoris, hic & nunc ponendum; eo casu, actus ille non minus placet, quam displiceret omission illius: Ergo ille amor posset esse sufficienter satisfactus.

RESPONDEatur. Conformiter ad supra dicta, illa duo, in aliquibus rationibus, æquari posse, non autem in quantum omission illa, diceret jam infinitudinem offendæ.

Punctum Difficultatis 7.

Rejiciuntur alii tituli.

ETRUS & S. Ioseph lib. 2. de Christo cap. 10. sic rationem proponit. Quia quamvis malitia peccati sit finita, nihilominus Deus infinitis partibus dignitatem cuiusvis creaturæ superat, censeturque plus contemni per opus legi contrarium, quam censetur honorari per quantumvis eximiam satisfactionem, ei à pura creatura oblatam; siquidem gravitas offendæ ex una parte spectari solet secundum dignitatem illius, qui offenditur supra offendentem: dignitas vero satisfactionis à Persona satisfaciens sumitur. Quare, cum nulla sit proportio inter puram creaturam & Deum, hinc sit, non posse illi offerri satisfactionem æquivalentem pro culpa.

CONTRA 1. De hoc ipso queritur, cur debeat censeri plus contemni Deus per peccatum, si illud finita malitia est, quam honoretur per eximiam satisfactionem. Concedo gravitatem offendæ spectari secundum dignitatem offendæ, sed querere restat, si illa offendæ non aggravatur infinitudine dignitatis offendæ, quare æquari non possit. Concedo nullam esse proportionem inter puram creaturam & Deum, quia à parte Dei stat infinitudo: sed querere restat, cur non erit proportio, inter peccatum & satisfactionem creaturæ, si in illo non est infinitudo? Neque vallet si recurras ad infinitudinem secundum quid, quia præter dicta alibi, illa infinitudo est finitudo simpliciter, cur ergo æquari non poterit.

CONTRA 2. Omne finitum ad æquari potest, saltem in multiplicatis rationibus finitis, ergo idem dicendum in presenti, silla culpa non est infinita.

RESPONDEBIS etiam finita si sint superioris ordinis, non posse æquari à finitis etiam multiplicatis, quæ sunt ordinis inferioris.

CONTRA erit, quia licet talia physice æquari non possint, possunt tamen æquari in genere moris, ut potest, à plumbo multiplicato, æquari valor auri, ut urgeat Lugo. Deinde ostendatur

regula taxans, quænam possint æquari, quæ æquari non possint: apteturque ad præsens.

CONTRA 3. Quia, ut urgebat alibi, si mortalis offendæ à nulla creatura æquari potest, nihil illi infinitudini deerit, ad esse infiniti simpliciter; præcipue autem, quia hæc infinitudo secundum quid, non potest ponni talis, qualis ponitur ab aliquibus in amore Dei. Deinde, vel potest mortalis offendæ aggravari à dignitate infinita simpliciter, ita, ut acquirat in ratione offendæ, infinitudinem simpliciter, vel non potest ita aggravari: si non potest, da implicantia: si potest, dicam de facto ita aggravari offendæ, eò, quod non sit in Dei libertate, partiri illud aggravatum.

CAJETANUS sic discurrat. Nulla satisfactio facta ex bonis creditoris est condigna & æqualis offendæ; satisfactio autem à pura creatura ponibilis, est satisfactio ex bonis Dei, tanquam creditoris; ergo non potest esse condigna.

CONTRA est. Tum quia vi hujus rationis probaretur etiam satisfactionem Christi non esse condignam & æqualem, quia & ipsa est ex bonis creditoris, cùm eliciatur ex gratia, quæ est bonum & donum creditoris Dei, multoque magis ipsa Persona dignificans, est bonum ipsius creditoris Dei. Tum quia si mereri possimus de condigno vitam æternam ex bonis Dei creditoris, cur non & condigne satisfacere? Tum quia principium Cajetani ut ut verum esse potest, de satisfactione in bonis pretio æstimabilibus, & sic nemo potest solvere debitum justitiae, ex bonis creditis, ab ipso creditor, cùm solutio debeat esse ex proprio: certè tamen aliquis honore affectus à Principe, illum ipsum honorem impendere potest, ad condignam satisfactionem, ut si se demittat, plebejo more. Quod etiam in hoc discrimen referri posset: quia si ex bonis creditoris velis satisfacere debito reali, semper illum relinques minoratum in bonis rebus; nihil autem simile habetur, si quis pro honore læso satisfacturus, impendat honorem acceptum ab offendendo.

DIFFICULTAS II.

De variis satisfactionibus & abolitionibus peccati à pura creatura ponendis.

PURIBUS de hoc discurrendum esset: An, pro peccato facto sine advertentia ad offendam Dei, possit pura creatura satisfacere? quæ qualiter supponit: An tale peccatum fieri possit: an sit in genere offendæ infinitum? quorum utrumque tractatum est alibi. Ex quibus colligetur pro tali peccato posse à pura creatura satisfaci; quia nulla est ratio, cur pro illo satisfacere non possit pura creatura, cum illud non sit infinitum in genere offendæ. Ad alia nondum disputata accedendo, sicut.

Pun-

Disputatio II.

65

Punctum Difficultatis I.

An pro veniali possit pura creatura satis facere?

Non est quæstio: An possit satisfacere pro veniali creatura pura, hoc est viribus naturæ, sed an possit satisfacere viribus gratiæ? Nec item est quæstio: An possit satisfacere pro veniali, quod conjugitur mortali alicui, supponit enim non posse satisfacere, eò quod satisfacio debeat fieri per opus profectum à persona grata; non est autem persona grata, is, qui est constitutus in mortali. Procedit ergo quæstio de venialibus quâ talibus, & secundum se: An sollicet pro illis pura creatura viribus gratiæ, satisfacere possit?

DICENDUM est. *Pro venialibus à pura creatura, condigne satisficeri posse*: seu quod idem est, veniale non esse infinita in ratione offendæ. Est conclusio quam docet Suarez h̄c disp. 4. Sect. 9. Lugo disp. 5. Sect. 7. Amicus disp. 5. Sect. 6. contra Perrum Sotum de Institutione Sacerdotum, Lect. 19. Raynaudum lib. 3. de Christo n. 100. Nicolaum Lancicium, Tomo 2. Opusc. 16. num. 24.

PROBARUR 1. Authoritate S. Thom. ex 1. 2. q. 72. a. 5. Ubi S. Thomas dicit, quod veniale se habeat sicut ægritudo, mortale sicut mors; jam autem æger potest se reducere in pristinum statum, licet mortuus, non possit se revocare ad vitam. Ergo & peccans venialiter, potest se reducere in pristinum statum, licet non possit facere, mortaliter peccans. Dicit item ibidem S. Thomas mortale habere se, sicut errorem circa principia, quæ negans, impersuasibilis est; peccata autem venialia habere se, sicut errorem non circa principia, circa quæ non errans, potest se corriger ex principiis. Ergo & peccans venialiter, poterit se ex gratia restituere, cum id non conveniat peccanti mortaliter. Unde etiam per S. Thomam veniale non postponit Deum tanquam ultimum finem, postponit mortale, per eundem; item mortale non est contra charitatem, sed contra charitatis fervorem.

PROBATUR 2. Quia sicut non sunt multiplicantia entia sine necessitate, ita nec infinitanda; nulla autem infinitandi venialis necessitas, ut videre erit in solutione argumentorum.

PROBATUR 3. Tum quia non esset ratio, quare pro veniali non possit satisfacere pura creatura viribus gratiæ, nisi quia illud veniale esse infinitum in ratione offendæ; sed non est. Vel enim infinitas illa quam adstruis in veniali est talis & tanta, qualis & quanta competit v. g. actui amoris Dei, vel est major & specialior? Si est tanta & talis, quanta & qualis competit actui amoris? Ergo actus amoris saltem multiplicatus & intensior, erit pro veniali condigna satisfactionem: nam infinitudo unius est talis, & tanta,

qualis & quanta infinitudo aliūs, certè tamen hæc infinitudo nulla est, aliàs beati dicerentur habere singuli infinita merita, quod non dicitur; licet infinitatem quandam tribuat amori Tannerus disp. 1. q. 2. n. 282. Quod si infinitas illa venialis, non est talis qualis competit v. g. actui amoris, quero, vel est tanta ac talis, qualis competit peccato mortali, vel non est tanta? si est tanta: verum quidem est, quod pro illo æquæ ac pro mortali condigne satisficeri non poterit, sed nego illam esse tantam; nam & esset illa jam venialis offensa, ut supponitur, & non esset venialis, quia esset jam tam gravis, atque gravis offensa mortalis, cùm jam utraque haberet idem taxativum infinitum, haberentque jam æqualitatem in ratione principali, quia reliquæ omnia in mortali adæquabilia sunt, sola offensa inadæquabilis.

Quod si dicas non haberi in veniali æqualem infinitatem ei quæ debetur mortali, & tamen veniale habere infinitatem. Contra erit, quia quæro quam illam habet, quæ neque sit talis qualis est in actu amoris, neque talis, qualis in offensa mortali. Rursus sine necessitate multiplicas & ad placitum, infinitudines; imò si non est æqualis illa infinitudo, veniali competens, infinitudini mortali, nec erit jam infinitudo: quia unum infinitum in eodem genere, non est altero majus; quod quidem vel maximè procedit, si utriusque ratio infinitativa sit eadem & eodem modo applicata, h̄c autem eadem dignitas infinitaret, & quali modo ad infinitandum minùs applicaretur, explicari non potest. Tum quia, si veniale est infinitum in genere offendæ, sequitur veniale unum etiam minimum, esse æquale omnibus peccatis mortalibus; sicut unum meritum Christi, est æquale omnibus illius meritis. Neque valet si recursas ad rationes alias distinctivas, hæc enim erunt non nisi in ratione materiali: jam autem etiam inter opera Christi, est inæqualitas in ratione materiali, & tamen hoc non obstante, unum meritum, est æquale simpliciter omnibus, quia in ratione principali, hoc est infinitativa, æqualitatem habent; Ergo idem in praesenti dicendum esset. Tum quia hoc, quod est peccatum veniale esse infinitum ex eo, quia est contra personam infinitam, duplicitate capi potest. Imprimis, quia est materialiter contra personam infinitam, hoc sensu, quia in eo sibi displicet persona infinita; ubi ly materialiter, construitur cum ly contra, non autem cum ly persona; quæ si est infinita, est formaliter infinita. Deinde potest esse formaliter contra personam infinitam, quia scilicet illius indignitatem taxat & aggravat, suā excellentiā infinita. Si primo modo sumatur infinitudo, hæc quidem habetur; quia si queratur ex Deo; displicet tibi veniale, qui es persona infinitæ excellentiæ? Respondebit Deus, affirmativè. Sed hæc displicentia non arguit infinitatem, nam etiam Deus interrogatus, complacens tibi in

*f 3

bi in

R. D. M. IOD. SWISKI
3. 3. 14. D. V. I. 6

bi in hoc minimo opere bono, qui es persona infinita? Responderet, complacito: & tamen hoc non arguit infinitatem, cuius etiam ratio est, quia in hac priore acceptione, significatur sola habitudo ad Deum, tanquam ad objectum; præcisa autem talis habitudo, non arguit excellentiam vel deteriorationem. Si secundo modo sumatur infinitudo, haec non habetur in veniali: quia illud non taxat Deus dignitate suâ infinita; illa enim taxatio non est accipienda, quia si fiat inanimato modo, hoc enim coincidit, cum ly contra, materialiter; sed est taxatio animata & intellectualis, quæ non potest esse respectu venialis; idque ideo quia etiam in materialibus, quæcunque displicentia, taxare suâ excellentia, est disordo operandi. Deinde, interrogatus Deus æquené indiget veniali ac mortalibus? non posset respondere, & quæ: quia hoc ipso dejicetur veniale à ratione venialis; quomodo enim est veniale, ita aggravatum? Denique quia possibilis est contraventio infinitæ dignitati, non nisi materialiter, & non procedendo ad hoc, ut taxetur infinitâ excellentiâ, quæ enim est in hoc implicantia? non est autem impossibilis, si etiâ venialis taxarentur dignitate infinita divinâ.

OBJICITUR 1. Gravitas injuriae & offendæ sumitur ex dignitate offensi, satisfactionis vero excellentia, sumitur ex dignitate satisfaciens, sed in peccato veniali offenditur excellentia infinita, & satisfactio ponitur à persona finita: ergo illa satisfactio non est etiâ qualis.

RESPONDETUR. Veniali peccato offendit dignitatem divinam, ita ut taxet suâ dignitatem illam offendam: Nego antecedens, ita ut non taxet: Concedo antecedens, vel, est illic offensa materialiter contra dignitatem divinam, non autem formaliter.

OBJICITUR 2. Veniale est immediate contra voluntatem Dei, est enim contra prohibitionem Dei, ergo est immediatus contemptus Dei quantumvis levis.

RESPONDETUR. Si est contemptus levis, hoc ipso non est taxatus ab infinita excellentia; adeoq; nec infinitus in genere offendæ.

INSTABIS 1. Ut mortale sit contra voluntatem Dei, non est necesse, ut exprestè intendat peccans facere contra illam; sed sufficit facere id, quod est prohibitum. Ergo etiam ut veniale sit contra voluntatem Dei, sufficit ut peccans, intendat facere contra illam.

RESPONDETUR. Concedo totum, sed nego, si peccans venialiter faciat contra prohibitionem Dei, esse idem taxandum, ipsâ excellentiâ divinâ.

INSTABIS 2. Etiam veniale est contra amicitiam Dei.

RESPONDETUR. Etiam permisso, quod veniale sit contra amicitiam Dei, negabitur ipsum illud taxari ab excellentia infinita, adeoque esse infinitum.

INSTABIS 3. Persona Regis potest leviter

& graviter offendit, ergo & divina. Rursus. Rex offensus in bonis extrinsecis, offenditur in sua persona: ergo etiam & Deus in bonis extrinsecis, hoc est in fervore charitatis offensus, offenditur ipse in persona.

RESPONDETUR, quod 1. Negatur quod Persona Regis leviter offendit possit, si offendam taxet regalitatem. Quod 2. potest rex interdum in suis bonis offendit, sine ulla offenditione suæ persona; ut cum aliquis regi solidulos duos accipit, haec offensa sistit in illis bonis extrinsecis, nec taxatur regalitate, illique ad æqualitatem satisficeri potest, etiam a plebejo, per restitutionem. Secundò, potest offendit ita, ut non sistat offensa regia in extrinsecis Regis, sed progrediatur ulterius ad contemptum Regis; ut si quis Regi in folio sedenti, eripiat diadema; haec injuria non sistit in sola ablatione boni illius externi, sed progreditur ad contemptum Personæ Regiæ. Sic etiâ in Theologicis, potest fieri offensa, ratione extrinsecorum Deo, & haec erit venialis: si autem cum contemptu Personæ divinæ, erit mortalis.

OBJICITUR 3. Si pura creatura potest satisfacere pro venialibus, ergo remissio illorū non erit ex misericordia Dei, cum tamen ex sensu Patrum etiam venialium remissionē petamus, dicens: Dimitte nobis. Rursus non est nobis necessaria ad hoc passio Christi, cum tamē pro omnibus peccatis credatur Christus satisfecisse.

RESPONDETUR. Remissionem venialium adhuc esse opus misericordiæ, indiguisseque Christi redēptione, quia non potest à nobis satisfactio condigna ponи, nisi viribus gratiæ, quam dat nobis non nisi misericordia Dei. Rursus cum omnines gratias habeamus ex Christo, ad easq; habendas, indigeamus ejus redēptione, indigebimus illâ, etiam ad gratiam, ex qua condigne satisfaciamus, deinde ex hoc adhuc argumento, in remissione venialiū indigemus misericordiâ Dei, quia illas ipsas satisfactiōes posset Deus alio titulo exigere à nobis, & ad hunc titulum vendicare, hinc quod non vendicet misericordia ejus est.

OBJICITUR 4. Raynaudus. Injuria per vilem hominem irrogata Personæ infinitæ dignitatis, est improportionabilis per satisfactionem Personæ vilis, atqui peccatum veniale est propria injuria Dei, est enim essentialiter peccatum, ad cuius quidditatem pertinet esse injuriam.

RESPONDETUR. Majorem esse veram de injuria gravi & taxata illa dignitate infinitâ, non autem de injuria levi, quæ illâ dignitate non taxatur.

INSTABIS 1. ab authoritate Salviani, qui lib. 6. sic habet. *Nihil leve estimetur quo Deus luditur, adducit & Lancicius authoritatem SS. 4. Canonizatorū, inter quos, S. Patris Nostri IGNATII, infinitatem hanc etiam veniali tribuentis.*

RESPONDETUR. Salvianum agere quod nihil sit leve si taxetur dignitate divinâ, sed non negat aliqua non taxari; nec debent verba illius,

lius, ut sonant, accipi, quia auferrent distinctionem peccati gravis & levis, adeoq; mortalis & venialis, quam tamen adstruit Tridentinum. SS. Canonizati forte solum loquuntur, quod peccatum illud, sit infinitum non nisi terminative, & quod fiat materialiter contra infinitam dignitatem divinam; non loquuntur autem de infinitate rigorosa, quæ oriatur à taxa ab infinita persona divina.

INSTAT 2. Veniale est re ipsa peccatum simpliciter, quamvis per comparationem ad mortale dicatur peccatum secundum quid: Ergo etiam est vere injuria Dei, quantumvis levis.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Si autem est injuria levis, hoc ipso non taxatur infinitate dignitatis divinae.

INSTAT 3. Possunt hæc æquiparari inter se, mortale & veniale in ratione offendæ, quamvis gravitate differant.

RESPONDETUR. Si mortale & veniale æquiparantur in ratione offendæ, æquiparantur in Principali, nam in mortali hoc est principale, quod inadæquabile ulla vi creati; jam autem sola ratio offendæ inadæquabilis est, nam ratio malitiæ, advertentiæ, voluntarii, possunt bonitate actus creati æquari. Si autem veniale cum mortali in ratione principali conveniunt, hoc ipso simpliciter erunt æqualia; nam ratio talis simpliciter, cæteris paribus, à principaliori desumitur. Si autem simpliciter mortale & veniale sunt æqualia; hoc ipso veniale non esset leve, adeoq; nec veniale.

OBJICIT 5. quidam. Puram creaturam non posse condigne satisfacere pro veniali, prout est injuria Dei personalis, est communis Theologorum, teste Raguza, ex D. Thoma 3. parte. q. 1. a. 2. ad 2. Ubium universaliter de peccato loquitur.

RESPONDETUR. Negando hanc esse communem Theologorum sententiam, nec enim citantur quinam sint illi. Schola Scotistica tenet etiam pro mortali à pura creatura posse fieri satis; ex nostris Lugo, Ripalda Vasquez, & recentiores, ut E. parza, putant etiam mortale non esse infinitum; & si id non est commune de mortali, quomodo erit de veniali. Ex Thomistis Nazarius negat mortali infinitudinem, quomodo ergo illam tribuit veniali. S. Thomas agit inibi de mortali, quia loquitur de peccato, quod definxerat genus humanum, quod certè non erat veniale. Kursus iste terminus, *Injuria personalis*, indiget explicari. Si enim hoc significat taxari veniale dignitate divinæ infinita, jam est hoc supraneatum.

INSTAT. Satisfactio puræ creaturæ pro veniali, est à persona vilissima, exhibita, personæ infinitè dignæ.

RESPONDETUR. Quod fiat illa satisfactio persona infinitè dignæ, sed non taxanti dignitate sua offendam levem. Quod autem dicitur, peccatum veniale non inducere infinitam mali-

tiam ex modo specifico offendendi Deum, sed solum ex modo generico: id ipsum negatur; quia ut sic peccatum, non taxatur infinitudine personæ divinæ.

Punctum Difficultatis 2.

An sit possibilis satisfactio puræ creaturæ pro alieno mortali, & an gratia possit esse principium merendi alteri gratiam?

EX dictis colligitur conclusio, & ratio, quod pura creatura pro alieno mortali non possit satisfacere ad æqualitatem, quia non potest ponere infinitam satisfactionem. Sed restat hoc decidendum, an id etiam ex eo titulo repugnet, quod gratia non possit esse principium elicivum, & dignificatum satisfactionum, nisi in subjecto, & per ordinem ad subjectum in quo reperitur? Et quidem negativam inter alios tenet Vasquez. Pensanda erunt argumenta utriusque partis.

ARGUMENTA

Partis affirmantis.

ARGUMENTUM 1. Quia tota ratio, cur gratia unius sit principium merendi gratiam alteri, est; quia ipse qui meretur, indiget sibi illâ gratiâ; non est autem ratio, cur non possit purus homo, creari cum plenitudine gratiæ, immo cum visione beata, ita, ut jam non posset sibi promitteri per sua opera aliquod gratiæ augmentum: sicut Christus Dominus, defacto, non poterat augere suis meritis gratiam suam habitualis; quo casu, non est ratio, cur ille non possit alteri mereri.

RESPONDERI potest, negando causalem, quod ideo non possit unus mereri alteri, quia ipse indiget illo merito, sed quia conditio gratiæ est, ne mereatur nisi habenti.

ARGUMENTUM 2. est. Gratia quamvis defacto sit principium merendi sibi ipse, nihilominus defacto est principium condigne satisfacendi etiam pro aliis, scil. pro pœna aliorum temporalis; Ergo sicut gratia habitualis, potest dignificare opera justi, ad satisfaciendum pro pœna temporali alterius, sic etiam posset dignificare, ad satisfaciendum pro culpa alterius.

RESPONDETUR. Paritatem multum probare, quia probaret etiam, quod defacto unus mereatur alteri gratiam, sicut defacto satisfacit pro pœna. Disparitas etiam dari potest; quia ut possit gratia esse principium satisfaciendi pro pœna temporali alterius, exigit id conditio ipsa gratiæ; quam talem esse, ostendit nobis etiam praxis Ecclesiæ. Quod autem possit esse gratia principium merendi alteri, id nobis, nec sensus Ecclesiæ ostendit, nec ratio; deinde videtur argumentum procedere à faciliori ad difficilius viâ affirmativâ; facilius enim est mereri, ne quis fustibus v.g. percurriatur, quam ut evadat filius adoptivus.

3. ARGUMENTUM est. Quia in humanis unus potest mereri gratiam alteri, ergo & in praesenti idem dici poterit.

RESPONDETUR. Etiam in humanis non omnia possumus mereri alteri, sed est necesse, ut ipse sibi mereatur illud. Deinde, quia cum per experientiam constet, aliqua nos mereri alteri, immerito diceretur, quod id in humanis non habeatur; jam autem nec experientia, nec revelatio, nec ratio ostendit, posse nos mereri alteri gratiam justificantem.

ARGUMENTA

Partis Negativa.

1. RATIO est ex Vasquez. Gratia adoptionis ex natura sua defacto solum est principium merendi gratiam ipsi operanti. Ergo nec de possibili mereri possumus alteri gratiam; si enim id illi gratiae competenteret, vim illius naturalis Deus non impedivisset; quia si naturalibus, vim eorum operandi, quam habent ex natura sua, non auferit Deus; multo minus auferet vim eandem supernaturalibus.

RESPONDETUR. Non tenere consequiam; quia multa de facto non sunt facta, etiam in naturalibus, quae tamen fieri potuerunt. Quod autem de facto non mereatur gratia alteri gratiam, posset id referri in defectum praequisiti; quod scilicet apta sit id praestare, si ipse merens non indigeret augmento; tunc autem causae vim suam exerunt, si habeant omnia ad agendum requisita. Deinde dici posset, argumentum recte procedere, de praesenti gratia, non de possibili.

INSTABIS 1. Recte infertur, aliquod agens habere tales naturalem vim operandi, quia semper de facto ipsam, illud agens exercet, quotiescumque operatur; & sic, quia ignis semper urit, bene infertur, esse ex natura sua ustivus; Ergo etiam ex eo, quod gratia nunquam de facto est principium merendi alteri, nisi ipsi operanti, recte infertur, quod gratia ex natura sua, non possit esse principium condigne merendi alteri, nisi operanti.

RESPONDETUR. Ex eo, quod causa ita semper operetur, recte infertur, habere illam tales vim operandi; sed si non ita operetur, principem casu, quo effectus ille non sit assimilis, nec contrarius ipsis illius naturalibus effectis, non recte inferetur, id illam causam praestare non posse; quia posset ille defectus agendi, non in defectum virium, sed in defectum, vel principii, vel praequisitorum referri: quam multa enim, applicatio nova, activorum passivis, invenit, quae antea, activa illa non faciebant? Hinc quod & gratia non mereatur alteri gratiam, rejici posset in defectum praequisiti, quia scilicet augmento illo indiget ipse habens gratiam. Deinde saltem argumentum non concludit, de alia possibili gratia.

INSTABIS 2. Deus, in conservatione cuius-

libet principii, fertur non in destructionem: Ergo si principium merendi etiam aliis est gratia, non permitteret gratiam, hoc effectu carere.

RESPONDETUR. Quod Deus non permetteret gratiam hoc effectu carere, si haberet omnia praequisita ad merendum alteri; scilicet merens jam non indigeret augmento. Deinde saltem non procedit argumentum, de alia possibili gratia.

INSTABIS 3. Sigratia potest esse principium merendi alteri gratiam, ergo poterit esse, & principium satisfaciendi pro peccato mortali.

RESPONDETUR. De hoc infra redibit sermo, interim disparitas est; quia non appetit, unde sit necessaria infinitudo ad merendum alteri gratiam, quae ex dictis est necessaria, ad condignam satisfactionem, pro mortali.

2. RATIO. Quia impossibilis est gratia, quae sit dignior, hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, vel quae sit dignior hac gratia, quam ipse Christus habuit; quod ipsum probatur; quia debemus Christum significare quantum possumus: Ergo etiam debemus afferere gratiam, quam meruit, & ejus gratiam, quam habuit, esse dignissimam. Sed gratia praesens non est principium merendi aliis, & gratia, quam Christus habuit, non erat principium merendi aliis; quod ipsum probatur; quia erat principium merendi nobis, tanquam membris hujus capitatis, nec possumus participare de meritis illius, nisi inserti ipsi Christo tanquam viti, ut voluit Tridentinum Sess. 6. c. 3.

RESPONDETUR. Si est impossibilis gratia, quae sit dignior hac ipsa, quam nobis promeruit Christus, etiam praesens gratia, deberet esse principium merendi gratiam alteri; quia hoc ipso non esset dignissima, dignior enim foret, si esset principium merendi gratiam alteri. Deinde, dignior certe esset gratia, quae afferret etiam bonum perseverantiae; quae & equivaleret una Lumini gloriae; quae incompateretur etiam veniale offensam; ex quibus omnibus eruitur, falsum esse, quod non sit possibilis gratia perfectior praesenti. Dignificare autem debemus, vel maximè merita Christi, si ratio non obfit; obfit autem in praesenti negativa ratio, Non implicat; sufficitque ad dignificanda merita Christi, quod quaecumque etiam perfectior gratia, non excedat vires meritivas Christi, si eas, ad illud praemium, impendere velit Christus. Quod autem gratia in Christo, est principium merendi nobis, tanquam unitis Christo, ut capituli; cum in nobis non erit principium merendi alteri, ut fratri, ut comparti, ut eidem moraliter?

INSTABIS. Non est possibilis effectus formalis gratiae praestantior, quam reddere filium Dei adoptivum.

RESPONDETUR. Hoc ipsum, quod est reddere filium Dei adoptivum, potest diversis specie principiis, adeoque & gratiis fieri. Deinde esset

est præstantior effectus, si & sibi, & alteri, posset esse principium constituendi, in esse filii Dei adoptivi.

3. RATIO. Quia gratia adoptionis nihil aliud est, quam amicitia Dei ad nos, & nostra ad Deum: jam vero amicitia, non potest esse principium merendi condigne alteri amicitiam; quia generatione illius est, solum redamnationem principiare; illius, qui amat, & non alterius; quia si alter redametur, hoc ipso deficitur a ratione amicitiae: quia non amantem, sed alium redamaret amicitia autem non potest esse principium deficitis amicitiae, seu alicuius defectus in amicitia. Deinde etiam in humanis, nemo alteri meretur amicitiam, sed id solum sit precibus & modo imperatorio, quod etiam in praesenti, concedi possit.

RESPONDETUR. Posse concedi, quod si meretur alteri quispia gratiam, esset illud ipsum, novus titulus redamandi illum: adeoq; non est amicitia, sine redamnatione: deinde, hoc ipso, quia alius redamaretur intuitu meriti, ipse ille merens, saltem indirecè redamaretur, immo attendendo ad illud: *Propter quod unumquodque taliter ipsum magis, eo ipso diceretur, magis tunc amarimere*. Nec ita certum est, quod etiam in humanis alter non possit alteri mereri amicitiam: & si potest haberi tale pactum, si hoc feceris, & te amabo, & illum alterum, evadet que ille alter amicus ex pacto; cur etiam non potest evadere, amicus ex merito?

INSTABIS. Quamvis aqua possit elevari ad producendam gratiam, non potest elevari ad merendum alteri gratiam: Ergo idem dicendum in praesenti.

RESPONDETUR. Disparitateim esse, quia causa antecedentis implicat: ad meritum enim requiritur, ut in principio illo completo activo, involvatur agens ex præcognitione & dominio agendi, quod non convenit aquæ; conveniret autem, si creatura rationalis, alteri mereretur gratiam.

Addenda adhuc sunt aliqua, quorum meminit Rimalda disp. 96.

4. RATIO. Ex auctoritate Adriani Papæ & Concilii Francofurtensis.

RESPONDETUR. Illas auctoritates, hoc solum velle, quod Christus non sit filius adoptivus; & quod, si esset, redimere nos non potuisse condigna satisfactione.

INSTANT. Vasquez. Dignitas gratiæ ad gloriam, est adoptionis dignitas, quæ non communicatur, nisi in genere causæ formalis, subjecto, cui gratia inhæret.

RESPONDETUR. Quæri adhuc, cur gratia unius, non possit mereri alteri, ut in illo inhæret gratia?

INSTABIS 2. Semen non fructificat nisi in terra, in qua semen est, ita nec gratia, nisi in subiecto, in quo est.

RESPONDETUR. Semen multiplicat se phy-

sice, nec habet vim, quæ possit se projicere ad alium locum; meritum autem multiplicat se moraliter, nec repugnat ut habeat vim, ut ad illius exigentiam, Deus, in alio subiecto, producat gratiam.

INSTABIS 3. Ex eo quod homo mereatur sibi gratiam, non potest inferri, quod mereatur alteri; quia quando mereatur sibi, mereatur digno, si mereatur alteri, non mereatur digno.

RESPONDETUR. Homo constitutus in peccato mortali, actu amoris meretur sibi gratiam, non digno, sed ut evadat dignus; cur etiam non poterit mereri alteri, ut evadat dignus.

5. RATIO. Opus filii Dei adoptivi, non potest non mereri gratiam & gloriam, determinatè sibi conferendam, juxta valorem operis. Tum quia valor hic constituitur ex gratia habituali, consequenter dignificat eum, ad quem ordine intrinseco refertur. Tum quia complacentia Dei in persona grata, quæ mediæ, confert gratia ad remunerationem operis, solum movet ad gloriam conferendam, ipsi personæ gratæ. Tum quia gratia non habet ex se ordinem, nisi ad propriam gloriam. Tum quia per opera bona, crescit justus in filiatione adoptiva, filiationem autem adoptiva, solum dat jus, ad hereditatem paternam. Tum quia gratia, est participatio naturæ divinæ, quatenus subiectum, in quo est, reddit aptum ad operationem divinam: Ergo cum gratia, non faciat aliud subiectum extraneum, participis divinæ operationis, non potest mereri alteri gratiam. Tum quia est aliquid genus præmii, quod ita determinatè conferendum est merenti, quin alteri præter merentem, conferri possit, scil. laus; Ergo etiam nec mereri potest beatitudinis gloriam, nisi ipsi merenti. Quodsi opus filii Dei adoptivi non potest non mereri sibi determinatam gratiam & gloriam, hoc ipso non potest mereri conferendam alii; nam valor operis meritorii est limitatus: Ergo si valor ut duo, non potest non determinate mereri gratiam & gloriam ut duo, ipsi merenti, non poterit hoc ipso mereri alteri.

RESPONDETUR. Quod attinet ad istam ultimam conclusivam consequentiam, ostendenda esset implicantia, cur non posset esse divisione, ut sibi quis mereatur ut unum, & alteri ut unum, & tamen duos gradus gloriæ & gratiæ? Sed quia procedit vis consequentia ab antecedenti, negatur illud, verumque est, non nisi de praesenti ordine; concedo enim valorem hunc defum pro praesenti ordine, à gratia habituali; sed nego implicare gratiam, quæ aliam gratiam alteri mereatur, quæ dignificet opera illius alii, ab illo alio ponenda. Nego item, quod implicet ut unius gratia, sit principium merendi, ut alter evadat persona grata. Nego implicare, ut gratia habeat ordinem ad gloriam alienam, scil. merendo alteri, gratiæ infusionem. Nego implicare, ne justus alteri possit mereri, etiam filia-

filiationem adoptivam. Nego implicare, ne possit mereri alteri quis, ut habeat participationem divinæ naturæ. De laude aliud est; quia laus nihil aliud est, nisi appretiatio, titulo, ly: Bene egit: & quia, alter ab agente, non habet prædicatum: Bene egit, ideo nec laudem; jam autem potest habere aliquis collationem doni, sine prædicato: Egit, ut dum merentur Patres filii; potestque in hoc genere, etiam dici, esse unitas quædam moralis, illius aliis, cum merente.

FORMANTUR
Afferenda.

ASSERO I. *Gratia, quæ nunc de facto habetur, probabile est, quod non sit principium merendi aliis gratiam de condigne.*

RATIO I. asserti est; quia possibilis est gratia, quæ non sit principium merendi aliis, ut mox dicetur; Ergo probabilius est provisam esse à Deo gratiam talam, quæ non esset principium merendi aliis; quia connaturalius est dari talem gratiam, quæ effectus suos præstare possit saltem aliquando: Ergo cùm ex consensu Doctorum, non præster hunc effectum gratia, cùm eam nobis meritus sit nonnisi Christus, intercessitq; decretum, ne id contingat; tali decreto, conformior & aptior erit gratia, quæ id præstare non possit.

RATIO 2. quia sicut dantur accidentia, quæ non possunt operari in subjectum extraneum, & alia quæ possunt; & ita calor agere potest in subjectum extraneum, gravitas autem non potest se multiplicare, in alio subjecto: sic etiam poterit dari gratia, quæ sit principium merendi, nonnisi soli habenti, & quæ sit principium merendi etiam extra habentem; Ergo cum nullum signum habeas, præsentem gratiam esse, principium merendi aliis, sine fundamento dices, præsentem gratiam, esse principium merendi aliis.

RATIO 3. Quia non sunt multiplicanda Entia sine necessitate: Ergo nec virtutes operandi; nullum autem signum, præsentem gratiam ostendit, esse principium merendi aliis, nullaque hujus necessitas.

ASSERO 2. *Possibile est gratiam, quæ sit principium merendi condigne aliis gratiam.*

RATIO 1. quia id non implicat.

RATIO 2. quia gratia, quam Christus habuit, vel est eadem specie cùm nostræ, vel diversa specie. Si est eadem specie, ergo non implicat gratia, quæ sit principium merendi aliis gratiam condigne: hoc enim jam evenit in Christo. Si autem est diversa specie, habetur intentum, quod scil. sit possibilis gratia, quæ est principium merendi aliis. Neq; valet si dicas, Christum esse principium merendi aliis, tanquam membris, cur enim non poterit esse etiam gratia principium merendi alteri, qui sit unum unitate fraternitatis in Domino?

RESPONDEBIS. *Gratiam quando reperitur*

in circumstantia hypostaticæ unionis, esse principium merendi alteri, non extra hanc circumstantiam.

CONTRA. Tum quia non implicat contradictionem, ut etiam extra circumstantiam. Hypostaticæ unionis, sit gratia principium merendi alteri. Tum quia, si id est gratia simpliciter impossibile, non poterit etiam circumstantia unionis hypostaticæ, quæ entitatem illius gratiae non mutat, possibile reddi. Tum quia præcisa circumstantia unionis hypostaticæ, non vim merendi gratia, sed nonnisi dignitatem meritis confert, nec appetet, quia vim illam merendi tribuere possit gratia, si illam de se non habet.

RATIO 3. Vel potest Deus rationabiliter velle, saltem pro alio rerum ordine, ut pura creatura mereatur alteri de condigne gratiam, vel non potest? Si potest: Ergo etiam talem gratiam potest dare, aliis posset id velle Deus, ad quod præstandū non posset exhibere medium. Sinon potest; da hujus implicantiam.

CONFIRMATUR. Poterat VERBUM incarnari, & ita satisfacere pro peccatis nostris, ut tantum esset suppletio illius dishonorationis divinæ, quam traxit peccatum, ita tamen, ut illa suppletio non cederet in bonum nostrum, & in eliberationem; quo casu, non potuissimus rationabiliter dicere: Non potuit Christus offerre sua merita, ut cederent in bonū nostrum; aliis rationabiliter diceremus, id non potuisse fieri, quod de facto fieri potuit, & pro præsenti rerum ordine factum est: Ergo etiam non possumus rationabiliter dicere, quod Deus pro alio rerum ordine, non potuerit acceptare merita creaturarum, ad merendam aliis creaturis gratiam, quantumvis de facto illa non acceptabit; pro utraque enim parte militabit, ly Non implicat.

ASSERO 3. *Posse à Deo constitui puram creaturam, quæ sit caput reliquarū in ordine ad merendum.*

RATIO. Quia id non implicat; & si potuit Adam constitui caput in ordine ad demerendum, cur non posset constitui caput in ordine ad merendum?

Punctum Difficultatis 3.

An saltem per modum meriti possit creatura abolere mortale condigne?

DCENDUM est. *Quod etiam per modum meriti, non possit creatura abolere mortale condigne.* Est contra Ripalda disp. 96. Ut intelligatur conclusio.

Supponendum est, condistingui satisfactiōnem pro mortali condignam, à condigno merito, ut remittatur mortale; nam satisfactio condigna importat, ne satisfaciens in ratione satisfacientis, sit inæqualis offensio; adeoq; satisfactio condigna importat equalitatem satisfactiōnis cum offensa; meritum autem de condigno hanc æqualitatem non importat, sed radicalem exigē-

Disputatio II.

71

exigentiam acceptationis. Si tamen sit meritum de condigno, debet habere proportionem cum præmio, quod dicitur condignè mereri.

Hoc praefatio

PROBATOR 1. Conclusio. Quia oppositum sentire, non est conformare se doctrinæ Patrum, quis simpliciter enuntiant salvari nos non potuisse, nisi vel per solam misericordiam Dei, vel per liberationem à persona divina: Ergo hic tertius modus, qui sit liberationis, per modum meriti condigni, à pura creatura ponendi, est, non secundum mentem Patrum; probatur antecedens, præter authoritates supra citatas, phrasis Cypriani de passione Christi; *Originali morti*, inquit, *nullum, nisi in Christi morte, poterat esse remedium*; & inferius: *Et sine hoc holocausto, poterat deus, tantum condonasse peccata*. Neque valet si dicas, loqui Patres de satisfactione, non autem de merito; quia jam non simpliciter accipies dicta Patrum, negabisque majorem à Patribus positam: Nullum est nisi in Christi morte vel condonatione remedium; das enim tertium, meritum creaturæ de condigno.

PROBATOR 2. Quia posito quocunq; merito puræ creaturæ, posset adhuc esse Deus rationabiliter aversus; Ergo non erit illud meritum de condigno. Antecedens probatur; quia prænon remittendo, haberet semper Deus potenter motivum, nempe suam excellentiam lastam, infinitudinemque offensæ: Ergo posset esse semper rationabiliter aversus.

PROBATOR 3. Quia si posset id creatura, posset ex eo, quia non repugnat gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam. Sed inde non sequitur intentum; quia quamvis sit possibilis gratia, quæ sit principium merendi alteri gratiam, non potest tamen esse principium, in circumstantia offensæ infinitæ; quod probatur. Tum quia, quamvis ignis possit in alio subiecto & non tantum in se producere calorem, non sequitur, quod illum possit producere, in subiecto infinitè resistente; nam excessus ille resistitivi victoriam haberet: Ergo & in præsenti idem dicendum. Tum quia & posset in tali circumstantia mereri gratiam ut supponitur; & non posset: quia ad meritum de condigno, licet non sit necessaria æqualitas, est tamen necessaria proportio, & radicalis exigentia acceptabilitatis; ita ut acceptatio, non sit simpliciter ex benigna inclinatione; nulla autem proportio finiti ad infinitum, nec appetit radicalis exigentia, ut finitum infinitam malitiam excludere possit. Tum quia & posset tunc intelligi præducta gratia in illo offenso, ut supponitur, & non posset intelligi, quod ipsum ut probetur. Suppono, quod nisi ponatur satisfactio condigna, tunc positioni gratia, præintelligi debet condonatio divina; si enim nollet condonare antecedenter, cur poneret illud exigens, etiam suo timulo, suam condonationem; deinde in humanis

etiam, non ideo aliquis condonat, quia exhibet gratiam, sed exhibet gratiam, quia condonat; tunc quæro; vel intelligeretur tunc condonatio, vel non intelligeretur? si non intelligeretur: Ergo nec sequi posset tunc productio gratiæ. Si intelligeretur: Ergo sublativum mortalis, erit condonatio libera Dei, & non aliquod meritum creaturæ; quamvis enim gratia dicat exigentiam radicalem, licet à Deo superabilem, ne stet cum peccato; quia tamen in actum non potest reduci ipsum illud exigitivum (si seculas satisfactionem) nisi præintellec̄tā condonatione, si non præintelligatur condonatio, nec erit productio gratiæ. Sicutem intelligatur hēc condonatio, jam non meriti viribus, sed illi condonationi, tribuenda erit abolitio peccati. Addo, si tamen contra hanc resistentiam offensæ mortalis, poneretur illa gratia, merito alterius gratiæ; jam, producta gratia, exigeret illam condonationem à Deo.

OBJICIT 1. Ripalda authoritatem Augustini tract. 8. in Joan. ubi, inter principium & medium, docet: justum posse conferre baptizatis, dignitate suorum meritorum, effectum, quem Christus de facto confert Sacramento baptisimi; jam autem, effectus qui Sacramento baptismi confertur de facto, non solum est gratia, sed & remissio peccatorum.

RESPONDETUR. S. Augustinum illo loco solum loqui de potestate instituendi Baptisimi, vice Christi, qui baptisimus vice Christi institutus, ab illa cætero qui merita habente creatura, eundem effectum præstaret, quem præstat præsens baptisimus.

OBJICIT 2. Idem. Ut meritum justi sit condignum remissioni peccati, sufficit habere bonitatem, & dignitatem, æqualem bonitati & dignitatigratiæ habitualis; sed hæc æqualitas haberi potest, ut dictum etiam in assertis; Ergo. Major probator; quia bonitas & excellentia gratiæ, digna est, cui adjungatur remissio peccati, moventq; ad hoc gratia, de condigno.

RESPONDETUR. Quod bonitas & excellentia gratiæ digna sit, cui adjungatur remissio peccati, ita tamen, ut ipsa ejus productio supponat, vel liberalem condonationem, vel satisfactionem pro peccato. Concedo propositionem. Etiam hoc non supposito: Nego propositionem. Deinde, minor etiam est falsa; nam negatur, haberi in gratia quacunque, vim producendi gratiam, in circumstantia resistitivi infiniti, quod est offensæ mortalis.

INSTAT 1. Oppositio gratiæ habitualis cum peccato, non est purè physica, sed etiā moralis.

RESPONDETUR. Concedo talem oppositionem, sed nego ipsam gratiam dicentem hanc oppositionem posse ponere, casu quo non ponatur satisfactio æqualis, nisi præintellec̄tā condonatione, adeoque non erit abolitio peccati, vim mortali.

INSTAT

INSTAT 2. hoc fermè sensu. Gratia habitualis est principium merendi de condigno gratiam, & gloriam; Ergo erit principium merendi de condigno, & alliciendi voluntatem divinam ad remissionem peccati.

RESPONDETUR. Si agatur de merito gratiæ & gloriæ ci, qui est in mortali, negatur antecedens. Si autem sit res de eo, qui non habet mortale, disparitas est: quia nullum est prædicatum in gratia & gloria, quod opponi possit, ne æquetur dignitate gratiæ: in casu autem consequentis, est opponibilis infinitudo peccati; & certè etiam perpetuitas gloriæ, non est opponibile prædicatum, nam perpetuitas illa, non habet infinitudinem auctualem, nec superat jus, quod habet gratia ut perpetuet, nisi mortali offensâ auferatur.

INSTAT 3. Demus Deum negare remissionem peccati, gratiæ infusæ in instanti A, ponatur postea actus religionis, tunc duplixi titulo depositetur expulsio peccati.

RESPONDETUR. Hoc ipsum negari, quod non præintellec[t]a condonatione, &c. ponit posse gratia exigens remissionem mortalis.

OBJICIT 3. Idem. Licet dignitas meriti justi, non sit tanta, quanta est malitia peccati, tamen est tanta, quanta est bonitas remissionis; quia bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati; malitia enim peccati est tanta, ut hominem constituat in summa miseria, bonitas autem remissionis, non est tanta, ut constituat hominem in summa felicitate. Quodsi bonitas remissionis non est tanta, quanta est malitia peccati, poterit illam æquare meritum justi.

RESPONDETUR. Quamvis non sit tanta bonitas remissionis peccati, quanta malitia peccati, possitq; in aliis rationibus, bonitas auctu[m] gratiæ & quare bonitatem remissionis, non tamen in ordine ad expulsione[m] peccati. Ratio: quia ut compleatur infinitudo offensæ divinæ, intervenire debet negatio condonationis divinæ, ita ut totum illud esse offensæ, includat etiam negationem condonationis: quæ negatio, quia tanquam contradictorio, condonatione seu remissione (quamvis illam cogites finitam) tollitur, ideo, & ip[s]a infinitudo offensæ tollitur; nullum autem tale contradictoriu[m] ponit meritum creaturæ, quo posito, esse offensæ infinitæ, deberet desinere.

OBJICITUR 4. Beneficium remissionis peccati, non est maius, quam restituere hominem in perfectam indemnitatem; quæ indemnitas, non est tanta bonitatis, quanta est malitia peccati.

RESPONDETUR. Concesso, quod indemnitas à peccato, non sit tantæ bonitatis, quanta est malitia peccati, non sequitur, illam indemnitatem posse peccatoriæ gratia tribui; cùm gratia quæ tunc produci deberet, præintelligi postularet ante se condonationem divinam;

deinde remissio illa, cùm ponat contradictoriu[m] ejus, quod spectat ad offensam, quantumvis sit finita, poterit abolere offensam; tale autem contradictoriu[m], non appetet, qui ponere possit meritum. Et hoc etiam modo solvendæ erunt paritates alia, quas inibi urget Ripalda.

OBJICITUR 5. Possibilis est gratia cui sit annexa vifio beata, vel quæ redat hominem impeccabilem; possitq; aliquis justus, mereri alteri hanc gratiam: Ergo poterit mereri & remissionem peccati; nam maius est beneficium impeccabilitas, quam pura remissio.

RESPONDETUR. Gratiam qualis est in casu antecedentis, posse cadere sub merito, quia nullum prædicatum habet infinitudinis, nec potest ostendit resistitivum productioni illius, infinitum; in casu autem consequentis, ostendit hoc resistitivum, nempe offensâ infinita.

OBJICITUR 6. Offensa stat, cùm est negotio satisfactionis, cui contradictoriu[m] ponit satisfactionem; statim, si sit negotio condonationis, cui contradictoriu[m] ponit remissio, seu condonatio etiam finita: Ergo etiam, statim non nisi eousque offensa, quo usque erit negotio meriti de condigno, cui contradictoriu[m] ponat merito de condigno.

RESPONDETUR. Ad hoc ut intelligatur Deus deponere offensam, vel moveri debet motivi sibi intrinseco, h. e. misericordia suæ præcise, vel moveri debet ab extrinseco; hoc autem extrinsecum, ut sit condignum, debet dicere vel æqualitatem: & hæc requiritur in satisfactione condigna; vel saltem proportionem, quam proportionem dicunt quidem merita Theandrica, etiam prout condiscenda à satisfactione; sed non appetet, quæ dicat illam merito creaturæ: ita ut illud merito sit tantum, ut eo posito, jam non possit Deus rationabiliter retinere jus, ad offendit. Et certè in istis, quæ habent pro ratione. *Quia placet.* *Quia volo misericorditer;* non est jam inquirere, cur rationabiliter non possit jam Deus retinere jus ad offendit: est enim bonum naturæ intellectualis, misereri, posse remittere offensam, &c. adeoq; hoc bono spoliari non debet Deus; sed quando pro ratione non datur: *Quia volo misericorditer.* *Quia placet;* sed redditur pro ratione, *quia accepi;* ita ut jam rationabiliter non possim tueri jus, in ante possesum, nisi recurrendo ad absolutum dominium; certè jam in illo quod accipitur, aut æqualitas, aut proportio dicens radicalem exigentiam ad acceptari, ostendit debet; & quia, finiti ad infinitum, nulla est proportio, nec meriti creati, proportio erit ad vires malitiae mortalis superandas, tanquam resistitivas productioni gratiæ, assertivasq; Dei, ut, nisi misericorditer condonet, retineat jus ad offendit.

OBJICITUR 7. Saltem ergo poterit hoc mereri creatura, ut ponatur gratia, sed retento jure ad offendit.

RESPON-

Disputatio II.

73

RESPONDETUR. Si quis ad majora etiam miracula vim meritoria condigne tribuat creaturis, poterit etiam & ad hoc miraculum trahere; sed id non invaluit in sensum Doctorum.

DIFFICULTAS III.

An Satisfactio Theandrica sit pro mortali condigna, hoc est, infinita?

Majus haec ex tractatis haec tenus colligitur; Satisfactio infinita pro mortali, est satisfactio condigna. Subsumetur in praesenti & probabitur Minor: Sed satisfactio Theandrica est satisfactio infinita. De qua minori ut constet.

PRÆMITTO 1. *Rigor se loquendo, aliud est meritum, & aliud satisfactio.* Satisfactio, importat recompensationem laesae excellentiae, meritum dicit laudabilitatem actionis per ordinem ad premium; in praesenti tamen, haec non distinguuntur, quia quidquid de uno dixeris, de alio dicendum veniet.

PRÆMITTO 2. *Diversas esse hac in re sententias.* Prima negat merita Christi esse infiniti valori; quod consequenter docere debent ii, qui meritis Christi efficaciam, ex præcisa acceptatione divina tribuunt, fundanturque in autoritate Scotti. 2da Sententia est Lugonis, qui disp. 6. Sect. 1. dicit: Merita Christi habere valorem infinitum, quia merentur quodcunq; premium; ut equus dicitur valere tantum, quantum in solutione pro illo exigi potest. Sed non dicit esse meritum infinitum; quia potest dari actione, quæ magis moveat, & per consequens majus meritum, quatenus magis merebitur, licet non plus. 3ia Sententia est quæ adstruit infinitatem simpliciter in meritis Christi, & valore corundem; et 4. Sententia Suarri hinc disp. 4. Sect. 4. Amici disp. 6. Sect. 2. & aliorum.

PRÆMITTO 3. *Videri paulo molestius, ut concludatur cum Scotto, ex sola acceptatione infinitari merita Christi;* de quo in materia de merito; fortetamen haec fuit mens Scotti; dicebat ille, haec individua etiam actiones, de se, rationem meriti, & infinitudinis non habere, sed, quod ex libero decreto Dei, cum hoc principio haec actiones elicente, decreta sit unio personæ divinæ, sine qua persona, poterant illæ actiones, saltem aliquæ, malæ esse, quia malæ intentione factæ, vel non esse infinitæ; totum ergo id pendebit ex acceptatione divina, non quidem liberè illas infinitas, supposita unio hypostatica; sed quod libertate divinæ, acceptata sit illa natura ad unioem hypostaticam.

DICENDUM est 1. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, velis accipere meritum, quod secundum omnes rationes, quas includit, sit infinitum; in isto sensu merita Christi non sunt infinita simpliciter.*

PROBatur 1. Quia in meritis Christi est ratio actus creati, haec ratio non est infinita, quia

eadem in individuo poterat elici, casu, quo non fuisset terminata illa natura hypostasi divinæ, & tamen illa actio, tunc non fuisset infinita: Ergo non secundum omnia, quæ includit actio meritoria, est illuc infinitudo.

PROBatur 2. Quia duratio temporanea non est infinita, & tamen etiam haec habetur in meritis Christi: Ergo illa non secundum omnes rationes quas habent, sunt infinita.

PROBatur 3. Tota infinitudo actionum Christi, est non nisi à VERBO; consideremus ipsum illud significatum, quod ipsum significatum, ita præcisum, vel est finitum, vel infinitum? Si finitum, habet intentum: Si infinitum: ostende, unde, & per quid infinitetur?

DICENDUM 2. *Si nomine meriti infiniti simpliciter, accipias meritum, secundum quod est meritum hujus personæ, in isto sensu merita Christi sunt infinita simpliciter.* Idem sic proponitur Merita Christi, formaliter, & completere accepta, secundum quod dicuntur esse hujus suppositi, sunt infinita simpliciter.

PROBatur 1. *authoritate Clementis IV. in Extravaganti Vnigenitus.* Thesaurus meritorum, qui diminui nunquam potest, debet esse thesaurus infinitus, ex vi principii illius, quod infinitum sit id, cuius secundum quantitatem accipientibus, semper accipere est, & nunquam idem; sed talem thesaurum esse meritorum Christi docet ibidem Papa, expresseque dicit, illum diminui non posse, propter infinita Christi merita: Ergo.

PROBatur 2. *Meritum æquale, immo superabundans, offensæ infinitæ simpliciter, debet esse infinitum simpliciter: nam finitum non potest esse æquale infinito; jam autem meritum Christi, est æquale offensæ infinitæ, est enim copiosa apud eum redemptio.*

PROBatur 3. *Simerita Christi, accepta secundum ultimum sui complementum, non essent infinita simpliciter, ultimum illorum complementum, & esset infinitum simpliciter, est enim ipsa Persona VERBI infinita simpliciter; & non esset: quia ipsa merita secundum illud complementum accepta, non essent infinita, ut tu dicas.* Et sicut, si paries albus, secundum ultimum sui complementum in ratione albi, non esset disaggregatus visus, nec ipsa albedo, esset disaggregativa visus: ita si merita secundum ultimum sui complementum, non sunt infinita simpliciter, nec ipsum complementum erit infinitum simpliciter. Tota præsentis tituli difficultas est, in explicandis his duobus. Imprimis, quia ista infinitudo meritorum Christi, non sit merè moralis, & ex imputatione? deinde, quomodo haec dignitas derivetur in ipsam et merita? Hoc ut habeatur,

Sit

* g

Pun.

Punctum Difficultatis I.

Quomodo per alios derivatur in merita Christi dignitas infinita?

EXPLICARI potest 1. ex Suar. disp. 4. Sect. 4. Ut videre est, in responsione ad argumentum secundum, quod id fiat dupliculo titulo. Imprimis ex parte personæ operantis, quæ quodam modo per se ipsam informat moraliter suam operationem: deinde ex parte unionis illorum actuum ad personam, quod ipsum sic declarat. Unio hypostatica, est quædam infinita dignitas humanitatis assumptæ, quia persona simpliciter infinita, est illi humanitati conjuncta realiter, & per dictam unionem mirabiliter modo illam afficit, & sustentat: porro actus, & passiones illius humanitatis, in tali persona, habent similem quandam conjunctionem, quasi hypostaticam, cum eadem persona, quamvis mediante natura; ratione ergo hujus conjunctionis, habebunt infinitam quandam dignitatem. *Hac Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non respondet ad punctum difficultatis; quæro, unde habent infinitatem merita Christi? respondes, ab unione ad Personam Christi; quæro, hæc unio cum non sit physica, nec ponat ullum realem modum in ipso actu, respectu VERBI, quæ ergo fieri potest, ut derivet infinitatem in opera Christi? respondes, quia participant moraliter valorem & estimationem: de quo ipso quæro, quomodo illum participant? Idem propositum sic aliter urgetur; quæro, quare merita Christi habent infinitum valorem? respondes, quia uniuntur quodammodo VERBO; quæro ulterius, quare uniuntur quodammodo VERBO, unionem infinitatem fundante? respondebis, (ut videre est in discurso Suariorum) quia principiantur ab humanitate unita VERBO. Hoc autem, puncto difficultatis non satisfacit. Tum quia multa sunt, quæ profecta ab humanitate unita VERBO non habuerunt infinitatem, ut refutatio Lazar, conversio aquæ in vinum, & cætera similia. Tum quia multa proficiscuntur ab humanitate unita VERBO, quæ non pertinet uniti VERBO; Ergo pro ratione, cur uniantur VERBO, non potest ultimè dari, quia proficiscuntur ab humanitate unita VERBO; nec sufficit recurrere; quod recipiantur in natura unita VERBO; nam etiam albedo in Christo recipitur, nec tamen habet infinitatem. Tum quia, si recurras ad hoc, quod persona operans, per se ipsam, informat moraliter suam operationem: quæro ulterius; quæ fiat, ut persona operans, informat suam operationem, informatione fundante infinitatem? & certè dicere, quod ideo sunt infinita illa opera, quia informantur moraliter à persona, quæ uniuntur saltem mediata, nihil est aliud dicere, quæcum quod natura terminetur à persona infinita, in qua natura, illæ actiones recipiuntur; de quo ipso quæro: cur, si

natura sit terminata à persona infinita, moralis valor infinitus, ex illa forma, & ex illa unione, derivetur?

NON SATISFACIT 2. Quia recurrat hæc explicatio ad mediatam unionem personæ, cum illis operibus, quæ unio non potest esse physica, alias transacta illa actione, dimitteret VERBUM, quod semel assumpsit. Si autem illa unio est moralis mediata: explicandum veniret; in quo illa stet, quomodo per illam derivetur infinitudo, cur item illa merita sint infinita, & non tantum est infinitum id, cui conjunguntur? Explicat item difficultatem, per difficultatem; qui enim nescit, vel negat infinitatem meritorum Christi, nescit, & negat infinitatem unionis; deinde hæc unio, cum sit physica nec tamen physicè infinitum, hoc ipso aeneat infinitatem; sed quis similis nexus inter meritum & personam?

NON SATISFACIT 3. Quia hæc dignificatio deberet esse ex sensu Suariorum moralis. Similares quæro, vel habent plus illa merita in suo genere, quam habeant in ordine humano merita dignificata regalitate, vel non habent? si habent plus: ostende, quomodo id derivetur ab illa infinita persona? si non habent: Ergo sicut actiones dignificatae regalitate, in re non plus habent præ actionibus plebejorum, sed merè habent non nisi acceptationem humanam; ita & merita Christi, in re erunt finita, & ex mera non nisi acceptatione, plus habebunt.

Pater Moravuski hic quæst. 2. artic. 4. dicit: Actiones Christi Theandricas, non esse simpliciter infinitas, secundum quod actiones sunt; quia sic sumptæ personam Verbi non dicunt, nisi extrinsecè; licet merita Christi, & actiones Theandricæ, in quantum habent rationem meriti, sint simpliciter infinitæ: eò quod meritum dicat tanquam partem intrinsecam, ipsammet personam merentem, infinitè dignam. *Hac ejus doctrina*

NON SATISFACIT. Tum quia sufficit, quod actiones ipsas Theandricas, dignificet persona, per modum principii, complementis principium elicivum actionum Theandricarum. Ergo & sufficit dicere, quod etiam merita non constituantur personam tanquam parte, sed tanquam principio dignificante. Tum quia actiones Christi Theandricæ non distinguuntur realiter ab actionibus Christi meritorii: Ergo & eadem debent habere sui constitutiva intrinseca: hoc ipso enim non essent idem realiter: Ergo cum ipsæ actiones Theandricæ, non constituantur tanquam parte, personam divinam, nec constituentur merita. Antecedens autem ex eo probatur; quia nullum est inter hæc distinctionis fundamentum, præcipue dum conjungitur actio Theandrica merito. Et hoc etiam habet communis apprehensio, quæ censet merita Christi, esse actiones Theandricas. Tum quia Monachus

theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc
do a
abc
alig
lala
nen
qua
The
part
E
ille,
inf
so;
effe
gue
per
trin
hun
nor
N
cult
ben
gui
to i
di
den
car
ref
fici
bu
J
no
da
nt
pt
tio
na
ex
fo
tr
theli
fidei
num
hum
na, n
puta
tam
pon
tece
ftor
null
Ad
tro
nes
dun
ter,
bea
qu
tanc

theitarum in eo fuit hæresis, quia putabant desiderari in Christo aliquod principium volitio-
num humanarum, eò quòd desideretur persona
humana, sine qua, non potest esse volitio huma-
na, negavitq; id antiquitas Catholica, eò quòd
poterit, posse esse volitionem humanam & crea-
tam, sine persona humana & creata. Quod si
ponatur, merita creata, componi, tanquam par-
te constitutivâ, personâ merentis, jam in Chri-
sto non dabuntur ulla merita creata, adeoq; &
nulla; quia merita increata impossibilia sunt.
Addo: revera videtur immittere & contra re-
tro docentem antiquitatem poni, quòd actiones
Christi Theandrica, non habeant, secun-
dum quod actiones sunt, infinitatem simpliciter,
supposito, quòd infinitatem simpliciter ha-
beant, secundum quod merita sunt. Nec obest,
quòd actio Theandrica, dicat personam Verbi
tanquam quid extrinsecum; nam hæc infinitu-
do actionum Christi, cùm non sit entitativa &
absoluta, sed respectiva, bene poterit haberi ab
aliquo extrinseco. Addo præterea, si fiat paral-
lela, unde ex definitione partis inferetur, actionem
Theandricam, non componi personâ, tan-
quam parte: inde inferetur, etiam meritum
Theandricum non componi personâ tanquam
parte.

EXPLICARI potest 2. ex Vasquez. Docet
ille, infinitatem meritorum Christi, defumus ex
infinita sanctitate naturæ humanæ unitæ VER-
BO; docet enim ipsam divinitatem in Christo,
et quasi formam sanctificantem, & veluti un-
guentum, quo ungitur; tametsi id efficiat, non
per effectum formalem intrinsecum, sed per ex-
trinsecam denominationem, tribuendo naturæ
humana effectum quendam moralis sanctifica-
tionis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia non resolvit diffi-
cultatis punctum: quæro, cur merita Christi ha-
bent infinitum valorem? Respondet, quia digni-
ficantur infinitâ sanctitate divinitatis; quæ-
to ulterius, quâ dignificari possint infinitâ san-
ctitate divinitatis? respondet, per extrinsecam
denominationem: quæro ulterius, quâ dignifi-
cari possint per extrinsecam denominationem?
respondeat tribuendo effectum moralem sancti-
ficationis: de quo ipso quæritur, quâ illum tri-
buere possit?

NON SATISFACIT 2. Infinitus ille valor,
non potest esse denomination extrinseca secun-
dæ intentionis; nam esse infinitum valorem me-
ritorum Christi, non pender à nostris conce-
ptibus, sed in objecto est: Ergo illa denomina-
tio extrinseca est primæ intentionis. Sed quæ-
ro, quomodo deveniri possit ad illam denomina-
tionem extrinsecam? Et certè denominatio
extrinseca dextri, nihil aliud est, nisi manus v.g.
fortis, & paries: Ergo etiam denominatio ex-
trinseca infinitatis meritorum Christi, erit
ipsum meritum, & sanctitas divina infinita: de

quo quærere restat, quâ illa sanctitas derivet, ut
verè illa merita sint infiniti valoris?

NON SATISFACIT 3. quia infinitas illa o-
perum, quæ est per denominationem extrinse-
cam, quæ est per effectum quendam moralis san-
ctificationis, vel est ita moralis, ut sit sola imputa-
tio infinitudinis; & præter dicta, quærere re-
stat, quod est fundamentum illius veræ imputa-
tionis? Sicutem non est sola imputatio: expli-
candum erit, quid sit illud, & quonam modo
fiat ille effectus moralis sanctificationis?

EXPLICAT 3. Lugo. Multisq; aliis præja-
ctis, hoc habet: quòd scil. opera Christi, quam-
vis sint ex aliis capitulo finita; & quamvis non
à VERBO proveniat, quòd sint digna præmio, à
VERBO tamen provenit, quòd respectu illius
personæ, nullum sit magnum præmium, nisi in-
finitum: infinitat ergo Persona VERBI illa o-
pera, nonnisi objectivæ, quatenus ex infinite
Personæ sit, ut quodcunque præmium respectu
illius operis sit parvum, nisi sit infinitum. Illu-
strat hoc inter alia, tali instantiâ. Finge duos
Deos, quorum unus vellet alteri dare munus,
tanto donatore & donatario dignum, quidquid
creatum sibi ad invicem darent, illud tanti æsti-
maretur, ac si rex unus alteri polum daret, vel
nuicem; cùm ergo Christus sit verè Deus, præ-
mium quodcunque creatum & finitum, respectu
illius, non est proportionatum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quæro, cur sint ope-
ra Christi valoris infiniti? respondebis, quia at-
tentâ Persona infinita, nullum respectu illius
Personæ, condignum est præmium, nisi in-
finitum: quæro ulterius, quâ communicetur illi ipsi
operi æstimabilitas tanta? *Hoc ipsum sic urgetur*:
quæro cur opera Christi habeant infinitatem
valoris? respondeas, quia dignificantur à perso-
na infinita; quæro quid sit hoc, dignificari illa
à persona infinita? respondeas, digna reddi præ-
mium infinito; de hoc ipso quæro, quomodo id in
illas actiones derivetur, ut afflignant ad hanc di-
gnitatem? respondeas, quia illa dignificat objec-
tivæ persona infinita: de hoc ipso quæro, quâ
fiat ista dignificatio objectiva, & quid ponat in
ipsis meritis?

NON SATISFACIT 2. Quia docet Lugo
valorem operum Christi esse infinitum, & ta-
men non est explicabile in principiis illius, quo-
modo hic valor derivetur in merita? & certè nō
ideo; quia taxantur esse digna præmio infinito,
habent illa merita valorem infinitum: sed po-
tius quia habent valorem infinitum, taxantur
digna præmio infinito; de quo ipso valore quæ-
ritur, undenam sit, & quomodo derivetur?

NON SATISFACIT 3. Quia valor ille, vel est
physicus, vel moralis, ut dicebatur in simili. Si
physicus, quâ acquiritur? si moralis, vel sola
imputatio, vel plus aliquid: si plus aliquid, quid
illud? si non plus, ergo non habent valorem &
taxam infinitam, sed solum putantur habere.

Mens de eodem Recentiorum.

EXPLICAT 4. Doctor Theologus, P. Laurentius Pikarski. Dignitas quælibet absolu-
tè loquendo, nihil aliud est, quam per se stantia
quædam, seu ipsummet esse alicujus, non propter aliud. Patet hoc in prælaturis, præsiden-
tiis, & similibus, quas plerumq; dignitates vo-
camus; & simul quodvis dominium, dignitatem
quædam existimamus, & dominos ipsos dignos;
servitatem autem indignitatem quædam, &
servos indignos reputamus; idq; ideo, quia ser-
vus est propter Dominum, adeoque per se stantia
non habens, & non dominus propter ser-
vum: qui ratione dominii & dignitatis per se
stantiam habet. Pater idem in scientiis, quæ
sunt propter seipfas, ideoque illas propter se di-
gnas dicimus, indignas autem, quæ propter aliud
quidpiam inventa sunt, ut sunt vel practicæ sci-
entiae, vel artes mechanicae. Hinc & ipsa axio-
mata seu propositiones, quæ tanquam prima
principia in scientiis habentur, & sine quibus
scientiae stare non possunt, dignitates appellam-
mus; idq; ideo, quia per se, non per aliquid aliud,
cognoscuntur, & sciuntur. Ex hac propor-
tione, S. Thomas hic q. 2. a. 2. ad 2dum in tan-
tum personalitatem vult esse rationem dignita-
tis, in quantum personalitas, est quædam per se
stantia; dicendum, inquit, quod personalitas in
tantum pertinet ad dignitatem alicujus rei, & per-
fectionem, in quantum ad dignitatem alicujus rei,
& perfectionem ejus pertinet, quod per se existat,
quod nomine persona intelligitur. Imò hoc ita ve-
rum est, ut si aliquando, ea ipsa quæ non per se
sunt, digna vocantur, hoc ideo fiat, quia ea ad
aliquid quod per se sunt, attribuuntur: propter
quam attributionem, intelligitur, ex persistan-
tia, refundi quædam dignitas in illa, ita ut per
dignitatem persistantis, dignas sint & intelligan-
tur; ut patet in dignitatibus regiorum famulo-
rum, similiter uxorum, filiorum &c. famuli e-
nīm dignitate Regis, uxores dignitate marito-
rum, filii dignitate Parentum, digni reputantur:
unde & accidentia, non solum dignitatem, sed
etiam ultimum complementum suæ individua-
tionis, habent ab ipso supposito, cum ipsum sub-
stantiarum esse, per se & propter se sit, acciden-
tia verò non nisi propter aliud & in alio, &c. &c.
Cum igitur operationes Christi sint essentia-
liter alterius, tunc in ultimo termino individua-
tionis, ac dignitatis completissimæ existent,
consequenter dignissimæ erunt, quādo in com-
pletissimo per se existente, & consequenter, in
dignissimo existent; & quia defacto, in tali ex-
istenti per se, existunt; idcirco ab illius infinita
dignitate, & ipsæ dignitatem infinitam imbi-
bunt; proindeq; neque ultimò hæ operationes
Christi dici vel esse possunt, nisi ipsius suppositi

dignitatem in se includant, per quam ultimò
sunt, & ad quam ultimò attribuuntur.

Sucus discursus in hoc consitit. Valorem ha-
bent infinitum merita Christi, quia dignifican-
tur à persona infinitè digna; modus autem, quo
communicatur illa dignitas, in hoc est: quia acci-
dentialia sumunt ultimum suum complementum
à persona, cuius sunt: cum ergo operatio-
nes Christi sint accidentia, & id in quo sunt, &
à quo ultimum suæ individuationis accipiunt,
sit quid infinitè dignum, etiam illæ erunt infinitè
dignæ. *Hic discursus*

NON SATISFACIT 1. Quia ultimatum re-
sponsum non afferit; quare cur merita Christi
sunt infiniti valoris? Respondeatur, quia di-
gnificantur à persona infinita; quare, quomodo
dignificantur? Respondeatur, quia accipiunt
ultimum sui complementum ab illa; quare ul-
terius, cum non competit accidentibus subsi-
stere subsistentiæ, quomodo accipiunt ultimum
sui complementum ab illa? Respondeatur, quia
ad illam attribuuntur; de quo ipso quare, quia
fiat, ut ex attributione ad personam infinitam
participent infinitam dignitatem?

NON SATISFACIT 2. Quia negatur acci-
dentialia completi ultimò à substantiis, aut subsi-
stere ullo modo subsistentiis substantiarum;
quodsi accidentia non subsistunt subsistentiæ
substantiæ, non accipiunt ultimum sui comple-
mentum à Subsistentiæ, neq; enim est aliud subsi-
stere, quam accipere ultimum sui comple-
mentum à subsistentiæ: si autem accidentia non ac-
cipiunt ultimum complementum à subsistentiæ,
neq; actiones Christi accipient, adeoq; nec
erunt infinitæ, cum illa infinitudo peti deberet
ex illo complemento.

NON SATISFACIT 3. Quia questionem
physicam de subsistentia, videtur explicare, per
dignitatem moralem; & licet per accommoda-
tionem dici bene possit persona, dignitas: ni-
hilominus aliud est persona, aliud dignitas; quis
enīm dicit in divinis, esse tres dignitates? unde
etiam S. Th. I. parte q. 42. a. 4. ad 2dum. *Digni-
tas*, inquit, *absoluta est*, & ad essentiam pertinet
denique dignitas est de linea excellentiæ, & su-
perantiarum, potestq; competere etiam natu-
ræ, quā tali; jam autem personalitas, est de li-
nea termini: Ergo personalitas, per dignita-
tem, non rectè explicatur, nisi figuratè.

EXPLICAT 5. Perez; ex quo ante explicati-
onem.

PONITUR 1. Quod dignitas absoluta, & in
bonam partem sumpta, sit virtus, propriæ suæ
magnitudine, & præstantia afferens fiduciam,
aut expectationem prudentem boni honorifi-
ci: nomine autem virtutis intelligit potentiam,
scientiam, & voluntatem, benefaciendi, vel
communicandi bonum: debet autem hæc esse
intrinseca personæ: hinc non divitiis præcisè
aliquis redditur dignus, sed jure, merito, utu,
qui

qui habetur, vel qui speratur, divitiarum: positoq; quod relatio sit quid modale, relatio divitis ad divitias, Principis ad suos majores, est quid intrinsecum; cognitio item possessionis divitiarum, & generis, est excellētia quēdā intrinseca, & felicitas, quā nec pauperes, nec subditū habēt.

PONITUR 2. Dignitatem esse duplicem, aliam, quæ consistit in virtute, aliam quæ consistit in jure ad honores, sequentes virtutem, aut prævenientes propter spem; & licet dentur honores, qui sunt nati sequi virtutem, ne quis canat triumphum ante victoriam; dantur tamen etiā honores, nati antecedere; sic merita Christi premiata sunt à Deo, per gratiam datam antiquis Patribus; & quando adest spes victoriae, triumphi præparatio fit ante victoriam, ita tamē ut possit accidere, quod virtus, &c. afferat certissimam spem honoris, & gloriae, & tamen non sit cognita, quia non fundatur in magnitudine, & præstantia perfectionis. Hæc ipsa spes debet esse non vana, sed secura, vel physis, vel moraliter, &c.

PONITUR 3. Quæ sit differentia juris comunitati, à jure digni? quia illud compellit ad bonum tribuendum debitum, non solum bonos, sed & malos, timentes iram habentis jus, vel legis, defendantis jus illud: at jus digni ut tale, non cogit, sed summum movet, & attrahit, per iudicium suadens melius esse & decentius, honore dignum, quam non honorare.

PONITUR 4. Quid sit lī Prudens fiducia, posita in definitione dignitatis? & dicit esse rectam rationem designativam honorum proportionalem virtuti, præcipientem aut suadentem, tanquam meliorem, modo explicato, honorificationem, quam non honorificationem virtutis; quæ ratio suprema est divina, secunda supernaturalis, tertia Angelica, quarta humana, &c. sumique hæc ratio, pro regula, duos fines, finem cui, id est, personam virtute præditam, & finem qui, id est bonum honorificum, quod continet manifestationem virtutis.

PONITUR 5. Quid sit bonum honorificum, seu laudatorium? Honor est virtutis beneficis indicium; laus propriè & strictè dicta, est honor existens in verbis, sumendo illa pro intemis, & extemis; & laudabile dicimus esse id, quod est honestum, seu per se expertendum, & utilitas allativum, aut alicuius communicatio- nis bonorum. E contra indignitas personæ, est defectus virtutis, allatus malo ignominiosi; additque, dignitatem esse quid notum, & habere vim notificandi, suā quantitate, quantitatē boni conferendi, hoc enim est de ratione mensura, & è converso, quando quantitas boni honori- fici conferendi alicui est nota, consequen- ter notificare potest quantitatē virtutis, & di- gnitatis personæ. His suppositis

EXPLICATIO in hoc sifter. Humanitas Chri- sti, ut unita VERBO, est digna eo honore, quo

Persona VERBI est digna honorari in ipsa hu- manitate; Sed Persona VERBI est infinitè di- gna honorari omni bono, quod potest conferri humanitati post unionem: Ergo & humanitas, ut unita VERBO, est illo digna: & quia multi- tudo talium bonorum, est infinita, hoc ipso est & illa infinitè digna, utpote illis infinitis digna; impossibile enim est personam unitam humani- tati, esse dignam bono exhibito, quin humanita- ti illud bonum debeatur, ex hoc titulo; quia est unita personæ divinæ, dignæ illo bono; quando enim aliquid debetur naturæ intellectuali, quod habet sibi unitam aliquam dignitatem, non pot- est ipsa non esse, digna illo bono &c. Addit, du- bitari non posse, Christum ut hominem, supra omnes actuales & possibiles creaturas puras, majoribus honoribus esse dignum, quibus per- sona divina honoratur in humanitate honorata; quorum honorum titulus est filiatio divina na- turalis; & nulla est ratio, quare dicatur esse di- gna uno bono, & non alio; titulus enim ille non præfigit limitem magnitudini, & multitudini honorum possibilium; denique si quid velit effi- cacer humanitas Christi, illa voluntas est con- formis voluntati increatae personæ VERBI: Er- go si bonum volitum conferatur humanitati Christi, conferetur tanquam debitum personæ ipsius humanitatis, quia supponimus fuisse voli- tum ab ipso Filio Dei. *Hac Explicatio*

NON SATIS FACIT 1. Tum quia, de hoc ipso quæritur, quomodo & quā ratione VERBUM unitum humanitati, faciat illam dignam hono- rari, honore VERBI? & quantumvis hoc con- ferat humanitati, quā conferre poterit infinitudinem ipsis meritis, & satisfactionibus Christi? & quā viā hæc honorabilitas derivetur in huma- nitatem Actionis? Concedo personam unitam humanitati esse dignam omni bono, sed querere restat, quia hanc dignitatem derivet in humani- tatem, multoq; magis, quia derivet infinitudinem in merita Christi? Concedo Christum Domi- num esse dignum speciali ratione, sed querere restat, quia evadatur ad hoc, ut ipsa persona divina honoretur in humanitate honorata, multoq; magis quia infinitas actiones? Nulla dicitur esse ratio, quare dicatur esse digna uno bono, & non alio, sed querere restat, quo modo & viā, hoc ipsum acquiratur? Concedo si efficaciter velit voluntas Christi aliquid bonum, dabitur illi; sed querere restat, qui derivet hæc dignitas in il- lam, ut possit efficaciter velle quod cunq; bonū? Ultimātū quæritur, quia ita etiam significatæ humanitatis, ipsæ actiones & merita, sint infini- ta, nam significatio humanitatis bene refertur in ipsam et unionem ad VERBUM, sed quamnam similem unionem dicunt merita cum VERBO?

NON SATIS FACIT 2. Quia tota infinitudo hæc explicata, habetur ex unione ad VERBUM, ergo cum meritis non uniatur VERBUM, non erunt infinita.

NON SATISFACIT 3. Quia principia, quæ assumit in Positis, non convincunt. Tum quia dignitas est quid posterius, & consequens virtutem, effectusq; illius moralis, ergo per virtutem definiri, rigorofa, quæ hic intendeatur, definitione, non potest; unde etiam nemo definit hominem per risibile. Cujus ratio est, nam non est identitas Objectiva, inter definitionem & definitum, sicut non est identitas Objectiva, inter prius, & posterius. Tum quia, etiam hoc prædicto quod est fiducia, & expectatio boni honorifici, datur aliquid prius definitivum dignitatis, nempe jus, exigentia, titulus ad bonum honorificum; & certe, non ideo aliquis habet jus exigendi boni honorifici, quia habet illius fiduciam, sed habet fiduciam, quia habet jus. Tum quia, immerito dicitur, quod ipsa cogitatio possessionis, divitiarum &c. ponat virtutem intrinsecam; quia per hoc non recte explicatur intrinsecitas dignitatis, quod potest haberi etiam in indigno, talis autem cogitatio, potest haberi, etiam in indigno; debet ergo dari discretivum horum cogitantium, & hoc potius erit salvativum dignitatis. Tum quia immerito dicitur, fiduciam prudentem, esse rectam rationem designativam honorum proportionalium; nam fiducia, spectat ad lineam voluntatis, ratio designativam honorum, spectat ad lineam intellectus; deinde hujus ipsius designationis motivum, & fundamentum dari debet, & hoc potius erit quæsita dignitas. Tum quia non recte formatur conceptus honoris, quod sit virtutis benefætricis indicium, honor enim, tenet se à parte honorantis, & tamen indicium benefætricis virtutis, potest esse, etiam à parte honorati; deinde indicium istud, est de linea signi, honor autem, est de linea cultus, & observantia: Non ergo, unum per aliud recte definitur.

Commodius dicitur, quod dignitas, sit excellencia exigitiva, vel fundativa juris ad honorem, honor autem erit cultus respondens excellencia, sed hac etiam dignitate positâ, quæ rere restat, quâ meritorum Christi sit dignitas infinita?

Punctum Difficultatis 3.

Satisfit intento.

EXPLICATUR 1. Duplex cogitari posset uno inter naturam humanam, & Personam VERBI, una accidentalis, non quidem, quæ sit, per solum affectum, vel per moralitatem similem ei, quâ persona legati, unitur persona regia, ita ut quod facit legatus, censeatur facere rex, cuius personam refert, sed quæ sit unio accidentalis, ratione alligationis, quâ alligetur physicè huic homini Persona divina, ita tamen, ut non suppleat defectum ullum personæ, nec compleat substantialiter. Altera unio cogitari potest substantialis, vi cuius, complebilis, perfectibilis, terminabilis substantialiter, humani-

tas compleatur, perficiatur, terminetur substantialiter, adeoque fundando communicacionem idiomatum inter illa extrema; cùm ergo hec posterior unio reperiatur in Christo, docente fide, quod persona divina suppleat defectum substantialiæ creatæ, adeoq; alicujus substantialis, fit ut hæc unio, fundet communicationem idiomatum.

Porro communicatio idiomatum in linea agendi, in hoc sita est, ut quod facit unum extremum, per communicationem idiomatum, censeatur facere & aliud extremum, cumq; esse, sit propter operari, si erit communicatio idiomatum in Esse, erit etiam communicatio idiomatum in operari. Et quia ista communicatio fundata est in modo unionis, & per se, & substantialis, quæ non est aliquid meræ imputationis, & placiti, sit ut communicatio illa fundata in illa unione, per quam censemur operatio unius esse operatio illius, non sit meræ imputatio, merum placitum, sed verè in aliquo physico & indipendente à nostris conceptibus fundatum; cumq; communicatio semper sit duorum, non solum natura communicabit idioma aliquod VERBO, sed etiam VERBUM communicabit suum idioma naturæ.

Rursus, quia communicatio est in proprio, proprium suum natura communicabit, h. e. sc. propter operari, i.e. se, & suas opérationes; proprium autem suum communicat persona, communicando se & excellentiam suam, quæ excellencia, quia est infinita, communicabit illi naturæ, & illi actioni infinitudinem suam.

ILLUSTRATUR hoc instantiis. Finge regalitatem esse dignitatem quandam physicam, & perfectionem quandam physicam, tunc quicquid faceret MICHAEL Rex, physicè est regale, & opera illius haberent perfectionem physicam ipsius regalitatis, nec posset quicquam facere MICHAEL, quod regalitatem non habet; cùm ergo propter unionem veram, quæ est inter naturam humanam, & personam VERBI, facta sit communicatio idiomatum, & hæc dignitas, seu regalitas Deitatis, est quid physicum, impossibile est, ut quod facit natura humana propter communicationem idiomatum in operari, non censemur facere Deus; quæ regalitas Deitatis, quia est quid physicum, nempe Persona VERBI, fit ut opera illa, physicè habent dignitatem, ab illa persona divina.

Illustratur hoc rursus instantiâ petitâ ex actibus divinis internis, qui propter identitatem cum principio habent physicam dignitatem Deitatis, & excellentiam in creatam, & quod habetur excellentia in Deitate, tribuitur propter identitatem, etiâ illis actibus. Quod est identitas in illis divinis actibus, fundans communicacionem illam aut potius identitatem idiomatum, h. e. unio substantialis inter naturam humanam, & personam VERBI, vi cuius unionis, actiones na-

turæ

tura, tribuuntur Personæ divinæ, & sicut impossibile est stante identitate reali actionum ad intra, cum excellentia Deitatis, non habere illas actiones excellentiam Deitatis, sic nec possibile est stante substantiali unione fundante communicationem idiomatum, etiam in operari, non inquam possibile est, ne jam opera naturæ humanae, sicut opera Personæ VERBI, adeoque excellentia illius significata. Et sicut, si VERBUM elicit in illam actionem produceret, non esset illa actio nisi dignitate divina delibera, ita propter communicationem idiomatum, dum illam elicit natura humana, tribuuntur hæc actio illi Personæ, eaque significabit illa infinitudo, plane ac si ipsa Persona illam eliceret.

Denique illustratur hoc, tali instantiâ. Deficit fucus regius, imminentे bello, mandat Rex certas notas imprimi, v.g. corio, quæ notæ tribuant illi valorem pecuniarum; si hæc notæ essent valor physicus, revera impressio illarum notarum, physicum valorem imprimere: sic quia quando ponit natura humana operationes, debet jam illas propter communicationem idiomatum Deitas, ut inquit Damascenus, perfundere, sicut ut operatio communicetur à natura Persona illi, & Persona viciissim suam excellentiam tribuat operationi, quæ excellentia, quia est infinita, infinitum etiam valorem illi operi tribuet.

Præiens discursus salvat & physicam, non autem ex mera imputatione, dignitatem operum Christi, & modum, quo derivatur hæc infinita dignitas. Quæres enim, an opera Christi sint infiniti valoris, respondeo quod sint. Quæres, quare? respondeo, propter infinitam dignitatem Dei. Quæres ulterius, qui tribuatur illis infinita dignitas? respondeo, propter unionem substantiali cum natura, quæ fundat communicationem idiomatum, quæ communicatio est mutua, ita ut vi communicationis idiomatum à natura petitorum, tribuatur operatio illa Deo, & vi communicationis idiomatum, à VERBO petitorum, tribuatur illis VERBUM suam excellentiam infinitam, modo operibus proportionata. Ostenditur ergo hanc excellentiam, & valorem non esse moralē, qui sit mera imputatio, quia defumitur hæc infinitudo ab aliquo physico, nempe Persona divina. Ostenditur item modus, nempe unio, fundans communicationem idiomatum.

DICES 1. Explicandum esse quomodo unio fundet communicationem idiomatum.

RESPONDE TUR. Hoc jam supponitur ex aliis materiis, & ex inductionibus, in quibus ostenditur ab unione per se, & vel maximè substantiali, fundari communicationem idiomatum. Ostendit hoc paritas, unitas per identitatem factit identitatem idiomatum, ergo & unitas per unionem faciet communicationem idiomatum. Deniq; quia quando unum per se est substantialia ex duobus constitutum, sicut communicant

sibi suum esse substantiale, hoc ipso enim non est unio substantialis, ita & communicant perfectiones: quia hæc, vel sunt idem cum Esse, vel illud sequuntur. Si communicant perfectiones, communicant & idiomata, tanquam denominations sequentes illas perfectiones, ut ita dici, sequatur ad Esse.

DICES 2. Unio non est Personæ divinæ cum actionibus, quomodo ergo illæ significabuntur à Persona.

RESPONDE TUR. Licet non sit unio illarum actionum physica cum Persona, est tamen unio fundans communicationem idiomatum, quæ communicatio idiomati, non est quid, non nisi morale.

DICES 3. Sit communicatio idiomatum inter naturam humanam, & Personam VERBI, cur ponenda communicatio idiomati in operibus?

RESPONDE TUR. Ideo, quia illam significat frequenter scriptura, v.g. Humiliavit semetipsū Dominus Jesus. Ubi communicatio est idiomatum in operatione humilitationis. Rursum ideo, quia, ut dictum, cum esse sit propter operari, etiam communicatio in Esse, erit communicatio propter operari, adeoque in linea etiam operationum. Denique ideo, quia supposito, quod sit communicatio idiomatum, non est jam ratio, cur mortuæ linea debeat non nisi esse, adeoque excludingo operations.

2. MODUS EXPLICANDI. Infinitatem operum Christi potest esse talis. Quotiescumq; Concretum aliquod, vel complexum, est sive ex forma, sive ex restrictione, tunc si propositione aliqua non nisi de concreto illo, vel restricto verificatur, pro illa verificanda utrumque extremum, utraq; pars complexi, scilicet forma & formatum, restringens & restrictum, unâ simul accipi debent. Sic v.g. ly par est concretum ex duobus numeris, de hoc concreto enuntiatur hæc propositione: Par, est medietas quaternionis, hæc propositione de illo complexo, quod est Par, verificari non potest, nisi uterq; numerus, accipiatur, & sic de reliquis instantiis, in quibus facilè induci potest, ad propositionem; de aliquo complexo verificabilem, requiri, ut utrumque membrum complexi sumatur. Et ratio est: quia hoc ipso, non de complexo illa propositione verificaretur, cum definitivè complexum sit illa duo, & sicut quod verificatur objectivè de homine, verificatur de animali rationali, ita quod objectivè verificatur, de complexo, verificatur de illis, ex quibus complexum simul sumptis stat, cum ergo hic terminus Christi Opera, sit terminus complexus ex Operibus, & Christo, ut hæc propositione, Christi opera sunt infiniti valoris, veritatem habeat, debet utrumq; extremum accipi, nempe Christus & Opera.

Porro, quædam ita sunt complexa & concreta, ut si de uno membro non verificatur propositione, non possit etiam verificari de alio membro, sic v.g. si de gutta A, non potest dici, est aqua, nec de concreto ex illa & ex gutta B, dici * g 4 poterit

poterit quod sit aqua; & alia sunt concreta, de quorum parte, quamvis non verificetur propositio, verificetur propositio, verificari potest de toto. Sic v. g. falsum est dicere; Corpus est rationale, & nihilominus verum est dicere, homo est rationalis, cuius diversitatis, hoc fundamentalis est, quia scilicet ea, quae sunt homogenea, si de parte illorum non potest verificari propositio, nec de toto verificabitur, hoc ipso enim non essent homogenea, jam autem ea quae sunt heterogenea, si propositio sit de praedicto affirmativo, tunc propositio verificata, de principali, verificari etiam poterit de toto. Et ratio est: quia principale non solum ex eo spectari potest, quia est dignius in entitate, sed quia elevat indiguitatem & debilitatem inferioris, quam si non eleverit, non erit principale, sed simpliciter bonum, per hocque transit in conditionem principalis, ex conditione simpliciter boni, quia elevat & roborat infirmitatem debilioris; consequenter cum denominatio sequatur ad esse, sicut elevat esse & vires, ita elevat & denominations. Jam autem complexum hoc, *Opera Christi*, non est ex homogeneis, sed complexum ex maximis heterogeneis, hoc est aliquo creato adeoque finito, & ex aliquo increato adeoque infinito, hoc est Persona VERBI; hinc fit ut quod de principali verificatur, possit de toto illo complexo verificari; rationem autem principalis, in isto concreto, *Operatio Christi*, habet ratio VERBI; utpote ratio nobilior, determinans, perficiens; nam nobilitas rei, determinatio, perfectio, semper habet rationem principalis, quodsi in hoc concreto *Operatio Christi*, rationem principalis habet VERBUM: fit, ut quod verificari potest de illo principali, etiam de concreto verificari possit; & quia de illo principali verificari potest ratio digni infiniti, etiam de illo concreto *Operatio Christi* verificari potest, est dignitatis infinita.

Quodsi quas de modo quo communicetur ista infinitas, respondet communicari, quia habet respectu operis Christi rationem principalioris, persona VERBI, cui convenit ratio dignitatis infinita; quodsi habet rationem principalioris, cum a principaliori sit denominatio, etiam opera denominationem infinitorum habebunt, quae denominatio, non erit merum placitum & imputatio, quia denominationem fieri a principaliori, non est merita imputatio humana; alias hominem esse rationalem, esset mera imputatio.

Hec Explicatio in hoc stat. Sunt infiniti valoris merita Christi, quia denominatio an sit quid finitum, an infinitum, sumi debet a principaliori; in meritis autem Christi, rationem principalis habet ipsa Persona divina; & quia hoc, quod est Personam divinam habere hic rationem principalis, pendet ab aliquo, non moraliter sed physice infinito, fit ut ipsa merita sint physico-moraliter infinita.

Hoc ipsum sic ulterius explanatur. Duplex infinitas posset cogitari in operibus Christi. Primum aliqua producta infinitas, ab ipsa increata excellentia; & talis infinitas nulla est, quod enim fundamentum illius ponendae: Secunda infinitas, quae sit infinitas ipsiusmet Personae, quae stat in hoc, quia videlicet non est possibile offerri aliquam actionem, quin re ipsa offeratur Persona, non quidem tanquam objectum illius actionis, sed tanquam principium offerens. Patet idem in moralibus. Quando dicit captivus, redemit me Petrus, non dicit redemit me pecunia, quamvis id quod obtulit redimens, tanquam objectum, erat sola pecunia; quia scilicet actioni illi redemptio, annexa est ratio personae redimenti. Ita cum dico, Petrus orat, si subsistentia est distincta entitativè à natura, non influit efficienter in illam orationem: quia subsistentia, quae talis, non est activa, ut suppono ex Metaphysica. Quodsi subsistentia est idem cum natura, non principiat tamen illam, quae subsistentia, nihilominus quamvis subsistentia non principiet orationem, recte dico, Petrus orat; quia scilicet orationi annexa est ratio personae, quae annexio fundatur in ratione conjunctionis personae cum natura, quae ipsa annexio, quia non est in moralis sed in aliquo physico fundata, fit ut merita & actiones exhiberi non possint, quin ratio personae etiam ingrediatur, non quidem tanquam principium elicivum, sed tanquam aliquid, elicito realiter annexum. Cum ergo Persona divina dicat etiam talem nexus cum natura humana, fit ut actiones, merita & opera, non possint ita offerri Deo, quin ipsa Persona, non tanquam objectum, sed tanquam aliquid connexum cum principio elicivum offeratur: quae Persona quae est infinitè digna, fit ut ratione illius conjunctionis, reddatur etiam opus infinitè dignum.

Succus tortus discursus in eo est. Operationes Christi, sunt infiniti valoris, propter unionem personae VERBI cum natura humana illas principiant; qui valor inde provenit, quia non possunt offerri Deo, quin simul ipsa persona ingrediatur oblationem illam, non quidem tanquam objectum oblationis, sed tanquam offerens, qui offerens in omni merito & oblatione involvitur. Dixi, non tanquam objectum oblationis: quia cum Beatissima Virgo obtulit suum filium Patri, erat oblatio finita, quamvis objectum oblationis, fuerit infinitum.

Fundatur hæc explicatio in multis phrasibus Scripturæ & Patrum, ut cum Paulus i. Timoth. 2. dicit. *Qui dedit redemptionem sicut ipsis pro nobis.* Ubi redemptioni quae est meritum, adiungitur ipsa persona redimenti, omnique merito, dono, satisfactioni, persona innectitur. Et per hoc salvator physico-moralis infinitudo, ratione personae infinita: salvator modus, quia in omni merito innectitur ipse merens.

3. Modus eandem infinitatem explicandi est, fundatus supra axioma illud, *actiones sunt supra, sutorum.*

fiōrum. Hoc axioma triplicem sensum habere potest. Primo quod actiones proficiscantur à supposito, tanquam principio effectivo, quo sensu verificato, facile est ostendere, cur opera Christi habeant infinitum valorem, quia scilicet effectuunt specialiter à subsistentia VERBI, dignitas autem operationis sumitur à principio effectivo; & sic operatio Angelica, nobilior est operatione humana, & operatio humana operatione bruti. Sed hoc non potest dici, propter rationes in metaphysica allatas, ubi discussum est hoc axioma, & repugnat etiam principiis fidei, quae ponunt, nullum principium humanum operationis humanæ effectivum, desiderari in Christo. Secundus sensus hujus axiomatis est: Actiones sunt suppositorum, hoc est, agere individuali & singularibus competit, non verò rationi communī. Hic sensus legitimus quidem est, sed non ad propositum. Tertius sensus est: Actiones sunt suppositorum, hoc est actiones tribuuntur supposito, tanquam subiecto denominationis, quod ulterius sic explano. Actiones partium, semper tribuuntur toti. Sic in moralibus milites sunt partes regni, qui vincunt hominem, nihilominus dicitur, regnum viciisse. In physicis, manus scalpit, & pes moverit; nihilominus dicitur homo scalpere & homo moveri. In metaphysicis etiam, animal formaliter sentit, & rationale formaliter discurreat; nihilominus totum discurrere dicitur, & totum sentire. Ita & actiones partium tribuuntur toti, adeoque supposito, illudque denominant, quia tamen hoc tribuit actiones supposito, illudque denominare, non est merè morale; nec enim est hoc imputatio merita, quod homo v. g. dicatur vegetari, quamvis non nisi corpus vegetetur; ideo adhuc aliud physicum ostendendum est.

Quod ipsum sic proponitur. Prius est, esse in se perfectum, completum, & habens rationem totius, quam agere, hoc enim est posterius, cum agere sequatur ad esse; & quia esse perfectum, completum, & esse totius, habetur à persona, si ut a quo habetur illud prius, ad illud etiam referri debeat hoc posterius, & sicut v. g. calidatio tribuitur calori ignis, qui in ipso igne, tanquam complementum ignis in agendo, & emanatur & recipitur, sic etiam, quia subsistentia perfectit & complet naturam in ordine, esse ad se, quod complementum semper presupponitur, antequam fiat actio, sit ut actiones naturæ, tribuantur supposito, à quo natura rationem totius accipit, quæ ratio totius, cum sit ratio in se, & in ordine ad se, presupponitur ante agere ad eoque agere illi tribuitur. Quia verò hæc ratio ultimo completi, in natura humana, habetur à Persona divina infinita, ideo & operationes naturæ humanae Christi, tribuentur VERBO, tanquam principio significativo infinito, seu tanquam complenti suā infinitudine substantialiter, ipsum principium. Ubi jam colligis quomodo & quo sensu, actiones sint suppositorum.

Tota hæc explicatio ad hoc redigitur. Si quæras, an actiones Christi sint infiniti valoris? respondetur esse. Si quæras, cur sint infiniti valoris? respondetur, quia significantur à Persona infinita VERBI. Si quæras, quomodo significantur? respondetur, quia attribuuntur supposito. Quæres cur attribuuntur supposito (in concreto loquendo) infinito? respondetur, quia suppositum infinitum, compleat substantialiter principium illarum operationum elicivum, sine quo complemento non posset illud principium (subintellige naturaliter) illas operationes elicere; est autem hoc completivum & significativum physicum.

SOLVUNTUR

Objectiones.

OBJICITUR I. Tota meritorum Christi infinitudo, non nisi ex hoc principio deducitur; quia quo dignior est persona, eo dignior est actus satisfactivus ab illa positus: sed hoc principium non est verum, propter instantias quæ contra illud adduci possunt.

INSTANTIA est. Non quod objectum est dignius, eo actus est dignior: Ergo neque quod persona dignior, eo actus est dignior.

RESPONDETUR. Ex dictis in materia de infinitudine peccati, quia pro casu consequentis stat inducō; unde dignior est in moralibus satisfactio posita à Rege, quam à plebejo; non est autem illa inducō pro casu antecedentis. Rursum, quia ex casu antecedentis concessō, sequuntur absurdia, v. g. quod actus, quo canis noscit suum dominum, sit dignior, quam quo homo, cognoscit canem; eo quod dignius sit objectum homo, quam canis, &c. Nullum autem absurdum sequitur ex concessō casu consequentis. Denique quia ut ait Suarez, operatio facta à persona divina, dicitur Theandrica, facta ab angelo angelica; operatio autem, qua sit circa Deum vel angelum, divina vel angelicæ operationis nomen non habet; consequenter apparer quod præcisè ex objecto dignitatem non sumant operationes.

Quod ipsum ulterius in hoc fundari potest, descendendo ad rationes prætactas in explicationibus; quia inter naturam & personam, est unio per se, vera & physica, adeoque fundans communicationem idiomatum; & est complens per se substantialiter ipsam naturam persona; consequenter, si sit persona infinita, tribuet ex explicationibus, & naturæ, & ejus operationibus infinitatem, dignitatis, non est autem vel unio per se, vel completio naturæ ab objecto: si autem hæc non habentur, non habebitur jam, cur objecto tribuantur actiones; adeoque non erit necesse, ut suam excellentiam objectum communicet actui.

Universaliter autem quod objectum per se non tribuat dignitatem actui, exinde petitur; quia dignitas actus est identificata realiter actui, nihil enim aliud est nisi perfectio ejus intrinseca; & quia

& quia esse non habet actus ab objecto, hoc ipso, non quod dignius erit objectum, sed actus erit dignior: quod autem esse actus non habeat ab objecto, sed ad objectum, hoc inde est: quia quamvis dicatur, quod v.g. notitia sit partus objecti & potentiae, hoc tamen alio modo præstat objectum, hancem terminativè, potentia autem elicitivè seu collatione esse; non appetat autem, quis id terminativè præstet, conferat dignitatem actui. Quodsi recurras ad hoc, quod objectum per speciem impressam det esse actui, id negabunt qui negant quod species effectivè concurrat; sed etiam concessio, quod species effectivè concurrat, nondum pro dignitate objecti, crescit dignitas actus; quia ipsa species dat esse actui, nonnisi in ratione repræsentantis, sicut & ipsa est repræsentativa causaliter: si autem dat esse nonnisi in esse repræsentantis, non erit necesse, ut det esse parificabile objecto, cum nec ipsa illud habeat; intenditque natura in notitia, prædicatum nonnisi repræsentationis formalis, non autem parificabilitatis objecto; solumque tunc id quod agit medio accidente, æquat sibi suum productum, quando intendit suam speciem propagare: jam autem non intendit objectum se propagare, consequenter nec dare esse notitia sibi parificabile. Persona autem, quamvis non concurrat elicitivè ad operationes, quia tamen concurrit ita, ut inveniatur communicatio idiomatum inter naturam & personam, & quia complet substantialiter ipsum principium elicitum, ideo adhuc dignitatem personæ sequuntur actiones.

Addo, cur ab objecto non accipiat esse notitia, consequenter nec dignitatem operatio? quia ab objecto specificatur extrinsecè actus, intrinsecè autem à suo esse. Siautem specificatur extrinsecè ab objecto, non appetat, quod illud objectum intrinsecam perfectionem communicet actui, adeoq; quod ejus dignitas secundum dignitatem objecti attollatur. Item multa sunt objecta impossibilia, non existentia, quomodo saltem hæc tribuent esse actui? aut quod species illorum objectorum vicaria, tribuent actibus esse parificabile objecto? potiusque concedi posset, quod quod dignior est species, sit dignior actus, ab illa enim supponitur accipere esse, non autem ab objecto, nec parificabile objecto.

Denique si quod dignius est objectum, eò dignior est actus, vel id verum esset de quounque objecto, vel de aliquo tantum: Si de aliquo tantum: ergo falsa erit universalis; quod dignius est objectum, dignior est actus, cum id non procedat universaliter. Si de omni: quomodo salvabitur id in objecto materiali, quod excedit à notitia spirituali.

Omnia hæc rediguntur ad hoc principium. Objectum habet rationem meram terminandi, ad coquere non tribuendi dignitatem actui.

DICENS. In animasticis, arguitur perfectio potentiae & actus, ex perfectione objecti; unde

etiam infertur perfectior esse volitiva, præ concupiscentiva, quia objectum volitivæ est nobilior.

RESPONDE TUR. Ex præcisa dignitate objecti, non recte id argueretur, etiam ab animasticis: hinc si daretur potentia materialis noscitive spiritualium, illa idem haberet objectum cum noscitive intellectiva, & tamen intellectiva esset perfectior, licet utriusque idem esset objectum; positio ergo animastica solùm hoc sensu verificatur; quia in potentia datur imbecillitas, producendi actum, circa aliqua objecta, de se elevatiorem; consequenter dandi illis actibus, esse altius; hæc ergo potentiae erunt nobiliores, quæ possunt dare esse actibus elevatius, comparatae ad objecta, quorum unum est alio excellentius: ergo non præcise ex objecto desumitur dignitas, & actus & potentiae.

2. INSTANTIA. Si actus eò est dignior, quod dignior est persona à qua procedit: ergo etiam ille actus erit indignior, qui procedit à persona magis indigna. Hoc autem dici non potest; quia alias, ex duobus committentibus æqualem quod ad omnia offensam, si unus esset vilior, majorem committeret offensam.

RESPONDE TUR. Instantiam esse veram de creatis offensis, in quibus potest dici unus simpliciter non ita vilis ac alius, sed id respectu Dei non tenet; quia quamvis, comparando duos homines inter se, possit unus illorum plures habere titulos vilitatis, comparatè tamen ad Deum omnes sunt infinitè viles, quia hæc vilitas fundatur in esse ab alio, hoc est Deo; quod esse à Deo, ita excellenter digno, æqualer respectu omnium verificatur.

3. INSTANTIA. Si offensa eò est major, quod est indignior offendens, ergo etiam quod indignior est offendens, majorem subibit peccatum: consequenter peccator plurium scelerum reus, committens aliquod peccatum, magis punietur, quam si illud commisisset reus, nonnisi illius ipsius sceleris.

RESPONSUM, hanc vilitatem, comparatè ad Deum, non venire in considerationem moralis, adeoq; nec magis aggravare culpam, consequenter nec peccatum.

OBJICITUR 2. Non sunt infinita merita Christi, quia non possunt etiam aliquod finitum præmium impetrare, quod probatur. Ponamus incarnari Spiritum Sanctum, & petere effusione sanguinis, ut sanetur Paulus; ex altera parte, ponatur Christus noster, ponens actum temperantie, & rogans ut non sanetur; non erit ratio tunc, cur noster Christus vincat: ergo datur creatum præmium, respectu cuius, non sunt condigna aliqua merita Christi. *Ante responsumem*

SUPPONO 1. Impossibile esse, propter dignitatem unius Christi, sperni dignitatem aliis Christi. Ratio: nam cum eadem sit dignitas utriusq; desumibilis à natura humana, & æqualis dignitas, desumibilis à Persona æquali; hoc ipso non potest sperni dignitas unius, propter dignitatem

Disputatio II.

83

tatem aliis; nam spretā dignitate aliis Christi, sperneretur & dignitas utriusque, cū sit, ut dixi, æqualis dignitas personalis utriusque: & spem, non aliud est, quā unum præferri alteri, quod tunc fieret.

SUPPONO 2. Ut spernatur alter Christus, ad instantiam hujus, hoc & esse impossibile, ut colligi potest ex immediate dictis, & fore excedens præmium. Ratio: illud præmium est excedens dignitatem meriti, quando æqualis dignitas, in æqualitatem subit; sed hoc tunc fieret; quia Christus unus superaret & vinceret preces aliis Christi, consequenter alium Christum sibi ceteroqui æqualem: Ergo illud præmium foret excedens. Major probatur, quia æqualitas hoc importat, ut unum non excedat aliud: Ergo, si supereret, erit jam superativum, excedens.

SUPPONO 3. Inter has duas propositiones: Meretur noster Christus, ut non tanti æstimetur preces unius Christi, quantum suæ; & inter hanc aliam: Meretur noster Christus, ut non plus æstimetur suæ preces quām aliis Christi: inter has inquam duas propositiones, esse distinctionem; cum procedant per terminos non plus, & non tanti, qui termini sunt distincti, ex his duabus propositionibus prior est falsa. Ratio: quia cum utriusque æqualis sit dignitas, non meretur unus, ut alius non habeat æqualem dignitatem; alia & esset æqualis illa dignitas, ut supponitur, & non esset, quia una meretur, ut postponatur alia. Secunda Propositio est vera, quia hoc ipso quod sunt æqualis dignitatis illi Christi, unusquisque meretur, ut unus præ alio plus non æstimetur. His suppositis

RESPONDE TUR. Eo casu utrumque Christum mereri de condigno ut exaudiatur, attendo præcise ad sanitatem vel ægritudinem: ita, ut hic Christus mereatur, ne sanetur æger, & ille Christus mereatur, ut sanetur; sed non mereri in circumstantia oppositum petentis aliis Christi; neuterque meretur ne alius exaudiatur, quia neuter mereri potest, minus æstimari preces & merita unius, præ precibus & meritis aliis. Objectioni ergo prout posita est respondendo, dicitur implicare, ut unus Christus offerat sua merita, ne alius exaudiatur: & esse rationem ex dictis, cur non possit exaudiiri. Cæterum, si alter Christus in obsequiū nostri, vellet potius cedere suis intentis, offerretque id honori nostri Christi, indubie tunc æquale esset illud præmium, meritis Theandricis Christi, ex dictis; possetque hoc ab illo Christo fieri, quia jam similia fecit noster Christus, in sui & aliarū Personarum honorem; submissioque illa non argueret minoritatem; quæ argueretur, si independenter ab illa submissione voluntaria, vincenter noster Christus.

INSTABIS. Eo casu alterutrum contradictoriorum verificabitur, nempe est sanatus, non

est sanatus. Ergo si verificabitur, non est sanatus, vincet is Christus, qui petuit ne sanaretur.

RESPONDE TUR, quæcunque eveniet tunc contradictionis pars, eveniet ex decreto libertatis divinæ, non autem ex intuitu meritorum ilorum, adeoq; adhuc neuter Christus vincet.

OBJICITUR 3. Ex nostra explicatione sequitur, unum meritum Christi non esse majus altero; imò omnia esse unum meritum, quia omnia dignificata non nisi ab uno principio.

RESPONDE TUR. Unum meritum non est majus alio, quoad rationem dignificativam. licet unum sit majus alio, quoad bonitatem intrinsecam actus, honestiorem rationem motivi &c. Nec erit necesse, omnia merita esse unum meritum, quia etiam si poneretur una numero albedo in pluribus subjectis, evaderent plura alba; & etiam si una sit persona Petri, dignificans ejusdem actiones, non sequitur unam esse non nisi actionem Petri; eò quod in hoc attendatur ad ipsam multiplicationem dignificatorum, non autem ipsius dignificantis, ita & in præsenti. Nec sequeretur otiosa fuisse alia merita Christi, quia Christus noluit acceptari illa, ut impedit positionem pluriū, voluitq; copiosam redemptionem. Quod autem tot ejus meritis positis, non omnes salvētur; refer in judiciorum abyssum, & defectum liberæ gratiosæ cooperationis. Et quia, licet pro omnibus mortuus sit, efficaciam tamen meritorum suorum noluit exercere, faciendo pactum de salvandis efficaciter his, qui supponuntur reprobati.

OBJICITUR 4. Valor meritorum Christi componitur ex aliquo finito & ex aliquo infinito. Ergo non est simpliciter infinitus.

RESPONDE TUR. Hoc sensu non est infinitus simpliciter, quia continet aliqua finita; sed est infinitus simpliciter, orta denominatione à principali.

INSTABIS. Hoc ipsum, saltem non de omnibus actionibus est verificabile, quia non omnes actiones Christi, possunt dici infinitæ, v. g. resuscitatio Lazari, Sessio in asino; imò ex mente Patrum, non omnes etiam actiones Christi, sunt Theandricæ.

RESPONDE TUR. Omnes actiones Christi immanentes sunt infinitæ, ob allata principia, actiones autem transeuntes, acceptæ pro actionibus actis, non erant infinitæ; quia jam erant passiones, erantq; ipsius passi: hinc, non habuerunt titulum, ut essent suppositi, adeoq; ut illis serviret communicatio idiomatis Infinitudinis: fecus tamen, in ordine ad nostros conceptus sentiendum, de actione transeunte, in quantum agens est. Quod autem dicitur, non omnes actiones Christi Theandricas dici, hoc verum est ex Anastasio, Sophronio, Damaseeno, Cyrillo apud Raynaudum hic, pag. 247. à n. 58. & secundum Synodum 6. actione secundâ, octavâ, non, &

nā, & S. Thom. q. 19. a. 1. ad 1. Sed illi, nomine Theandricarum actionum intelligunt actiones, quibus aliquid miraculosum patravit Christus, indubie autem, non omnibus actionibus patravit miraculum Christus; sed non negant, omnes actiones esse Theandricas, hoc est, suppositi divini, desumiturq; haec acceptio (quicquid dicat Raynaldus) ex Dionysio, epistola 4. ad Cajum, ubi, Christum Deum & hominem, supra hominem, quia homini sunt, gesisse affirmat; & neq; divina ut Deum, neq; humana ut hominem perfectissimae eliciunt novam quandam & inusitatem, ex divinitate & humanitate permistam, operationem.

OBJICITUR 5. Si valor meritorum Christi est infinitus, ergo & velle naturae Christi prout assumptæ à VERBO, erit infinitum in dignitate, adeoq; infinitè diligibile à Deo: ergo ulterius non minus diligibile, quād velle ipsius naturae divinae; quod est absurdum.

RESPONDETUR. Velle naturae humanæ, secundum id, quod dicit in recto, hoc est, secundum quod est actio circa talem operationem, ex tali motivo, &c. non est æquè dignum, immo infinitè minus; licet illud velle creatum, acceptum secundum ultimum sui complementum, & secundum sui dignificativum, sit æquale velle divino, hoc est secundum Personam divinam.

INSTABIS 1. Dignitas illa, quæ oritur à Persona divina, in operationibus Christi, est dignitas ratione unionis, unio autem non est quid infinitum.

RESPONDETUR. Unionem ut dicit rationem, ut Quo, esse quid finitum; ita tamen ut dicat tanquam terminum, ipsam Personam infinitam, à qua, tanquam ab eo quod significat, sumunt actiones dignitatem: ut quod autem non significat unio.

INSTABIS 2. Actus infinitus, non potest pendere à principiis finitis: Ergo.

RESPONDETUR. Actum infinitum quoad omnes rationes, non posse pendere à principiis finitis, secus si sit infinitus, nonnisi quoad suam dignificationem.

INSTABIS 3. Dignitas communicata à Persona Christi operationibus naturæ assumptæ, non est eadem, quæ dignitas operationum ipsius VERBI; quia dignitas operationum VERBI est Physica, dignitas autem operum Christi, est nonnisi moralis.

RESPONDETUR eandem quidem esse dignitatem utriusq; quoad principiū significans; sed non eodem modo communicata, de quo in materia de peccatis. Quærendo: An peccatum sit infinitum in genere offendæ. Quod autem dignitas operum Christi sit suo modo physica, dictum supra.

QUÆRES. Cur non sufficit, si sit dignitas in operibus Christi, nonnisi infinita secundum quid?

RESPONDETUR. Non sufficere. Ratio est. Quia cum ipsa dignitas sit infinita simpliciter, cumque non tribuat dignitatem à se distinctam, hoc ipso debet tribuere dignitatem infinitam simpliciter; nec salvaretur jam communicatio idiomatum, de qua supra.

Punctum Difficultatis 4.

An merita Christi sint digna infinito premio?

ONTRA infinitatem meritorum Christi. OBJICITUR inter alia sic. Si merita Christi fuissent infinita, debuissent illis etiam præmium respondere infinitum; alias Christus potuisset plus mereri, quād possit Deus præmiare: sed non potuit Christus præmereri præmium infinitum: quia infinitum est impossibile; ergo si Christus præmeritus est præmium infinitum, præmeritus est, quod præmereri erat impossibile; & sic & præmeritus est, ut supponitur; & non est præmeritus: quia præmereri non possumus impossibile.

Huic difficultati satisfit, quod infinitum, infinitatum aliquo creato, sit impossibile: non tamen infinitatum aliquo increato; potest autem in præmium meritorum Christi, dari aliquod præmium infinitatum aliquo increato. Deinde, etiam in creatis, infinitum quidem categorematicum est impossibile, secus syncategorematicum, illudque mereri possent, si ad hoc offerantur, merita Christi; ut scilicet verum sit dicere: & hoc, & illo, & illo præmio, digna sunt merita Christi. Inde autem non sequitur, quod non sint jam illa merita futura infinita actu, quia habetur, unde desumatur infinitas actualis, illorum meritorum, nempe Persona divina; non habetur autem, unde infinitetur actu præmium aliquod creatum. Non plus tamen merentur illa merita, quād Deus possit præmiare; quia etiam infinitum syncategorematicum non est minus categorematico; nisi hoc concedere velis, ex eo, quia non dedecet dicere, quod nihil creati præmii, sit æquale increato dignificanti merita.

Ex occasione hujus difficultatis inquiritur: An unio Personæ divinæ, facta in præmium meritorum Theandricorum, foret æquale præmium? Affirmat Suar. disp. 4. Sect. 4. ad Objectionem 3. Arriaga disp. 6. Sect. 2. n. 48. Negat Lugo, disp. 6. Sect. 1. n. 20.

Ex istis autem, qui dicunt, unionem Hypostaticam, fore condignum & adæquatum præmium meritorum Christi, alii sunt, qui dicunt, respectu unius meriti, plures uniones, fore excedens præmium extensivè. Sic docet Arriaga disp. 6. Sect. 6. n. 175. Alii vero, negant fore excedens. Sed quicquid sit de hac posteriori parte.

DICENDUM est. Quod unio Hypostatica, foret adæquatum præmium meritorum Theandricorum.

PRO

Disputatio II.

85

PROBAT 1. Suarez. Meritum Christi, à sua unione hypostatica infinitatur, cur ergo persimilem unionem illi non possit satisficer?

PROBAT 2. Amicus disp. 6. Sect. 2. n. 51. Quia meritum Christi, est dignum quocunq; præmio ex cogitabili, ut docet Lugo: ergo etiam meritum incarnati, v. g. Patris, erit dignum quocunq; ex cogitabili præmio; adeoque ut illi merito satisfiat, tanquam præmio, meritis Christi.

RESPONDET Lugo. Donum consideratur, in ordine ad eum cui datur: Divinitas ergo per unionem non communicatur ulli Personæ, sed nature humanæ, & quidem naturæ humanæ communicatur, finito modo; melius enim & perfectius communicatur ab æterno ipsi VERBO, cui communicatur per identitatem, quam humanitatí, cui solum communicatur per unionem, retentâ semper distinctione reali, at verò quando Deitas consideratur ut significans illa opera, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione; Persona autem operans, non participat divinitatem finito modo, sed infinito: quia Persona Christi, seu Christus filius, est Deus. *Et salvatur haec responsio*

PROBATUR 3. Conclusio. Quia si unio Personæ divinæ, vel obsequium Personæ divinæ, non esset sufficiens præmium respectu operis Theandrici, non esset ex dicta ratione; sed haec ratio non convincit, ut probo. Quando consideratur Deitas ut significans opera Christi, non comparatur cum humanitate, sed cum Persona operante, ad cuius excellentiam attendi debet in remuneratione, qua Persona operans, non participat Deitatem finito modo. Ergo etiam, quando consideratur obsequium aliquod præsumit à Persona Patris, Hypostaticè unita, idq; in præmium meritorum nostri Christi, debet considerari Deitas, ut significans opera Christi: nec debet comparari cum humanitate, sed cum Persona v. g. Patris operante, ad cuius excellentiam attendi debet, in remuneratione; quæ Persona operans, non participat Deitatem, finito modo.

Quod idem de unione restaurari potest: quia scilicet, si unio illa fiat in præmium meritorum Christi, Deitas significans illam unionem, non debet comparari cum humanitate, vel unione, sed cum Persona, unionem illam offerente, ad cuius excellentiam attendi debet. Rursum ut adverrit Amicus Sect. 2. Si attendi debet ad id, quod Persona VERBI, finito modo communicet se humanitati illi, & si hoc attento sequitur, quod non sit, hypostatica unio Patris, condigna omni præmio ex cogitabili, atq; adeo ut acceptetur pro condigno præmio meritorum nostri Christi; etiam dicam, merita Christi non esse infiniti valoris, quia naturæ communicat se Persona VERBI, finito modo, quod si talis finita communicatio, non destruit infinitatem meritorum Christi, nec destruet positâ unione hypostatica Patris.

CONFIRMATUR Conclusio. Omnis æquitas, est definitivè, duo Tanta, respondentia; sed merita Theandrica, & obsequium Theandricum in præmium datum illi merito, sunt duo Tanta respondentia: Ergo dicunt æqualitatem. Minor probatur. Tunc sunt duo tanta, quando est unum & unum, hoc enim est definitivè duo, & nihil hic, quod non illuc, & quod huc, hoc & illuc; sed ita habetur in merito Theandrico, & obsequio Theandrico, dato in præmium illi merito, quia illuc est meritum, huc obsequium, illuc meritum significatum infinitudine, huc obsequium significatum infinitudine, ergo nihil est in merito, quod non sit in obsequio, & quod est in merito, hoc & in obsequio.

Idem sic proponitur. Quando eadem ratio est significandi, & quans illa duo, tunc illa duo sunt sibi æquales. Cujus ratio est imprimis inducione, nam duæ animæ rationales, & quales non possunt esse, nisi æque dignum in illa ratione constituant compositum. Duæ lineæ bipalmates, & quali quantitatis extensione informatae, non possunt esse, nisi æquales. Deinde ejusdem ratio est; quia si duæ rationes æquales, non constituerent æqualia, & essent æquales, ut supponitur, & non essent æquales, si quidem inferrent inæqualitatem; hocque ipso æquitas, non esset ratio æquandi, quia non constitueret æqualia; sed dignitas meritorum Christi, & unio hypostatica, oblata in præmium illorum meritorum, habent eadem principia, & rationes formales dignificandi, æquales. Ergo dignitas meritorum Christi, & illud præmium erunt æqualia. Minorem fides docet, quæ æqualem dignitatem in tribus personis agnoscit.

OBJICIT 1. Lugo. Visio beatifica non est donum infinitum, quia per illam dat se, finito modo, essentia divina, seu Objectum primarium visum. Ergo etiam in unione hypostatica, quia se communicat Persona divina finito modo, non erit condignum præmium nostri Christi, cui offerretur.

RESPONDETUR. Quamvis finito modo, communicet se Persona VERBI humanitati, nihilominus merita illius, in ratione valoris sunt infinita, per Lugonem. Ergo etiam, quamvis finito modo se communicet in unione hypostatica Persona divina, adhuc in ratione præmii habebitur infinitudo. Disparitas etiam ex dictis assertur; quia non infinitatur notitia ab objecto infinito, consequenter visio illa, non erit præmitum infinitum, adeoq; æquale meritis Theandricis, jam autem obsequium, crescit secundum dignitatem obsequentis, adeoq; si obsequatur Persona infinita, eaque divina, erit obsequium infinitum, infinitudine divina, adeoque poterit dari in præmium æquale.

OBJICIT 2. idem. Si unus Deus, propter alium Deum incarnaretur, non esset illa incarnatione magnum donum, respectu aliud Dei, ergo nec respectu Christi.

* h R E S P O N -

RESPONDETUR, negando antecedens, supposito quod ille alter Deus foret æqualis priori.

OBJICITUR 3. Donum, debet comparari per ordinem ad Personam cui datur, respectu autem Dei, non est dignum præmium, unio a lius Personæ.

RESPONDETUR. Nullum donum creatum, si spectetur ut donum creatum, est dignum præmium, meriti Theandrici, secus, si spectetur donum prout significatum, & trahens secum in partem doni, ipsam infinitatem divinam.

OBJICIT 4. Aldrete disp. 8. n. 11. Humanitas non redditur sancta simpliciter infinitè. Ergo unio Personæ divinæ cum illa, non est præmium simpliciter infinitum.

RESPONDETUR. Si ipsa illa merita sunt infinita simpliciter, non erit ratio, cur ipsum etiam præmium non possit dici infinitum simpliciter. Quod attinet ad antecedens, illud negat Nazianenus, Oratione secunda de Passione. Perfectus autem, inquit, fuit non solum propter divinitatem, quā nihil est perfectius, sed etiam propter humanitatem divinitatem delibutam, idemque effectum, quoad id, quo per unita est.

OBJICITUR 5. Potest Deus facere decreta, de non dando aliquo præmio meritis Theandricis; ergo majus erit illis meritis.

RESPONDETUR negando; fore majus, sed tantum erit ex accidenti non acceptandum illud meritum, in ordine ad hoc præmium.

INFERUNTUR

Quædam de præmio meritorum Christi.

INFERES 1. Casu, quo unio hypostatica, aut quodcunque aliud creatum, significatum à Persona increata, non foret condignum præmium meritorum Theandricorum, concedi hoc ipso posset, Christum plus potuisse mereri, quā possit Deus præmiare.

RATIO: quia præmium, non potest esse æquale, nisi tanta sit excellentia præmii, quanta excellentia meriti. Si autem præmium, Theandricè significatum, non est condignum præmium, meritorum Theandricorum, multò minus erit condignum, præmium significatum a liquo creato.

DICES 1. Saltem remissio offendæ mortalis, in præmium meritorum Theandricorum, erit condignum præmium.

RESPONDETUR quod non. Ratio: quia merita Theandrica, altiori modo infinitantur quā offensa, cui modo infinitandi altiori, nihil responderet in remissione offendæ.

DICES 2. Non est ratio, cur infinitum syncategorematicum, non posset esse adæquatum præmium, meritorum Theandricorum.

RESPONDETUR. Esse rationem; quia etiam infinita syncategorematicè excellentiæ creatæ, non possunt æquare infinitatem divinam.

DICES 3. Non potuit Christus mereri ali-

quid impossibile, quia mereretur omnino nihil; Ergo non potuit mereri plus, quā Deus possit facere.

RESPONDETUR. Non potuit Christus mereri aliquid impossibile, ordinando illud meritum ad illum finem assequendum, & paciscendo de illo, potuit tamen mereri aliquid impossibile, hoc est, imprimere eum valorem, & excellentiam suo merito, quæ non sit æquabilis ab ultra excellentia creatæ. Deinde dici posset, quod Christus non potuerit mereri impossibile, absolute loquendo: potuit tamen mereri impossibile, sub conditione si possibile foret. Sic potest mereri tantum rex de plebejo, ut sit impossibile moraliter satisfacere plebejum regi, si tamen possibile esset moraliter, plus facere plebejum, quā possit facere moraliter, adhuc illo præmio dignus esset rex.

DICES 4. Dei omnipotentia, non minus infinita est, quā meritum Christi, nihil enim potest cadere sub hoc meritum, quod non possit etiam cadere, sub illam potentiam.

RESPONDETUR. Non minus entitativè, omnipotentia est infinita, quā sit meritum Christi, spectatum secundum rationem suam infinitantem. Concedo antecedens. Non minus omnipotentia, spectata secundum suos terminos, quos producere potest, est infinita, quā meritum Christi, secundum dignificationem acceptum. Nego antecedens, quia merita Christi, sunt actu infinita, infinitudine divinæ, termini autem omnipotentiae, sunt non nisi syncategoremati infiniti, & nulli possunt produci, & creati ab illa, & quod digni, ac digna est dignitas divina.

DICES 5. Sequi ex hac illatione, quod a quolibet merito Christi, exhaustur omnipotentia divina, ad illud præmiandum.

RESPONDETUR non exhaustur. Quia non dicitur id exhaustiri, quod nunquam in alio continetur, nunquam autem in omnipotentia divina, continetur præmium pure creatum, quod esset æquale meritis illius, nec hoc deprestat omnipotentiam, quod non possit producere, aliquid æquale dignitati divinæ, conferendum, in præmium meritorum Christi.

INFERES 2. Plures uniones hypostaticæ, non esse intensivè excedens præmium, vel unicum non nisi meritum Theandricum.

RATIO: quia dignitas illarum unionem, est non nisi ex persona divina, dignitas autem duarum v. g. Personarum, non est intensivè major præ dignitate unius personæ, quod ipsum in eo fundatur, quia dignitas earum est eadem realiter, tota enim sumitur ab essentia.

INFERES 3. Si nomine præmii extensivè majoris, intelligas præmium plurificatum numeratiter, & admittas tres infinitudines relatives, e casu, plures uniones hypostaticæ, erunt extensivè majus præmium unius actus Theandrici, eruntque plures extensivè infinitudines præmii.

RATIO:

RATIO: quia unum, non est extensivè coæquabile cum duobus, vel pluribus. Quia hoc ipso, illa non essent plura, siquidem non plus haberent pro uno, ut fieret, casu quo unum, coæquabile esset duobus. Ergo etiam, unusactus infinitus, infinitate increata, non est extensivè æquabilis cum pluribus extensivè præmiis dignis, eadem dignitate increata. Quod innui de tridimensionibus infinitudinibus relativis, ut intelligatur.

INFERES 4. Si non dentur tres infinitudines relative, non erit etiam extensivè major infinitudo præmii, tres uniones hypostaticæ, præ uno merito Theandrico.

RATIO, quia jam destrueretur ratio, infinitum extensivæ, fundativa, cum nulla jam esset extensivæ infinitudo, hæc enim non appetit, unde poteretur, nisi ex infinitudinibus relativis, & tamen debet ostendit fundamentalitatem illius extensivæ infinitudinis.

DICES. Si ponetur una numero albedo, in pluribus subjectis, essent plura extensivæ alba. Ergo & essent tres v. g. uniones, majus extensivæ præmium, quantumvis unâ infinitudine infinitarentur illæ uniones.

RESPONDETUR. Sicut illic plurificaretur album, in ratione subjecti, non plurificarentur tamen albedines, nec essent capaces extensio- nis, ita & in præsenti plurificaretur præmium, sed ipsæ infinitudines non plurificarentur, quod solum in præsenti intendit illatum, possetque concedi, esse plura extensivæ præmia, idque eo causa infinita, sed non plures extensivæ infinitudines præmii, quia ad priorem illam propositionem verificandam, sufficit subiectorum ejusdem infinitudinum multiplicatio, cum præmium infinitum, in recto importet ipsum illud præmium, in obliquo autem infinitudinem, & tamen illud rectum supponitur multiplicari, ad verificandam autem secundam propositionem, est necesse multiplicari, etiam ipsas infinitudines, quæ non multiplicantur, ex eo autem esset necesse ipsas infinitudines multiplicari, quia ipsæ illæ, & non subiecta illarum jam tunc importantur.

INFERTUR 5. Si nomine præmii, excedentis extensivæ unum meritum, intelligas, quod nihil sit in illo merito, quod æquivalat illi extensiōni, in isto sensu, plures uniones hypostaticæ, non sunt extensivæ majus præmium unius actus Christi.

RATIO. Tum quia una persona, licet extensivæ, non sit duæ personæ, tamen æquivalat duabus personis. Ergo etiam unum meritum, licet extensivæ non sit plura merita, æquivalerit pluribus meritis, merebiturque plura præmia. Ergo plura præmia, respectu illius, non erunt præmia excedentia extensivæ, extensione in uno merito, & æquivalenter non inclusa, antecedens fundatur in principio fidei, & in Athanasio censente, in Trinitate nihil esse majus, aut minus; minus autem esset, si una persona non æquivaleret ex-

tensioni duarum, exprimit hoc August. lib. 6. de Trinit. Tanta est una Persona, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt due quam una, quia singula sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia. Tum quia si unus idemque calor replicetur, & ponatur in pluribus subjectis, tunc unus calor in loco A, non erit extensivæ minor, calore eodem in loco B. C. D. quia idem est realiter. Ergo etiam, & perfectio unius actus Theandrici, non erit minor extensivæ plurium unionum perfectio, spectatarum quoad principium significans. Tum quia, quando est eadem ratio formalis, in pluribus, significandi, ac in uno, plura non possunt esse digniora uno, esset enim pluralitas digni, sine plurificatione dignitatis, & tamen sicut non potest esse aliquid dignum sine dignitate, sic nec plures significatum, sine plures dignificante, quod ipsum ulterius in hoc fundatur, quia ad hoc, ut aliquid dicatur superari ab alio, debet nec æquivalenter illud continere; nam excessus infert, ut hoc non habeatur in excesso, quod continet excedens, si autem excessum, continet æquivalenter, quod habet excedens, quæ jam est excessum? perfectio autem divinitatis deposita, ut una persona, dignitate, æquivalat duabus.

DICES cum Amico. Alium numero valorem personalem communicari uni unione, & aliud alteri. Ergo plures uniones, erunt extensivæ majus præmium.

RESPONDETUR hoc argumento, probari illatum tertium, sed non infringi hoc, quod valor, tributus pluribus unionibus, æquivalenter non continetur, in uno merito Theandrico, vel una unione.

Punctum Difficultatis 5.

An ita Persona divina valorem operum augeat, ac auget gratia?

Contra infinitudinem meritorum Christi, argui solet à pari. Non, quod subiectum est dignius, dignitate gratiæ habitualis, eo opera illius, sunt digniora. Ergo neque quo dignior est Persona infinita divina, eo digniora erunt merita illius Personæ. Ut hoc argumentum solvatur.

DICENDUM est. Non hoc ipso, quia major est gratia, est majus meritum, consequenter, attendo ad titulum, non ita crescit dignitas operis à persona infinita, sicut erescit dignitas operis, à majori gratia, est conclusio Vasquez, Medina, Cabrera, Lorca, Zumel, Gerson, favet Scotus. Contra Cajetanum, Suarez, Valentiam & multos alios, & contra Ripaldam, disp. 81.

PROBATUR 1. Quia pro nostra sententia, stat argumentum negativum. Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, consequenter nec multiplicanda dignificativa, nulla autem necessitas est, & nullum fundamentum asserendi,

P
MLOD
OMISKI
03.014
2. VI
5

rendi, quod, quod major est gratia, eò debeat esse major dignitas operis.

PROBATUR 2. Quia, si quod major est gratia, eò magis significat opus, non posset minor fari-
et, & qualiter promereri cum magis sancto; sed potest, ut docet ipsemet Lugo, saltemque id non repugnat; nec est ratio, quod defacto non con-
tingat: casu scilicet, quo actus intensiores, & cum majori gratiosa applicatione eliciantur.
Major probatur, quando quis non habet principi-
um & quale significativum operis, non potest & qualiter dignum opus facere, adeoq; & qualiter mereti; quia alias, illa dignitas operis, quæ est quasi effectus, haberetur sine sua causa, seu prin-
cipio: major enim gratia, per te, est principium magis significans, minor minus.

Addo, quamvis, intensior actus fiat à filio Dei non adoptivo, scilicet conterente se pri-
mum à mortali, quam à filio Dei adoptivo; non potest nihilominus, non adoptivus filius, condi-
gnè mereri vitam æternam: quia non habet prin-
cipium condigni meriti, est item possibile, ut Christus non ex toto habitu operetur; demus ergo, illum operari ex habitu, ut unum, & san-
ctum operari ex habitu ut mille, nihilominus il-
le actus, non potest esse & quæ dignus, ac est actus Christi; quia desideratur in actu Sancti, prin-
cipium significativum tale, ac habet Christus, & hæc probant, sine principio significante & quali, non posse actum elici & quæ dignum.

RESPONDEBIS suppleri illam dignitatem aliunde posse.

CONTRA est: Ergo jam concedis, quod non sit universale principium, majorandi merita, major gratia habitualis.

PROBATUR 3. Quia allato argumento af-
ferri potest legitima disparitas, quæ sic proponi-
tur. Tunc dignitas operis crescit pro dignitate personæ, quando totam suam dignitatem, personæ operans, refundit in actum; quia vero, totam suam dignitatem, Persona Christi refunde-
bat in actus, & non totam semper dignitatem refundit, persona significata per gratiam, in sua opera, fit, ut non semper, secundum dignitatem gratia, crescat dignitas actus. Porro quod non semper, totam suam dignitatem refundat gratia in actum, totam autem Persona VERBI, hoc inde est; quia significatio actuum profecta à Persona VERBI, erat significatio per modum termini, suppositi, & personæ physicæ, quod si sub illa ratione, erat ratio significandi operatio-
nes; non poterat plus vel minus dignificare: ne-
que enim plus, vel minus, persona est persona, aut plus vel minus terminat naturam; à qua ter-
minatione, tota dignitas in opera refundebatur; sicut non minus est opus hominis, hæc, quam illa
operatio: quia non minus hæc, quam illa, pro-
ficietur ab homine; jam autem significatio a-
ctuum nostrorum, fit à gratia habituali, appli-
cante se, & impendente plus minus; si est ex ap-

plicatione majori vel minori, sicut applicatio non est æqualis, ita nec significatio.

OBJICITUR 1. Valor operis, non solum sumit à bonitate operis, sed etiam à gratia habituali. Ergo sicut, crescente bonitate operis, crescit valor, sic crescente gratia, debet esse major valor.

RESPONDE TUR. Valorem operis, sumit à gratia habituali, non secundum esse, quod habet spectata, sed secundum modum concurrendi, & applicandi se ad actum, qui non est semper & qualis; sive ille modus concurrendi sit physicus, sive moralis.

OBJICIT 2. Lugo disp. 6. Seçt. 2. Gratia, in tantum conductus ad valorem operis, in quantum facit, quod opus illud, sit opus personæ excellentis, ex hoc enim fit, præmium operis, debere esse excellens præmium, ut sit præmium estimabile, in ordine ad illam personam; major autem gratia constituit personam excellentiorem.

RESPONDE TUR. Quod gratia significet opus, faciendo illud esse personæ excellentis, si cætera sint paria, inter hæc autem quæ debent esse paria, est applicatio totalis gratiæ, in ordine ad operandum.

OBJICIT 3. Aldrete. Gratia habitualis facit, ut opus, quod non erat de congruo, sit de congruo; ergo & major gratia habitualis elevat opus, ut promereatur, cæteris paribus, majus præmium. Antecedens probatur. Quia merebantur Patres antiqui, in gratia constituti, unionem hypostaticam de congruo, quam non fuisse meriti, si eandem actionem posuissent in mortali.

RESPONDE TUR. Si cæteris paribus, non nisi à majori gratia, magis significatur opus, ergo non simpliciter verum est, à majori gratia, majori illud quod solum vult Conclusio. Paritas non terret, quia, cum meritum de congruo, in præsenti, sit formalitas & denominatio oriunda, ex suppositione esse in gratia, si illud desit, nec erit meritum supernaturale: ita tamen, ut ad hoc sufficiat, vel unus gradus gratiæ; adhuc enim salvabitur hæc propositio; est constitutus in gratia. Neque potest intelligi, hæc constitutio esse in gratia, fieri ex majori, vel minori applicatione gratiæ, ad constitutendum illud esse; sed id in indivisibili consistit; tanquam verificativum hujus propositionis: est in gratia. Jam autem, for-
malitas majoris meriti, non est denominatio ex sola suppositione majoris gratiæ procedens, potestque intelligi, ad meritum major vel minor gratiæ applicatio, adeoque intelligi potest, cum majori gratia, minus meritum.

OBJICIT 4. Idem, authoritatem S. Thomæ in 2. dist. 29. q. 1. a. 4. Actum tantum esse magis meritorum, quanto majori gratiæ informatur, idemque habet dist. 27. q. 1.

RESPONDE TUR. Intelligendum esse S. Thomam,

man, quod doceat id verum esse tunc, quando quis utitur habitu, secundum omnes vires habitus.

OBJICIT 5. Ripalda præter jam soluta. Gratiæ habitualis est pars essentialis valoris, crescentem perfectionem alicujus partis essentialis, non potest non crescere essentialis perfectione compoisti; sicut enim se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis.

RESPONDETUR. Quod gratia habitualis sit pars essentialis valoris, sed non desumibilis, nisi ex majori vel minori ejusdem applicatione; concutique gratia, ad formalitatem condigni indivisibiliter, sed non ad formalitatem valoris. Sic & quæ est pars, unum alteri uni, quæcum unum centum alteri centum, quia in ratione paris, debet esse indivisibilitas, licet in ratione valoris, magis sint duo centum, quæcum duo unum; idque ex eo, quia unum, quod est principium numeri, magis & plures se applicat ad ducentam, quæcum ad uno. Ita & in præsenti.

INSTAT 1. Ripalda. Ipse Aristoteles, ex maij satisfactionis dignitate, arguit dignitatem satisfactionis. Ergo idem dicendum de actione meritoria.

RESPONDETUR. Aristotelem loqui de satisfactione, cuius dignitas non suscipit magis vel minus, in sua applicatione ad dignificandum.

INSTAT 2. Scriptura significat, cariora esse Deo, quæ sancti majores Deo offerunt.

RESPONDETUR. Quia supponuntur ex totalitudine, & majori habitu intensione, sancti operari.

INSTAT 3. Quia hoc videtur esse damnatum in Bajo.

RESPONDETUR quod non. Sed hoc damnatum, quod docuerit, infinitum esse valorem obedientiæ Christi, & humilitatis, non autem iustitiae & temperantiae, quod nos non docemus. Unde hæc major, Personæ operantis sublimitas, in opere bono, non auget rationem meriti, nisi quantum auget rationem virtutis & boni, in tantum damnatur, quatenus extenditur, utpote universalis, etiam ad Christum; quod nos non docemus.

OBJICIT 6. idem. Opera bonitatis finitæ, in Christo sunt meriti infiniti, quia procedunt à gratia infinita; Ergo illa merita sunt majora, quæ procedunt à majori gratia.

RESPONDETUR. Negando, ex eo illa merita esse infinita; sed quia significantur à Persona infinita, quæ non potest se magis vel minus applicare, ad dignificandum.

INSTAT 1. Licet voluntas possit limitare concursum efficientem habitus, non potest tamen formalem; Ergo major gratia magis dignificat opus.

RESPONDETUR. Non posse quidem limitare voluntatem concursum formalem; sed nego,

concursum formalem esse significativum præcisè; quod etiam agnoscit Ripalda, n. 34.

INSTAT 2. Sires sit, de influxu quasi activo gratia, nec hypostasis VERBI, nec gratia, influxum immediate in opera virtutum, sed mediis virtutibus: & in hoc pares sunt, gratia & hypostasis; si autem sit influxus alius, tunc gratia præstat illum secundum se totam.

RESPONDETUR. Præstat quidem, secundum se totam, quia verificatur hæc propositio: hoc opus licet parvum, & licet non intensè factum, proficiscitur ab homine dignificatio gratiæ magnæ; sed non in ordine, ad dignificandum moraliter opus: quia hæc dignificatio habetur à majori applicatione gratiæ, quam facit medio habitu, vel magis cooperando actuali auxilio.

INSTAT 3. Justus ut quatuor elicit actum intensum ut octo, & justus ut octo elicit actum in eadem intensione, actus elicitus à justo ut octo erit magis meritorius, quæcum actus elicitus à justo ut quatuor.

RESPONDETUR. Negando, præcisè plus mereri illum justum, licet ratione aliorum antecedentium meritorum, quibus acquisivit gratiam ut octo, magis sit præmiandus.

OBJICIT 7. idem. Parentibus & amicis, gratiæ sunt obsequia filii, & amici, quæcum servi, & apud Rempub. opera nobilis quam ignobilis, & apud Deum opera magis sancti.

RESPONDETUR. Quoad priores duos, non esse universaliter antecedens verum; si enim patri porrigit cingulum filius, & servus faciat emolumentum millionis, melius est obsequium servi: idemque dicendum de obsequio nobilis, comparato ad obsequium ignobilis; forteq; dignitas, in his moralibus, habet se indivisibiliter, hinc non mirum si aliter se habeat, quæcum se habent opera sancti, licet, in his ipsis moralibus, aliunde hæc dignitas æquari possit.

DIFFICULTAS IV.

Comparatur infinitudo meritorum Theandri. corum cum infinitate peccati.

Comparationes aliquot institui possunt.

Punctum Difficultatis 1.

Instituitur Comparatio cum Peccatis quæ dantur.

QUÆRITUR. An sit altioris ordinis infinitudo operum Christi, quæcum peccati?

ASERO 1. Altioris ordinis esse infinitatem meritorum Christi, quæcum peccati. Est assertum contra Medinam, & contra eos, qui dignitatem satisfactioni Christi ex præcisa acceptatione Dei tribuunt, est autem Suarit hæc dis. 4. Secl. 3. & Amici dis. 6. Secl. 1.

RATIO: Authoritas S. Pauli ad Rom. 5. Non sicut

sicut delictum, inquit, ita & donum, si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei, & donum in gratia, unius hominis IESV Christi, in plures abundavit. Circa quem locum S. Chrysost. Serm. 11. in cap. 5. ad Rom. Multo, inquit, plura quam debebamus, Christus pro nobis solvit, tantoque plura, quanto guttula exigua pelagus excedit immensum. Quod etiam docent Patres ad illum locum, *Et copiosa apud eum redemptio.*

ASSERO 2. *Si infinitas peccati non secundum modum infinitandi sumatur, sed praeceps secundum rationem incrementum & excellentiam divinam, aqua aggravatur; in isto sensu, non est altioris ordinis infinitudo satisfactionis.*

RATIO: quia respectu sui, non est altior eadē excellentia, nec aequalis, aequali est excellentius.

ASSERO 3. *Ex vi modi infinitandi, desumus debere hanc infinitationem maiorem.*

RATIO: quia datur haec infinitudo altioris ordinis, ut dictum asserto 1. Haec infinitudo non potest haberi praeceps ex principio infinitante, ut dictum asserto 2. Ergo debet peti ex modo infinitandi. Modus autem in hoc stat; quia ut vult Amicus, in opere satisfactorio, includitur excellentia divina, ut forma hypostatica physicè unita cum natura operante, in offensa autem, non nisi tanquam taxativum. Deinde ita infinitantur operationes à Persona VERBI, ut exerceatur communicatio idiomatum, inter dignificans & significatum; quae communicatio idiomatum non habetur in peccato. Denique quia ita unitur forma infinitans principio elicitive illarum operationum, ut illud compleat substantialiter; nihil autem simile habetur in peccato.

DICES 1. Offensa eò est major, quod offensio est vilior, satisfactio è contra eò est altioris ordinis, quod exhibetur à digniori, minus digno; sed offensa est à vilissima creatura, satisfactio autem non est à magis digno, sed ab aequali; Ergo altioris ordinis est infinitudo peccati, præ satisfactione Christi.

RESPONDE TUR. Satisfactione eò est altioris ordinis, quod exhibetur à digniori, vel quoad principium dignificans, vel quoad modum unionis, illius significativi principii, quia autem excellentior est modus, quo unitur significativum operum Christi, quam quo unitur taxativum peccati; ideo adhuc satisfactio ratione illius modi unionis, erit altioris & incommensurabilioris ordinis, præ infinitudinem peccati.

DICES 2. cum Medina. Peccatum est aptum privare Deum proprio esse & essentiali beatitudine, est enim contristativum Dei, adeoque auferens à Deo essentiali felicitatem; & cum felicitas Dei sit ipsum esse Dei, peccatum, quod est aptum contristare Deum, est aptum tollere esse Dei.

RESPONDE TUR. Peccatum est contristativum extrinsecum Dei, consequenter non est

aptum auferre esse Dei, independens à tali extrinseco; præcipue autem, quia extrinsecam hanc infelicitatem, supplet felicitas extrinseca, quam habet Deus ex operibus Theandricis; quibus positis, debet etiam hoc ipso supponi esse Dei, tanquam dignificantis illa opera.

DICES 3. cum eodem. Satisfactione Christi immediatè est non nisi à natura humana, jam autem peccatum immediatè est contra excellentiam incrementum; peccatum rursus meretur penitentiam extensivè infinitam, nulla autem satisfactione, erat extensivè infinita.

RESPONDE TUR. Satisfactionem immediatè esse non nisi à natura humana, in ordine principii elicitive & effectivæ, sed in ordine significativi à persona divina. An autem sit dicenda dignificatio illa immediata? est quæstio de voce; si enim per immediatam dignificationem intelligas, quod à nullo alio ultimo completivè dignificantur merita Christi, & quod ita offerantur, ut simul suo modo offeratur etiam Persona, in hoc sensu Persona Christi, immediatè dignificabat merita Christi. Si autem, per immediatam dignificationem, intelligas dignificationem, quæ supponat nihil aliud prius dignificatum, in isto sensu immediatè non dignificantur opera Christi, quia dignificantur ex suppositione unionis cum natura; licet autem satisfactione Christi non fuerit extensivè infinita, non sequatur, quod non potuerit altioris ordinis infinitatem participare, nec oppositum probat Medina. Deinde pœna peccato debita ita est infinita extensivè, ut semper de illa verum sit dicere: est finita, jam autem satisfactione Christi, ita est finita extensivè, ut semper de illa verum sit dicere: est infinita quoad dignitatem; jam autem dignius est istud in ratione infiniti, de quo verum est dicere, est infinitum: quād illud de quo semper verum est dicere, est finitum, erit tamen infinitum.

Punctum Difficultatis 2.

Instituitur Comparatio in aliis suppositionibus.

QUÆRES. *An satisfactione Christi foret con digna pro occisione hominis, triplici substantiâ divinâ substantientis?*

ASSERO 1. fore condignam.

RATIO: quia non est major excellentia triū Personarum, quam Personæ VERBI, ut dictum supra. Ergo peccatum, quod specialiter aggravaret excellentiâ triū Personarum, non est majus satisfactione dignificata à persona VERBI.

ASSERO 2. *Adhuc satisfactione illa foret altioris ordinis, quam sit istud peccatum.*

RATIO: quia ex dictis, altiori modo participaret infinitatem.

ASSERO 3. *Si comparetur unum meritum Theandricum cum peccato illo occisionis, ita ut supponatur triplices tunc committi peccatum, erit illud peccatum extensivè majus, præ uno merito.*

RATIO

RATIO: quia illuc essent tria infinita peccata, hic unum meritum, tria autem extensivè, plus sunt præ uno. Quod accipe secundum dicta supradicta illatis.

QUÆRES. An satisfactio Christi foret condigna pro peccato ipsiusmet humanitatis Christi, si per impossibile peccasset?

ASSERO I. Casu quo Humanitas Christi peccaret, & ante primum esse peccati, antecederet immediatè ultimum esse unionis Hypostaticæ, satisfactio quæ jam est per acta stante unione Hypostaticæ, condigna foret pro illo peccato.

RATIO: quia illud peccatum, vi talis suppositionis, non plus haberet infinitatis, quam reliquorum hominum peccata, ergo si condigna est satisfactio pro peccatis aliorum hominum, condigna erit etiam pro illo.

ASSERO 2. Casu, quo per impossibile, suppositum divinum concurreret eo modo ad peccatum, quo concurredit ad satisfactionem, ita ut verum esset dicere: Deus peccat, eo inquam casu, satisfactio Christi foret quidem condigna pro illo peccato, satisfactio, non tamen est satisfactio altioris ordinis.

RATIO primæ partis est, quia ex eodem principio aggravaretur illud peccatum, à quo dignificaretur satisfactio, ergo illa duo jam se æquarent. Secundæ partis asserti ratio: quia altioris infinitudo oritur ex unione cum principio satisfaciente, jam autem eo casu, & quæ uniretur illud principium, cum eo quod elicite, & ponit peccatum, atque cum eo, quod elicite, & ponit satisfactionem. Ergo non altiori modo participaret infinitudinem peccans ac satisfaciens, quanquam, ut dictum supra, illud peccatum foret majus in ratione malitiae, reliquis quæ dantur, non in ratione offendit.

ASSERO 3. Casu, quo per impossibile peccaret humanitas Christi, retentio unione hypostatica, ita tamen non influeret in illud peccatum Persona VERBO, modo quo influit in merita, jam tunc satisfactio Christi pro illo peccato, & foret condigna, & simul est altioris ordinis præ illo peccato.

Quod foret condigna.

RATIO est, quia ex eodem principio aggravaretur peccatum, & attolleretur valor satisfactionis, nempe ab excellentia infinita.

Quod tamen foret altioris ordinis.

RATIO est: quia eo casu, haberet se respondeat satisfactionis VERBUM, tanquam forma hypostatica, & cum communicatione idiomatica, quod tamen jam, secundum formatam suppositionem, non conveniret illi peccato.

Contra assertum I.

DICES I. Peccatum illud privaret naturam humanam personalitate increatæ VERBI, ergo ratione damni foret infinitum.

RESPONDEtur. Concedo totum. Et ne-
go, tali damnificativo non posse esse æqualem satisfactionem Theandricam, siquidem tunc

ab eodem principio peteretur infinitudo; nee appetet, cur perditioni unionis non æquivaleat retentio ejusdem, idq; in satisfactionem oblata. Addo, damnum quod tunc infertur, non est damnum Dei, sed damnum naturæ illius creatæ, quod damnum, in ordine ad satisfaciendum, hic & nunc considerari non debet: quia satisfactio non fit illi naturæ damnificatæ, sed Deo, naturamq; damnificatam, tanto intervallo, superat satisfaciens Deus.

DICES 2. Unio illa, quæ tunc destruitur, est unio immediatè dignificata, actiones autem immediatè non dignificantur, unio item essentia liter respicit VERBUM, non respicit satisfactio, cum possit eadem numero satisfactio elici a puro homine. Ergo satisfactio Christi, peccato illi non foret condigna.

RESPONDEtur. Quamvis satisfactio immediatè non dignificetur, sufficit, quod persona satisfaciens immediatè suo modo ingrediatur satisfactionem, cumq; idem sit immediatè & mediata dignificans, adhuc erit in ratione dignificativi æqualitas. Negatur item, quod quamvis satisfactio non respiciat essentialiter personam divinam, si tamen ab illa dignificatur, non sit æqualis.

DICES 3. Eo casu, illud peccatum laderet Deum in propria natura assumpta, privando Deum illâ humanitate dignificata, ergo.

RESPONDEtur. Quia satisfactio Christi Theandrica supponeret etiam naturam unitam VERBO, atq; adeo habentem id, quo erat privata persona, ut illius peccati, hoc ipso jam erit adæquatio; præcipue cùm eadem excellentia aggravet illud peccatum, & satisfactionem attollat.

Contra assertum II.

DICES. Satisfactione, ut ponatur condigna, debet esse à persona digna, sed persona illa divina non esset digna, esset enim peccatrix.

RESPONDEtur. Illam personam, quæ esset peccatrix, non posse ponere condignam satisfactionem, quia tamen supponitur, per impossibile, retinere adhuc suam dignitatem, ex vi illius suppositionis, adhuc esset digna, & potens principiare satisfactionem; quod si supponas, non retinere jam tunc dignitatem suam personam divinam, in isto casu, nec satisfacere posset.

Contra assertum III.

DICES I. cum Suarez disp. 4. Sect. 3. hanc suppositionem esse impossibilem & indignam Deo, & ex ea sequi quodlibet: nam si ponas Christum peccare, & durare unionem, ille homo posset satisfacere, quia esset infinitè gratus Deo, & Deus ipse: & non posset, quia esset inimicus Dei.

RESPONDEtur. Hanc suppositionem non esse indignam, quia ut ait Vasquez, non est indigna illa suppositione: An si Spiritus S. non pro-

* h 4 cede-

cederet à Filio, distingueretur à Filio? nec ex ea sequetur quodlibet: nego enim, quod illa persona ita esset inimica Deo, ut non possit à se auferre suppositionem inimici, si velit.

DICES 2. Si ponerentur simul in homine peccatum & gratia, illius hominis opera non possent esse condignè meritoria vitæ æternæ, ergo nec in dicto casu, essent condignè satisfactoria opera Christi,

RESPONDETUR. Dubium esse antecedens apud aliquos, & negat illud. Amicus disp. 6. Sect. 5. Disparitas etiam hæc assignari potest, quia in persona habente peccatum & gratiam, peccatum cùm sit infinitum in genere offendæ, habet rationem principalis, trahitque ad suam conditionem, quantum potest, etiam actiones, saltēmq; destruit in illis rationem condigni. Si autem in Christo daretur per impossibile peccatum, & intelligatur manere Persona divina, habebit adhuc rationem principalis, adeoq; potentis se reconciliare si velit. Addo, posita aliquâ actione mala à persona regia, contra alium regem, si non intelligatur manere jam persona regia, sed effici plebeja, non habebit titulum, significandæ suæ satisfactoris, sed si maneat in eadem regalitate, aderit hic titulus: ita & in præsenti.

DICES 3. Illa opera essent profecta ab humilitate privata omni auxilio gratiæ: Ergo eo causa illa opera non essent condigna satisfactio.

RESPONDETUR. Posset illa persona restituere se ad auxilia gratiæ, adeoq; facere se condignè satisfacientem.

Punctum Difficultatis 3.

An unumquodque opus Theandricum sufficienter satisfaciat?

EUndem fermè titulum sic proponit Aldrete disp. 10. Utrum infinitus valor operum Christi, sit de se, in ordine ad præmium, tantæ excellentiæ, quantæ est dignitas Personæ Christi? Sensus utriusq; tituli hic est: an omnia opera Christi habeant æqualem valorem? an icti, unumquodq; opus Theandricum dignificetur dignitate tantæ, quantâ dignificatur VERBUM? ac, quod sequitur; an unumquodque sit sufficienter satisfactivum, pro offensis mortalibus?

DICENDUM est. Valorem operis Theandrici crescere proportione arithmeticæ; & unumquodq; esse sufficienter satisfactivum pro mortali.

PROBATUR 1. Conclusio. Tum quia, si nihil obstat, opera Christi Theandrica sunt quād maximè dignificanda, cùm habeatur hujus dignificationis fundamentum in Patribus, ita merita hæc dignificantibus, ut visum supra; major autem haberetur valor, si verificetur conclusio. Tum, quia nihil obstat, præscindi filum despiciatibus sentiendi de operibus Christi, deprimendiq; unum, comparete ad aliud. Tum, quia non appareat, quid, si ab æquali principio di-

gnificantur, & quod indivisibiliter se habet in modo dignificandi, qui inquam hoc ipso, non habebitur jam fundamentum afferendi, quod æqualiter dignificantur; & si fieri potest, ut non omnia crescant in dignitate æqualiter, poterit opus Christi, saltem infinitè dignum, ab aliquo opere excellenter digno alicujus puræ creaturæ, æquari: non enim erit ratio, cur jam ita decrecere non possit; & si recurras ad meram improportionem, ex talis specie actionis oratam, ad eum modum, quo intellectu etiam levissimam, æquare non potest intensissima sensatio, restabit querere, cur non sit illa inæquabilitas, sufficiens titulus afferendi, omnes illas actiones in ratione digni esse æquales, licet ponat debeat inæqualitas, in ipsis rationibus materialibus.

PROBATUR 2. Omnia opera, quæ proficiuntur ab homine, sunt æqualia quoad valorem, ut censeantur pro operationibus hominis; Ergo & omnia opera Theandrica habebunt æqualem valorem, sicut enim illa sunt æqualia, quia illorum principium est homo, ita & hæc, quia principium illorū dignificativum est Deus.

PROBATUR 3. Tum, quia vel de singulis operibus Christi, verum est dicere: hoc opus est dignificatum dignitate increatâ, vel non de singulis? si non de singulis, ergo non erunt, ut supponuntur Theandrica; si de singulis, ergo æqualiter erunt omnia dignificata, ut potest idem dignificativum habentia, nempe ex verificatione hujus propositionis: Est opus dignificatum dignitate increatâ. Tum quia, si non essent æqualia quoad valorem, deberet ostendi principium inæqualitandi: hoc non habetur ex principio dignificativo, sunt enim ejusdem suppositioni divini; Non ex modo communicandi dignitatem, quia hic fundatur in unione substantiali cum principio elicente, hoc est, natura. Tum, quia omnes actus divini immanentes, in se, substantialiter sunt æquales, ob identitatem entitativam eandem: Ergo & actus Theandrici erunt æquales, ob identitatem dignificativi, & modi dignificandi: & si unum infinitum non est maior altero, casu quo ponantur omnia opera infinitè digna, ut poni debent, hoc ipso omnia æqualia erunt.

OJICIT 1. Aldrete. Ob majorem gratiam habitualem, non crescit valor operis æqualiter; Ergo nec in præsenti.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, potest haberi major & minor applicatio gratiæ, adeoque major & minor dignitas; non potest autem major esse applicatio principii dignificativi, quod est persona divina. Rursus, valor ille est finitus, non est autem necesse, ut unum finitum non sit maior altero; jam autem opera Christi sunt dignitatis infinitæ, unum autem infinitum, non potest maior esse altero.

Opi-

Disputatio II.

93

Objicit 2. Idem. Stat optimè merita Christi Domini esse valoris simpliciter infiniti, & ex majori gratia, non crescere valorem proportionem arithmeticam: Ergo etiam stabit, merita Christi esse valoris infiniti, & tamen non crescere proportionem arithmeticam.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu antecedentis, non convellitur principium, Unum infinitum, non potest esse maius altero: quod convelleretur in casu consequentis. Deinde quanvis non crescat valor operis, proportionem arithmeticam, ex majori gratia, potest esse meritum Theandricum infiniti valoris, quia habet principium significativum infinitum, cum communicatione idiomatum, se significans, quem titulum non habet gratia; jam autem si habet significans principium infinitum, non potest jam principium inæqualitatis assignari.

Objicit 3. Dignitas personæ, intra certam congruitatem operis, licet habeat vim elevandi, totam illam congruitatem ad rationem meriti condigni, non tamen potest elevare opus, ultra congruitatem ipsius, ut promereatur tantam excellentiam, quanta intelligitur in remunerante.

RESPONDETUR. Etiam positâ æquali distinctione operum Christi, secundum proportionem arithmeticam procedente, non sequitur, elevanda illa opera, ultra suam congruitatem. Nego item, non congruere eis excellentiam, quanta est in ipso remunerante; idque ex eo, quia significans principium meriti, est æquidignitatem remunerantis.

Objicit 4. Idem. In creatis, licet quod major est dignitas personæ operantis, eò magis, cæteris paribus, præmium augeatur; non tamen quolibet ipsius opus censetur dignum, ut nobilitatem, seu personæ dignitatem omnino dupliceat: Ergo idem in præsenti dicendum.

RESPONDETUR. Quia in casu antecedentis est dignitas finita, intervenit item major vel minor applicatio, ideo habetur titulus minoritatis vel majoritatis; nihil horum est in casu consequentis. Deinde (quod etiam ad alias materias applicari debet) duplex est dignificatio, i. ex principio, physicè non intrante completionem substantialem ipsius operantis: talis est dignitas moralis: altera est dignificatio, perpetua ex principio physicè intrante completionem substantialem; prior illa dignitas admittit maius & minus; quia illa sequitur conditionem moralitatum, moralitates desumuntur à circumstantiis, quæ non semper æquales, adeoque nec dignificatio ab illis pendens, erit æqualis. Jam autem, quando est dignificatio, ex principio physicè intrante completionem substantialem, hoc ipso debent esse omnia opera æquales, quia in fluere in illa titulo physico; & quia non minus physicè, hoc opus est hujus principii physici, quam illud, ideo non minus

dignificatur hoc, quam illud; cùm dignificetur titulus complementi physici. Quia autem opera Theandrica à persona divina, intrante completionem substantialem, ideo illa semper æquales dignitatis erunt; sicut omnia opera hominis, sunt æqualiter hominis.

Objicit 5. Non augetur ita valor opera una Theandricorum, ut crescat ad dignitatem æqualem actus immanentis divini, & tamen est opus Theandricum infinitum simpliciter: Ergo & opera Theandrica, quamvis non sint æqualia, nec crescent proportionem arithmeticam, adhuc erunt infiniti valoris.

RESPONDETUR. In casu antecedentis, datur principium inæqualitativum, nempe defectus identitatis principii significantis, cum dignificato, quæ identificatio habetur in actu immanentis, unde de illo, verum est dicere, quod sit Deus, non autem de actu Theandrico; in casu autem consequentis, non potest ostendiri principium inæqualitativum.

INSTAT. Inæqualitas in casu antecedentis, non debet peti, ex defectu identitatis; quia non est identitas, cùm dico: Homo est Deus: & Deus est homo: & tamen verificatur hæc propositio.

RESPONDETUR. Cùm dico, Deus est homo: ly homo supponit propersona, quæ eadem est Dei & humanitatis assumptæ, adeoque etiam hæc est identificatio quoad personam. Ex dictis

INFERES. Si unum opus æquè est dignum ac reliqua, si reliqua sunt sufficienter satisfactiva pro mortali, etiam unum æquè erit satisfactivum.

DIFFICULTAS V.

*An satisfactio Theandrica sit ex rigore
Iustitiae?*

HAEC quæstio tota fermè decisa est in materia de Iustitia, ubi disputatum: An inter Deum & creaturam possit intercedere perfecta justitia? aliqua tamen adhuc expendenda in terminis, quos ordinariè autores, non nisi in præsenti, discutiunt.

Quod ad statum quæstionis attinet. Non queritur hæc, an satisfactio Christi fuerit æquales offensæ: in quo sensu veteres Theologi, hanc quæstionem, sub præfixi à nobis tituli terminis, examinabant, hoc enim jam decisum est supra; sed sensus est: An fuerit ex rigore Iustitiae, hoc est servando conditiones ad Iustitiam, quæ specialis virtus est, requisitas: porro nomine rigorosæ Iustitiae, non venit Iustitia, prout opponitur metaphoricæ, in hoc enim sensu Christus ex rigore Iustitiae satisfecit, non enim metaphoricæ ejus satisfactio abolet offensam; sed nomine rigorosæ Iustitiae, ut dixi, venit Iustitia, una cum omnibus suis conditionibus accepta.

In præ-

In præsenti attendi solet ad sex conditiones justitiae rigorosa. 1. est alteritas satisfacientis & offensi. 2. ut sit ab ipso debitore. 3. ut non sit gratiosa condonatio, sed talis ut non posset non acceptari. 4. ut fiat ex proprio, & non ex acceptis a creditore. 5. ut fiat non ex debitis aliâs: 6. ut non fiat ex gratia creditoris.

Inquirendum imprimis venit, an in satisfactione Christi intercesserit alteritas perfecta, inter satisfacientem & eum cui satisfit? Perfectam alteritatem agnoscit Suarez disp. 4. Sect. 5. quæ est ratione diversarum naturarum liberarum, quarum una poterat offerre, & alia acceptare satisfactionem: Lugo disp. 4. Sect. 1. ubi num. 2. dicit, ad satisfactionem suppositorum, & Amicus disp. 6. Sect. 7. num. 209.

Punctum Difficultatis 1.

An in satisfactione Theandrica sit alteritas rigorosa?

EXPLICANT 1. aliqui alteritatem sufficientem ad specialem justitiam, eamque dicunt fuisse in satisfactione Christi; quia satisfactione illa, exhibita est personæ Patris, à persona Filii, naturam humanam terminante: inter personas autem, propter distinctionem realem earundem, reperitur sufficiens alteritas. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum, quia expresse dicit Paulus: *Erat Deus in Christo, mundum reconcilians sibi*, ergo non soli Patri. Tum, quia illa facta est satisfactione, qui erat offensus: offensi autem ratio, competit toti Trinitati: quia cùm communis sit toti Trinitati excellentia, contra quam agit peccatum, etiam ratio offensi tribui debet toti Trinitati: Ergo & reconciliatio debet esse totius Trinitatis. Tum, quia communis est voluntas omnibus tribus, & quia placari, directivè ad intellectum, jam autem proximè ad voluntatè spectat; hoc ipso, quia dicitur placari Pater satisfactione, dici debet placari filius, & tota Trinitas; cùm sit, & intellectus, & voluntas, personarum omnium, una. Quando autem in Scripturis dicitur, quod *habeamus Christum advocatum apud Patrem*, nomine Patris, intelligitur Trinitas, cuius totius erat Christus quæ homo; & sicut cùm dico, *Pater noster*, non intelligitur sola prima Trinitatis Persona; sic, nec cùm dicitur, *advocatum habemus apud Patrem*, debet intelligi aliud, quæ Deus Trinitas.

EXPLICANT 2. aliqui, accepto fundamento ex Albertino corollario 18. ex principio philosophico; quia scil. Christus, prout terminans naturam humanam, satisfecit toti Trinitati, & sibi ipsi non quomodocunq; spectato, sed prout terminanti naturam divinam; quia quamvis sit eadem persona satisfaciens & acceptans; ut tamen satisfacit, habet speciale jus, in operationes humanitatis sibi unitas, quod non habet, quatenus acceptans, eò quod habeat ratione perso-

nalis unionis dominium speciale, in operationes Christi, quale dominium non habent alia personæ. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia VERBUM prout terminans naturam humanam, à seipso, prout terminante naturam divinam, non dicit distinctionem realem, ergo nec alteritatem realem; quæ tamen ex Aristotele requiritur ad justitiam rigorosam, ut alibi dictum. Negatur item Christum habere dominium speciale, in opera humanitatis. Ratio: quia dominium speciale non potest esse, sine speciali jure utendi re aliqua, secundum rationabile placitum; speciale autem jus utendi ad placitum, non potest esse sine speciali voluntate; esset enim actus specialis, sine speciali principio: jam autem VERBUM non habet speciale voluntatem, quia nec speciale naturam, quæ supponit voluntas.

DICES. Justitia non attendit ad diversitatem personarum, nam inter dominum & servum, est diversitas personarum, nec tamen intercedit justitia.

RESPONDETUR. Justitiam duobus stare, diversitate dominiorum, & diversitate personarum, nec unum sine alio, justitiam specialem salvare potest; & quia deest diversitas iurium, inter dominum & servum, quæ talem; ideo deest etiam justitia specialis.

EXPLICAT 3. Amicus. Quamvis completum principium operandi sit suppositum, formale tamen, penes quod est potentia proxima operandi, est natura, à qua suppositum denominatur liberè operari: cùm ergo in Christo sint duæ naturæ, perfectè liberæ, distinctæ realiter; erit distinctum principium formale. Quo satisfaciendi, & cui sit satisfactione: Ergo idem suppositum, unâ naturâ satisfacere potest, & alia satisfactionem acceptare, ut creditor. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia alteritas naturæ humanæ, non pluſ hinc confert, nisi id, ut sit, in quo satisfacit Persona VERBI; sed non id, quod satisfacit; jam autem hinc quæritur, de principio, quod satisfacit: præcipue autem, quia si non admittatur justitia creaturæ erga Deum, non erit illic alteritas iurium, etiam respectu diversarum naturarum. Denique quærere restabit: Cur sufficiat alteritas petibilis non nisi ex naturis?

DICES 1. Christus ut homo, veram & propriam obedientiam, orationem, & religionem præstabit sibi, ut Deo: Ergo poterat offerre & satisfactionem.

RESPONDETUR ex mente S. Thomæ hic q. 20. a. 1. ad primum: *Dicendum*, inquit, quod *Cyrillus & Damascenus negant, Christum esse dominum sui ipsius*; secundum quod per hoc importatur pluralitas suppositorum. Unde negatur jam Antecedens.

DICES.

DICES 2. Hic homo Christus, habet proprium dominium, per voluntatem humanam, suorum actuum: Ergo poterat ex justitia satisfacere.

RESPONDETUR. Hic homo Christus, habet libertatem suorum actuum, in ordine ad illos ponendos vel non ponendos, sed non in ordine ad illos, dominio Dei subdendos, vel non subdendos.

DICES 3. Si Christus per assumptam naturam peccaret, veram injuriam ficeret Deo; & si angelus naturam humanam assumeret, posset esse inter illas voluntates injuratio & satisfactionio: Ergo idem dicendum in praesenti.

RESPONDETUR. Peccatum non esse proprium injuriam Dei, voluntas etiam illa angelica & humana, non posset facere injuriam Aristotelicam.

Missis aliorum explicationibus.

PRÆMITTO 1. *Quis sit sensus istarum trium reduplicativarum? Christus ut homo. Christus ut Deus. Christus secundum humanitatem.* Hæc reduplicatio, Christus ut Deus, importat solum rationem Deitatis, vel personæ divinæ, cum exclusione eorum, quæ illi competunt, ratione conjunctionis, cum natura humana. Ratio: quia nisi excludantur hæc, deberent verificari falsæ & absurdæ propositiones: quod ipsum probatur; falsa est hæc propositio: Christus quæ Deus est mortuus; quia quæ Deus, importat Deitatem, Deitas autem mori non potest; quæ propositio vera esse deberet, si in reduplicativa illa, non excluderentur ea prædicta, quæ convenient Christo, ratione conjunctionis cum natura humana. Hæc reduplicativa, Christus ut homo, importat non solum ea, quæ Christo convenient ratione humanitatis præcisè sumpta, sed & ea, quæ convenient ei ratione conjunctionis cum persona divina, & sic, vera est hæc propositio, Christus redemit quæ homo, quia redemptio non soli præcisè naturæ humanae, sed naturæ prout unitæ cum Persona VERBI competit; differentia autem harum reduplicativarum, inde sumitur: quia Christus, in ratione Dei, non constitutus ullâ ratione humanitatis, ideoq; illa reduplicatio, ut Deus, excludit omnia humana; è contra, in ratione hominis constitutus aliquo divino, ly enim homo supponit principaliter pro persona, quæ in Christo est non nisi divina, licet secundariò importet etiam naturam humanam. Cæterum si ly homo, non reduplicet ex circumstanti rationem termini & Personæ, sed solum naturam, coincidetur reduplicatiæ tertia, dicitur quæ mox. Et ita, quando S. Thomas, negat hanc propositiōnem: Christus quæ homo est Deus, licet concedat hanc: Christus, in quantum est hic homo, est Deus; sumit illam priorem reduplicativam, tanquam reduplicantem solum naturam, & non complementum naturæ, h.e. personam. Reduplicativa hæc, Christus secundum humanita-

tem: in suo genere, similis est primæ allatæ reduplicativæ; sicut enim prior importat solum esse divinum, sic & posterior, importat solum esse humanitatis; sicut prior non importat ea, quæ illi convenient ratione unionis cum natura humana: sic nec hæc importat ea, quæ illi convenient ratione unionis cum persona divina.

PRÆMITTO 2. *Falsam esse hanc propositionem; Christus satisfecit secundum humanitatem.* Ratio: quia secundum humanitatem, non habet dignitatem ullam cum offenso. Falsa item hæc, rigorosè loquendo; Christus ut Deus satisfecit; quia ut Deus, non est principium actuum satisfaciendi, & non importat quicquam nisi divinum; cum tamen satisfactio etiam aliquid creatum importet: vera ergo erit rigorosè in isto sensu, Christus quæ homo satisfecit, ly quæ homo non accipiendo pro humanitate præcisè, sed simul pro persona divina eandem terminante. Quia nihilominus principium satisfactionis duo dicit, & principium elicitum, & principium digificativum; casu, quo in aliqua propositione velimus explicare solum virtutem agendi, seu principium elicitum, rectè dicemus, Christus secundum humanitatem satisfecit; casu autem, quo velimus reduplicare principium significativum, prior propositio falsa erit, hæc autem vera: Christus ut Deus satisfecit, h.e. secundum rationem personæ divinæ, significavit satisfactionem.

PRÆMITTO 3. *Quando queritur: An satisfactionis Theandrica, sit satisfactionis rigorosæ justitiae? quæritur de illo, prout est condigna, quæ condigna non est, nisi prout proficiuntur à natura terminata personæ divina.* His Præmissis

ASSERO 1. *Ad Aristotelicæ sumptam justitiam, requiritur alteritas, seu distinctio suppositum.*

RATIO: quia Aristoteles justitiam appellat virtutem ad alterum, ut dictum alibi: jam autem alter est nomen personæ. Rursus Aristoteles reprehendit locutiones has, Anima net, ædificat, &c. Sed vult dici, v.g. Berta net, Sophroniscus ædificat; quod si per illum anima non ædificat, nec natura satisfaciet, sed suppositum. Deniq; quia Aristoteles separabilitatem suppositi à natura non agnovit, consequenter si requirit alteritatem, requirit etiam suppositi alteritatem.

ASSERO 2. *Satisfactionem Christi, non fuisse ex justitia rigorosa Aristotelica.*

RATIO, quia inter suppositum satisfaciens, & inter eum cui satisfaciebat, non erit alteritas: Satisfaciebat enim Deo & sibi ipsi, jam autem non erat alteritas, inter Deum, & inter illum et ipsum. Et hoc voluit S. Thom. 2a. 2x. q. 58. a. 2. in corpore, *Iustitia, inquit, propria* (supple Aristotelica) *requirit diversitatem suppositorum;* & ideo non est nisi unius hominis ad alium; & 3. p. q. 20. a. 2. ad secundum, & ad primum.

ASSERO 3. *Non videtur, cur rigorosæ justitiae (licet non Aristotelica) non possit dari, inter duas naturas.*

RATIO:

P
MELO
D
SWSK
13.4
2. VI
6

RATIO: quia si alteritas Personarum fundat justitiam Aristotelicam, cur non fundabit alteritas naturarum? præcipue, cum duæ illæ naturæ, habituæ sint distinctas voluntates, distincta bona, si cætera adsint. Et certè, posito quod subsistentia sit realitas, vel modus, si hodiè Deus omnes nos spoliaret nostris subsistentiis, nunc quidne jam furtum non daretur, & restitutio? Aristoteles autem, non agnovit aliam alteritatem, nisi suppositorum, quia non agnovit separabilitatem naturæ à supposito.

ASSERO 4. Satisfactionem Christi, si spectetur prout profecta à natura, adeoq; non habens condignitatem cum offensa, habere sufficientem titulum alteritatis.

RATIO: quia eo casu suppositionis, est perfecta aletas, inter satisfacientem naturam humanam, & inter eum cui satisfit, nempe Trinitatem. Sed licet non deficiat aletas requisita ad justitiam rigorosam, aliunde erit defectus.

ASSERO 5. Satisfactionem Christi, prout est condigna, prout involvit personam divinam, nullo modo, aut Aristotelicè, aut alia acceptione, rigorose justitiam esse.

RATIO: quod non sit Aristotelicè justitialis, est; quia satisfactione condigna importat Personam VERBI significans, & Persona VERBI cui sit satisfactione, non sunt personæ distinctæ.

Quod etiam alia acceptione non sit rigorose justitialis, ratio est: si satisfactione illa non fuisset profecta à natura humana, sed præcisè non nisi a Persona VERBI, satisfactione illa non essetullo modo rigorose justitialis; jam enim non diceret alteritatem, adeoq; nec qualitatem, si autem non diceret & qualitatem, nec diceret justitiam; sed satisfactione Christi quæ condigna, nullo modo proficiscitur à natura humana, sumit enim dignitatem ut dictum est à VERBO: Ergo quæ condigna, nullo modo est justitialis.

INFERES, Quid Obedientia, Religio, Oratio, Aristotelicè accepta, alteritatem suppositorum requirat. Ratio: quia requirit per illum alteritatem naturarum, adeoq; & suppositorum. Sed concessio, quod Obedientia, Religio, &c. non requirant alteritatem in sententia Aristotelis, non sequitur eam non requiri à justitia; quia cum illæ priores virtutes non sint justitiae rigorosæ, possunt non requirere alteritatem rigorosam, secùs de justitia rigorosa sentiendum.

Punctum Difficultatis 2.

De aliis duabus conditionibus justitiae rigorosæ.

Quod attinet ad Conditionem, ut sit ab ipso debitore.

ASSERO 1. Offensa Dei, qua illi infertur per peccatum, quamvis non sit injuria rigorosa, ut suppono ex materia de justitia, nihilominus maximè accedit ad injuriam, ratione honoris læsi.

RATIO: quia peccatum, est saltem latiori modo sumpta, injuria Dei: Ergo est, saltem latiori modo, diminutio in bonis Dei. Sed hæc diminutio non est in bonis, quæ appellantur fortunæ, quia alias omne peccatum deberet esse furti species, quod non est, nisi ad figuratas locutiones recurras. Non etiam est injuria in bonis famæ, alias omne peccatum involveret blasphemiam, vel detractionem: Ergo debet esse in bonis honoris.

ASSERO 2. Offensa, facta per lesionem honoris & excellentie, non posse fieri satisfactionem rigorose justitiale, nisi ab eo in persona, qui ipse læsit.

RATIO: quia tunc non sit satisfactione ex rigorosa justitia, quando opere aliquo posito, is qui offensus est, potest rationabiliter retinere aversionem; sed positâ quâcunq; satisfactione pro honore læso, si non fiat ab eo, qui læsit, potest offensus rationabiliter retinere aversionem; quod probatur, quia potest semper exigere hunc in individuo honorem, qui honor, hic in individuo, non exhibetur nisi ab hac persona, cum honor definitivè sit, testificatio nostræ opinionis de aliena excellentia, ut docet Less. lib. 2. de justitia, cap. ii. dubit. i. Quod autem possit exigere hunc in individuo honorem, ratio est. Tum quia habetur hoc in humanis, si enim rex, alium regem, in honore lædat, potest læsus satisfactiones aliorum regum rationabiliter non recipere, & exigere, ut lædens in persona suppletat. Et certè quis negat possibilem esse talem injuriam, cui ex rigorosa justitia satisficeretur posse, nisi ab ipso injuriante; talis autem commodiūs inveniri non potest, quam injuria honoris. Tum, quia non potest esse satisfactione condigna, per talem actum, quo posito, & quæ potest, manere læsus rationabiliter aversus, ut ante: hoc in præfenti contingit: quia potest dicere; hic honor est mihi non indebitus, sed insuper, est mihi debitus honor ab illo, qui me in honoreavit. Tum quia, vel habetur titulus honoris personalis exhibendi, vel non habetur: si habetur: quâcunq; satisfactione ab alio positâ, nondum ponitur verificativum hujus propositionis: Ponit obligationem personalem. Si autem non habetur jus; cur non? & quid in tali titulo repugnat? & si dantur actiones, quæ ab alio suppleri non possunt, ut vitales, quæ tales; cur idem dicendum in præfenti? Deniq; haberi potest injuriatio activa personalis sita in hoc; Non dolorem tantum, si me hic non læsisset; Ergo potest etiam dari titulus satisfactionem personalem exigendi.

DICES 1. Quamvis justitia vindicativa exigit pœnam, non nisi delinquentis, id tamen non exigit commutativa: hinc Joanni & quæ sit satis, sive Petrus illi reddat debitum, sive Paulus pro Petro; jam autem satisfactione pro peccato, est satisfactione ex justitia commutativa.

RESPONDETUR. In justitia commutativa circa

Disputatio II.

97

circa bona fortunæ, vel famæ, posse satisfactio-
nem fieri, ex rigorosa justitia, ab alio, quam ab
eo, qui laesit; non tamen in honore laeso: dispa-
ritas peti debet ex definitione honoris, qui est
testificatio nostræ opinionis de excellentia a-
lius, non est autem opinio nostra, nisi illam ex-
erceamus ipsi; jam autem restitutio famæ vel
pecuniae, nihil habet tale, quod importet actio-
nem hujus; petantur disparitates ulteriores, ex
allatis immediate rationibus.

DICES 2. ex Aldrete disp. 12. Sect. 2. Si cre-
ditor dicat se potius velle pretium, quam equum
v.g. si fatus ex justitia, reddendo pretium: Er-
go similiter, si offensus dicat se malle alium ho-
norem exhibendum, à persona quæ non laesit,
fut lati ex justitia rigore.

RESPONDETUR. Cum jam cedat juri, ad
hunc in individuo habendum ab hoc honorem,
quid mirum, quod non adsit jam obligatio? sed
queritur: ficti satis justitia, non positæ
hac cessione? Disparitas etiam dari potest, quia
in casu antecedentis non incurritur ulla obli-
gatio personalis, sed obligatio tantum ponendæ
æqualitatis in rebus: hinc nec remitti debet ul-
la obligatio personalis, sed tantum determinan-
da materia æqualitatis; jam autem in honore
laeso, incurrit obligatio personalis, conse-
guenter vel dimitti debet ab offensio, vel fieri
satisfactio in honore laeso; videturq; satisfactio pro
honore laeso, attendere suo modo ad personam,
ut attendit distributiva.

DICES 3. cum eodem. Sufficienter quoad
prudentem estimationem, debitum persolvi-
tur, si ipse debitor, cum impotens sit satisfacere
potilla injuria, velit alium id facere; sic enim
debitor testificatur excellentiam alienam.

RESPONDETUR. Si jam testificatur ille
ipse, testificarique eo modo, quo habetur in ar-
gumento, debet; concludetur exinde, quod
hac obligatio non tollatur, sine personali satis-
factione. Addo in hoc & aliis casibus similibus,
aufferi posse obligationem realem, sed non per-
sonalem, nisi per actum honoris profectum ab
ipso, quinante in honore laeso; casu, quo non in-
tercedat condonatio.

ASSERO 3. Satisfactionem Christi caruisse hac
conditione.

RATIO: quia Christus nunquam erat, is qui
laesit honorem Dei; adeoque satisfactio ab illo
posita, non est satisfactio ab eodem qui laesit.

DICES 1. Sufficere satisfactionem positam,
ab eadem natura in specie.

RESPONDETUR. Quod non, quia nec in hu-
manis, satisfactio pro honore laeso, posita à simi-
li individuo, sufficiens est.

DICES 2. Sufficit, ut is, qui satisfacit, reci-
piat se debitum ejus, qui in honore laeso.

RESPONDETUR. Non sufficit: quia manet
jus ex dictis personalis satisfactionis exigendæ.

DICES 3. Is qui assumit officium redimendi

captivum, satisfacit ex justitia, dando pro illo
quod exigitur: Ergo etiam idem dicendum de
Christo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia
satisfactio quæ fit collatione pecuniae pro ca-
ptivo, est satisfactio in genere bonorum fortu-
næ, quæ eadem sunt, à quocunq; dentur; jam
autem satisfactio pro honore laeso, non est ea-
dem, ex dictis.

QUOD 3. CONDITIONEM. Ut non sit gra-
tiosa condonatio, sed ut debet acceptari.

ASSERO 1. Ad satisfactionem rigorosam, re-
quiritur ut sit talis natura, ut eā posita, non possit ra-
tionabiliter non illam acceptare offensum.

RATIO: quia hoc ipso convinceretur non
esse illam æqualem; si enim esset æqualis, non
adesset titulus, rationabiliter illam non ac-
ceptandi.

ASSERO 2. Satisfactionem Christi potuisse non
acceptari.

RATIO: quia quacunq; satisfactio Christi
posita, poterat adhuc Deus exigere persona-
lem satisfactionem ab homine: Ergo satisfactio
illa poterat non acceptari. Et certè, si satis-
factio Christi non poterat non acceptari; vel non
poterat non acceptari, supposito decreto Dei
decernentis, quod Christus susciperet partes
hominis, in ordine ad satisfaciendum, vel ante
illud decretum: non ante decretum, quia ante
hoc decretum, nec poterat supponi ipsa huma-
nitas terminata à Persona divina: Ergo nec o-
pera illius acceptanda; si vero post decretum:
Ergo sicut illud decretum est gratiosum, virtua-
lisq; cessio non exigendæ personalis satisfactio-
nis, ita & acceptatio illorum meritorum, erit
gratiosa.

ASSERO 3. Quamvis illa satisfactio, potuerit
non acceptari à Deo, habuit nihilominus vim satis-
faciendi, quantum est de se, supposito jam decreto de
Incarnatione, titulo Redemptoris.

RATIO: Tum quia illa acceptatio non tri-
buit meritis dignitatem, sed persona operans;
neque enim pro ratione afferri potest, ideo illa
esse digna, quia sunt acceptata: sed quia profe-
cta sunt à persona digna. Tum quia, si quis red-
dat centum meliores libros, pro uno, potest do-
minus libri illius rationabiliter illos non ac-
ceptare: & si acceptet, non per hoc illi libri inci-
pient esse meliores; Ergo & in præsenti, idem
dicendum. Tum quia acceptatio satisfactionis
dupliciter se habere potest, ad satisfactionem;
primò attollendo eandem ad rationem dignæ,
aut facientis id, quod faceret digna satisfactio:
2. approbando, ut ita dicam, eandem, & digni-
tatem ejus appropriando, cedendoque non nisi
jure, ad personalem satisfactionem. Priori modo
non indiget acceptari satisfactio Christi, quia
continet in se dignitatem infinitam. 2d modo
indiget acceptari; sed hic secundus modus, sup-
ponit haberi in illa satisfactione, vim sufficien-
tem

tem satisfaciendi; licet desit satisfactio personalis, quae rationabiliter appeti potest.

DICES 1. Si indiget acceptari satisfactio Christi, ergo non est sufficiens.

RESPONDETUR. Si indiget acceptari, ut acceptatione attollatur ejus dignitas, non est sufficiens; secus si acceptatione illa, cassetur solum obligatio, personalis satisfactionis.

DICES 2. Offerat Christus satisfactionem suam, ut jam non exigatur satisfactio ab offendente, vel habet vim faciendi ut acceptetur, vel non habet: si non habet: Ergo opera Theandrica non habent vim merendi infinitam; quia datur aliquod præmium, quod illa merita non merentur. Si autem habent eam vim: ergo non possunt non acceptari.

RESPONDETUR ex suppositione, quod offeratur illa satisfactio à Christo, habet vim ut acceptetur: neq; enim videtur id superare vim meritam Theandricam; sed quia id fit ex suppositione, quod offerantur ad hoc illa merita, hoc ipso habetur suppositio, quod velit illa acceptare; neq; enim voluntas offerentis est contraria voluntati acceptantis; solumque merentur remissionem obligationis personalis, non autem, ne illud jus ad personalem satisfactionem, indigeat remitti.

INSTABIS. Ponamus per impossibile, esse contrariam voluntatem offerentis & acceptantis, tenebiturne acceptare?

RESPONDETUR. Non tenebitur; quia quamvis sit dicturus Deus de illa satisfactione, habet vim satisfaciendi; addere tamen potest, sed non est ab eo qui offendit; consequenter tunc indigebit acceptatione. Nec id derogat Theandrica satisfactioni: quia id quod est impossibile, si non debeatur Theandrica satisfactioni, non illi derogat; jam autem est impossibile, ut auferatur à Deo libertas exigendi, ut sibi fieri satis, ab ipso in honorante, obligato in propria persona. Deinde est impossibile, ut in illa satisfactione involvatur: *Ego satisfacio qui offendit*: cum non offendit Deus satisfactioni; si autem in illa satisfactione non involvitur, *Ego satisfacio qui offendit*, & fieret satis independenter ab acceptatione, ut supponitur, & non fieret; quia manet adhuc titulus personalis.

DICES 3. Si poneretur per impossibile satisfactione equalis, ab ipsa offendente pura creatura, non indigeret acceptari satisfactio: Ergo multo magis id dicendum de satisfactione Theandrica.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia in casu antecedentis auferretur jam obligatio personalis, non autem in casu consequentis.

Addi posset, quamvis indigeant acceptari illa merita, ut habeant formalitatem satisfactionis, habent tamen de se condignitatem, ut acceptentur per modum meriti; quae duæ forma-

litates, ex dictis, distingui debent, hæcque de prima inquisitum est.

Punctum Difficultatis 3.

Quid sentiendum de aliis justitiae rigorose Conditionibus.

QUOD 3. CONDITIONEM. Nempe ut sit ex bonis satisfacientis, & non ex bonis creditoris.

ASERO 1. Ad perfectam justitiam requiri, ut satisfactio non sit ex bonis creditoris.

RATIO: quia in omni justitiali actu, debet intervenire meum, & tuum; quia debet intervenire æqualitas, quæ debet esse inter duos terminos; hi autem sunt meum tuum; quod jam non servaretur, si satisfactio fieret ex bonis creditoris; interveniret enim meum & meum, & non tuum; ostendit idem inducito, quia aliæ posset aliquis uno furto, pro altero furto satisfacere; denique posset aliquis esse sibi ipsi justus; nam si non requiritur alteritas in bonis, nec in aliis requireretur.

ASERO 2. Satisfactionem Christi non fuisse ex proprio.

RATIO: quia potest considerari satisfactio Christi, vel prout proficiscitur à natura humana, vel prout proficiscitur à Persona VERBI. Primo modo considerata, non est ex propriis, quia nihil proprium est creaturæ comparata ad Deum, sed omnia Dei, ut dictum alibi. Secundo etiam modo sumpta satisfactio, non est ex propriis: quia proprietas dominium importat, nullum autem speciale dominium competit VERBO: cum dominium speciale præsupponat specialem voluntatem & distinctam, quam non habet VERBUM, comparatè ad alias personas: dominiumque hoc sequitur naturam divinara.

DICES 1. VERBUM habet conditum dominium in operationes Christi, quia sustentare & dignificare ita est proprium VERBO, ut non competit ulli alteri personæ; estque omnino independens, quia in ratione terminantis & dignificantis à nullo pendet.

RESPONDETUR. Concedo quod terminare ita spectet ad VERBUM, & ita sit illius proprium, ut ad nullam aliam personam spectet: sed nego inde sequi, quod acquirat dominium speciale: eò quod dominium, sequatur rationem naturæ, jam autem terminare, sequitur rationem personæ: quia verò non habet propriam sibi uniuersitatem filius, non habet etiam sibi unum proprium dominium. Addo, si terminatio, quam facit Persona VERBI, potest per oppositos facere proprias actiones Christo, multo magis identitas personæ divinæ cum natura divina, faciet omnia illa, toti Trinitati communia.

DICES 2. Jus altum non impedit, quominus privati habeant jus sibi proprium: Ergo nec jus Dei altum in operationes humanas Christi, impedit dominium proprium.

RESPON-

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia jus altum creatum, non debet esse perfectissimum jus, adeoq; potest pati, ut excipiat jus pri-
vatum, contra jus altum; jam autem jus Dei altum, debet esse perfectissimum; perfectius au-
tem erit, si excludat exceptionem à jure divino.

DICES 3. ex Lugone disp. 4. num. 24. Servus, si laicit dominum in fama imponendo illi crimē, faciat retractando illud quod dixerat, seu laudando dominum in eadem materia, licet illa actio & laudatio posset aliunde esse, ex bonis domini: quia poterat Dominus jure dominii, exigere à servo illam actionem: nihilque minus eo casu ille dominus habebit in bonis suis: Ergo & in præsentipotest satisfieri ex bonis credito-
ris Dei.

RESPONDETUR negando, quod, perse lo-
quendo, extendatur dominium ultra corpora-
lia servi: si non extrahitur ultra corporalia, hoc
ipso habebit dominium servus, laudis ponendæ,
a se, domino, adeoque ex proprio satisfaciens. Si
tamen extenderetur ad hoc etiam dominatus
humanus, jam tunc non faceret satis; posset enim dicere Dominus, hoc jam aliunde meum est;
nisi forte ponat excessivas laudes, ultra suam
obligationem: nullus autem actus est, in quem
non extendatur dominium divinum, & qui su-
peret meritum honoris divini.

QUO AD 5. CONDITIONEM, Nempe ut satis-
factionis sit per aliunde non debita.

ASSERO 1. Ad satisfactionem justitialem ri-
gorem requiri actus, qui aliunde non sint debiti.

RATIO. Quia, ut ponatur satisfactio, debet
dari jus novum in offendo; si enim non detur jus
novum, nondum habebitur id, ad quod haben-
dū habebatur jus; consequenter erit adhuc de-
fectus, crit inæqualitas, si inæqualitas, erit injus-
titia; jam autem si detur res aliunde debita,
non datur jus novum. Et certè si in satisfactio-
ne justitiali, non deberet dari aliunde non debiti-
tum, posset Paulus, qui debet Petro centum ex
mutuo, & aliud centum, ratione equi à Petro
empti, posset inquam utrius debito satisfacere
unicā solutione.

ASSERO 2. Opera in vim satisfactionis à Chri-
sto posita, fuisse aliunde debita.

RATIO: quia excellentia divina, appropriat
sibi illa, titulo cultus & honoris.

RESPONDEBIS ex Suarez. Quod actione
infinita, satisficeri possit pluribus titulis, præci-
pue si plura illa debita non sint justitiale, sed u-
num non nisi justitiale, & aliud religionis.

CONTRA. Quia negatur, etiam actione in-
finita, posse pluribus titulis infinitis satisficeri, li-
cet satisficeri pluribus titulis finitis; idque ex eo,
per Lugonem: quia valor totus absorbetur uno
debito, sibi æquali. Deinde, ut urget Lugo, si
quis voluit dare calicem Ecclesiæ, & postea ex
venditione det calicem, non satisficerit utriusque
titulo, uno calice, etiamsi alter titulus sit religio-

nis, alter justitiae; debetque in hoc attendi, an
uterque titulus cadat supra eandem rem, vel su-
pra diversam?

ASSERO 3. Etiam posito, quod Christus non
venisset, nisi Adam peccasset, adhuc hæc conditio
deficeret.

RATIO: quia quamvis potuisset non venire
Christus, supposito tamen quod venturus esset,
non poterant extrahi à dominio Dei, & ne es-
senter cultus excellentia divina, illæ actiones; ergo
essent adhuc aliunde debita.

DICES 1. ex Lugone. Hæc satisfactio ut sit
justitialis, sufficit, quod alio titulo, defacto, non
exigantur illa opera. Illustrat hoc Lugo. Si al-
quis mihi ex pacto debet scribere libros, quoties
ab ipso petiero, furetur mihi liberum, & libro a-
pud ipsum pereunte transcribat similem librū,
me in scio & non exigente; quis neget satisfieri
mihi ex justitia, si hic alius restituatur? & tamen
poterat ab illo exigi titulo illo contractus.

RESPONDETUR. Quod id non convincat,
quia mera est divinatio, quod opera Christi ti-
tulo religionis & dominii non sint exigita. Et
certè sicut appetitus distinguitur in innatum &
elictum: ita & exigentia ad aliqua opera, dis-
tingui possunt; dicique potest, hoc ipso, quia
est alius non independens physicè, ut nos à
Deo, vel moraliter ut servus à Domino, hoc ipso
inquam, esse exigentiam operum illorum, innata-
m ut ita dicam, & virtualem. Instantia allata
non tenet; si enim alius cum scriptore paci-
siceretur, quicquid scribes meum erit: tunc trans-
scriptio illa & redditio, non esset justitialis; sed
supponitur esse justitialis, quia restringitur, per
scribes cum volero; jam autem dominium Dei
est absolute & irrestrictum, adeoque exten-
dens se ad omnia opera.

INSTABIS. Potest alius satisfacere pœn-
tentia, & voto cùdem actione; ergo & Christus
potuit satisfacere actionibus, quas alio titulo
exigebat Deus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nec
ex definitione pœnitentia, nec ex definitione
voti, sequitur, debere esse materiam, alio titulo
non debitat; sequitur autem ex definitione sa-
tisfactionis justitialis, quæ formalissimè, est in
creditore acquisitione juris, in re non habita; quo-
modo autem non habuit id, si hoc jam fuit ali-
unde suum. Rursum rem eandem præstari titulo
pœnitentia, & titulo voti, non aliud est, quæ
ex duobus motivis idem fieri; jam autem justi-
tia æqualitas non sicut in solo moveri motivo
justitiae, sed etiam in restituendo & exhibendo
rem; quæ, illa exhibitione, ex ea, quæ non erat
in res sua, evadit sua; quomodo autem non erat
sua, si alio titulo erat sua?

DICES 2. cùm Aldrete d. 12. Sest. 4. Non
debet quidem fieri satisfactio, ex bonis credito-
ris, perse loquendo; id tamen fieri potest, in
casu, quo illa bona sint constituta sub dominio

debitoris, ob jus, quod debitor habet contra creditorem; concessit autem Deus jus in Christo, in illa opera.

R E S P O N D E T U R. Negando, Deum posse posse hoc jure se privare, de quo alibi.

D I C E S 3. cum Lugone. Potest fieri satis ex bonis creditoris, modo non minus habeat in bonis post satisfactionem, quam reip̄a haberet, si Iesus non fuisset.

R E S P O N D E T U R. Negando, quod hoc ipso minus non habeat, si illi fiat restitutio ex illius bonis, & aliundē, supponatur fuisse minoratus.

Q U O A D ultimam **C O N D I T I O N E M**, nempe *ut satisfactionem non sit ex gratia Creditoris.*

A S S E R O 1. *Ad satisfactionem justitiale remquiri, ne sit ex gratia creditoris.*

R A T I O: quia gratia creditoris, fundat donationem gratuitam non satisfactionem. Unde si furi, qui furatus est Paulo centum, det Paulus centum, ut sibi restituat; idem planè facit, ac si condonasset.

A S S E R O 2. *Satisfactionem Christi fuisse ex bonis creditoris Dei.*

R A T I O: quia in quantum principiabatur à natura humana, principiabatur cum adjutorio supernaturalis gratiæ; quantum autem significabatur à Persona VERBI, erat ex gratia creditoris; quia illa dignitas, fundabatur in unione, quæ erat gratuita.

A S S E R O 3. *In sententia ponente Christum venturum fuisse, si Adam non peccasset, salvati posse hanc conditionem in satisfactione Christi.*

R A T I O est, quia non impedit ut gratuitò accepta, & non hoc titulo data à creditore ut solvas illi, sufficient ad satisfactionem justitiale.

R E S P O N D E B I S 1. ex Lugone. Non impedit rigorem justitiae, si id quo satisfit accipiatur à creditore, sed ita, ut gratia creditoris, non nisi partialiter ad hoc se habeat.

C O N T R A est. Tum quia, si sufficit ad rigorosam satisfactionem, si partialiter concurrat gratia creditoris: Ergo pro centum debitum Paulo, satisfaciet Petrus, dando tantum quinquaginta, & alia quinquaginta, ex gratia creditoris Pauli solvendo. Tum quia, ut probatum, tota hæc satisfactio est ex gratia creditoris Dei. Tum quia, quamvis possit esse satisfactiva retractatio data in scripto, quod conficit ipsem et laetus, qui videtur tunc ad satisfactionem partialiter concurrere; id tamen non convincit; nimis enim per accidens, se habet ad retractationem illam; scriptio, facta manu offensi, eò quod v.g. offendens nesciat scribere, & æqualis fuisse ponderis, quamvis aliena manu scripta fuisse; jam autem ad significandam satisfactionem præsentem, gratia creditoris Dei per se requiriatur, & illa unicum pondus dat.

R E S P O N D E R I potest 2. ex Lugone. Tunc tantum defectum hujus conditionis obstare, quando condonatur aliqua pars debiti, & non solvit totum.

C O N T R A. In præsenti sequitur, non solvi totum, cùm totum solutivum, dignitatem suam habeat, ex gratia Dei.

D I C E S 1. Concursus Dei quo concurrit ad peccatum, non impedit quominus dicatur peccatum proprium hominis: Ergo nec concursus Dei per gratiam impedit, quominus dicantur illæ actiones propriæ, & non ex gratia creditoris Dei.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse, quia specialis causa peccati, est ipse homo, & peccatum in eo formaliter consistit, ad quod non concurrit Deus: nempe ad ipsum illius formale, quod est carentia debitæ rectitudinis, quæ est nihil; jam autem ipsum optimum actionis gratiæ, est à Deo; & nihil in illo ostendi potest, ad quod non concurrit Deus; ipsumque hoc, quod Deus, quantum ex illo, vellet etiam ad positivum illud non concurrere, facit, ne sit Deus causa propria illius etiam materialis peccati, seu ejus quod dicit peccatum propositivo, consequenter illud non erit proprium Dei tanquam causa; bona autem, causat Deus cum inclinatione, vires & excitativa dando, totum ilorum esse cauando, adeoq; illa appropriando.

D I C E S 2. Gratia creditoris antecedens contractum, & non ingrediens immediate satisfactionem, non impedit rigorosam satisfactionem; & sic potest aliquis creditor pecuniam commodare, ut laboret debitor, & ex labore, solvat debitum creditori; potest item ex munusculo ante accepto reddere debitum; jam autem gratia creditoris, quæ intervenit in satisfactione Christi, antecedit contractum de satisfaciendo.

R E S P O N D E T U R. In sententia quæ dicit Christum venturum fuisse, quamvis Adam non peccasset, bene salvari potest hæc conditio, ut dictum etiam asserto 3to. non tamen in sententia negante, venturum fuisse; quia jam gratuitæ donationes, non antecessissent contractum de redemptions, cùm fierent propter redemptions.

D I C E S 3. Gratia unionis non est facta supposito, sed humanitati, humanitas autem non satisfecit, sed Christus.

R E S P O N D E T U R. Gratiam unionis non esse quidem factam supposito, sed humanitati; quia tamen ipsum suppositum est maxima gratia creditoris, imò ipse creditor in satisfactione transiens, fit ut illa satisfactio, dicenda sit, esse ex gratia creditoris Dei.

Q U Ä S T I O III.

De Convenientia Incarnationis.

1. C O N V E N I E N T I A est ducta ex variis auctoritatibus S. Thomæ quæ hæc adscribuntur.

i. Locus est hæc q.t.a.t. in corp. Responde dicendum, quod unicuiq; rei convenientis est illud, quod competit sibi secundum rationem propriam

priam naturæ; sicut homini conveniens est ratiocinari, quia hoc convenit sibi in quantum est rationalis secundum naturam suam. Ipsa autem natura Dei, est essentia bonitatis, ut patet per Dionys. cap. 1. de divinis nom. Unde, quicquid pertinet ad rationem boni, conveniens est Deo. Pertinet autem ad rationem boni ut se aliis communicet, ut patet per Dionys. cap. 4. de divin. Nomin. Unde ad rationem summi boni pertinet, quod summo modo se creaturæ communiceret: quod quidem maximè fit per hoc, quod naturam creatam sic sibi conjungit, ut una Personat ex tribus, VERBO, Animâ, & Carne. Sicut dicit August. Unde manifestum est quod conveniens fuit Deum incarnari.

2. Locus est in zum dist. I. q. 1. a. 2. in corp. Scendum ergo, quod supposito lapsu humanæ naturæ, congruentia Incarnationis appetet ex tribus; scil. ex plenitudine divinæ misericordia, & ex immobilitate justitiae ipsius, & ex decenti ordine sapientiæ ejus. Quia igitur Deus summi bonus & misericors est, decuit ut nulli naturæ negaret hoc, cuius capax erat: Ergo cum humana natura lapsa esset, & nihilominus reparabilis erat, decuit ut eam repararet. Quia vero etiam justitia ejus immutabilis est, cuius lege sancitum est, ut peccatum sine satisfaktionem non dimittratur; decuit ut in humana natura, institueret eum, qui satisfacere posset; quia hoc purus homo per se facere non poterat. Sed quia summè sapiens est, convenientissimum modum reparationis debuit adinvenire; modus autem convenientissimus est, ut integrè natura repararetur, & faciliter, ad id, quod amiserat homo, pervenire posset. Si autem hominem per angelum repararet, non integra esset reparatio; quia semper homo angelo salutis suis debitor esset, & ita in beatitudine adæquari non posset; quod tamen consecutus fuisset, si non peccasset: sicut & nunc consequuntur homines per gratiam reparationis, ut sint sicut angeli Dei in cœlo, Matth. 22. & ideo decuit, ut non angelus, sed ipse Deus hominem repararet. Similiter ut esset facilis modus ascendendi in Deum, decuit, ut homo, ex his quæ sibi cognitæ sunt, tam secundum intellectum quam affectum, in Deum consurgeret; & quia homini connaturale est, secundum statum præsentis miseria, ut à visibilibus accipiat cognitionem, & circa ea afficiatur; ideo Deus congruenter visibilis factus est, humanam naturam assumendo; ut ex visibilibus, in invisibilium amorem & cognitionem, rapiamur.

3. Locus est ex Opusc. 60. a. 1. Scendum verè est, quod Sacramentum istud congruentissime ordinatum fuit ad salutem hominis; quia aliis modis fuisset Deo possibilis, nullus tamen ita congruus; ut dicit Aug. Congruebat enim ipsi reparatori, quem decebat suam sapientiam ostendere, potentiam, & bonitatem. Quid autem

potentius, quam conjungere extrema summe distantia? magna enim potentia fuit in conjunctione disparium elementorum, major in conjunctione illorum ad spiritum creatum, maxima verò in unione ad spiritum increatum, ubi maxima est disparitas. Quid verò sapientius, quam, quod ad completionem totius universi feret conjunctione primi & ultimi, hoc est Verbi Dei, quod est omnium principium, & humanæ naturæ, quæ in operibus sex dierum fuit ultima omnium creaturarum. Quid etiam benignius, quam, quod creator rerum communicare se voluit rebus creatis: & hæc benignitas magna fuit in conjunctione sui cum omnibus rebus per presentiam; major, quia communicavit se bonis per gratiam; maxima, quia se communicavit Christo homini, & per consequens generibus singulorum, in unitate Personæ. Fuit etiam iste modus congruentissimus ipsi reparabili, quia homo per peccatum corruuit in infirmitatem, ignorantiam, & malitiam, per quam inceptus factus est ad virtutem divinam imitandam, ad veritatem cognoscendam, & ad bonitatem diligendam; ideo Deus homo factus est, per quod se tradidit homini imitabilem, cognoscibilem & amabilem. Fuit similiter iste modus congruentissimus nostræ reparationi, quo dominus in forma servi, procuraret salutem servi.

Videatur etiam locus opusculo 2. cap. 200.

2. CONVENTENTIA est, petita ex ordine & compleemento universi, quæ sic proponitur. Mundus hic non potuit habere omnem possiblē perfectionem universi, quia universum quæ universum non solum infimè & mediè, sed etiam summè perfecta continere debet. Sicut enim beatitudo est status omni bonorum cumulazione perfectissimus, ita universum quæ universum, deberet esse omnium entium accumulatione perfectum; & si aliquid illi desit, hoc ipso non erit adhuc universum, sed desiderans compleiri in sua universitate; de quo etiam alias dicunt. Et quia non est possibile omnia possibilia ita ponи, ut ultra nihil sit possibile; quia nec est possibile ita omnia ponи, ut Deus ulterius non sit omnipotens; ideo nec universum habere potest omnem possiblē perfectionem. Nihilominus congruebat ad salvandam rationem universi, ut contineret perfectionem dignam artifice Deo, conveniebat enim ne se redderet contemptibilem Deus, qui cum nihil præter universum ad extra faciat, si non faceret dignum se artifice, æstimabilis non esset. Rursum voluit hoc universum esse imaginem suarum dignitatum divinarum; si autem dignitates divinæ internæ sunt valde excellentes, etiam imago debuit esse digna illo, quem imaginat; & sicut non decet Romam exprimi pingendo unam vilem domunculam, nec sylva adumbratur unâ arbustâ; ita decebat ut in aliqua excellenti uni-

* i 3 versi

Tractatus I.

versi imagine, dignitates divinæ relucerent. Cū ergo universum non possit habere omnem possibilem omnino perfectionem formaliter, decuit ut haberet saltem perfectionem eminentiæ, & æquivalentem ad quæcunq; perfecta, ut ita mereretur universum, rationem universi æquivalenter; hinc decuit ut veller Deus esse in universo hypostaticam unionem, quæ perfectione suâ continet æquivalenter & eminenter quascunq; possibles perfectiones universi: quia terminus illius, divina persona in duabus naturis subsistens, æquivalet perfectioni omni possibili, quæ provenire posset ex aliis entibus in universo producibilibus.

Rursus ratio universi est rerum varietas, ipsa rerum varietas desumitur ex alia & alia conjugatione perfectionum, sicut ex alia & alia conjugatione A. B. C. oritur tota varietas & universum orationis: hæc varietas rerum non potest desumiri ex aletate simpliciter; aliás alterutrum non esset ens; defacto que nec in aliis rationibus magis restrictis, desumitur varietas ex aletate simpliciter; aliás ex spiritibus, non esset aliquis spiritus, & ex materialibus alterutrum non esset corpus, nec corporeum; si ergo hæc varietas constat ex alia conjugatione perfectionum, sicut datur varia conjugatio substantiæ, nempe alia in Angelis, qui sunt substantiæ completæ spirituales, & alia conjugatio incompletæ, qualis est in animabus nostris: ita competit etiam dari aliam & aliam conjugationem naturæ & subsistentiæ. Cū ergo in creatis una sit natura & una subsistentia, in divinis est una natura & plures subsistentiæ, ita ad conjugationem complendam, conveniebat dari conjugationem plurium naturarum sub una subsistentia. Quanquam etiā diversa conjugatio productionis hominis id deposebat, ex S. Leone; jam enim erat productio hominis sine viro & scemina, ut est Adam productus; erat productio ex viro sine scemina, ut Eva erat producta; ex viro & scemina, ut omnes producimur; desiderabatur conjugatio productionis ex scemina sine viro, & hanc decuit in Christo perfici.

3. CONVENTENTIA est, ut ita adoratione Theandrica honoretur Deus, cultu, qui sit dignitati suæ æqualis. *Quod sic proponitur*

Datur ab æterno in Deo habitudo noscibilis & noscitive, amabilis & amativi, docetque hoc fides, quæ processiones divinas ab æterno ponit, ex quibus, processio Filii est de linea notitiae, & processio Spiritus S. est de linea amoris. Noscibilitati illi respondet duplex noscivitatis. 1a. essentialis, quæ est communis omnibus personis divinis, suas, & naturæ suæ perfectiones, intimè penetrando. 2a. noscivitatis personalis, nam secunda persona, quæ est VERBUM, Sapientia Patris &c. est hoc ipso noscivitatis personalis, illius noscibilitatis, habetq; ut ita dicam, complementum suum illa noscibilitas, ob re-

spondentem sibi æqualem noscivitatem. Bonitati item seu amabilitati, respondet amatitatis essentialis, & personalis in Spiritu S. qui est amor & inclinatio personalis. Præter illas duas habitudines datur etiam habitudo honorabilis ad honorativum, colibilis ad cultivum; hæc habitudo honorabilis & colibilis, duo importat; imprimis rationem excellentiæ digni, adeoque seipso dejecti reliquorum ad infra, est enim hæc formalitas digni, cum præminentia eventiva ad supra & supra, adeoque dejectiva aliorum ad infra: si enim non est dejectiva ad infra, non esset de linea præcellentia, sed de linea æqualis, & de linea libra. Prima hæc ratio habet in Deo, ut ita dicam, completem suum esse; ita enim attollit Deum, ut simul sit dejectiva creaturarum ad infra & infra. Alterum, quod habitudo ejusdem honorabilis & colibilis importat in Deo, est, ut colatur & honoretur dignè; & quia erat dignus Deus infinito honore coligi, quia mensura honoris, quo quis dignus est, est illius excellentia, quæ in Deo est infinita; & quia infinito honore colere Deum non poterat creature puræ, quia hoc ipso, quod infinitè à Deo distinet, id attollebat quidem titulum dignitatis divinæ, sed non attollebat titulum honoris impendibilis à creature; ideo ut illa dignitas sine honore sibi æquali non esset, & ut colibile infinitum, haberet complementum suum, ut ita dicam, exhibitione infiniti cultus, debebat dari elicivum honoris, minus Deo, nam honor à minore est; & significativum honoris æquale Deo, quia hoc ipso non esset æqualis honor, si non proficeretur à persona æquali honorato, sumit enim dignitatem honor exhibitus à persona honorante; quia nihil est æquale Deo, nisi Deus; significativum illius honoris debuit esse Deus; quo etiam modo explicari potest ille locus Isaïæ 42. *Gloriam meam alteri non dabo*; quasi dicat Deus: Honorem mihi æqualem nullus alter impendet nisi tu; unde etiam glossa interlinearis, dicta verba sic explicat: *Gloriam meam alteri non dabo præter te cui datus sum*; & ibidem, nomine gloria, intelligit honorem, Lyrarus.

Cur potius secunda Persona incarnata?

1. CONVENTENTIA est, ex S. Augustino lib. de Ecclesiasticis dogmatibus cap. 2. *Non Pater carnem assumpsit, nec Spiritus S. sed Filius tantum; ut qui erat in Divinitate Dei Patris Filius, ipse fieret in homine, hominis matris filius; ne filii nomen ad alterum transiret, qui non esset æternæ nativitate filius. Dei ergo filius, factus est hominis filius, natus secundum veritatem naturæ ex Deo Dei filius, & secundum veritatem naturæ, ex homine hominis filius; ut veritas geniti, non adoptione, non appellatione, sed in utrag; nativitate, filii nomen nascendo haberet; & esset verus Deus; & verus homo, unus filius. Similia habet lib. 4. de Trinitate cap. 20. circa medium.*

2. CON-

2. CONVENIENTIA est ex S. Thoma.

1. Locus est, in 3. dist. 1. q. 2. a. 2. in corp. *Dei in unum quod decentia incarnationis filii, potest attendi, & ex propriis, & ex propriatis ejus, in propriis autem ipsis, posunt considerari quatuor, scilicet quod filius est, quod VERBUM est, quod imago, quod media in Trinitate Persona. Secundum autem quod imago est, convenientiam habet cum eo, qui reparandus erat, scilicet cum homine, qui ad imaginem Dei factus est, Gen. 1. Unde decuit ut imago imaginem assumeret, In-creata, Creatam. Secundum autem quod filius est, convenit ad modum reparationis, quae ex-pleta est, per Incarnationis & Passionis mysteria; secundum enim quod ex alio est, quod quidem sibi & Spiritui S. comune est, notatur authoritas Patris respectu ipius: unde convenit sibi ad Pa-trem & deprecationis, & satisfactio, & alia hujus-modi, quae in Patre autoritatem demonstrant, sed secundum id, quod in filio intelligitur deter-minatus modus Originis, convenit sibi nasci, ut quin divinitate est Dei filius, in humanitate sit virgines filius, ut non sint plures filii in Trinitate. Convenit etiam sibi in quantum filius natu-ralis est, ut per eum, cuius est naturalis heredi-tas, alii in filios adoptentur, & cohæredes fiant. Sed in quantum VERBUM est, congruentiam habet ad officium prædicationis & doctrinæ, quia VERBUM manifestat dicentem, & ipse manifestavit Patrem, Joan. 17. *Pater manifesta-tum nomen tuum hominibus.* In quantum vero est media in Trinitate Persona, congruit ad ultimum effectum, qui est reconciliatio hominis ad Deum; decet enim ut qui est medius, etiam sit mediator. Inveniuntur etiam quatuor Filio ap-propriata, scilicet Sapientia & Virtus ab Apo-stolo 1. ad Cor. 1. *Christum Dei virtutem & Dei sapientiam;* æqualitas ab Augustino: Species & pulchritudo ab Hilario. In quantum autem Sapientia est, congruit ad restorationem, quia decet, ut quæ in sapientia facta sunt, per sapien-tiam restaurentur, &c. ipse etiam homo, pecca-tu per appetitum scientiæ, unde per sapientiam liberandus erat. In quantum autem est Virtus & brachium Patris, congruit ad victoriæ de-hoste capiendam, Luke 1. *Fecit potentiam in bra-chio suo.* In quantum vero est æqualitas, con-gruit etiam morbo, qui sanandus erat; uterque enim, scilicet homo & diabolus peccaverat ap-petendo æqualitatem, ille potentia, iste scien-tia. In quantum vero species & pulchritudo est, congruit reparationi; ut per ipsum, imago per peccatum inducta, amoveatur. Patri vero non convenit Incarnatio, præcipue propter propri-tatem Inincapacitatis, non enim decet ut qui in Deitate est Pater, in humanitate sit filius, sic e-ius filius Dei Patris, esset nepos Virginis, si ipsa Virgo, Mater esset Dei Patris. Similiter etiam nec Spiritui S. convenit, ne filii nomen in plures personas transferatur.*

2. Locus est, hic q. 3. a. 8. in corp. Ubi hæc fermè recenset S. Thomas. Conveniens fuit potius Filium incarnari: quia ea uniuntur, quæ magis convenient & similia sunt, quod compe-tit specialius VERBO respectu nostri, cum fuerit exemplar nostræ productionis; & sicut VERBUM artificis, id est, conceptus ejus, est similitudo exemplaris eorum, quæ ab artifice fiunt, ita & VERBUM Dei, est similitudo e-xemplarum totius creaturæ; & sicut artifex per formam VERBI conceptam, quæ artificiatum condidit, ipsum, si collapsum fuerit, restaurat: ita conveniebat, ut per hoc exemplar nostrum, quod est specialiter VERBUM, repararemur. Rursus, potissimum hominis perfectio est sapere seu intelligere: & quia secunda persona est eti-iam VERBUM & Sapientia Patris, decuit crea-turam, cuius maxima perfectio sapere, à sapien-tia reparari; & sicut discipulus noscitur, per hoc, quod recipiat Verbum Magistri, ita & nos per hoc Verbum decuit reformati & doceri. Item, reparatio generis humani debuit esse, ut essemus participes regni celestis & heredes; & quia he-reditas filii est, congruebat, inquit ille, ut per eum qui est filius naturalis, homines participa-rent similitudinem hujus filiationis, secundum adoptionem. Addit S. Thomas. Peccavit ho-mo concupiscendo sapientiam, decuit illum re-parari à sapientia; ut ita accessus & recessus se-secundum idem essent; recesserat enim per inor-dinatum appetitum scientiæ, congruebat ergo ut accederet per VERBUM, vera Sapientia. Similia habet Opusculo illo 60. a. 1.

3. Locus est, 4. contra gentes, cap. 42. Ex quo etiam patet, quod humanæ naturæ assump-tio potissimum competit personæ VERBI. Nam si inquit *assumptio naturæ humanae ad salutem hominum ordinatur:* ultima autem salus hominis est, ut secundum intellectuam partem perficiatur contemplatione veritatis primæ; oportuit per VERBUM, quod secundum emanationem intellectualem, à Patre procedit, humanam na-turam assumi. Rursus, affinitas quædam vide-tur maximè VERBI ad naturam humanam; ho-mo enim propriam speciem sortitur, secundum quod rationalis est, Verbum autem rationi affi-nitatem prædictam, divina scriptura, nomen imaginis, & Verbo attribuit, & homini, dicit enim Apostolus Col. 1. de Verbo, *quod est imago in-visibilis Dei.* Eridem de homine dicit, 1. Cor. 11. quod *vir est imago Dei.* Habet etiam Ver-bum, non solum ad rationalem naturam, sed & universaliter ad omnem creaturam, quandam affinitatis rationem, cum Verbum contineat rationes omnium creatorum à Deo: sicut arti-fex homo, conceptione sui intellectus, rationes artificiorum comprehendit. Sic igitur omnes

* i 4 creatu-

creatüræ, nihil aliud sunt, quām realis quædam expressio & repræsentatio eorum, quæ in conceptione divini Verbi comprehenduntur: propter quod & omnia per Verbum facta esse dicuntur: convenienter igitur Verbum, creatüræ, scilicet humanæ naturæ, unitum est.

3. CONVENIENTIA est. In iis quæ sunt absolute & communia, est in Trinitatis Personis, omnimoda identitas; aliás hoc ipso non esset omnium eadem, idque per identitatem naturæ; in iis tamen, quæ sunt relativa & Personalia, alietas est; quia hac exclusâ, defrueretur ipsa ratio Trinitatis, stans relativis & Personalibus. Ea inter, quæ sunt distinctiva Personæ Filii à reliquis, est: quod, in eo in quo producitur, in eo quod formalitat ipsam rationem Personæ ejus, sit in similitudinem naturæ. Nam licet sint omnes similes in natura; aliás non essent Deus unus; licet item, in nostris principiis, non materialiter, sed formaliter communicatam sibi habet divinam naturam etiam Spiritus S. idque ne concludatur eum esse materialiter Deum; tamen in eo, in quo est Persona, in quo producitur, non habet rationem similitudinis in natura, nisi solus filius, idque ideo: quia hoc est in divinis natura sub formalitate naturæ, quod est in divinis formale principium motus; & quia hoc principium, potius est intellectio quām volitio: ideo in ordine ad nostros conceptus, intellectio, est natura in divinis, quia autem esse sapientiam, esse Verbum, esse mentem Patris, ut loquitur Damascenus, est de linea intellectus; cumq; in eo in quo producitur filius sit Verbum, sit Sapientia, &c. & in eo in quo producitur Spiritus S. non est de linea intellectus sed volitionis; ideo in eo, in quo producitur non est in similitudinem naturæ, ipse etiam Pater constituitur vi originandi à se; ideo nec ille, in ratione Personæ, dicit similitudinem in natura divina. Ex

quo jam appareat habere filium, & identitate in natura divina cum reliquis Personis, & simul in eo in quo producitur, esse in similitudinem naturæ; habereque dupli id, utita dicam, titulo. Ex quo dupli titulo, afferente Filio rationem naturæ divinæ, oritur convenientia, ut secunda potius Persona incarnetur. Incarnationem enim trahebat secum, ut esset Christus caput intellectus creatüræ, influens in illam gratiam, & postea gloriam; ordinabatur item, ut nos Persona incarnata, divinitatis suæ faceret esse participes: gratia enim ipsa ad mentem S. Petri, est Consortium naturæ divinæ; decebat ergo, ut hanc similitudinem, & consortium naturæ divinæ, ea Persona incarnando mereretur, quæ dupli, ut ita dicam, titulo, & per communicationem, & per productionem, includit in se similitudinem naturæ divinæ; & ut hæc persona, quæ istis titulis dicit similitudinem divinæ naturæ, conferret nobis merendo gratiam: quæ nos facit divinitatis participes, & habentes consortium naturæ divinæ.

DICES. Etiam Personam Patris habere repetitum titulum possessionis naturæ divinæ, nempe & per identitatem, & simul, quia in ratione Personæ constituitur Dictione activâ; dictione autem activâ, est de linea intellectus, ipsa autem intellectio supponitur esse natura divina.

RESPONDE TUR. Dictum esse in prima Parte, quod Persona prima potius constituitur per rationem Fecundi à se; ratio autem Fecundi à se, non est de linea intellectus. Sed posito etiam quod constitueretur Dictione activâ, adhuc tamen magis congrueret titulo asserto incarnati Filium; quia debebat nobis communicare consortium productum naturæ divinæ, jam autem solus Filius habet rationem producti, in similitudinem naturæ divinæ.

TRACTA.